

Høringssvar fra Naturnationalpark Hellebæk

Dette dokument er en samling af indkomne høringssvar fra den offentlige høring angående projektbeskrivelsen og forvaltningsplanen for Naturnationalpark Hellebæk. Høringssvarene er indsendt i høringsperioden som var d. 21. august 2025 til d. 23. oktober 2025. I denne periode er der blevet indsendt 95 høringssvar fra privatpersoner, myndigheder, foreninger, virksomheder mv. I denne samling gengives telefonnummer, dato for indsendelse, e-mail og adresse ikke.

Indholdsfortegnelse

Privatpersoner.....	4
Alice Sørensen	4
Anders Gøtje.....	5
Anni Kromann.....	6
Bjarke Bille Hal	6
Bilag	8
Bodil Jørgensen og Jens Kerrn	8
Bo Franch-Mærkedahl.....	9
Bilag	10
Britt og André Josephson	11
Camilla Heinhol	11
Carl Emil Møgelvang Nielsen	12
Carl-Peter Poulsen	15
Charlotte Bjerregaard Poupinel	16
Charlotte Fredberg-Holm	17
Christin Egebjerg	18
Bilag	20
Claes og Birgittte Høgly	22
Evy Højberg.....	22
Fie Pedersen og Theis Halldén	22
Bilag	25
Frank Johansen.....	26
Frederik Lynge	26
Hanne Holmegaard.....	27
Henriette Andersen.....	28
Inge Heinrichsen.....	34
Jane Olesen og Klavs Olesen	34
Jannicke Eva Poulsen	35
Jasper Sihm	36
Johan K. Kirsby	38
Jonas Rømer.....	39
Jørgen Busch	40
Jørgen Colsted Petersen	40
Bilag	41
Jørgen Skouborg	42
Karen Helmig	43
Karina Brinck	44
Kasper Johansen	44

Kathrine Svan og Andreas Sørensen.....	44
Ketty Øland.....	45
Kim Bruhn	46
Kim Høite	47
Klaus Flemløse	49
Bilag	49
Kristina Kongsted	49
Lars Nyborg	50
Lars Peter Jensen	51
Leif Sørensen	52
Lena og Leif Hougaard-Thorsen	53
Lene Lauritzen	54
Lene Østergaard og Sjaak Bavelaar.....	54
Lis Bjerre og Jørgen Glerup.....	54
Lisbet Ryg Olsen og Cian Duff.....	55
Lotte Johansen	56
Louise Palmerston Plaun.....	56
Marianne E. Nilsson, Sofie Pedersen og Thorsten Pedersen.....	57
Marianne Lund Ujvári	58
Martine Lind Krebs.....	60
Mathilde Henriksen	61
Mia Schuster.....	62
Michael Estø.....	64
Mikael Bliksted Larsen og Henriette Lain	65
Mikkel Kure Jakobsen	65
Niels Lange	69
Bilag	69
Nicky Schmidt	70
Bilag	71
Palle Kok.....	71
Paw Højer	72
Per Heinholt	73
Peter Andreas Ruben Bredsdorff	74
Peter Lyngse	75
Preben Kristensen og Marianne Kaas Kristiansen.....	75
Regitse Jacobsen og Rasmus Jensen	76
René Rasmussen og Anya Berman.....	77
Sigurd Henriksen	77
Pia Henriksen.....	78
Thomas Schelde Pedersen	82
Tina Bartels	83
Torben Justesen	86
Tove Strange-Hansen	86
Ulla Juhl	86
Vivienne Bach Carlsen og Henrik Carlsen.....	87
Zizi Øland	88
Foreninger, virksomheder, myndigheder mv.	89
Andelsboligforeningen Hammergården	89
Banedanmark	90

Danmarks Idrætsforbund	91
Danmarks Jægerforbund.....	93
Danmarks Naturfredningsforening Helsingør	95
Danmarks Vilde Natur Nordsjælland	98
Dansk Orienterings-Forbund	101
Dansk Ornitologisk Forening Nordsjælland	104
Foreningen Fri Natur	108
Foreningen Hellebæk Kohaves Venner (HKV)	116
Forsvarets Etablissement-og Terrænkommmando.....	118
Friluftsrådet Nordsjælland	119
Hellebæk-Aalsgaard Egnshistoriske Forening (HAEF)	120
Helsingør Kommune.....	124
Bilag	126
Kystdirektoratet	130
Museum Nordsjælland	131
Bilag	134
Nationalpark Kongernes Nordsjælland	137
Vejlauget Bøsseimagergade	141
Bilag	143
Øvrige bilag.....	144
Bilag: Klaus Flemløse.....	144

Privatpersoner

Alice Sørensen

Høringssvar Naturnationalpark Hellebæk

Flytning af ydre hegn i nordvestlige del op til Ålsgårde/Carsten Hauchs Vej

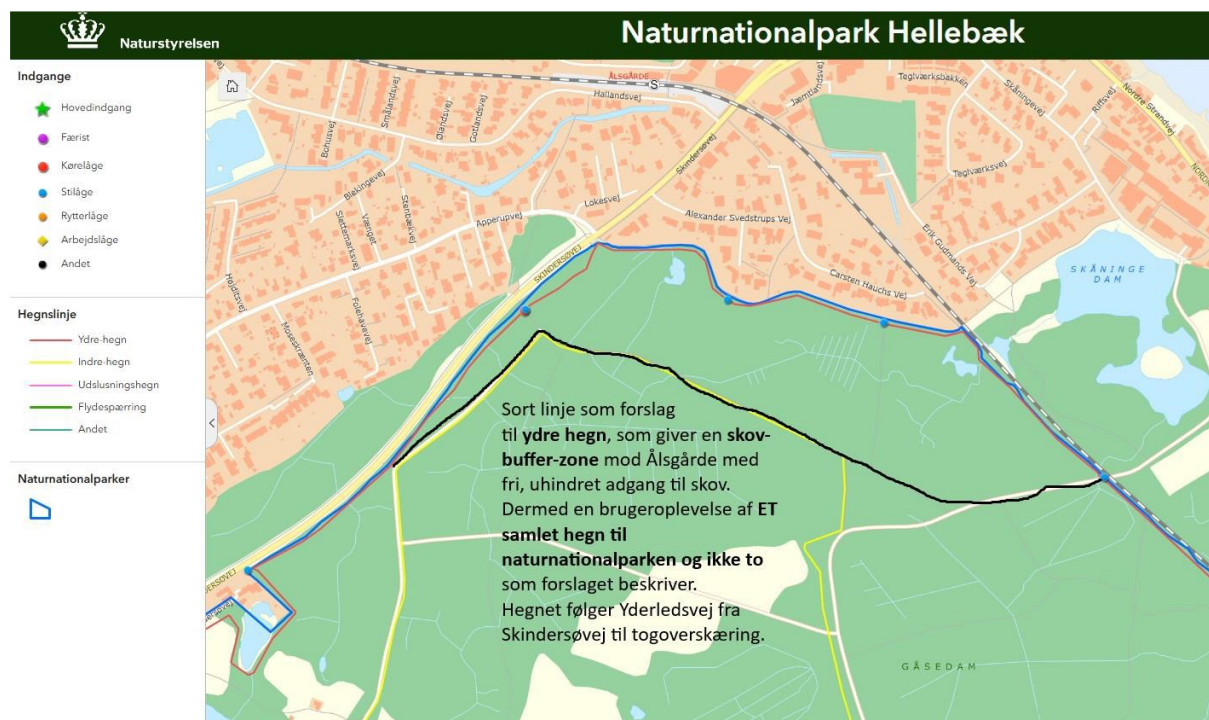
På beboermøder ved Carstens Hauchs Vej og Hellebæk Avlsgård (efterår 2022), blev der af mange af deltagerne foreslået at flytte placering af det nye hegn, så det flugter med det lave indre kreaturhegn i skoven. Dette netop for at tage **respektfuldt hensyn** til beboere i Ålsgårde.

Bekymringer fra de mange forskellige skovbrugere var bl.a. begrundet i stort ønske om en fri, umiddelbar adgang til skoven.

Nyt højt ydre hegn bør derfor flyttes sydpå længere ind i skoven, så ydre hegn kommer til at følge det lave kreaturhegn langs **Yderledsvej** (hedder sådan på vandretursfolder nr. 4)

SE BILLEDE herunder, hvor ny hegnsføring er tegnet ind med sort streg.

Herved bevares nogen **”menneskelommer” i skoven (modsat faunalommer)**, der friholdes fra store græssende dyr. Til gavn for børnehaver, institutioner, skoler, spejdere, og alle andre skovbrugere.

Som beskrevet i projektbeskrivelsen **er terrænet og skovbrynet ganske markant** i det nordvestlige hjørne op til bl.a. Carsten Hauchs Vej. Terrænforhold med hegnsføring langs Yderledsvej (indre hegn) vil være langt mere enkelt. **Derved skæmmes det unikke gamle skovbryn, som grænser op til Ålsgårde, ikke af højt hegn, servicespor, beskæring, rydning, osv.**

Når man gennemgår de ca. 70 siders projektbeskrivelse samt ved deltagelse i borgermøderne, er det oplevelsen, at projektet har fokus på størrelse (antal hektar) og derved desværre **overskygger hensynet til beboere i Ålsgårde og Hellebæk.**

Anders Gøtje

Hej

Nedenfor er spørgsmål til offentlig høring af projektet "Naturnationalpark Hellebæk".

1/ Hvorfor har man valgt ikke, at have dialog med direkte berørte borgere uden grundejerforening før efter, at projektet var færdiggjort og klart til at sendes til høring?

2/ Kan bestyrelse og Naturstyrelsen bekræfte, at det er 100% tilfældig, at de – muligt direkte berørte – grundejerforeninger, der gerne har måtte være med i bestyrelsen for projektet og beslutningen af hegnet placering. Der er det besluttet ikke at placere hegnet direkte op af de grundejerforeninger. Mens at det for de ejendomme, der ikke har en grundejerforening – og derfor ikke har måtte være med i bestyrelsen – er hegnet placeret direkte op til de grunde?

3/ Det er bekræftet af en ejendomsmægler, af de ejendomme hvor der placeres hegn op af, vil ejendomsværdien falde mindst 1 million kroner. Det er en væsentlig påvirkning af enkelte borgers økonomi, der giver anledning til nedenstående spørgsmål og kommentar

- 3.1/Hvordan kan I retfærdiggøre at påvirke enkelte borgere så voldsomt, når det kan vælges blot at føre hegnet anderledes og derved undgå den voldsomme direkte påvirkning af enkelte borgere?
- 3.2/ Vælges hegnet at opføres jf. planen. Kan I bekræfte, at I koordinerer korrigerende af ejendomsbeskatning med Vurderingsstyrelsen?
- 3.3/ Hvordan er jeres udspil til beregning for økonomisk kompensation til berørte borgere?
- 3.4/ Ved at hegne enkelte ejendomme ind på en eller flere sider. Vil jeg påstå, at enkelte ejendomme bliver tæt på usælgelig. Det rejser spørgsmålet; hvem vil købe en ejendom i udkantsdanmark, hvor man er hegnet ind fra den omkringliggende natur? Derfor vil mit udgangspunkt for kompensation være 100% af ejendomsværdien. Da det er en beslutning om hegnplacering, der ikke er placeret af en nødvendighed, men af ønske. Hvordan forholder I jer til det?

4/ I det mindre skovområde på nordsiden af Bondedammen, ønsker man at placere hegnet omkring en "trampe sti". Det vil være en ind/udslusning ind til et, for kronhjorte, aflukket stykke skov (da I planlægger at føre hegnet ud i søen i den modsatte ende – som jf. jer selv ellers ikke kan lade sig gøre pga svømmende hjorte og ved is på søen). Det er derfor det eneste sted kronhjorten kan komme ind og ud af det lille stykke skov. Ved højvande i Bondedamme, vil de 3 meter endda ikke kunne realiseres. Den lille tragt-åbning med en maksimal bredde på 3 meter vil være et personfarligt sted, hvor børn og andre gående kan møde en skræmt kronhjort i en passage hvor de/den vil være fanget og ikke kan undslippe mennesker. Hvordan kan I retfærdiggøre denne risiko pga et så lille skovområde?

- 4.1/ Derudover så er den præcise placering af tragt-åbningen et velkendt ynglested for både den fredede danske snog og vores nationalfugl svanen. Hvor der årligt bliver talt op til 10 snog reder. Disse vil blive nødt til, at blive ryddet og fjernet for at gøre plads til hegn og ATV spor. Hvorfor prioriterer Naturstyrelsen et så lille skovområde over fredet dyr?
- 4.2/ Hvorfor er det muligt, at føre hegnet ud i søen nogen steder, men ikke andre steder? Her tænkes specifikt på det lille skovområde nord for Bondedammen. Hvor man i den ene ende af Bondedammen har ført hegnet ud i søen, mens man i den anden ende af Bondedammen siger at denne løsning ikke kan bruges.

5/ I jeres projekt vil der være meget begrænset adgang til naturen fra de ejendomme, der grænser direkte op til hegn. Hvornår og hvordan planlægger I, at kunne undgå at begrænse de ejendomme i deres nuværende direkte adgang til naturen? Og hvornår planlægger I, at dele låge placeringer med de direkte påvirkede ejendomme samt offentligheden?

- 5.1/ til reference herfor kan det deles, at hverken Naturstyrelsen eller bestyrelsen har ville dele information om dette, når de er blevet direkte adspurgt.

Venligst bekræft modtagelse af ovenstående.

Med venlig hilsen
Anders Gøtje

Anni Kromann

til indhegning, det er da en hæslig tanke ,at gøre sig til kontrollør af naturen, hvad tænker I dog på, dyrene skal frit færdes, og det skal mennesker også. Når man så oven i køber har oplevet, at de indhegnede dyr ikke bliver passet med vand og foder er det vel nærmest kriminel dyremishandling.

Absolut nej til indhegning af vores natur.

Anni Kromann

Bjarke Bille Hal

Jeg beder Naturnationalpark Hellebæks bestyrelse og Naturstyrelsen genoverveje placeringen af hegnet i området omkring Bondedammen ved Hellebækvej 135-139, da den pt. foreslåede hegnsføring vil medføre følgende alvorlige problemer:

- **Symbolsk betydning:** Der hersker ingen tvivl blandt folk med forstand på krondyr om, at den yderst smalle passage foran matriklen på Hellebækvej 135-137 (se vedhæftede kortudsnit - passagen er markeret med en rød cirkel) - som er eneste adgangsvej ind og ud af det lille skovområde mellem Bøssemagergade og Bondedammen - i praksis ikke vil blive anvendt af krondyrene, da det er en passage, der kun er få meter bred, lige op og ned af beboede grunde, og med en del mennesker i nærheden. Ja, området vil sikkert have godt af store græssere, som Naturstyrelsen anfører, men når de alligevel ikke kommer til at anvende det, er det ikke til nogen verdens nytte at opsætte hegnet her. Man har uden tvivl taget arealet med, for at kunne inkludere flere hektar i Naturnationalparken, fordi man så også kan tælle Bondedammen med. Et areal som krondyrene logisk nok heller ikke får glæde af. Jeg forstår, at man gerne vil kunne fremvise det størst mulige areal, så det ser godt ud på papiret, men det giver ikke mening i praksis. Især ikke når det har den konsekvens, at de borgere, der er direkte naboer til området, bliver hegnet inde.
- **Risiko for alvorlig personskade:** Hvis og såfremt krondyrene stik mod al logik skulle vælge at benytte sig af ovenstående passage, vil det medføre et andet og langt mere alvorligt problem. Som nævnt benytter vi, der bor ved denne passage - og særligt vores børn - dagligt denne adgangsvej ud i skoven, ligesom man må formode, at andre besøgende i Naturnationalpark Hellebæk også vil gøre det. Det vil kunne give potentielt livsfarlige situationer, når mennesker og krondyr skal passere hinanden i denne passage. For der er ikke nogen alternativ adgangsvej. Jeg vil gerne anmode om, at relevante, uafhængige fagfolk med forstand på krondyrs færden, giver deres vurdering af sagen.
- **Markant forringet ejendomsværdi:** Opførelsen af et hegn klods op ad vores matrikler vil ifølge flere uafhængige ejendomsmæglere, som vi har været i dialog med (jeg fremsender gerne kontaktinfo og dokumentation), forringe hver ejendoms værdi med skønsmæssigt min. 1 mio. kr., i og med at den direkte adgangsvej til skoven obstrueres, samt at der vil komme en markant øget trafik foran vores grund, der ellers ligger helt ugeneret. Alle berørte grundejere er enige om at forfølge sagen med juridisk bistand og krav om kompensation, såfremt hegnet opsættes som foreslået.
- **Højere udgifter til etablering og unødigt fældning af skov:** Hvis man vælger den foreslåede løsning, hvor man bliver nødsaget til at fælde uforholdsmæssigt meget skov, for at gøre plads til hegn + ATV-spor, vil det uden tvivl være forbundet med langt højere etableringsomkostninger end hvis man valgte at føre hegnet syd om søen; eksempelvis langs

det allerede eksisterende hegn i Kohaven. Her vil man så måtte undvære et par hektar skov syd for Bondedammen, men til gengæld få langt lavere omkostninger, undgå at måtte fælde en masse træer og etablere ekstra færiste, og endda få en langt mere diskret hegnsføring, der også visuelt vil være langt mere elegant. Det vil formentlig medføre, at man vælger at udsætte lidt færre krondyr grundet det minimalt mindre areal, men jeg formoder at naturen i området lever fint med det. Den har klaret sig rigtig godt indtil videre. Jeg anmoder i forbindelse med ovenstående om at få fremlagt et økonomisk og ressourcemæssigt estimat på forskellen ved det nuværende projektforslag og så en hegnsføring langs det allerede eksisterende hegn i Kohaven, syd for Bondedammen.

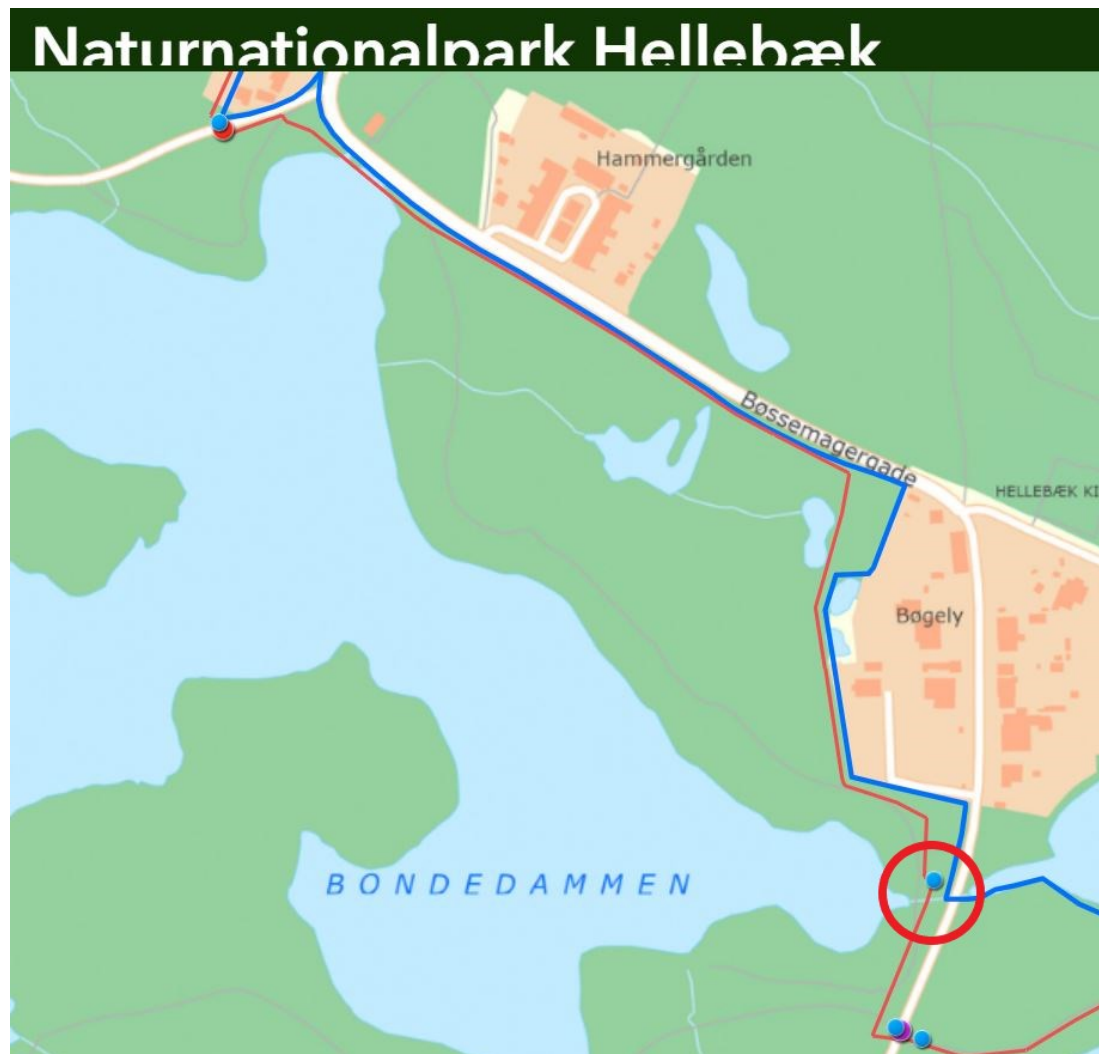
- **Manglende beboerinddragelse i planlægningsfasen:** Lige siden offentliggørelsen af planen for naturnationalparker, har vi som beboere og nærmeste naboer til Naturnationalpark Hellebæk deltaget i samtlige indledende møder og workshops mv., som vi er blevet inviteret med til. Vi har bidraget konstruktivt i idéfasen og været lydhøre og forstående overfor de mange hensyn, der skulle tages i processen. Men da det hele så skulle blive mere konkret, bl.a. med etableringen af en lokal bestyrelse, har man valgt ikke lade beboergruppen i vores område blive hørt og inddraget, til trods for, at vi har bedt om at få lov at bidrage. Primært fordi vi ikke repræsenterede en forening eller en organisation. Jeg har respekt for, at ikke alle og enhver skal deltage, og retrospektivt kunne vi for år tilbage have oprettet en grundejerforening el.lign. i håb om få lov at sidde med ved bordet. For vi kan jo konstatere, at det har virket, i og med at beboerne langs Koberdammen, der også stod til at blive hegnede inde, har fået deres vilje (hvilket jeg er utrolig glad for!), fordi de havde en repræsentant i bestyrelsen til at tale deres sag, inden det endelige projektforslag blev præsenteret. Vi, der bor på Hellebækvej 135-139, blev først involveret igen efter at det endelige forslag til hegnslinje var besluttet, hvor Naturstyrelsen inviterede til en "hegnvisning", som snarere havde karakter af en orientering end en decideret beboerinddragelse. Jeg må ærligt indrømme, at jeg mangler ord for, hvor målløs jeg er over, at man - uden beboerinddragelse - i ramme alvor kan tillade sig at fremlægge et forslag til hegnsføring i dette område, som potentielt vil have så voldsomme konsekvenser for de implicerede beboere.

Jeg ser frem til, at man tager ovenstående problematikker med i overvejelserne, når den endelige plan for Naturnationalpark Hellebæk skal udformes.

Med håb om den bedste løsning for alle parter,

Bjarke Bille Hal

Bilag

Bodil Jørgensen og Jens Kerrn

Hermed høringsvar til NNP Hellebæk, indsendt 23 oktober 2025.

Problemer med den demokratiske proces.

Som bruger af naturarealerne omkring Helsingør (Hellebæk Kohave mm) finder vi det stærkt udemokratisk at der ikke er repræsentation af vores sag mod hegnet i de nedsatte projektgrupper eller i bestyrelsen. Vi er helt almindelige brugere, til fods, til hest og på cykel. Vi kan kun se frem til en park hvor vi fremadrettet ikke vil kunne færdes. Vores frygt for tilskadekomst er ikke taget alvorligt i nogen form for udvalg og dermed ikke medtaget i projektet.

Desuden er den nedsatte bestyrelse uden indflydelse hvilket vi syns er ligegyldig spild af ressourcer og som desuden giver en falsk forestilling om indflydelse.

Projektet har brug for befolkningens opbakning (Prof. Rahbek) - og den findes ikke.

Begrænset og farlig adgang.

Det er bekymrende, at NST tillader offentlig adgang på arealer med kreature og kronhjorte. Der vil opstå farlige situationer i mødet med disse dyr. Handicappede vil opleve direkte diskriminering idet, det vil være urimeligt farligt og dermed umuligt, at færdes på arealet. Personer med hund i snor vil være udsat for dyrenes interesse og der kan let opstå farlige episoder. I januar 25 udkom en undersøgelse som bla. Dansk Islandshesteforening havde bestilt. Mere end 2700 ryttere svarede og resultat viste helt tydeligt, at kvæg og heste i indhegning betød at 75 % angav det som en væsentlig barriere for at ride i naturen. Da Hellebæk NNP er bynær med Helsingør betyder det, at der er rigtig mange brugere. Vi bemærker, at der ikke er foretaget en kortlægning af friluftslivet i området. Der er ikke foretaget en risikovurdering og kortlægning af ulykker og nærvæd ulykker, i naturplejeprojekter generelt og dermed er det uansvarligt, blot at lade stå til og bare håbe på det går.

Dobbelt hegn opsat meget tæt på veje og jernbane.

Vi finder det meget problematisk, at disse store hegn på 2 meter afskærmer den naturlige og frie bestand af hjortevildt for at søge ly og føde. Det er et areal der i forvejen er biotop for rådyr, dådyr og kronstyr. Det bør undersøges nærmere om det vil give mere biologisk mangfoldighed før man tyr til at opdele naturen på så kunstig vis. Desuden er vi bekymrede for at den glidebane vi ser på med flere og flere påkørsler af hjorte vil eskalere i det hegn vil reflektere dyr tilbage på veje og togspor. Der er menneskeliv på spil. Vi ser frem til en nedsættelse af hastighed på udsatte veje.

Kvaliteten af den danske biodiversitet

Generelt er der behov for, at give insekter og planter bedre og flere levesteder. Det er en sag som vi alle må påtage os. Især periferre landbrugsarealer og overdrev mellem skov og land. Vi synes dog ikke, det giver mening at vende op og ned på statsskovene nu, hvor der i de seneste 40 år har været en stadig stigende biologisk mangfoldighed netop her. Vi risikere en modsat effekt når der anvendes en metode (urørt skov - helårsgræsning) hvor der ikke er dokumentation for gavnlig effekt.

Helårsgræsning er en tvivlsom forvaltningsform - der findes ikke dokumentation på effekten. I øvrigt kræves dispensation ved afgræsning i fredsskov.

Hegn på 2 meter

Hegn af en sådan størrelse kræver en landzonetilladelse. Vi anerkender ikke NNP som en almindelig skovejendom der blot behøver en placeringstilladelse for at opsætte så store hegn. Her er konflikt med planloven og dette vilkår vil blive fremlagt Folketingets Ombudsmand.

Med venlig hilsen

Bodil Jørgensen og Jens Kerrn

Bo Franch-Mærkedahl

Indsigelse fra Alexander Svedstrupsvej [REDACTED]:

Flytning af ydre hegn i nordvestlige del op til Ålsgårde/Carsten Hauchs Vej

På beboermøder ved Carstens Hauchs Vej og Hellebæk Avlsgård (efterår 2022), blev der af mange af deltagerne foreslået at flytte placering af det nye hegn, så det flugter med det lave indre kreaturhegn i skoven. Dette netop for at tage respektfuldt hensyn til beboere i Ålsgårde.

Bekymringer fra de mange forskellige skovbrugere var bl.a. begrundet i stort ønske om en fri, umiddelbar adgang til skoven.

Nyt højt ydre hegn bør derfor flyttes sydpå længere ind i skoven, så ydre hegn kommer til at følge det lave kreaturhegn langs Yderledsvej (hedder sådan på vandretursfolder nr. 4)

SE BILLEDE herunder, hvor ny hegnsføring er tegnet ind med sort streg.

Herved bevares nogen ”menneskelommer” i skoven (modsat faunalommer), der friholdes fra store græssende dyr. Til gavn for børnehaver, institutioner, skoler, spejdere, og alle andre skovbrugere.

Som beskrevet i projektbeskrivelsen er terrænet og skovbrynet ganske markant i det nordvestlige hjørne op til bl.a. Carsten Hauchs Vej. Terrænforhold med hegnsføring langs Yderledsvej (indre hegn) vil være langt mere enkelt. Derved skæmmes det unikke gamle skovbryn, som grænser op til Ålsgårde, ikke af højt hegn, servicespor, beskæring, rydning, osv.

Når man gennemgår de ca. 70 siders projektbeskrivelse samt ved deltagelse i borgermøderne, er det oplevelsen, at projektet har fokus på størrelse (antal hektar) og derved desværre overskygger hensynet til beboere i Ålsgårde og Hellebæk.

Bo Franch-Mærkedahl

Bilag

Britt og André Josephson

Skovbufferzone mellem byen og nyt 2 m højt hegn.
Bevar fri tilgængelighed for at kunne gå direkte ind i skoven.
Flyt hegnet væk fra skovbryn, så det følger eksisterende hegn.

Britt og André Josephson

Camilla Heinholt

Høringssvar vedr. placering af ydre hegn i nordvestlige del af Naturnationalpark Hellebæk

Jeg ønsker med dette høringssvar at tilslutte mig de forslag og bekymringer, som jeg ved flere naboer allerede har fremsat – særligt vedrørende placeringen af det ydre hegn i området op til Ålsgårde og Carsten Hauchs Vej.

På beboermøder i efteråret 2022 blev det foreslået, at hegnet i stedet bør følge det eksisterende lave kreaturhegn inde i skoven, langs Yderledsvej. Dette vil tage hensyn til både beboere og skovbrugere, og sikre en mere naturlig overgang mellem by og skov.

Projektbeskrivelsen (side 44) lægger op til, at hegnet placeres i en 5–15 meter bred stribe mellem skovdiget og den kommunale cykelsti. Det vil efter min vurdering:

- Skæmme det markante skovbryn, som i dag udgør en smuk og åben overgang til naturen.
- Skabe en visuel barriere, der forstærker indtrykket af en lukket dyrehave frem for en åben skov.
- Indebære rydning og etablering af servicespor, som vil ændre områdets karakter og påvirke den daglige brug.

Ved at flytte hegnet til det eksisterende kreaturhegn vil det desuden være **nemmere at servicere**, da der er **direkte adgang fra Skindersøvej og Strandvejen til den etablerede brede skovsti**. Det vil mindske behovet for rydning og anlæg af nye spor langs cykelstien, som i dag fungerer som sikker skolevej.

Som nabo og forælder er jeg særligt bekymret for:

Tilgængeligheden

I dag er der fri adgang til skoven fra mange steder. Fremover skal man finde en låge – og ifølge kortet placeres flere låger tæt ved beboelsesejendomme. Det kan medføre øget trafik og støj omkring de matrikler, der ligger op ad en låge, og ændre den nuværende rolige adgang til skoven.

Børns leg og frihed

Skovbrynet bruges dagligt af børn i området. Et hegn vil hindre den frie leg og gøre det mindre trygt at sende dem af sted, når de først skal gennem en låge – særligt hvis den låge er placeret langt fra ens bolig.

Samtidig opfordrer regeringen til, at børn bruger mindre tid foran skærmen og mere tid i bevægelse og naturen. Det kræver, at adgangen er let, spontan og tryk.

Skolevejen

Cykelstien langs skovbrynet er en sikker transportvej for skolebørn til Hellebæksskolen og Skorpeskolen. Et servicespor og ændringer i området kan forringe sikkerheden.

Udsigt og dyreliv

Vi nyder i dag udsigten til skoven og ser ofte dådyr færdes frit. Et hegn vil ændre den oplevelse og kan på sigt påvirke områdets værdi – både følelsesmæssigt og økonomisk.

Jeg anerkender intentionen om at skabe mere vild natur – men jeg tror ikke på, at ægte vildskab opstår i en indhegning. Naturens frihed og uforudsigelighed kan ikke indrammes af hegn og låger. Når vi sætter grænser for naturen, sætter vi også grænser for menneskers adgang, oplevelse og samhørighed med den.

Hvis vi ikke kan se os fri af et hegn, foreslår jeg, at hegnet placeres langs det eksisterende lave kreaturhegn inde i skoven – fx langs Yderledsvej.

Denne placering vil:

- Skåne skovbrynet og bevare den åbne adgang til naturen.
- Gøre servicering lettere via eksisterende skovsti med adgang fra Skindersøvej og Strandvejen.
- Bevare menneskelommer i skoven – områder friholdt for store græssere, til gavn for børnehaver, skoler, spejdere og lokale skovbrugere.

Jeg håber, at projektet vil tage hensyn til både naturen og de mennesker, der lever tæt op ad den.

--

De bedste hilsner

Camilla Heinholt

Carl Emil Møgelvang Nielsen

Høringssvar vedr. Naturnationalpark Hellebæk

Jeg vil gerne indgive følgende høringssvar til udkastet for **Naturnationalpark Hellebæk**. Først og fremmest anerkender jeg intentionen om at styrke natur og biodiversitet, men jeg mener, at projektet i den nuværende form vil have alvorlige konsekvenser – både for områdets beboere, for kulturarven og for de rekreative værdier, der allerede gør Hellebæk Skov og Kohave til et helt unikt sted.

Mit høringssvar har primært fokus på området syd om bondedammen fra Hellebækvej og ned til turbinehuset.

1. Hegnsføring på nordsiden af Bondedammen

Hegnet langs nordsiden af Bondedammen virker primært til at have det formål at tilføre ekstra areal til naturnationalparken, selvom dette areal hverken er nødvendigt eller egnet til kronhjorte. For os beboere på Hellebækvej 135, 137, 139 samt Bøssebogsgade 78 vil hegnet betyde, at vi mister vores frie adgang til skoven – en adgang, som er og har været en naturlig del af vores hverdagsliv. Hvis hegnet i stedet føres langs det eksisterende kreaturhegn syd om Bondedammen, vil man undgå at genere beboerne og samtidig opretholde en logisk og funktionel afgrænsning.

2. Passagen ved Turbinehuset

Hvis hegnet føres langs nordsiden, vil det møde Bondedammen ved Turbinehuset. Det skaber et blindt hjørne og efterlader kun en meget smal passage ved Hellebækvej nr. 135 – en passage, som er særdeles trafikeret, da mange besøgende fra Hammermøllen benytter stien. Hvis en kronhjort med kalve skulle ende i dette område, vil den kun have den smalle passage som udvej. Møder den samtidig mennesker, kan det give anledning til farlige situationer, særligt for børn.

3. Græsningstryk

Et af argumenterne for hegnet er ønsket om at øge græsningstrykket. Jeg frygter, at resultatet bliver det modsatte. De nuværende hjorte, som naturligt bevæger sig ind i skoven fra vores side, vil blive afskåret. Kronhjordene vil næppe benytte den smalle passage, som i forvejen er stærkt trafikeret af mennesker. Dermed risikerer man faktisk et lavere græsningstryk i stedet for et højere.

4. ATV-spor og skovforringelse

Et hegn langs vores grunde vil kræve etablering af et ATV-spor til vedligeholdelse. Det betyder fældning af træer og anlæggelse af et nyt spor, som vil skæmme og forringe skoven. Føres hegnet i stedet langs det eksisterende kreaturhegn, kan man benytte de nuværende stier og veje, som allerede bruges af traktorer og ATV'er.

5. Arealudnyttelse og udsigt

Hvis hegnet lægges langs kreaturhegnet syd om Bondedammen, vil ca. 30 ha udgå – men kun ca. 13 ha er reelt egnede til kronhjorte. Området omkring Bondedammen er i forvejen stærkt besøgt af mennesker, hvilket betyder, at kronhjordene næppe vil bruge det. Ved at placere hegnet syd om Bondedammen kan man både spare penge, undgå unødvendige indgreb i skoven, sikre områdets unikke udsigt og skåne naboerne for unødige gener.

Afsluttende bemærkninger

Naturnationalpark Hellebæk ligger i et Natura 2000-område og rummer enestående kulturhistoriske værdier. Jeg mener, at opsætning af et højt vildthejn og etablering af nye spor vil skade både natur- og kulturværdierne. Hertil kommer, at parkens samlede areal (690 ha) ligger markant under de 1.000 ha, som Naturstyrelsen selv anbefaler som minimumsstørrelse for naturnationalparker.

Området fungerer allerede i dag som et levende, varieret og tilgængeligt naturområde med stor biodiversitet, fritgående kvæg og naturligt forekommende hjorte. Det er svært at se, hvad man vinder ved at ændre på dette – men let at se, hvad man risikerer at miste.

Jeg anbefaler derfor, at hegnet ikke føres langs nordsiden af Bondedammen, men i stedet langs det eksisterende kreaturhegn syd om bondedammen. Dermed kan man undgå unødige konflikter, beskytte kulturarven og sikre beboernes adgang, samtidig med at man opnår de naturmæssige mål, der er projektets egentlige formål. Dette er også hvad beboerne mod kobberdammen har ønsket hvilket man her har imødekommet.

Med venlig hilsen

Carl Emil Møgelvang Nielsen

Høringssvar vedr. Naturnationalpark Hellebæk

Jeg mener, at det er en fejl at placere en naturnationalpark i Hellebæk Skov og Teglstrup Hegn. Området er hverken fagligt egnet eller praktisk hensigtsmæssigt til formålet. Jeg mener derfor, at planen helt bør opgives, og at man i stedet bør genoptage den oprindelige placering i Horserød, hvor forholdene langt bedre understøtter formålet.

1. Området er allerede naturmæssigt velplejet

Hellebæk Skov og Kohave rummer allerede store naturværdier og et velfungerende græsningssystem. Der er i dag etableret et cirka 240 hektar stort område med fritgående kvæg, som skaber de lysåbne arealer, man netop ønsker at fremme i naturnationalparker. Området fungerer altså allerede efter de principper projektet søger at indføre, blot uden 2 meter højt hegn og med fri adgang for offentligheden.

Det planlagte område i Hellebæk dækker omkring 690 hektar, altså markant under Naturstyrelsens egen anbefaling på 1.000 hektar som minimum for naturnationalparker.

Dermed lever projektet ikke op til de faglige kriterier og det vil kræve indgreb og hegn for at kompensere for den manglende størrelse, til skade for både natur og mennesker.

2. Uforeneligt med områdets kulturarv

Hellebæk Skov og Teglstrup Hegn er et af Danmarks mest kulturhistorisk værdifulde landskaber. Her findes velbevarede rester fra Hellebæk Krudtværk og Danmarks tidlige industrihistorie, med vandløb, dæmninger, kanaler og bygninger, som stadig fortæller historien om områdets udvikling.

Disse strukturer er sårbare og tåler ikke tung græsning eller udsætning af store dyr som kronhjorte. Allerede for få år siden blev Hellebæk fjernet fra Miljøministeriets liste over potentielle naturnationalparker netop på grund af disse hensyn. At området nu igen er udpeget, uden at der er kommet nye faglige argumenter, virker både uforståeligt og bekymrende.

3. Hegning vil begrænse adgang og forringe oplevelsen

Et centralt problem ved projektet er planerne om to meter høje hegn omkring store dele af skoven for at kunne udsætte kronhjorte. Derudover er der jo fortsat et indre hegn omkring Kohaven, så kvæget fortsat kan afgræsse. I praksis betyder det, at store dele af området bliver utilgængelige, og at borgerne mister den frie adgang, som i dag gør skoven så værdifuld som rekreativt område.

Området omkring Hellebæk og Teglstrup benyttes dagligt af hundeluftere, løbere, børnefamilier og ryttere. Et højt hegn vil både skæmme landskabet og skabe barriereeffekter, der bryder områdets sammenhæng. Den åbne, indbydende karakter vil gå tabt, og det er svært at se, hvordan det skulle styrke naturen.

4. Horserød er en langt bedre placering

Da naturnationalparkerne oprindeligt blev planlagt, var Horserødområdet udpeget som det oplagte sted i Helsingør Kommune. Det valg var baseret på saglige vurderinger: større sammenhængende naturarealer, færre naboer, lavere besøgspress og bedre muligheder for naturlig græsning. Det er derfor uforståeligt, at man har valgt at flytte projektet til Hellebæk, et område hvor konflikten mellem natur, kulturarv og menneskelig brug er markant større. Årsagen til at man nu har valgt at lave en NNP i Hellebæk virker for mig ikke som at være begrundet af miljømæssige hensyn, men alene af et ønske fra borgmesteren som havde lagt et stort arbejde i at få området tilbage på listen. Som miljøministeriet selv havde piller af listen da de ikke mente det var egnet

Hvis man ønsker at etablere en naturnationalpark i kommunen, bør det ske der, hvor der er plads, fagligt belæg og lokal opbakning - og det er i Horserød, ikke i Hellebæk.

5. En bedre vej frem

I stedet for at gennemføre et fejlslagent projekt i Hellebæk bør man videreføre den nuværende naturpleje og samarbejde med lokale kræfter om at styrke biodiversiteten gennem målrettede indsatser. Som fx flere naturstier, bekæmpelse af pileurt og andre invasive arter, formidling samt

udvidet græsning i de eksisterende indhegnede områder. På den måde kan man bevare områdets åbne og varierede natur uden at skade kulturarven eller borgernes adgang.

Afsluttende bemærkning

En naturnationalpark i Hellebæk vil næppe styrke biodiversiteten eller skabe mere natur. Til gengæld risikerer projektet at skade et unikt kulturhistorisk landskab, begrænse adgangen for borgerne og skabe unødvendige konflikter.

Derfor anbefaler jeg, at projektet i Hellebæk helt opgives, og at Horserødområdet genovervejes som den naturlige og fagligt korrekte placering for en eventuel naturnationalpark i Helsingør Kommune – sådan som både jeg og, oprindeligt, Miljøministeriet og Kulturministeriet vurderede.

Med venlig hilsen

Carl Emil Møgelvang Nielsen

Carl-Peter Poulsen

Svar på offentlig høring af projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk

Jeg finder oprettelsen og udførelse af Naturnationalpark Hellebæk uhensigtsmæssig på en række felter.

Størrelse

NNP Hellebæk er en meget lille NNP. Det betyder, at mange tiltag og aktiviteter skal gennemføres på et meget lille areal. Dette vil betyde store indgreb i den eksisterende og velfungerende natur.

Indhegning

Et hegn er et meget voldsomt og synligt indgreb i naturen. Man kan endog sige, at et hegn ikke er en naturlig del af naturen.

Princippet om et hegn er selvmodsigende ift et ønske om mere natur.

Naturturisme

Selve begrebet naturturisme forekommer at stå i stærk modsætning til ønsket om bevarelse af naturen og rekreation omkring den kommende naturnationalpark.

Udsætning af krondyr

Dyrene søger ikke selv til området. Udsætningen er i sig selv i modstrid med en naturnationalpark og er udtryk for en uacceptabel biomanipulation.

Indhegningen af området er ligeledes unaturlig. Der hvor man i dag har krondyr, er de netop ikke indhegnede.

Dyrevelfærd

Det er stærkt bekymrende, at dyrevelfærd i en NNP består i at indespærre dyr, der ellers færdes frit i naturen. Det er ganske enkelt ikke dyrevelfærd. Dertil kommer, at erfaringerne med at overlade ansvaret for indhegnede dyr i andre NNP til myndighederne er stærkt foruroligende. Dyr er vantrivedes og er endog døde af sult og misrøgt.

Projektet nævner også, at det overvejes at lade døde dyr ligge som ådsler i NNP. Dette forekommer direkte uhyggeligt. Man må spørge om, hvad det kan medføre af sygdomme og andre ulemper. Det er næppe heller befordrende for glæde ved naturen og ro og fordybelse.

Og det vil virke direkte i modstrid med den ønskede naturturisme.

Kulturminde

Bevarelsen af kulturminde er væsentlig, men en sådan bevarelse er ikke en konsekvens af en etablering af nationalparken.

Oprettelsen af en NNP er en som nævnt en manipulation af området, som står i en modsætning til den ønskede bevarelse af kulturminde.

Beboerhensyn

Det er et område med temmelig megen beboelse i umiddelbar forbindelse med NNP. Beboerne har udtrykt ønske om, at området ikke skæmmes af et stort og højt hegn samt store porte.

Pga NST's ønske om at inddrage så mange m² som muligt, eksplicit udtalt af NST ved beboervandring i forsommeren 2025, planlægger man at opsætte hegn meget tæt på beboelser. Helt ned til 3 m - eller mindre - fra eksisterende beboelser.

Det forekommer unødigt generende for de eksisterende beboelser. De bliver dermed berøvet oplevelsen af en umiddelbar kontakt til naturen. Der må kunne findes mere skånsomme løsninger, hvis en NNP gennemføres som planlagt i projektbeskrivelsen.

CO₂ hensyn

Den ønskede forekomst af råd fra naturen vil forøge udledning af CO₂ og står således i modsætning til miljømæssige hensyn.

Konklusion

Ønsket om oprettelsen af NNP Hellebæk forekommer i sig selv beklagelig og den foreslåede effektivering forekommer af ovennævnte grunde unødvendig brutal i sine indgreb. Derfor håber og imødeser jeg en gennemgribende revision af projektet.

Med Venlig hilsen
Carl-Peter Poulsen

Charlotte Bjerregaard Poupinel

Høringssvar fra Charlotte Bjerregaard Poupinel:

Flytning af ydre hegn i nordvestlige del op til Ålsgårde/Carsten Hauchs Vej

På beboermøder ved Carstens Hauchs Vej og Hellebæk Avlsgård (efterår 2022), blev der af mange af deltagerne foreslået at flytte placering af det nye hegn, så det flugter med det lave indre kreaturhegn i skoven. Dette netop for at tage respektfuldt hensyn til beboere i Ålsgårde.

Bekymringer fra de mange forskellige skovbrugere var bl.a. begrundet i stort ønske om en fri, umiddelbar adgang til skoven.

Nyt højt ydre hegn bør derfor flyttes sydpå længere ind i skoven, så ydre hegn kommer til at følge det lave kreaturhegn langs Yderledsvej (hedder sådan på vandretursfolder nr. 4)

SE BILLEDE herunder, hvor ny hegnsføring er tegnet ind med sort streg.

Herved bevares nogen ”menneskelommer” i skoven (modsat faunalommer), der friholdes fra store græssende dyr. Til gavn for børnehaver, institutioner, skoler, spejdere, og alle andre skovbrugere.

Som beskrevet i projektbeskrivelsen er terrænet og skovbrynet ganske markant i det nordvestlige hjørne op til bl.a. Carsten Hauchs Vej. Terrænforhold med hegnsføring langs Yderledsvej (indre hegn) vil være langt mere enkelt. Derved skæmmes det unikke gamle skovbryn, som grænser op til Ålsgårde, ikke af højt hegn, servicespor, beskæring, rydning, osv.

Når man gennemgår de ca. 70 siders projektbeskrivelse samt ved deltagelse i borgermøderne, er det oplevelsen, at projektet har fokus på størrelse (antal hektar) og derved desværre overskygger hensynet til beboere i Ålsgårde og Hellebæk.

Charlotte Fredberg-Holm

Indsigelse mod NNP og hegn omkring Hellebæk Kohave/ Hammermølle skov i Teglstrup Hegn.

STOP!

Jeg er meget modstander af hegn omkring Hellebæk Kohave/Hammermølle Skov. Det gør mig meget trist og ked af det at NST vil sætte 2 meter højt hegn om Kohaven og etablere NNP. Et 2 meter højt hegn er ikke just smuk installation i vores ellers smukke natur.

Jeg finder det helt unødvendigt med NNP på dette sted, da det er bevist at biodiversiteten trives i bedste velgående.

At kronvildt skal spærres inde for at blive NNP's skovarbejdere er sikkert bare ide for at spare på sund skovdrift. Gennem mange år har skovene i Danmark/Nordsjælland været drevet af passionerede skovfolk ansat i Statsskovvæsenet.

Jeg lærte af to skovfogeder tilbage i slutningen af 70'erne, at når man arbejder med skov og skovdrift skal man være ualmindelig ydmyg i sit arbejde, da man sjældent ser resultatet af sit arbejde. Den ydmyghed mangler i arbejdet med NNP og i de mange tiltag der skal øge biodiversiteten. Der fældes skov for at få lysninger og flere vandhuller, men ethvert stort og sundt træ bidrager til at mindske CO₂. Det er katastrofalt, at NST fælder store træer og ikke genplanter. Træer kan suge uønsket vand fra skovbunden. Det er som om NST slet ikke tager højde for de klimaforandringer der præger vores verden. Ekstremvejr, regn og blæst og tørre perioder.

Når der sættes mere hegn op skal både de indespærrede dyr og hegn tilses og passes jævnligt. Køerne, der allerede er i Kohaven, bliver tilset af deres ejer jævnligt, og om vinteren gives der hø/halm som tilskudsfoder. Indespærrede dyr vil også behøve tilskudsfoder, så de ikke skal lidesom dyrene blev i Mols Bjerge. En trist historie der aldrig skal gentages.

Der findes kronvildt helt naturligt i Horserød Hegn og flere steder i Nordsjælland fordi disse dyr færdes over store områder, men Hellebæk Kohave er for lille og for befærdet af mennesker til disse store dyr.

Endnu en dårlig ting ved 2 meter højt hegn er min og andres færden i Hellebæk Kohave og Teglstrup Hegn begrænses voldsomt. Nu skal man bøvl med flere låger og flere færister. Det er ikke just charmerende, at vi alle skal færdes på de store stier.

Hellebæk Kohave/Hammermølle skov er forholdsvis lille skov med mange forskellige brugere. Jeg frygter, at NNP Hellebæk Kohave vil blive et gennemført turiststed som Helsingør Kommune vil markedsføre sig på i allerværste stil, at biltrafikken vil øges i Ålsgårde og på Nordre Strandvej.

Lad vores lille skovperle være i fred, lad os beholde den som den er. Tag den ikke fra os, der er vokset op med den som fristed.

Vild natur er ikke indhegnet.

Christin Egebjerg

Indsigelse mod afskæring af adgang fra Apperup By i planerne for den nye Naturnationalpark Hellebæk – Forslag til ny stilåge:

Jeg er direkte nabo til Naturnationalparken fra Apperup siden af Skindersøvej og bruger dagligt skoven til at lufte hund, cykle til Helsingør og Hellebæk, eller gå gennem skoven til stranden om sommeren, tage på ture med børn, gæster eller bare gå en tur for at opleve og mærke naturen året rundt. Skoven var hele årsagen til, at jeg valgte at bosætte mig her og ikke alle mulige andre steder på Sjælland. Generelt er jeg tilhænger af Naturnationalparkerne, men foreslår en justering af lågeplaceringer.

Ålsgårde vokser med nye bebyggelser i forlængelse af Apperup-området, og i oplandet bor allerede tusindvis af borgere, som hver dag bruger skoven til gåture eller hundeluftning flere gange dagligt - året rundt. I dag er der en række naturlige indgange til skoven, som vil blive spærret med de nye planer for hegn langs Skindersøvej og dermed afskære en naturlig brug af Naturnationalparken for de borgere, som er nærmeste naboer.

Særligt på strækningen mellem krydset ved Apperupvej og krydset ved Falkenbergvej findes i dag en meget benyttet indgang, netop dér, hvor skovstierne løber tættest ved Skindersøvej og derfra fører direkte ind til flere valgmuligheder for at gå i forskellige retninger rundt om fæ-hegnet, så man ikke er tvunget til kun at gå i sine egne spor t/r eller at færdes langs Skindersøvejs trafikstøj alt for længe (vist på vedhæftede fotos).

Der bør derfor oprettes endnu en "Sti-låge" midt mellem den nu planlagte "Køre-låge" ved Apperupvej og den planlagte "Sti-låge" ud for Falkenbergvej til de borgere, som i dag følger den offentlige sti ned langs den bæk, som løber ud for enden af Folehavevej og betjener et større beboelsesområde (markeret med ny, blå boble på vedhæftede kort). Det er også fra denne sti, at spejderne har deres gang ind og ud af skoven fra Folehavevej.

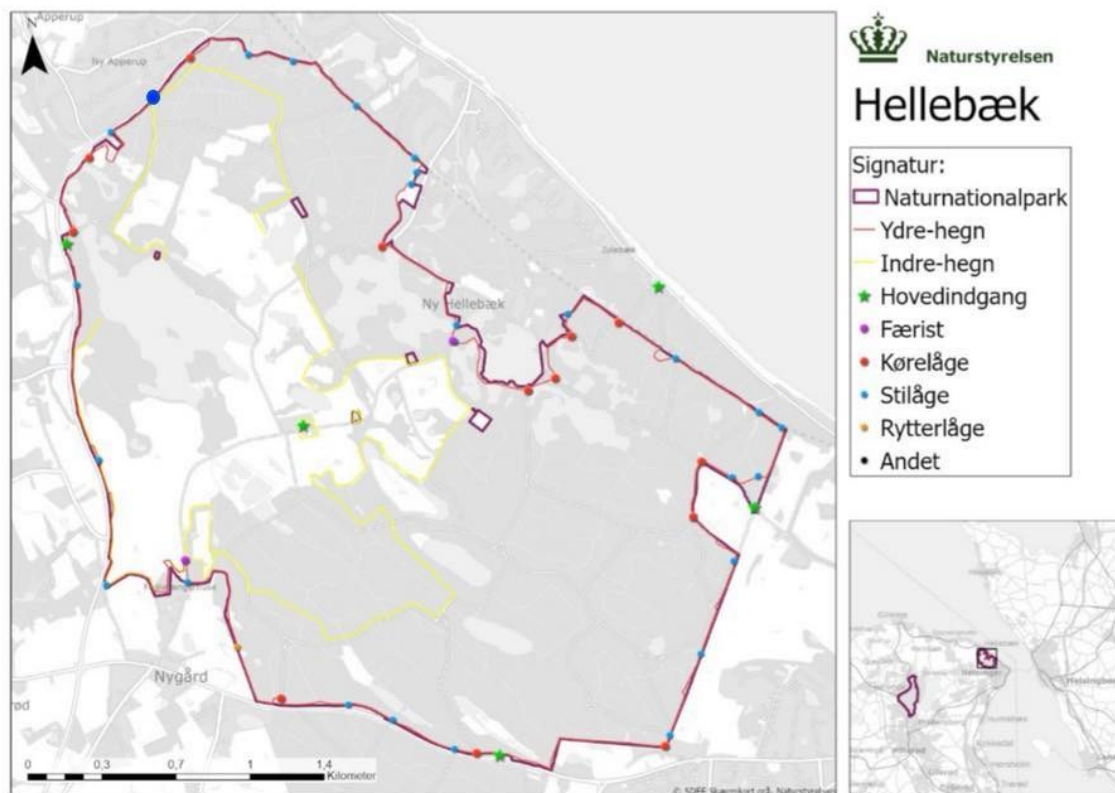
Den foreslåede placering af låger ved Falkenbergvej-krydset er en stor omvej for daglige hundeluftere, og i forvejen en trafikbelastet overskæring at krydse vejen ved. Tilsvarende er Apperupvej-krydset et travlt og rodet kryds, hvor mange trafik-typer skal koordinere indbyrdes, så det bliver ekstra belastet, hvis alle skal søge til den samme låge.

Alternativet er, at de lokale beboere i og omkring Apperup får et mere distanceret forhold til Naturnationalparken, og det vil være synd især for næste generation, som gerne stadig skal have let og ukompliceret adgang til kælkebakke, cykelture, hundeluftning og alle andre skov-oplevelser året rundt. Men også for, at alle besøgende ikke skal tvinges ind ad de samme, få stier og dermed også devaluere den fredelige naturoplevelse, som måske i stedet bliver fravalgt.

På samme side af skoven savnes i forvejen flere tur-valgmuligheder via låger i de indre hegn – igen, så man ikke bare går i kø rundt med alle de andre skovgæster t/r via de samme, hårde "motorveje" - men lettere kan gå på egne eventyr i terrænet ad små, bløde stier gennem bevoksningen. Naturnationalparker skal jo gerne formidle kendskab til og glæde ved naturen - ikke skabe distance.

Med venlig hilsen,
Christin Egebjerg
M.Sc. (Civ.eng.), PhD (Proj. Man.)

Bilag

Claes og Birgittte Høgly

Undertegnede arkitekt MAA claes Høgly,
skal herved oplyse at både min kone og jeg er stor modstander af at ændre de nuværende forhold omkring Hellebæk avlsgård.
De nuværende forhold er fine og dyr og mennesker mb trives i bedste samspil.
Det fungerer rigtig fint nu, og vi ønsker ikke nogen ændringer som hegn og andre dyr som ikke findes på arealet nu.
Med venlig hilsen
Claes og Birgittte Høgly

Evy Højberg

Til naturstyrelsen

Det er et stort nej til indhegn af vores skove ,det er en meget dum ide lad nu naturen være og lad dyrene færdes frit ,også et stort nej til fældning af træer lyt nu til befolkningen ,det er os der bestemmer ikke naturstyrelsen
Mvh Evy Højberg

Fie Pedersen og Theis Halldén

Vedrørende høringssvar ifm.

Offentlig høring af Projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk

Undertegnede ønsker hermed at afgive høringssvar i forbindelse med den offentlige høring af *Projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk*. Vi takker for muligheden for at bidrage med synspunkter og kommentarer til planerne for etableringen og forvaltningen af naturnationalparken.

Naturnationalpark Hellebæk rummer betydelige natur-, kultur- og friluftsværdier, og det er afgørende, at projektets gennemførelse sker med omhu, gennemsigtighed og hensyntagen til både biodiversitet, lokalbefolkning, friluftsliv og øvrige interesser i området.

Nedenfor følger vores bemærkninger og overvejelser til projektbeskrivelsen og den foreslåede forvaltningsplan.

Generelt

Projektbeskrivelsen lægger op til at udsætte kronvildt som en del af naturnationalparkens forvaltningsmodel. Dette valg nødvendiggør etableringen af et ydre hegn omkring hele området for at sikre dyrenes ophold inden for parken.

Opsætningen af et sådant hegn vil imidlertid have væsentlige konsekvenser. Det vil ikke alene udgøre en fysisk barriere, der påvirker områdets naturlige præg og landskabelige udtryk, men det kan også forstyrre den frie bevægelighed for det eksisterende dyreliv – herunder både større og mindre arter, som i dag færdes frit på tværs af landskabet.

Derudover bør de økonomiske og ressourcemæssige omkostninger ved at opsætte og vedligeholde et omfattende ydre hegn nøje overvejes. Både materialeforbrug, tidsforbrug og fremtidig drift kan rejse spørgsmål om projektets langsigtede bæredygtighed – økonomisk såvel som miljømæssigt.

Derfor opfordres der til, at man genovervejer udsætning af kronvildt som nødvendigt element i projektet. Ved at fravælge denne løsning undgår man både behovet for hegn, de tilhørende konsekvenser for natur og landskab samt unødige økonomiske udgifter. En alternativ tilgang uden udsatte store græssere vil efter vores vurdering være mere i tråd med områdets status som særligt naturområde og fremme en mere bæredygtig og naturvenlig forvaltning.

Vedr. etablering af ydre og indre hegn samt ny ridesti vest for Hellebækvej 65

I projektbeskrivelsen for Naturnationalpark Hellebæk fremgår det, at man ønsker at udvide det eksisterende kvægområde. Dette medfører, at den nuværende ridesti vil komme til at gå gennem kvægfolden. På et møde mellem Naturstyrelsen og os som skelnaboer blev det oplyst, at nogle ryttere ikke ønsker at ride blandt kvæg. Som følge heraf foreslås det at etablere en ny ridesti langs hele ydersiden af hegnen – herunder tæt langs vores have og bolig.

Vi ønsker med dette høringssvar at udtrykke vores klare modstand mod denne ændring og opfordrer Naturstyrelsen til at:

- bibeholde kvægfoldens nuværende afgrænsning,
- bevare den eksisterende ridesti, og
- undlade at etablere en sti tæt på beboelse og sårbar natur.

Der er en række væsentlige grunde til dette:

---

1. Naturhensyn og beskyttede arter

Området omkring vores ejendom er levested for flere beskyttede og fredede dyrearter – herunder bl.a. flagermus, som vi ofte har observeret i det konkrete område. Skovbrynet og de åbne arealer bruges aktivt som yngle- og fødesøgningsområde. Den foreslåede ændring, herunder fældning af et op til 10 meter bredt bælte til hegn og sti med øget menneskelig aktivitet, vil være en væsentlig forringelse af levestedet og en direkte forstyrrelse af disse arter.

Dette er i strid med både naturbeskyttelsesloven og EU's habitatdirektiv (bilag IV), der forbyder:

- forsætlig forstyrrelse i yngle-, raste- og overvintringsperioder,
- beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- og rasteområder.

Etablering af sti og hegn i området vil være i modstrid med disse forpligtelser og udgør ydermere efter vores opfattelse en unødvendig indgriben i sårbar natur.

---

2. Ejendomsret og privatliv

Placering af en ny sti tæt op ad vores bolig og have vil medføre betydelige gener i form af indblik, støj og øget færden tæt på privat ejendom. Dette strider mod almindelige naboretlige hensyn og udgør et potentielt indgreb i ejendomsretten, jf. Grundlovens § 73, i fravær af ekspropriationshjemmel.

---

3. Øget og forstyrrende færdsel

Det skal yderligere fremhæves, at en ny (ride)sti vil medføre øget færdsel i form af både gående, cyklister, knallerter mm. Ligesom vi er bekendt med, at en nærliggende rideskole har udtrykt interesse i at benytte den nye sti, hvilket vil betyde daglig og vedvarende trafik forbi vores ejendom alle ugens dage – både fra ryttere, gående og potentielt cyklister og knallerter. Kombinationen af at fælde store dele af træerne, og tilføre ryttere på stien, som fra hesteryg vil have fuldt udsyn ind i hele vores have, vil føre til væsentlige indbliksgener og forringe både oplevelsen af privatliv og ejendommens

anvendelighed. I dag grænser cirka 30 % af ejendommens omkreds op til offentlig vej samt institution/parkering, hvor det resterende er mod uforstyrret natur og skov. Forslaget indebærer, at de resterende 70 % af ejendommens omkreds skal omkranses af en offentlig sti – en strækning på over 150 meter. Det vil reelt betyde, at hele vores matrikel bliver omgivet af offentlig vej, parkering og sti. Dette vurderes helt urimeligt og uden hensyntagen til den lokale befolkning, da det i væsentlig grad vil forringe og krænke privatlivets fred. Alle de øvrige stier og ruter i projektbeskrivelse ser ud til at være lagt på allerede eksisterende stier, hvormed det ikke medfører samme gener som etableringen af den nye sti vil medføre, og derfor mener vi at dette bør genovervejes, da det efter vores opfattelse overskrider den naboetslige tålegrænse.

---

4. Ubegrundet ændring – eksisterende sti fungerer allerede

Den nuværende ridesti er velfungerende og allerede i brug. En ændring alene for at undgå kontakt mellem ryttere og kvæg virker ikke proportional – især når samme mål kan opnås gennem skiltning, dialog eller ved at bevare kvægfolden i sin nuværende form.

---

5. Modstrid med Naturstyrelsens egne mål og projektets formål

Ifølge Naturstyrelsens egne beskrivelser på hjemmesiden, skal dele af området forbeholdes kommende kronvildt som led i naturplejen. Disse dyr kræver uforstyrrede, sammenhængende og åbne områder. Udvidelse af kvægfolden og etablering af nye stier vil reducere disse muligheder og gå imod intentionerne om at fremme naturlig fauna og biodiversitet. Der findes i forvejen betydelige kvægarealer i Hellebæk Kohave, og der ses derfor ikke noget påtrængende behov for yderligere udvidelse.

Afsluttende bemærkning og opfordring

Vi opfordrer på den baggrund Naturstyrelsen til at:

- bibeholde kvægfolden i sin nuværende størrelse,
- opretholde den eksisterende ridesti til rekreativ brug,
- undlade at placere ny sti tæt på beboelse, af hensyn til både natur, fredede dyrearter, samt naboer og ejendomsret

Såfremt Naturstyrelsen, til trods for bemærkningerne i dette høringssvar, vælger at fastholde projektets nuværende udformning, henstiller vi til, at der som minimum etableres en form for afskærmning mellem den foreslåede sti og vores have – eksempelvis gennem tæt beplantning eller anden visuel barriere. Dette bør ske for at mindske indbliksgener og reducere forstyrrelser fra den forventede øgede færdsel tæt på vores bolig og opholdsområder.

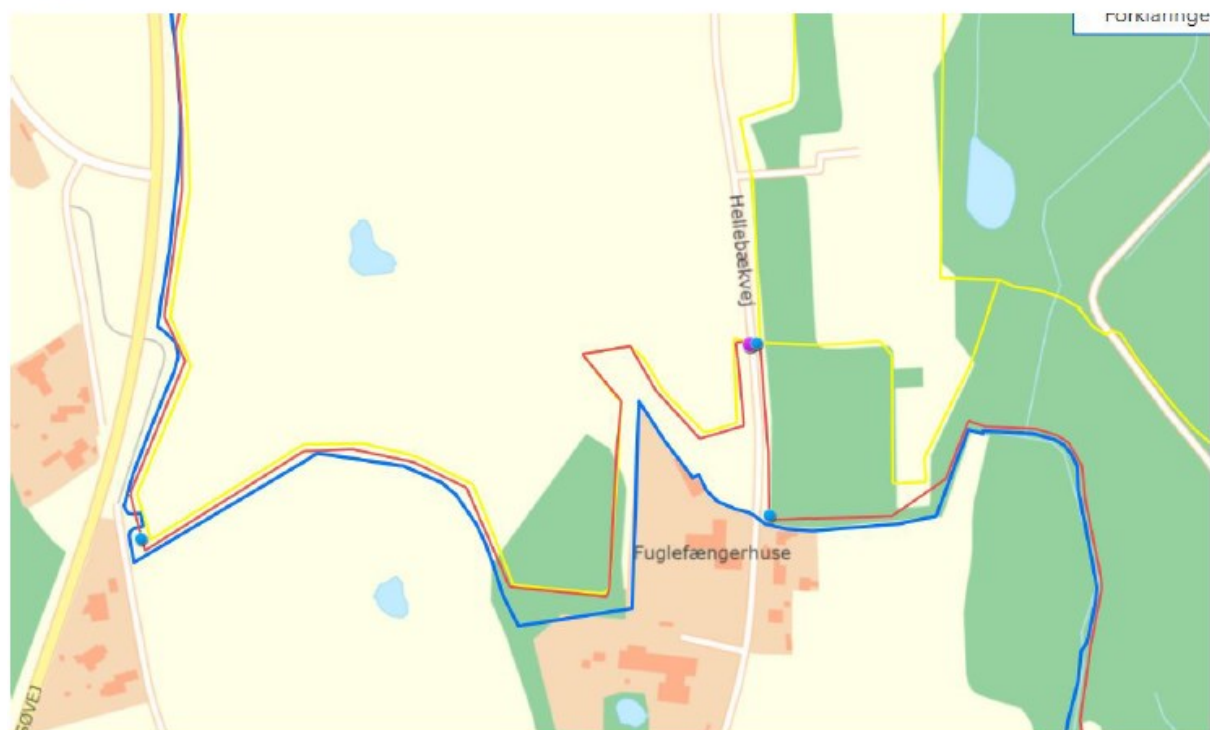
Med venlig hilsen

Fie Pedersen og Theis Halldén

Vedlagt bilag på næste side, med angivelse af det konkrete område som høringssvaret omhandler, samt angivelse af sti og flagermusenes habitats område.

Bilag

Bilag – Kort over det konkrete område fra NST's kortfunktion

Luftfoto fra området med angivelse af eksisterende sti og flagermusens habitats område

Frank Johansen

**Høringssvar omkring endnu et forslag til hegn om et stort skovstykke.
Denne gang Hellebæk Skov og Teglstrup Hegn.**

Rolig nu.

Slår nu koldt vand i blodet og lad os lige se fordelene/ulempene ved hegnet, som kommer i Gribskov, før vi skynder os videre til det næste.

Frank Johansen

Frederik Lynge
Til Naturstyrelsen

Hermed høringssvar vedrørende Naturnationalpark Hellebæk.

Vi ser, som umiddelbare naboer til den kommende Naturnationalpark meget positivt på projektet og ser frem til at opleve en rigere og mere mangfoldig natur i vores nærområde.

Vi har deltaget ved nabovandringer og skelmøder og oplevet imødekommenhed fra NNP personalet. Der har i processen været drøftelser om at lade den nordlige hegnlinie følge jernbanen for Hornbæklinien. Det er meget beklageligt, da der her i forvejen er en naturlig adskillelse i natur- og

kulturlandskabet, det vil give mulighed for et større samlet areal for NNP Hellebæk, og vil væsentligt reducerer antallet af husejere der vil opleve 2 meter højt hegn umiddelbart op ad sin bolig. Arealet her vil kunne øge NNP samlede areal med ca. 10%. Argumentationen for at udelukke denne mulighed er ikke godt belyst i projektmaterialet, og det forekommer uklart hvilke konkrete hensyn, og til hvem, der ligger bag dette.

Ligeledes foreligger der ikke argumentation for hvorfor hegnslinien går nord om bondedammen men syd om kobberdammen. Bondedammen er i fredningsbeskrivelsen for Hellebækgård (Afgørelser - Reg. nr.: 01830.00) fremhævet, som særligt vigtig, hvorimod kobberdammen ikke er nævnt særskilt og "blot" indgår som en del af vandsystemet i Hellebæk. Udsigten fra den nordlige ende fra bøsse-magergade ud over bondedammen, er særskilt fredet. Her påtænkes at opføre hegn. I derved forekommer det paradoksalt at bondedammen omkranses, men at kobberdammen ikke gør. I projektbeskrivelsen er der ingen beskrivelse eller argumentation for denne beslutning. I projektmaterialet beskrives at der planlægges at udlægge flydespærrer i den nordlige ende af bondedammen. Dette er dog ikke illustreret på kortbilaget, hvor der blot er tegnet hegnslinie. Derved er det uklart, hvor flydespærringen konkret vil ligge og hvilken betydning det vil have for en fredet udsigt. I projektbeskrivelsen nævnes muligheden for lavt hegn langs bredden som alternativ, dette vil være i strid med både fredning af udsigten og fredning af søbredden.

I projektarbejdet med nationalparken har der været søgt bred inddragelse, dog er beboere langs den nordlige ende af bøsse-magergade ikke blevet inviteret eller involveret i projektarbejdet, mens grundejerforeningen omkring kobberdammen har været inviteret med i processen. I dette lys er det påfaldende at hegnet føres syd for kobberdammen og nord for bondedammen, på trods af større fredningskrav omkring bondedammen. Igen skaber dette undren over argumentationen for den foreslåede hegnslinie og hvilke hensyn der ligger bag.

Vi henstiller til at projektet genbesøger mulighederne for at lade hegnslinien følger jernbanen, og som minimum vil kunne redegøre for den foreslåede hegnslinie omkring bondedammen og kobberdammen.

--

Med Venlig Hilsen
Frederik Lynge

Hanne Holmegaard

Kære Naturstyrelse

Hvorfor en høring ?

Hidtil er der ikke blevet lyttet til folk i nærområdet eller kritikerne.

Jeg vil dog gerne sige klart NEJ TAK til hegn i DK/indhegnet natur.

Helt helt skørt - naturen vil gro fint uden hegn til flere millioner - af skatteborgernes løn.

Penge der kunne gøre gavn i velfærdsområdet.

Og ikke gå til vanrøgts-park(er).

Jeg vil også gerne sige klart NEJ TAK til dyr bag hegn som ikke tilskudsfores alle de måneder hvor vegetationen ikke gror.

Helt helt uhørt & uacceptabelt at lade dem gå og sulte & fryse.

For ja de fryser.

De skal bruge mad for at kunne holde varmen, men maden er ikke eksisterende ca 5 måneder

NEJ NEJ NEJ ....

Hilsen

Hanne Holmegaard

Hej NTS

Det bliver et nej tak til mere vandaliseret & indhegnet 'natur' herfra.

Skattebetalende borgere får besværliggjort - eller helt frataget, vores muligheder for fri & ubesværet færden i den natur som vores skatte kroner (også) går til.

Kæmpe udgifter til etablering af disse 'designer parker' kan gøre langt mere nytte på velfærdsområderne.

I bliver snart nød til, at forholde jer til den voksende modstand / især fra fagfolk.

Nej tak til indespærrede dyr som ikke tilskudsføres når vegetationen ikke gror.

Det kan være alt ser fint ud på papirerne, men det går ikke godt nok ude bag hegnene.

Dyr sat bag hegn af mennesker skal altså passes ordenligt.

De er ikke frie & vilde / bare fordi nogen sætter denne label på dem. De lever bag et hegn & begrænses derfor.

Nej tak...

Mvh

Hanne

Henriette Andersen

Høringssvar vedrørende naturnationalpark Hellebæk

Lad os beholde den frie natur – uden hegn og med vores hjemmehørende naturlige hjortevildt. Hellebæk har allerede nu stor biodiversitet og mange bevaringsværdige biotoper. Lad det ikke ødelægges af afgræsning og de dertil hørende hegninger.

Der spilles hasard med den danske natur i disse år.

Et spørgsmål er, hvordan udføres evaluering af effekten af disse naturnationalparker? I bør evaluere på Fussingø, inden at I fortsætter denne skamfering af den danske natur.

Et andet spørgsmål er; hvorfor I ikke lave prøvefelter uden for hegningen for at sammenligne biodiversiteten, før og efter. Det vidner om, at I bevidst manipulerer med resultaterne for netop at ville påvise en øget biodiversitet! Det har eksakt været drøftet ved den kommende naturnationalpark Gribskov.

Jeg skriver som stor bruger af naturen og færdes meget i skov og strand over hele Danmark. Jeg er uddannet skov og landskabsingeniør og ser meget bekymret på den kommende ændret forvaltningspraksis for de danske skove, plantager, klitplantager og heder.

Jeg ønsker ikke at Danmarks natur skal omdannes til dyrehaver, hvor lysåbne arealer skal favoriseres og have betegnelsen urørt skov, med de ændrede plejeplaner som det giver. Statens arealer er borgernes og er betalt at skattepengene over mange år. Lad borgerne beholde den frie natur.

Biodiversitet, skovdrift og borgernes adgang kan sagtens gå hånd i hånd. Se bare til vores nordiske lande.

Naturstyrelsen kan ikke ensidigt lade samtlige skove overgå til urørt skov og naturnationalparker, uden at forholde sig til folkesundheden. Der er gennem adskillige årtier forsket i betydningen af at borgere kan fældes i naturen. Alene det, at Naturstyrelsen/Miljøministeriet ikke vil udføre feltundersøgelser uden for naturnationalparker og lade disse felt udenfor være kontrolfelter, vidner om at Miljøministeriet ønsker at manipulere med resultaterne.

Tænk hvis arealerne uden for det dyrt opsatte hegn og arealer uden de store græsser viser sig at have højere biodiversitet. Så har dette eksperiment til oplyste 888 mio. Kr. været spildt. Tallet er efterhånden 5 år gammelt og priserne er siden steget meget, så dette beløb rækker langt fra. Her er heller ikke indregnet den tabte biodiversitet, det tabte mikroklima i skoven, den tabte nedbringelse af CO₂, da mange træer er blevet fældet før tid. Den manglende indtjening ved de danske savværker, da træet blev solgt til bl.a. Rusland og Kina. En skændsel uden lige.

I Miljøstyrelsen/Naturstyrelsens strategi mangler at se på biodiversitet, hvor løsningerne spiller sammen med det øvrige samfund. Der mangler en sammenhæng med:

- Skoverhvervet, således at Danmark også formår at udtage træeffekter til bæredygtigt byggeri,
- Folkesundheden, således at Danmarks sundhedsomkostninger nedbringes,
- Klimakrisen, hvor træer netop skal være i god produktion for derved at optage CO₂. Specielt nåletræer er nyttige her, men de fældes i disse år i stor stil.

Der mangler en 360 graders analyse i vores naturforvaltning og strategier. Ligesom de nye forvaltningsmetoder er i strid med EU's Biodiversitetsstrategi 2030 og Afskovningsforordningen. Hvordan kan regeringen tale med forfærdelse ved rydning af skove rundt om i verden og så etablere massive rydninger i Danmark. Det hænger overhovedet ikke sammen. Det er meget dobbeltmoralisk.

De nye forvaltningsplaner

De nye forvaltningsplaner er udarbejdet for en meget kort tidshorisont 6 år for løvskov og 15 år for nåleskov. Dette gør at borgerne ikke kan se andet end trin 1 og derved ikke ved hvad de kan forvente sig, når Naturstyrelsen har lysstillet skovene og vegetationen er eksploderet med urtevegetation og birk, el mv.

Jeg kan frygte, at Miljøministeriet/Naturstyrelsen herefter vil argumentere for, at hegninger med dyr er den eneste løsning for at få ædt den nyligt vegetation. Forskere har tilmed udtalt, at helårsgræsning ikke medfører øget biodiversitet, da arealerne overgræsses. Kig til Sverige. De gør som vi også gjorde i tidligere tider. Der har de sommergræsning og tager dyrene hjem for vinteren. Dyrene passes med vinterfoder og man ser til dem som enkeltindivider. De forstår at bevare en høj dyrevelfærd, samtidig med dyrkning af bæredygtigt skovbrug og biodiversitet.

Jeg vil anbefale, at man ikke arbejder med tyndninger på 70 til 90 %, således at man, som altid er gjort, kan styre tilstedekomsten af uønsket arter, som bl.a. ørnebregner ved at fuldkronede træer skygger skovbunden. Ørnebregner er giftige og udkonkurrerer alt.

I Danmark er naturen varierende og fantastisk. Anemoner vidner om at skovene i Gribskov er over 800 år. Derfor ser vi nu vantro til de store fældninger, hvor træ udtages dels for at fjerne det fantastiske bygningstømmer douglasgran og dels for at fjerne effekter for at lægge skoven ud til urørt skov. For eksempel har Gribskov mf. for nuværende 52 forskellige naturtyper, som nu er registreret i

de Nordsjællandske skove, frygter jeg ender med forringelse af biodiversiteten med den ensidige tilgang til løsningsmodeller. I bruger udelukkende virkemidler som: lysstilling eller renafdrift af arealer, øget hydrologi, veteranisering af træer og hegninger til tamdyr. Skal man have mosaik skov bør I benytte de gamle veldokumenterede metoder. Lyt til de gamle skovfolk, som ved hvad de taler om. Der er meget erfaring at hente her.

En skam for naturen floraen og faunaen. Her burde have været en 360 graders undersøgelse, hvor samtlige faktorer som erhvervslivet, beskæftigelse og folkesundheden blev inddraget. Herved ville samfundsmæssige løsningsmodeller kunne findes som også var til gavn for insektlivet.

Foretager man renafdrifter på sandede jorde tæt på kysten, vil en sandfygning starte. Det vil I ikke kunne styre, heller ikke når der er fare for bygninger og fortidsminder og gamle spor i landskabet. En skandale for landet med vores fantastiske historie.

Flora og fauna

Altid har der været arbejdet med vigtigheden af spredningskorridorer. Det har Naturstyrelsen ikke arbejdet med til bedring af biodiversitetskrisen. Derimod mener man, at skove i fremtiden skal bestå af moser og birk og helst være indhegnet så græssere/browsere kan indsættes. Intet er mere forkert. Sæt dyrene udenfor skovene, hvor de gik i de gamle landbrug på lavbundsjordene.

Skoven som biotop vil altid være tæt og mørk. Her vil ikke være store dyr og græsningsenge. Ref. Bent Odgaard. At man politisk har ladet sig forføre af en idéhistoriker som Rune Engelbreth er en skændsel. Det burde i et oplyst samfund ikke kunne lade sig gøre. Man må forvente, at høj faglighed i et Miljøministerium. Naturstyrelsen er i den grad styret af rewildere, som kun ønsker at græssere dør hurtigt til gavn for insekterne. Der er ingen evidens for denne strategi. En *fake* historie opfundet af en idéhistoriker. Vedkommende har så haft succes med at forblænde politikerene på Christiansborg. Desværre! Vores natur, hjemmehørende vildt og de udsatte tamdyr bliver taberne – og ikke mindst borgerne og turister i dette land.

I øvrigt kan man anfægte biologernes opråb om nedgang af dyr iflg. Rødlisten. Den blev da også revideret og sammenholdt med Eric Buchwalds opgørelser vidner tallene om meget bedre biodiversitet end forelagt ved Aalborg Universitet. Lad nu Københavns Universitet analysere Rødlisten. De to universiteter er jo ikke enige.

Naturen mangler plads, og flere områder bør udlægges til natur. Disse områder bør sammenbindes, så arterne kan brede sig. Mange biotoper vil hermed sprede sig til de omkringliggende arealer, ved at lave spredningskorridorer mellem heder, overdrev, enge og kyststrækninger.

Det er med stor bekymring, at jeg ser, at der er planlagt en meget høj fældningsgrad i landets skove. En skov er jo netop en biotop, som lukker sig og er mørk uden meget lys. Hvorfor springer åbent land i skov? Ja, det sker helt naturligt. Så giv i stedet naturen fred og ro. Som det sker nu etableres et nyt kulturlandskab med menneskelig og tamdyrs indblanden. Hvor skal hjortevildtet søge læ og ly? Hvor skal de andre arter, der netop trives her søge hen? Det undrer mig, at Naturstyrelsen kan stå inde for at rydde såkaldte "invasive" arter, som netop er en del af tidligere tiders beskyttelse mod sandflugt fra området. I stedet bør vi sikre at vores skove er sunde, og have fokus på at optage CO₂, ved at bevare og plante flere træer. Nåletræer i vækst er langt de bedste til CO₂ optag. Disse træer fældes nu i stor stil. Hvad sker der med naturforvaltningen i dette land?

Jeg kan frygte, at der ødelægges og gøres skade på biodiversiteten i området, har man lavet en baseline, inden man starter disse meget store ændringer, for at sikre at biodiversiteten ikke skades i stedet. Med den grad af rydning af skov, kan man frygte at det vil ødelægge dele af området. Der vil blive store sletter og lysåbne områder, i stedet for en fuldkronet skov. Skovområderne med træer vil derfor blive noget formindsket. Jeg kan frygte, at der fældes, for at der skal gro græs til store græssere. Jeg stiller spørgsmålstegn til effekten af rewilding, og ud fra min etik, er det grusomt at prioritere biller over kvæg.

Jeg kan undre mig over, at naturforvalterne ikke ser, hvor forarmet de græssede arealer er. Lad naturen med overdrev i fred og fjern uønskede pil og fyr som man har gjort i århundrede.

I Vestjylland er jorden sandet og her bør træerne stå til bevarelse af landskabet og historien, så også vores kultur minder bevares.

På Fanø ser man tydeligt skaderne, hvor dyr går i hegninger. I hegningen er kun græs og lysesiv, men udenfor hegningen er arter som hører til på heden fx. Lyng, rævling og porse mv. Der bør kigger på om der egentlig sker en fremgang af arterne. En forsker har netop sagt, at for høj intensivitet af græsning skader biodiversiteten. Det ses tydeligt over hele landet. Arterne når ikke at frøformere sig inden at de er ædt af græssere, som ihærdigt søger føde, da føden som oftest er knap i hegningerne.

Med beslutning af de to første naturnationalparker med Gribskovs 2,5 meter høje hegn hindres dyrenes frie bevægelighed. Hermed overholdes følgende lovparagraffer ikke - §61a, stk. 4 som siger "Vildtets frie bevægelighed skal endvidere opretholdes i det videst mulige omfang".

Da ingen græssere vil kunne passere hegnet, vil råvildtet altså heller ikke længere kunne passere frit gennem passagerne. Dette er en forskel fra Naturplejeplanen, Natura 2000 fra 2021 til 2027, hvor der i planen er beskrevet, at råvildt - det hjemmehørende råvildt vil kunne passere gennem åbninger i hegningen.

Hjortene vil i brunstperioden kæmpe om hinderne, hvordan kan Miljøstyrelsen vurdere at der ikke vil være væsentlige gener. Hjortenes gevire vil for dyrene indenfor og udenfor sættes sig fast i hegnet, hvorefter hjortene kan risikere at stå låst fast før en skovarbejder kommer forbi og må skyde begge dyr og reparere hegnet. Denne strategi med hegninger er overhovedet ikke gennemtænkt. Dette kan umuligt være en ikke væsentlig påvirkning af dyrenes liv og færden. Kronhjorte vandrer dagligt mange kilometer, dette hindres med opsætning af et hegn som er 2,5 meter højt. Dette er en væsentlig påvirkning af livsvilkårene for de hjemmehørende dyrearter.

Jeg mener ikke, at det er muligt at holde skoven lysåben ved hjælp af græsning. Bliver græsningstrykket for højt, og føden knap vil dyrene vanrøgttes. Ligeledes vil dyrene ødelægge paragraf3-natur og fortidsminder i deres desperate søgen efter føde.

Desuden har jeg en bekymring omkring tamdyr, der dør på arealerne, om det vil være muligt at finde disse. Der er ikke lovhemmel til at lade dyr ligge på arealer og dø. Specielt ikke på drikkevandsfølsomme områder, såsom Gribskov. Jeg mener, at de nye plejeplaner ikke har sikret dyr som lever på de tørre habitatområder, men har favoriseret bilag IV-arter som lever i vådområderne. Fx. er markfirben som tidligere har været indeholdt i plejeplanen for Natura 2000 i Gribskov ikke medtaget i denne vurdering.

Ved øget hydrologi har man ikke vurderet påvirkningerne af IV-arter på skovhabitatnatur fx. gøgeurter og andre overdrevsurter samt faunaen som lever her dvs. dyrenes yngle- og rasteområder ved fx. hasselmus, markfirben samt utallige insekter.

I væsentlighedsvurderingen har Miljøstyrelsen påpeget: Citat "at det øgede besøgstal vurderes at kunne medføre øget forstyrrelse, der især i yngletiden potentielt vil kunne påvirke de forstyrrelsesfølsomme arter:

- Havørn
- Fiskeørn
- Rød glente
- Hvepsevåge
- Sortspætte
- Hedelærke
- Rødrygget tornskade
- Arter af flagermus"

Derfor bør strategien med urørt skov og Naturnationalparker stoppe øjeblikkeligt.

Overgræsning ses på naturstyrelsens arealer på Fanø. I hegningerne er lysesiv og græs, mens arealerne udenfor har stor artsrigdom med fx lyng, porse, blåbær, revling mv. Græsning er ikke ensbetydende med stor biodiversitet.

Der er ikke lavet en systematisk kortlægning af den biologiske mangfoldighed inden projektets begyndelse. Hvorledes kan planernes resultater evalueres, når der ikke er en baseline? Professor i Biodiversitet, Professor Carsten Rahbek har netop påpeget dette. Vi ved ikke nok om, hvilke arter som allerede nu er i vores natur.

Når man netop i naturnationalpark Gribskov har diskuteret, at man ikke vil etablere kontrol felter udenfor hegningen, tyder på at Naturstyrelsen bevidst ønsker at manipulere med resultaterne, når samtlige prøvefelter skal ligge indenfor hegningen, samt at resultatet skal vise øget biodiversitet. Tænk hvis resultatet var tilsvarende udenfor hegningerne? Det vidner absolut ikke om et seriøst videnskabeligt arbejde.

En ensidig fokusering på urørt skov og rewildings-driftsmetoderne kan føre til tab af artsrigdommen i danske skove. Kraftig reduktion af granbevoksninger medfører færre rede- og skjulesteder for. Fredede planter såsom orkidéer risikerer at forsvinde i grene, kvas og mørke eller øget vandstand. Forsker har netop påvist, at overgræsning resulterer i mindre biodiversitet.

Sørg i stedet for at skaffe spredningskorridorer og opkøb arealer mellem skov og landbrug. Det var her, der i gamle dage var græsningsenge og moser, inden landbruget blev intensiveret og blev til stordrift, i stedet for de tidligere små landbrug med meget mindre maskiner.

Fældning af ikke hjemmehørende nåletræ

Det at nåletræer fjernes og/eller tyndes vurderes til ikke at have væsentlig påvirkning for flora og fauna. Hvordan er det vurderet, når netop hjortevildtet raster i nåleskov. Fugle som spætter, korsnæb, fuglekonger mv. og egerne har kogler som naturligt fødevalg. Derfor mener jeg, at fældningen af nåleskov er en væsentlig påvirkning for naturen og specielt dyrelivet.

De ikke hjemmehørende nåletræer som nu fældes i stor hast, desværre forholder det sig i at træarter som lærk og douglas er selv-imprægnerende og eminente til bygningstømmer. Så de ikke lider af skadedyrsangreb ved brug i byggeriet.

Senest har man fra Københavns Universitet forsket i træerne sundhed og konklusionen var et ønske om en større spredning af træarter for at gøre skovene klar til klimaforandringer. Her ser man så på de nordiske lande og mod USA. Så er det man ryster på hovedet. Nu er de ikke hjemmehørende arter fældet i de danske statsskove. AK og VE.

I strid med EU's Biodiversitetsstrategi 2030 og Afskovningsforordningen

Det er i strid med både EU's Biodiversitetsstrategi 2030 og Afskovningsforordningen som træder i kraft ultimo 2024. Her skal hvert land i EU sikre skovene og sikre bæredygtigheden bl.a. så industri her i landet møbelindustri, træeffekter og bygningsmateriale skaffes lokalt.

EU's Biodiversitets Strategi, som siger, at skoven skal bevares som produktionsenhed til sikring af bæredygtige træeffekter til sikring af fremtidigt bygningstømmer indenfor landets grænser, således at andre landes urskov ikke ødelægges. Ligesom strategien påpeger, at folkesundheden bevares ved at sikre mulighed for at kunne færdes i den frie natur. Her er de kommende indhegninger med udsætninger af dyr igen i direkte modstrid med EU's Biodiversitets Strategi.

Befolkning og menneskers sundhed

Urørt skov giver en mindre fremkommelig skov. Og vælger man at indsætte græssere vil færdsel og hvor former for sport, hvor personer kommer med fart, vil være farligt. Hurtigt vil en Mountain biker eller løber komme alt for tæt på, og de store græssere kan føle sig truet. Familier med børn, der leger og løber rundt kan ligeledes opleves som en fare, for de store dyr. Hunde vil blive set på som rovdyr, og mange store dyr vil reagere på disse. Dette er der set flere eksempler på, hvor kvæg og hunde har været involveret i ulykker med personskade til følge.

Der er alene det seneste år i Danmark rapporteret om 5 tilfælde af ulykker med kreaturer. Hvem tør at tage en skoleklasse, eller daginstitution med på tur? Det bliver et meget stort ansvar, og mange vil undlade at bruge skovene, som udflugtsmål eller læring for eleverne.

Øget hydrologi

I Urørt skov, hvor øget hydrologi er en af de få værktøjer, som man gør brug af, har Naturstyrelsen ikke vurderet de ulemper som øget hydrologi kan medføre for naboerne til de urørte skove. Det være sig landbrugsafgrøder, dyrkning af wrap. I forhold til jernbanerne og ved stats- og lokalbanerne, hvor jernbanedæmningen til skinnerne kræver tørre og velafdrænet omgivelser. Det bliver problematisk, hvis dæmningerne skrider grundet den forhøjede vandstand med ulykker til følge.

Københavns Universitet har netop offentliggjort en undersøgelse af skovene sundhedstilstand. Konklusionen var at klimaændringerne resulterer i en svækket sundhedstilstand ved skovens træer. Jeg håber, at I offentliggør, hvad den øget hydrologi i skovene netop gør ved træerne. De tåler ikke at stå med rødderne i vand!

Luft – CO₂/drivhusgasser som metangasser

Den øgede frigivelse af metangasser på netop næringsrige jorde som oversvømmes er ikke vurderet i denne strategi. Metangasser er 25 gange mere alvorlige end CO₂. Københavns Universitet er netop i gang med at forske i frigivelse af metangasser på næringsrige jorde. Dette er konstateret ved oversvømmelse af næringsjorde/ genskabelse af hydrologien. Derfor bør etablering af forvaltningen tage højde for resultaterne.

Klimakrisen med stor risiko for forøgelse af temperaturen, er et endnu større problem, som her søges adskilt fra biodiversitetskrisen. Det lader sig ikke gøre, da det er to sider af samme sag. Hvis vi ikke forstår at holde temperaturstigningen nede, vil temperaturstigningen forårsage, at biodiversiteten ikke øges som forventet. Derfor skal træer dyrkes og være i forskellig alder. Nåletræer er meget effektive til at optage CO₂, så hvorfor fælder I dem i så store mængder?

Landskabet – skoven – vores kulturarv

Jeg undrer mig, over at man tillader en så radikal ændring af forvaltning af vores skove. Hegninger vil altid være dominerende i landskabet. Specielt i Gribskov vil urørt skov og hegn være et skæmmende indslag for synet af vores Unesco verdensarv – Parforcejagtlandskabet. Vores fortidsminder i de danske skove skal vi værne om. Meget vil blive ødelagt ved den kommende forvaltning med konvertering til urørt skov.

Jeg mener at den nuværende skovforvaltning skal bibeholdes og skoven skal bevares som fuldkronet fredskov.

Opsamling/konklusion

Konklusionen er, at jeg som mange andre borgere i Danmark er imod de nye udpegninger af urørt skov og naturnationalparker med tilhørende nye forvaltningsplaner.

Jeg mener, at den nuværende skov og landskabsforvaltning i Natura2000 områder skal bibeholdes og skoven skal bevares som fuldkronet fredskov. Landskaber/naturtyper som plantager, klitplantager, heder og klitter skal ligeledes bevares og derfor forvaltes som hidtil. Der er i over 20 år praktiseret naturnær skovdrift, som i de øvrige nordiske lande. Det bør Danmark fortsætte med. Der er iøvrigt ikke lavet en evaluering på dette arbejde inden I fremturer med en ny strategi.

Lad jer i stedet inspirere af de øvrige nordiske lande. De forstår sig på både biodiversitet, skovdyrkning og ikke mindst dyrevelfærd.

Jeg håber på, at jeres lydhørhed kommer til udtryk i en ændring af planerne. Indtil nu har borgerne ikke mærket, at høringer har givet anledning til ændringer ved Miljøministeriets og nu Trepark ministeriets strategier for landets natur.

Endeligt, et spørgsmål: Hvorfor tror politikerne, at det lader sig gøre at plante 1 mia. Træer, når de seneste års strategier med frivillige aftaler med fx udtagning af lavbundsområder og plantning af træer ikke er lykkedes?

Henriette Andersen
Skov- og Landskabsingeniør

Inge Heinrichsen

Vi ønsker

- bufferzone til by og til omstødende veje/arealer. Hegn af stål og 2 m højt bør placeres længere inde - hvis overhovedet (nej tak) særligt langs Skindersøvej hvor det vil skæmme utroligt - så det ikke ødelægger den skønne naturoplevelse og der skabes naturlige overgangssrealer der ikke skæmmer landskab

- mindst mulig yderligere indgriben i naturlig skov - ikke friserede planlagte arealer

- fri bevægelighed for brugerne at natur til gå cykel vandreture. I øvrigt er det ikke kun kørerne der skal tages hensyn til - de kan være aggressive og skræmmer særligt børn. Der skal sikres naturlig adgang direkte til skoven - låger hvis nødvendigt må følge de indre låger/riste der er i dag.

Bh
Inge Heinrichsen

Jane Olesen og Klavs Olesen

Høringssvar- naturnationalpark hellebæk skov og Teglstrup hegn.

Da ideen til naturnationalparker opstod fremgik,at minimums arealt skulle være 1000 hektar,dog helst mere af hensyntil acceptabel trivsel blandt de indhegnede dyr !

Teglstrup hegn og Hellebæk skovs samlede anvendelige areal var på blot 630 hektar, og det var inden der skulle tages hensyn til de mange fredede områder med historisk kulturarv ,ved etablering af indre og ydre dyrehegn.

Naturstyrelsen var fra start åbenbart også selv opmærksom på dette forhold,jvf.skrivelsen J,nr. 21/14574 af 15/10 2021,hvor slovene blev beskrevet som uegnede tilrewilding.

Den oprindelige undtagelse af skovene var naturligvis også i respekt for og med bange anelser om varige ødelæggelser af vigtig kulturarv som følge af udsætning af dyr.

Havde alle involverede læst Gunnar Bergstens bog "Skovene omkring Helsingør", ville den fatale beslutningsændring nok ikke være sket.

Bogen beskriver de mange unikke og fredede områder med fortidsminder i Teglstrup hegn og Hellebæk skov, som gennem mange år har været beskyttet af kendelser fra naturfredningsnævnet for Frederiksborg amt, samt af naturbemyndelses loven.

Kulturarven stammer helt tilbage fra 1500-1600-tallet, hvor området husede Danmarks første industrier, blandt andet med våbenproduktion på Kronborggeværfabrik. Idag består området af kunstigt opgravede grøfter, samt flere søer med opdæmninger for drift af oprindeligt syv industrielle vandmøller. Disse vådområder giver iøvrigt idag skovene rigelig og interessant biodiversitet.

Også i Teglstrup hegn findes der fredede kulturminder fra teglovne helt tilbage til 1100-1200 tallet.

Det kan næppe være kulturministeriet der har givet geønt lys til at begrænse borgernes adgang til disse mange historiske præindustrielle kulturarvsminder.

Iøvrigt noget uforståeligt, at lobby virksomhed fra en borgmester, uden stor forståelse for noget af kommunens helt specielle kulturarv, også kunne få en miljøminister til at ændre mening og acceptere, at det historiske skovareal skulle på spil igen til naturnationalpark.

Vi håber nu på, at besindighed og erkendelse af en stor fejl, vil få projektet tilbage til den første fornuftige beslutning. Det kan heldigvis nå endnu.
mvh Jane Olesen og Klavs Olesen

Jannicke Eva Poulsen

Til Naturstyrelsen

Hermed fremsendes svar på "Offentlig høring af projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Natur Nationalpark Hellebæk".

Undertegnede har følgende kommentarer til projektbeskrivelsen og forvaltningsplanen:

NNP Hellebæk er en meget lille NNP. Det betyder, at mange tiltag og aktiviteter skal gennemføres på et meget lille areal. Dette vil betyde store indgreb i den eksisterende og velfungerende natur. Det må formodes, at det vil give megen uro både for naturen selv og brugerne af området. Som daglige brugere af området glæder vi os dagligt over det velfungerende rekreative område. Projektbeskrivelsen fremhæver, at den planlagte NNP vil give lejlighed til "ro og fordybelse". Det forekommer at stride overordentlig meget mod de mange planlagte indgreb i den eksisterende natur og de mange planlagte aktiviteter. Naturturisme giver heller ikke megen tro på mulighed for ro og fordybelse, hverken for dyr eller mennesker.

Krondyr søger ikke af sig selv til området. De planlagte udsatte krondyr skal indhegnes, netop fordi de ikke naturligt ville søge til området for den planlagte NNP, har NST ved tidligere NST initieret vandring oplyst. Vandring under skovrider Bjerregårds ledelse.

Det er meget relevant at bevare de kulturminder, som området har. Men bevaring af kulturminder samt genopretning af vandveje og vandområder, damme og sluser, kunne udmærket gøres uden opretning af en NNP. Dette ville være en meget mere økonomisk anvendelse af statens midler.

Endvidere anfører projektbeskrivelsen, at optag af CO₂ med tiden vil falde til nul, pga udledninger fra råd fra faldne træer etc. I disse tider med massive klimaudfordringer pga bl a stigende CO₂ udledninger forekommer det stærkt uhensigtsmæssigt at mindske og med tiden fjerne naturligt CO₂ optag.

Det anføres i projektbeskrivelsen, at man gerne vil fjerne/hindre invasive arter. Pileurt er en sådan. Der findes store forekomster af pileurt, som NST i årevis ikke reelt har bekæmpet, men overladt til frivillige at bekæmpe. Udryddelsen af denne meget invasive og skadelige plante burde være den første og største prioritet for NST og for en NNP. Så vidt vides, er en sådan bekæmpelse en allerede eksisterende forpligtelse.

NNP Hellebæk er som nævnt et relativt lille areal for en NNP. Det er også et område med temmelig megen beboelse i umiddelbar forbindelse med NNP. Beboerne har udtrykt ønske om, at området ikke skæmmes af et stort og højt hegn samt store porte. Et hegn er et meget voldsomt og synligt indgreb i naturen. Man kan endog sige, at et hegn ikke er en naturlig del af naturen !!! Princippet om et hegn er selvmodsigende ift et ønske om mere natur. Pga NST ønske om at inddrage så mange m² som muligt, eksplicit udtalt af NST ved beboervandring i forsommeren 2025, planlægger man at opsætte hegn meget tæt på beboelser. Helt ned til 3 m - eller mindre - fra eksisterende beboelser. Det forekommer unødigt generende for de eksisterende beboelser. De bliver dermed berøvet oplevelsen af en umiddelbar kontakt til naturen. Der må kunne findes mere skånsomme løsninger, hvis en NNP gennemføres som planlagt i projektbeskrivelsen.

Sidst, men ikke mindst er det stærkt bekymrende, at dyrevelfærd i en NNP består i at indespærre dyr, der ellers færdes frit i naturen. Det er ganske enkelt ikke dyrevelfærd. Dertil kommer, at erfaringerne med at overlade ansvaret for indhegnede dyr i andre NNP til myndighederne har været stærkt foruroligende. Dyr er vantrivedes og er endog døde af sult og misrøgt.

Projektet nævner også, at det overvejes at lade døde dyr ligge som ådsler i NNP. Dette forekommer direkte uhyggeligt. Man må spørge om, hvad det kan medføre af sygdomme og andre ulemper. Det er næppe heller befordrende for glæde ved naturen og ro og fordybelse.

Min opsummering af svar på høringen er, at jeg finder oprettelsen af en NNP Hellebæk beklagelig, og at jeg finder opsættelse af hegn som et voldsomt og unødvendigt indgreb i naturen. Ligeledes finder jeg, at den planlagte varetagelse af dyrevelfærd er ubetryggende.

Med venlig hilsen

Jannicke Eva Poulsen

Jasper Sihm

Jeg ønsker med dette høringssvar at tilslutte mig de forslag og bekymringer, som flere naboer allerede har fremsat – særligt vedrørende placeringen af det ydre hegn i området op til Ålsgårde og Carsten Hauchs Vej.

På beboermøder i efteråret 2022 blev det foreslået, at hegnet i stedet bør følge det eksisterende lave

kreaturhegn inde i skoven, langs Yderledsvej. Dette vil tage hensyn til både beboere og skovbrugere, og sikre en mere naturlig overgang mellem by og skov.

Projektbeskrivelsen (side 44) lægger op til, at hegnet placeres i en 5–15 meter bred stribe mellem skovdiget og den kommunale cykelsti. Det vil efter min vurdering:

- Skæmme det markante skovbryn, som i dag udgør en smuk og åben overgang til naturen.
- Skabe en visuel barriere, der forstærker indtrykket af en lukket dyrehave frem for en åben skov.
- Indebære rydning og etablering af servicespor, som vil ændre områdets karakter og påvirke den daglige brug.

Ved at flytte hegnet til det eksisterende kreaturhegn vil det desuden være nemmere at servicere, da der er direkte adgang fra Skindersøvej og Strandvejen til den etablerede brede skovsti. Det vil mindske behovet for rydning og anlæg af nye spor langs cykelstien, som i dag fungerer som sikker skolevej.

Som daglig bruger, både til fods og på cykel, samt forælder, er jeg særligt bekymret for:

Tilgængeligheden

I dag er der fri adgang til skoven fra mange steder. Fremover skal man finde en låge – og ifølge kortet placeres flere låger tæt ved beboelsesejendomme. Det kan medføre øget trafik og støj omkring de matrikler, der ligger op ad en låge, og ændre den nuværende rolige adgang til skoven.

Børns leg og frihed

Skovbrynet bruges dagligt af børn i området. Et hegn vil hindre den frie leg og gøre det mindre trygt at sende dem af sted, når de først skal gennem en låge – særligt hvis den låge er placeret langt fra ens bolig.

Samtidig opfordrer regeringen til, at børn bruger mindre tid foran skærmen og mere tid i bevægelse og naturen. Det kræver, at adgangen er let, spontan og tryk.

Skolevejen

Cykelstien langs skovbrynet er en sikker transportvej for skolebørn til Hellebæksskolen og Skorpeskolen. Et servicespor og ændringer i området kan forringe sikkerheden.

Udsigt og dyreliv

Vi nyder i dag udsigten til skoven og ser ofte dådyr færdes frit. Et hegn vil ændre den oplevelse og kan på sigt påvirke områdets værdi – både følelsesmæssigt og økonomisk.

Jeg anerkender intentionen om at skabe mere vild natur – men jeg tror ikke på, at ægte vildskab opstår i en indhegning. Naturens frihed og uforudsigelighed kan ikke indrammes af hegn og låger. Når vi sætter grænser for naturen, sætter vi også grænser for menneskers adgang, oplevelse og samhørighed med den.

Hvis vi ikke kan se os fri af et hegn, foreslår jeg, at hegnet placeres langs det eksisterende lave kreaturhegn inde i skoven – fx langs Yderledsvej.

Denne placering vil:

- Skåne skovbrynet og bevare den åbne adgang til naturen.
- Gøre servicering lettere via eksisterende skovsti med adgang fra Skindersøvej og Strandvejen.
- Bevare menneskelommer i skoven – områder friholdt for store græssere, til gavn for børnehaver, skoler, spejdere og lokale skovbrugere.

Jeg håber, at projektet vil tage hensyn til både naturen og de mennesker, der lever tæt op ad den.

Med venlig hilsen,

Jasper Sihm

Johan K. Kirsby

Hej,

Jeg skriver til NST som en bekymret borger, der bare kan se mere af naturen og markerne i Danmark hegnes ind.

Jeg har vedhæftet et screenshot, den røde zone indikerer ca. Der hvor Nationalpark Hellebæk er tiltænkt..

Det lilla område er der hvor Forsyning Helsingør har tænkt at anlægge en solcellepark*, Grønne zoner er hestefolde strækningen Kvistgård/Gurre til Ålsgårde og den blå zone er marken hvor Peter Beier har fået hegnet sine marker ind..

Jeg ved jeg har glemt en masse andre hestefolde I nærområdet, jeg kan kun tale for der hvor jeg cykler/kører/går til dagligt.

Min bekymring går på hvordan vi I Danmark, i 2025 kan acceptere at mere natur hegnes ind, vi er et land der siger vi gerne vil biodiversiteten og vildt dyreliv.

Men vi tillader ikke noget så simpelt som at råvildtet går rundt I sit revir, ej hellere at kronhjortene kan komme til Hellebæk (dette sker til tider og lige pt. opholder en Kronhjort sig i Hellebæk Kohave, denne tror nok den er en ko efterhånden! Og nej det er ikke en joke, han er meget vellidt af os lokale.)

Dette fjerner vi muligheden for når hegnet kommer op omkring skoven/naturen ved Hellebæk, men det er måske også dette vi vil, at slå det naturlige vi nu har tilbage ihjel?

Hvordan med det naturlige dyreliv der befinder sig I naturen i forvejen, vil I transportere råvildt ind i området til parring? Og ud igen når parringen er slut?

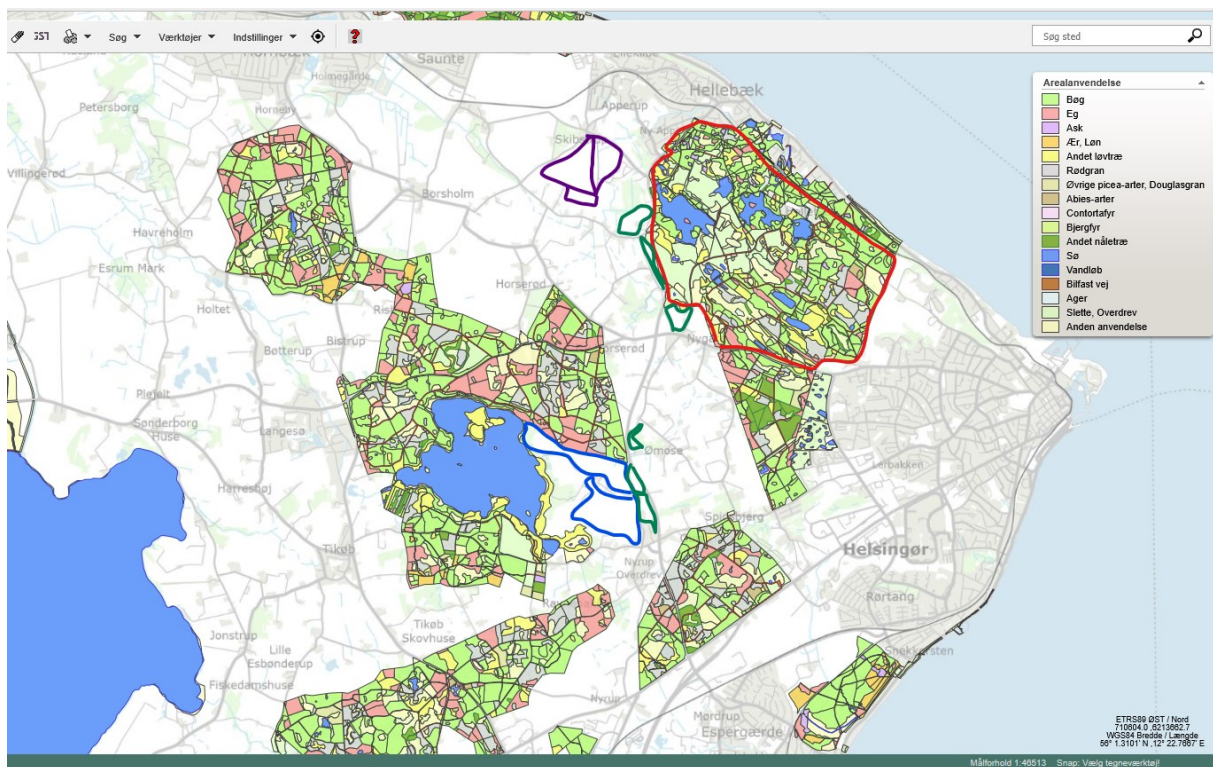
Hvad med ræve, grævling, kronhjort, sikahjorte (disse befinder sig nede ved Horserød og engang I mellem vandrer de op mod Hellebæk.

Dette projekt burde bare stoppes med det samme, vi kan og bør ikke blande os i naturen. Ja elgen er uddød, nej den skal ikke tilbage, området er i øvrigt også alt for lille til dette fantastiske dyr, vildt bliver det i hvertfald aldrig.

Lad nu naturen tage over i stedet for, fjern hegnet der er der nu, fjern færistene, lad kronhjorten komme op til markerne ved Nygård hvor der nu er køer, lad vandringen ske naturligt. Selvom det nok er svært med alle de hestefolde der også lukker af/for det vilde dyreliv.

Brug pengene til GPS halsbånd til husdyr, således vi kan åbne markerne til det "vilde" dyreliv vi nu engang har I Danmark.

- * <https://www.helsingor.dk/Media/638557628680660001/Dispositionsforslag.pdf>

Mvh. / Best Regards

Johan K. Kirsby

Jonas Rømer

Hermed indsigelse vedr. Høringen med frist 23 oktober. Som opbakning til input fra Pia Henriksen.

1. Evt Hegn bør fremstå så usynligt og naturligt som muligt, med stor afstand til naboer og med fri passage for gående.
2. Imod flere køer i skoven, det er unaturligt og grimt.
3. Bevar nåletræer, det er en vigtig del af skoven og der er rigelig plads til variation.
4. Ja tak til krondyr, principielt nej tak til at spærre dem inde bag hegn, så må i fodre dem så de bliver frivilligt.
5. Bevar stier til gående og cykel, mtb i god og ryddet stand selv om der holdes urørt natur skov.

Mvh Jonas Rømer

Jørgen Busch

Interesseret i sundhed, velfærd og samfundsforhold

Hvordan friluftsliv og naturen kan gå hånd i hånd. Igennem et stykke tid har jeg gjort mig overvejelser over hvordan idræt og friluftsliv kunne indpasses i Naturnationalpark Hellebæk Teglstrup.

Hvad kan gå- og løbeklubber og orienteringsløbeklubber i Nordsjælland tilbyde ?.

Hvad kan cykling, mountainbikere og de forskellige cykelklubber i Nordsjælland tilbyde ?.

Hvad kan ridesporten og de mange rideklubber i Nordsjælland tilbyde ?.

Alle tre ben kan tilbyde og give børn, unge, forældre og seniorer oplevelser, motion og velvære, friluftsliv, socialt samvær, relationer og fællesskab.

Videre kan det ses i sammenhæng med Marienlyst Slot, Teglstrup Hegn, Hammermøllen og Hellebæk Kohave.

Indenfor gå, løb og cykling kan eksisterende arrangementer udvikles.

Indenfor ridningen kunne etableres pitstop for hest og rytter i Naturnationalpark Hellebæk og Teglstrup.

En anden opgave kunne være at etablere mere attraktive forhold for outdoor-idrættere f.eks. yderligere mountainbikespor, forbedre forhold for øvrige idrætter med yderligere mindre lejrpladser, shelters, fælles hytter og idrætstrail-centre i naturområderne.

Alt i alt eksempler på hvordan idræt, friluftsliv og naturen kan gå hånd i hånd.

Jørgen Colsted Petersen

Indsigelse mod indhegning af Natur National Park Hellebæk

Hvorfor ?

Indhegne store skovområder og så kalde det ”vild natur og urørt skov”,

Det intet med hverken vild natur eller urørt skov at gøre.

Forsøgsdyr:

Man kunne jo starte med et forsøg i langt mindre skala, f.eks indhegne Fælledparken (husk max 2-3 låger / adgange) midt i København, sætte lidt får og geder ud, eller et par vildsvin, og kalde det en ”Naturnational park Fælleden” hvis Københavnerne synes godt om ideen, så kan man diskutere om det skal udbredes til andre større byer med centralt placeret grønne arealer. Hvorfor ?

Ideen er ikke mindre tosset end at indhegne Kronvildt og andre større dyr, men jeg går ud fra at man er bange for at kalde det forsøgsdyr i den brede offentlighed, for det er hvad det i min optik er, Forsøg med store dyr.

Teglstrup Hegn / Hellebækskovene,

Der er intet Kronvildt i hverken Teglstrup Hegn / Hellebækskovene,

Hvorfor? fordi skovene er meget befærdet.

Det er tydeligt at hverken lokalpolitikere eller de Københavnske biologer intet kendskab har til vildtet færden omkring Teglstrup Hegn / Hellebæk skovene.

For biologerne er det sikkert ren uvidenhed (området ligger uden for Københavns kommunegrænse)

For lokalpolitikerne handler det helt sikkert både om uvidenhed og at skal kunne bryste sig af, at huse en NNP indenfor kommunegrænsen.

Lige på den anden side af Skindersøvej som deler de 2 skovområder fra Gurre til Ålsgårde.

færdes masser af Kronvildt i både Horserød hegn, Knudemosen og Klosterris hegn, her kan vildtet færdes frit over større arealer og komme frit rundt

Hvorfor ?

Fordi de ikke bliver presset / stresset, og hvis de møder mennesker kan de frit og uhindret finde andre steder i skovene hvor de kan være i fred.

Hvis Kronvildtet fandt det interessant havde de for længst krydset vejen og fundet sporet over i Teglstrup Hegn / Hellebæk skovene, men det har de ikke,

Hvorfor ?

Fordi der er alt for mange mennesker og for meget aktivitet, motionister af hver en slags både i dags timer og aften timer. Vildfarne by mennesker der skal ud og nyde naturen,

Hvis der etableres hegn siger dyreværnsloven at:

Dyrevelfærdslovens tilsyn med hegn indebærer, at ejeren har et ansvar for at sikre dyrenes velfærd, herunder at de er beskyttet mod vejr og vind, har tilstrækkelig med foder og vand, og at de tilses jævnligt, afhængigt af om de holdes indendørs eller udendørs. Særligt for hegnede dyr gælder kravet om jævnlig tilsyn for at forhindre f.eks. sult og vanrøgt, selvom de er placeret på store arealer, da de ikke har mulighed for selv at finde føde og vand på samme måde som vilde dyr.

Hvordan ?

Har NST tænkt sig at udføre tilsyn dagligt, at sikre at der ikke sidder dyr fast i hegnet og dør en langsom død pga. af sår eller sult ?

Areal:

Biodiversitetsrådet anbefaler, at de planlagte naturnationalparker på land gøres væsentligt større, så økosystemernes økologiske integritet kan sikres og genoprettes i videst muligt omfang. Store sammenhængende områder er vigtige for etablering af naturlig hydrologi, naturlig græsning og vegetationsdynamik på landskabsskala. Hvis naturnationalparkerne skal kunne sikre selvopretholdende naturlige bestande af store dyr, uden løbende forvaltning, bør de være mindst **5.000 ha**. Mindre naturnationalparker er også væsentlige, men kræver en øget forvaltningsindsats.

Naturnationalpark Hellebæk er planlagt til et samlet areal på 690 ha,

Hvordan hænger det sammen, **altså ca. 86 % MINDRE end anbefalet**,

Hvordan er det acceptabelt ?

Hvorfor ?

Fordi hverken dyr eller mennesker skal ikke være spærret inde
DERFOR !

Bilag

Uddrag fra NST, Biodiversitetsrådet og dyreværnsloven

Fra NST egen hjemmeside:

Naturnationalparker er områder, hvor naturen får plads til at være natur og samtidig giver nye spændende naturoplevelser. I naturnationalparkerne får naturen i højere grad lov til at udvikle sig på naturlige præmisser. Der drives ikke landbrug, og skovene henlægges som urørt skov.

Der udsættes store planteædende pattedyr såsom stude, kronstyr, elge eller heste, som skal være med til at skabe en varieret natur med flere nye levesteder for planter og dyr. Med deres tråd og græsning skal store planteædende pattedyr sikre, at områderne ikke udvikler sig til tæt skov, og sikre, at enge, heder og overdrev med de tilknyttede dyr og planter fortsat har egnede levesteder. Områdernes naturlige hydrologi søges genskabt - småsøer, vandhuller og sumpe vil komme tilbage i landskabet. Hegn skal holde dyrene inde, men ikke mennesker ude. Der skal være mulighed for at opleve en vildere natur samtidig med et aktivt friluftsliv.

Er det ikke bare en ny "Dyrehave" ?

Fra Biodiversitetsrådet:

Biodiversitetsrådets budskaber Biodiversitetsrådet anbefaler, at naturnationalparker placeres og udformes repræsentativt for de terrestriske, ferske og marine økosystemer i Danmark, så de bidrager bedst muligt til at beskytte og forbedre den samlede biodiversitet i Danmark. Naturnationalparkerne bør implementeres, så de kan bidrage til det foreslåede delmål om 10 % strengt beskyttede områder både på landjorden og på havet, og derved også til det foreslåede delmål om 30 % beskyttede områder. Biodiversitetsrådet anbefaler, at de planlagte naturnationalparker på land gøres væsentligt større, så økosystemernes økologiske integritet kan sikres og genoprettes i videst muligt omfang. Store sammenhængende områder er vigtige for etablering af naturlig hydrologi, naturlig græsning og vegetationsdynamik på landskabsskala. Hvis naturnationalparkerne skal kunne sikre selvopretholdende naturlige bestande af store dyr, uden løbende forvaltning, bør de være mindst **5.000 ha**. Mindre naturnationalparker er også væsentlige, men kræver en øget forvaltningsindsats.

Fra Dyreværnsloven:

- **Tilsynsførelse:**

Alle der holder dyr skal sørge for, at dyret tilses mindst en gang om dagen, medmindre det er fritgående dyr på græs.

- **Jævnligt tilsyn:**

Fritgående dyr skal dog stadig tilses jævnlige, især på større arealer, hvor muligheden for selv at søge føde og vand er begrænset.

- **Foder og vand:**

Dyrene skal have adgang til tilstrækkeligt med foder og vand, og det er ejerens ansvar at sikre, at de ikke sulter eller lider af tørst.

- **Beskyttelse:**

Indhegningerne skal indrettes, så de beskytter dyrene mod vejr og vind og sikrer, at de har tilstrækkelig bevægelsesfrihed.

Særlige regler for visse dyr

- **Malkekvæg og heste:**

Malkekvæg og heste skal altid tilses mindst en gang om dagen, uanset om de er på græs eller ej.

- **Kalve:**

Kalve under seks måneder skal tilses mindst én gang dagligt, også selvom de holdes udendørs.

Jørgen Skouborg

Deltog i arrangementet 7/9-2025 og synes det var informativt og sagligt præsenteret.

Med hensyn til det udsatte kvæghold forstår jeg at det skal holdes i de indre indhegninger.

Jeg forstår jeg at der vil være regelmæssigt tilsyn, med veterinær kontrol.

Med hensyn til tilstrækkeligt foder om vinteren vil dyrene søge ly i skoven i de indre indhegninger.

Da det er domesticeret kvæg, har dyrene ikke samme øvelse og erfaring i at søge føde som vilde dyr, derfor er jeg bekymret for kvægholdets velfærd under vinterperioden.

Jeg gerne have en redegørelse for hvorledes tilstrækkelig fodertilgang sikres i vinterhalvåret, og en redegørelse for beregning af kvægholdets størrelse.

Jeg kan ikke huske om det blev nævnt under arrangementet 7. september, men jeg går ud fra at der med skiltning oplyses kontakt for offentligheden om observerede uregelmæssigheder så som skadede dyr, hegnsskader og andet relevant.

Med venlig hilsen,
Jørgen Skouborg

Karen Helmig

Vedrørende offentlig høring af projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk

Som flittig bruger gennem mange år af området omfattet af Naturnationalpark Hellebæk er udkastet til projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk meget deprimerende læsning. Området har et samlet areal på 690 ha, hvilket er alt for lille et areal i relation til indhegning og udsætning af større græssere. Det fungerer fint med den lille flok af køer i Kohaven og deres ven kronhjorten. Udsætning af 25 + 25 krondyr i Naturnationalpark Hellebæk harmonerer slet ikke med områdets mange brugere. Det er et område, som bliver meget flittigt brugt af rigtig mange beboerne i lokalområdet og turister fra nær og fjern. Det gælder alt fra motionister i løb, på cykel og til fods, børnehalebørn, skolebørn og gymnasieelever på feltarbejde eller løb/orienteringsløb – og alle dem, der trænger til et pusterum og en travetur i skoven. Man kan færdes med barnevogn, rollator eller kørestol – uden stort besvær med låger og færiste.

Cyklister fra Ålsgårde og Hellebæk har en både sikrere og ret meget kortere vej til og fra arbejde, skole/gymnasium og idrætsanlæggene i Helsingør. Det er besværligt og tager tid at åbne låger og slæbe cyklen med sin last igennem.

Aktiviteterne "Urørt skov" i Teglstrup Hegn viser deprimerende områder, hvor store maskiner har hærget – begrebet traktose er åbenbart ukendt i skov – og resultatet ser ud til at være bl.a. færre plantearter og svampe. Det er en ringe trøst, at naturen nok vil være i bedre stand om 100-200 år. Ikke-hjemmehørende arter blev fældet – og flere af de hjemmehørende kunne ikke klare at stå alene, når storm rasede.

Der er rigtig mange andre problemer med at etablere en naturnationalpark i så lille og tætbeboet et område. Mange spørgsmål bør belyses nærmere og forskningsbaserede løsninger bør indgå i den endelige beslutning. Det er ikke nok, hvis man føler, at det er godt for naturen.

Hvordan harmonerer fældning og beskadigelse af træer med ønsket om mere skov og reduktion af carbondioxid i atmosfæren?

På hvilken måde er klimaforandringerne inddraget i valget af hvilke skovtræer, der skal lade livet, og hvilke der skal bevares?

Hvordan sikrer man, at hegn/indhegnede kronhjørtene ikke væsentligt begrænser menneskers brug af naturen – og menneskenes sunde valg (transport/motion – livskvalitet)?

Er der forskningsbaseret viden om, at biodiversiteten i området omfattet af Naturnationalpark Hellebæk er af en så ringe forfatning, at det er nødvendigt at gå på kompromis med arealstørrelsen for indhegning af området for at kunne udsætte store græssere?

Hvad koster Naturnationalpark Hellebæk at etablere? Hvem betaler for etableringen? Hvem sørger for vedligeholdelsen – og hvem betaler?

Med venlig hilsen
Lektor emerita i biologi, bioteknologi og idræt
Karen Helmig

Karina Brinck

Til Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Jeg tilslutter mig 100% det vedhæftede høringssvar fra Foreningen Fri Natur¹.

Mvh
Karina Brinck

Kasper Johansen

det 2 meter høje "ydre hegn" omkring hele området er under al kritik (den røde linje på kortet). Men det lave eksisterende hegn i Kohaven er fint nok (gul linje på kortet). Jeg har meget svært ved at se, hvorfor man ikke bare baserer Naturnationalparken på det.

Det er en rigtig dårlig ide at bringe Horserød/Gurre på banen igen som naturnationalpark. Det fik vi stoppet for 4 år siden, for det var et virkelig dårligt projekt. Og desuden har Naturstyrelsen allerede lavet en række tiltag i Gurre og Horserød, som er til at leve med. Her tænker jeg på indhegningen med heste i Gurre og indhegningen med kvæg i Horserød. Begge steder er der lave hegn og i princippet kun sommergræsning. Og hegnene er placeret, hvor de generer mindst muligt.

Kathrine Svan og Andreas Sørensen

Kære Naturstyrelsen

Høringssvar vedr. placering af ydre hegn i nordvestlige del af Naturnationalpark Hellebæk.
Vi ønsker med dette høringssvar at tilslutte os de bekymringer som flere i byen allerede her indsendt. Særligt er vi utrolig trist over placeringen af det ydre hegn i området op til Ålsgårde og Carsten Hauchs Vej. Vi er fraflyttet København og købt hus ud til skoven på Carsten Hauchs Vej I håb om vores børn skal vokse op omgivet af natur og få det som en del af deres hverdag. Vi nyder ligesom mange andre familier at gå på stien langs skoven ved Carsten Hauchs Vej hvor der dagligt færdes mange skolebørn på vej til skolen samt hundeluftere mm. Vi nyder at se vores børn samle sten, pinde og grankogler mm op fra skoven på vores daglige ture fra hjem til institutionen og indkøbsmuligheder, og tanken om at vi i stedet for vil blive mødt af et hegn gør os knuste.
Vi elsker at færdes i skoven og gør det trygt med små børn på 1 og 3 år der selv færdes på gåben, løbacykel mm. Vi holder os ude af områder hvor der kan gå fritgående dyr, når børnene selv færdes da

---

¹ Se s.108

man aldrig ved, hvordan en ko der bliver overrasket af et lille barn vil reagere. Hvis hele skoven bliver indhegnet vil det for os fratage os muligheden for trygt at lade vores børn udforske skoven og dens muligheder da vi såfremt altid i alle områder skal være opmærksomme på fritgående dyr, hvilket vi vil være kede af og meget utrygge over. Hvis børn skal væk fra skærmen og komme ud i naturen skal det ske på en tryk måde og ikke med risiko for store dyr omkring. Det vil helst sikkert betyde at vores børn skal være rigtig rigtig gamle før vi vil lade dem færdes i skovkanten på egen hånd hvis der kan gå køer omkring, og skoven efter vores mening er et oplagt sted for lidt større børn at udforske og lege fremfor at sidde foran en skærm.

På beboermøder i efteråret 2022 blev det foreslået, at hegnet i stedet kan følge det eksisterende lave kreaturhegn inde i skoven langs Yderledsvej og såfremt der skal sættes hegn op bakker vi op om denne placering.

Vi håber, at I har mulighed for et overveje hegnets placering igen og imødekomme vores bøn.

Håbefulde hilsner

Andreas Sørensen og Kathrine Svan

Ketty Øland

- > Høringssvar vedr. placering af ydre hegn i nordvestlige del af Naturnationalpark Hellebæk
- > Jeg ønsker med dette høringssvar at tilslutte mig de forslag og bekymringer, som flere naboer allerede har fremsat – særligt vedrørende placeringen af det ydre hegn i området op til Ålsgårde og Carsten Hauchs Vej.
- > På beboermøder i efteråret 2022 blev det foreslået, at hegnet i stedet bør følge det eksisterende lave kreaturhegn inde i skoven, langs Yderledsvej. Dette vil tage hensyn til både beboere og skovbrugere, og sikre en mere naturlig overgang mellem by og skov.
- > Projektbeskrivelsen (side 44) lægger op til, at hegnet placeres i en 5–15 meter bred stribe mellem skovdiget og den kommunale cykelsti. Det vil efter min vurdering:
  - > • Skæmme det markante skovbryn, som i dag udgør en smuk og åben overgang til naturen.
  - > • Skabe en visuel barriere, der forstærker indtrykket af en lukket dyrehave frem for en åben skov.
  - > • Indebære rydning og etablering af servicespor, som vil ændre områdets karakter og påvirke den daglige brug.
- > Ved at flytte hegnet til det eksisterende kreaturhegn vil det desuden være nemmere at servicere, da der er direkte adgang fra Skindersøvej og Strandvejen til den etablerede brede skovsti. Det vil mindske behovet for rydning og anlæg af nye spor langs cykelstien, som i dag fungerer som sikker skolevej.
- >
- > Som daglig bruger, er jeg særligt bekymret for:
  - > Tilgængeligheden
  - > I dag er der fri adgang til skoven fra mange steder. Fremover skal man finde en låge – og ifølge kortet placeres flere låger tæt ved beboelsesejendomme. Det kan medføre øget trafik og støj omkring de matrikler, der ligger op ad en låge, og ændre den nuværende rolige adgang til skoven.
  - > Børns leg og frihed
  - > Skovbrynet bruges dagligt af børn i området. Et hegn vil hindre den frie leg og gøre det mindre trygt at sende dem af sted, når de først skal gennem en låge – særligt hvis den låge er placeret langt fra ens bolig.
  - > Samtidig opfordrer regeringen til, at børn bruger mindre tid foran skærmen og mere tid i bevægelse og naturen. Det kræver, at adgangen er let, spontan og tryk.
  - > Skolevejen
  - > Cykelstien langs skovbrynet er en sikker transportvej for skolebørn til Hellebæksskolen og Skorpeskolen. Et servicespor og ændringer i området kan forringe sikkerheden.
  - > Udsigt og dyreliv

> Vi nyder i dag udsigten til skoven og ser ofte dådyr færdes frit. Et hegn vil ændre den oplevelse og kan på sigt påvirke områdets værdi – både følelsesmæssigt og økonomisk.

>

> Jeg anerkender intentionen om at skabe mere vild natur – men jeg tror ikke på, at ægte vildskab opstår i en indhegning. Naturens frihed og uforudsigelighed kan ikke indrammes af hegn og låger. Når vi sætter grænser for naturen, sætter vi også grænser for menneskers adgang, oplevelse og samhørighed med den.

> Hvis vi ikke kan se os fri af et hegn, foreslår jeg, at hegnet placeres langs det eksisterende lave kreaturhegn inde i skoven – fx langs Yderledsvej.

> Denne placering vil:

> • Skåne skovbrynet og bevare den åbne adgang til naturen.

> • Gøre servicering lettere via eksisterende skovsti med adgang fra Skindersøvej og Strandvejen.

> • Bevare menneskelommer i skoven – områder friholdt for store græssere, til gavn for børnehaver, skoler, spejdere og lokale skovbrugere.

> Jeg håber, at projektet vil tage hensyn til både naturen og de mennesker, der lever tæt op ad den.

>

> Venlig hilsen Ketty Øland

Kim Bruhn

Indsigelse mod etablering af naturnationalpark i Hellebæk Skov og Teglstrup Hegn i Nordsjælland (Helsingør Kommune)

Til Naturstyrelsen

Vedrørende høring om etablering af Naturnationalpark Hellebæk Skov og Teglstrup Hegn

Jeg er nabo til det område, der foreslås udlagt som naturnationalpark, og jeg ønsker hermed at indgive indsigelse mod projektet. Min indsigelse bygger på følgende væsentlige forhold:

1. Hegning og adgang

Etablering af hegn vil væsentligt reducere og besværliggøre adgangen til skoven, som mange naboer og borgere bruger dagligt til gåture, motion og naturoplevelser. Den frie adgang er en af de store kvaliteter ved skoven, og hegn med færiste og låger vil ændre denne oplevelse markant. Det er efter min opfattelse en væsentlig forringelse af vores muligheder for at benytte og nyde området.

2. Hegnets indvirkning på naturen

Indhegning vil hindre skovens naturlige udvikling og bevægelsen af det eksisterende dyre- og fugleliv. I dag oplever vi en stor variation af arter, der frit bevæger sig gennem området, og hegnet vil skabe en unaturlig barriere. En naturnationalpark bør efter min mening understøtte fri og naturlig bevægelse af dyr og fugle, ikke begrænse den.

3. Fældning af nåleskov og klimaudviklingen

Planerne om at fælde store områder nåleskov for at genskabe et skovbillede fra fortiden forekommer kunstigt og ikke i tråd med målsætningen om at "lade naturen gå sin gang". Klimaforandringer med stigende temperaturer og nye arter fra syd kan ikke bremses af et hegn eller ved at forsøge at genskabe en skovtype, der fandtes for flere hundrede år siden. At påtvinge området en bestemt historisk skovtype virker både kunstigt og ude af trit med de reelle udfordringer, naturen står over for i dag.

4. Naturlig udvikling uden indgreb

Skoven har i to årtier fået lov at udvikle sig mere naturligt, og dette har givet et rigt liv af insekter, fugle

og pattedyr. Vi har som naboer fulgt den positive udvikling med stor glæde – herunder hvordan flere rådyr trækker ind i området. Denne naturlige udvikling viser efter min mening, at skoven kan klare sig selv uden store tekniske indgreb, og at biodiversiteten allerede er i fremgang.

Afsluttende bemærkning

Jeg støtter bestræbelserne på at fremme natur og biodiversitet, men jeg mener ikke, at de foreslåede tiltag med hegn, indhegning af dyr og omfattende skovindgreb er den rette vej i Hellebæk Skov og Teglstrup Hegn. Området er allerede rigt på liv og har udviklet sig positivt i mange år uden indgreb. Jeg opfordrer derfor til, at man lader skoven fortsætte sin naturlige udvikling uden hegn og uden kunstige forsøg på at genskabe en fortidig skovtype.

Ha' en go' dag ...

Venlig hilsen

Kim Bruhn, Nabo til skoven

Kim Høite

Høringssvar til Projektbeskrivelse og forvaltningsplan for **Naturnationalpark Hellebæk**

Generelt

Som nabo til den kommende NNP Hellebæk vil jeg gerne kvittere for en seriøst gennemarbejdet plan mht. at skabe rammerne for en øget biodiversitet i fremtidens natur i Hellebæk området. Jeg støtter det af Vejlaugets Bøssemagergade indsendte høringssvar og supplerer her med mine egne synspunkter.

Bearbejdning der er sket af hegningens forløb er generelt vellykket og meget bedre end de oprindelige udkast. Dog har jeg nedenstående kommentarer og forslag til forbedringer (tallene henviser til kapitlerne og sidetal i projektbeskrivelsen/forvaltningsplanen):

2.

Argumentet for indhegning er ikke nævnt, kun at det er for at holde dyrene inde. Hensynet til at skåne landmænd for markskader er vel grunden, men ikke nævnt. Det kunne også være for at holde hjortene inde så de bliver og browser så kraftigt som man ønsker? Desværre vil hegnet fremover hindre indvandring af naturligt forekommende vildt, herunder kronstyr, som allerede nu optræder i Kohaven med en ung kronhjort, som det nævnes i planen på s. 39.

Kronstyrflokkene ses oftere i området ved NNP, 5-7 ex. er fx set gentagne gange i det tilstødende område ved Nygård rundkørslen kun 2-300 m fra NNP af flere observatører. Evt. indvandrede elge, som gennem historien i flere tilfælde er svømmet i land på Nordkysten fra Sverige og evt. indvandring fra den stigende ulvebestand i Skåne, hindres også. Dette er uheldigt når man nu ønsker at skabe natur.

3.3 s. 45 Vedr. hegning af Bondedammen

Flydespærren, som foreslås ud for slusen ved turbinehuset, vurderes som værende et skæmmende fremmedelement og bør undgås. Alternativet med hegningen på 1,6 m er mindre skæmmende og jeg foreslår i denne forbindelse at det overvejes at samtænke hegningen på dette sted med en løsning der forbedrer færdslen for fodgængere over slusedæmningen. Vejbane er meget indskrænket i dag, da den er indrammet af autoværn på begge sider og ikke levner plads til at biler og fodgængere kan passere hinanden. Der burde etableres en plankesti/bro, der beskytter fodgængerne mod bilerne, hvorunder hegnet mere diskret kunne placeres. Stibroen vil også forbedre publikums muligheder for at nyde en uhindret udsigt ud over Bondedammen uden at skulle flytte sig hver gang en bil passerer, som det er tilfældet i dag. Alternativt opfordrer jeg til at hegningen forlægges til en placering vest for Bondedammen, idet konflikten med det meget benyttede stiområde rundt om Bondedammen herved

undgås. Uanset om hegningen forlægges vest for Bondedammen eller ej, ville en stibro med fordel kunne etableres for øget trafiksikkerhed og for en forbedring af oplevelsesmulighederne. I NNP Hellebæk.

Foto fra Bondedammens vejdamning

S. 67 Udtagning af dyr og hjorte

For at opnå et lokalt engagement og stolthed over at være nabo til NNP Hellebæk, foreslås det at den lokale befolkning tilbydes køb af kødet fra de udtagne kvæg og hjorte.

Rydning af tilgroede tidligere åbne arealer

(Del af HKV's område og udenfor NNP), Rydning af de tidligere åbne arealer med kulturhistorisk interesse fx krat og ellesump ved Hellebækgård, Blegebakken, højen ovenfor Hammermøllen, Proberhuset, Pinsebakken, Hesteengen mellem tallerkenrækkerne og de Edsvornes hus anbefales foretaget for en mere varieret natur og bedre oplevelse af den tidlige industrielle arv i området med kig til de historiske bygninger og vandkanalsystemet. Mange af turene til NNP vil givetvis tage udgangspunkt fra P-pladserne ved traktørstedet, Hammermølle cafe' og P-pladsen ved Skorpeskolen, som ganske vist ligger udenfor NNP området, men hvor man passerer de nævnte områder for at komme til NNP. Genåbningen af de tidligere åbne arealer i form af græsningsenge, lyngbakker mv. vil give en bedre forståelse af vandets betydning for den tidlige udvikling af Hellebæks industri og perspektivere sammenhængen til de mange tidligere udtørrede eller tilgroede damme, som planlægges genskabt i NNP Hellebæk. Det anbefales at der tages en nærmere dialog med den del af Naturstyrelsen der forvalter området sammen med Nationalparken Kongernes Nordsjælland og med Hellebæk-Aalsgaard Egnshistoriske Forening herom.

Venlig hilsen

Kim Høite

Klaus Flemløse

Indsigelse mod NNP Hellebæk og andre NNP'er

Jeg har samlet mine argumenter mod oprettelse af Natur National Parker i et dokument, hvor der er anført indsigelse af forskellige arter med link i min Dropbox og Facebook. Der er tale om både generelle indsigelser, som er gældende for alle NNP'er, og konkrete tiltag af forskelligt art.

Link til argumenter:

I de oprindelig udkast til NNP'er skulle dele skovene skulle fældes uden genplantning og uden regulering og uden vinterfodring af de udsatte dyr. Derfor har jeg brugt energi på demografiske analyser af heste, tyrannosaurus rex, ulve, elefanter, krondyr, dådyr, rådyr, mårhund, ræve og muntjak.

Jeg har ikke udviklet modeller endnu til at forudberegne dødelighed af udsatte dyr ud fra klima, mængde af føde og vinter temperaturer med henblik på at undgå sultkatastrofer. Jeg mangler pt basal viden for kunne udvikle sådanne modeller.

Jeg vil på den store skala fremhæve "Når klimaet går AMOC og Naturstyrelsen" [5] og på den kulturelle skala "Guldalder motiver ødelægges" [12]. Først nævnte vil være ødelæggende på langt sigt og sidst nævnte på kort sigt.

Det vidensgrundlag, som NST har anvendt i forbindelse med etableringen af NNP'er, fremstår som ensidigt og præget af en begrænset forskningsmæssig modvægt. Ifølge udtalelser fra en af de førende forskere inden for biodiversitet har NST haft en betydelig indflydelse på dele af universitetsmiljøet, hvilket har hæmmet den åbne faglige debat.

Det er samtidig væsentligt at bemærke, at NST råder over betydelige økonomiske og institutionelle ressourcer, hvilket har styrket deres position og indflydelse i processen. Denne magtfordeling har gjort det vanskeligt for alternative perspektiver – herunder dem, der ikke deler rewildingideologiens grundsyn – at få gennemslagskraft.

Det skal dog understreges, at der findes kompetente og engagerede skovfolk, som arbejder målrettet for at bevare og beskytte naturen for kommende generationer. Mange af disse opererer under vanskelige vilkår og har ikke haft samme adgang til beslutningsprocesserne.

Mvh

Klaus Flemløse, cand.scient. mat/stat/fys/aktuar

Bilag

Se under Øvrige bilag, s.144

Kristina Kongsted

I Naturnationalparkernes barndom var der planlagt to i Helsingør Kommune. Den ene skov viste sig at være for vanskelig at omdanne, den anden var fuld af uvurderlig kulturarv og blev derfor kasseret som emne bl.a. på baggrund af Kulturministeriet..

Efter kommunalpolitisk lobbyisme ændrede Kulturministeriet tilsyneladende mening, og det blev vedtaget at indføre NNP i Hellebæk Skov og Teglstrup Hegn.

Planen er nu et inderhegn, hvor køerne går, og et yderhegn til at holde kronvildt bag. Kronvildtet går allerede nu helt ned til rundkørslen i Nygård, men kun en enkelt har forvildet sig ind i Kohaven. Iflg. tre adspurgte jægere kan det kun skyldes manglende føde og ditto manglende privatliv. Området er simpelthen ikke egnet til NNP. Det er for småt, der er ikke mad nok og der er for mange brugere af det rekreative område.

Dyr, der er trængt, udviser ofte aggressivitet, hvilket vil være en katastrofe for alle de daglige brugere af området. Et område, der anvendes til gåture, ridning, hundeluftning, cyklister mm. Vi har allerede set eksempler fra andre NNP'er, hvor man må advare borgerne mod at opholde sig i området.

Dette område skal nu omringes af 2 m højt hegn, noget af det kommer nærmest til at stå i borgernes haver.

Vores skove og naturområder skal være til fælles glæde og ikke være dyreparker.

Med venlig hilsen
Kristina Kongsted

Lars Nyborg

Høringssvar Naturnationalpark Hellebæk

Flytning af ydre hegn i nordvestlige del op til Ålsgårde/Carsten Hauchs Vej

På beboermøder ved Carstens Hauchs Vej og Hellebæk Avlsgård (efterår 2022), blev der af mange af deltagerne foreslået at flytte placering af det nye hegn, så det flugter med det lave indre kreaturhegn i skoven. Dette netop for at tage **respektfuldt hensyn** til beboere i Ålsgårde.

Bekymringer fra de mange forskellige skovbrugere var bl.a. begrundet i stort ønske om en fri, umiddelbar adgang til skoven.

Nyt højt ydre hegn bør derfor flyttes sydpå længere ind i skoven, så ydre hegn kommer til at følge det lave kreaturhegn langs **Yderledsvej** (hedder sådan på vandretursfolder nr. 4)

SE BILLEDE herunder, hvor ny hegnsføring er tegnet ind med sort streg.

Herved bevares nogen ”**menneskelommer**” i skoven (**modsat faunalommer**), der friholdes fra store græssende dyr. Til gavn for børnehaver, institutioner, skoler, spejdere, og alle andre skovbrugere.

Som beskrevet i projektbeskrivelsen **er terrænet og skovbrynet ganske markant** i det nordvestlige hjørne op til bl.a. Carsten Hauchs Vej. Terrænforhold med hegnsføring langs Yderledsvej (indre hegn) vil være langt mere enkelt. **Derved skæmmes det unikke gamle skovbryn, som grænser op til Ålsgårde, ikke af højt hegn, servicespor, beskæring, rydning, osv.**

Når man gennemgår de ca. 70 siders projektbeskrivelse samt ved deltagelse i borgermøderne, er det oplevelsen, at projektet har fokus på størrelse (antal hektar) og derved desværre **overskygger hensynet til beboere i Ålsgårde og Hellebæk.**

Lars Peter Jensen

Kære Naturstyrelse,

Som **nært tilknyttet Hellebæk-området**, lige ved skovens udkant, har vi i over 30 år haft et nært og naturligt forhold til den lokale skov. Skoven har været en integreret del af vores hverdag – et sted for rekreation, samvær, naturoplevelser og ro. Vi har fulgt årstidernes skift, set dyrelivet og brugt stierne med respekt og omtanke.

I de senere år har vi imidlertid oplevet en tydelig og bekymrende **begrænsning af adgangen**. Hegn er blevet opsat, kvæg går frit rundt, og områder, der tidligere var åbne og tilgængelige, er nu lukket af. Det har skabt en følelse af fremmedgørelse – som om vi, der er vokset op med skoven som nabo, nu bliver marginaliseret i vores eget landskab.

Vi frygter, at det aktuelle forslag vil forstærke denne udvikling. Hvis der ikke sikres klare rettigheder og en balanceret adgang for lokalbefolkningen, risikerer vi at miste den nære kontakt med naturen, som har været en del af vores liv i generationer.

Vi opfordrer derfor til, at forvaltningsplanen og de kommende regler:

- sikrer **reel og vedvarende adgang** for lokale beboere til skovområder – også når driftsformen ændres,
- **inddrager lokale erfaringer og behov** i planlægningen af biodiversitetstiltag og friluftsanlæg,
- **undgår yderligere indhegning og afskærmning**, medmindre det er absolut nødvendigt af hensyn til naturbeskyttelsen – og da kun med tydelig begrundelse og tidsbegrænsning.

Skoven er ikke blot et økosystem – den er også et socialt og kulturelt rum, som har stor betydning for både naturen og os, der bor her.

Vi håber, at den endelige plan vil afspejle denne balance.

Med venlig hilsen

Lars Peter Jensen

Leif Sørensen

Høringssvar Naturnationalpark Hellebæk

Flytning af ydre hegn i nordvestlige del op til Ålsgårde/Carsten Hauchs Vej

På beboermøder ved Carstens Hauchs Vej og Hellebæk Avlsgård (efterår 2022), blev der af mange af deltagerne foreslået at flytte placering af det nye hegn, så det flugter med det lave indre kreaturhegn i skoven. Dette netop for at tage **respektfuldt hensyn** til beboere i Ålsgårde.

Bekymringer fra de mange forskellige skovbrugere var bl.a. begrundet i stort ønske om en fri, umiddelbar adgang til skoven.

Nyt højt ydre hegn bør derfor flyttes sydpå længere ind i skoven, så ydre hegn kommer til at følge det lave kreaturhegn langs **Yderledsvej** (hedder sådan på vandretursfolder nr. 4)

SE BILLEDE herunder, hvor ny hegnsføring er tegnet ind med sort streg.

Herved bevares nogen ”**menneskelommer**” i skoven (**modsat faunalommer**), der friholdes fra store græssende dyr. Til gavn for børnehaver, institutioner, skoler, spejdere, og alle andre skovbrugere.

Som beskrevet i projektbeskrivelsen **er terrænet og skovbrynet ganske markant** i det nordvestlige hjørne op til bl.a. Carsten Hauchs Vej. Terrænforhold med hegnsføring langs Yderledsvej (indre hegn) vil være langt mere enkelt. **Derved skæmmes det unikke gamle skovbryn, som grænser op til Ålsgårde, ikke af højt hegn, servicespor, beskæring, rydning, osv.**

Når man gennemgår de ca. 70 siders projektbeskrivelse samt ved deltagelse i borgermøderne, er det oplevelsen, at projektet har fokus på størrelse (antal hektar) og derved desværre **overskygger hensynet til beboere i Ålsgårde og Hellebæk.**

Lena og Leif Hougaard-Thorsen

Som fast beboer i Apperupkvarteret i Ålsgårde, mener vi at Hellebæk er det forkerte sted til en naturnationalpark med 2m højt hegn ud mod Skindersøvej. Vi er mange beboere som fast hver eneste dag benytter adgang til skoven fra denne side. Et 2m højt hegn vil bestemt forringe oplevelsen af naturlig skov, som vi har idag. Hegnet vil blive en grim tilføjelse og ikke acceptabelt, da der i forvejen er det lave kreaturhegn længere inde i skoven. Hvis der absolut skal være dobbelt hegn, så bør det ekstra hegn placeres langs det allerede eksisterende kreaturhegn, så det ikke forhindrer, men derimod tager respektfuldt hensyn til beboere i Ålsgårde.

Så et nyt højt ydre hegn bør derfor flyttes sydpå længere ind i skoven, så det ydre hegn kommer til at følge det nuværende lave kreaturhegn langs Yderledsvej (navn angivet på vandretursfolder nr 4). Herved bevares nogle menneskelommer, der friholdes fra store græssende dyr. Alt til gavn for diverse skoler, spejdere, institutioner, børnehaver og iøvrigt alle andre skovbrugere.

Terrænforhold med hegnsføring langs Yderledsvej (det indre hegn) vil være langt mere enkelt. Derved skæmmes det unikke gamle skovbryn, som grænser op til Ålsgårde, ikke af højt hegn, servicespor, beskæring, rydning osv,

Hele dette projekt med et 2m højt hegn omkring området, bør ikke overskygge hensynet til beboerne i Ålsgårde og Hellebæk.

Med venlig hilsen
Lena & Leif Hougaard-Thorsen
Bekymrede borgere i Apperupkvarteret

Lene Lauritzen

Rewilding nej tak!!

Mvh
Lene Lauritzen

Lene Østergaard og Sjaak Bavelaar

Det er en fuldstændig absurd idé at etablere naturpark i et område som Hellebæk- Teglstrup hegn som i forvejen er så fredet som det kan blive.

Vores helt unikke område med styring af vand til fortidens møller er kulturarv i verdensklasse, som let kan eroderes af store dyrs trampen rundt på disse fortidsminder. Siden en beslutning om nationalpark Hellebæk Teglstrup hegn blev taget, er det blevet klarlagt at vi besidder kulturarv i dette område som kun findes ét andet sted i Europa. Derfor må beslutningen om nationalpark revurderes.

Samtidig vil etablering af hegn reducere borgernes adgang til disse fantastiske områder betydeligt. Hegnene er desuden uskønne i et helt unikt smukt område.

Folk kommer fra hele Danmark for at opleve dette unikke kulturhistoriske område, og naturen som hører sammen med det. Skal det nu ødelægges af store hjorte og uskønne hegn?

Hele området er velbevaret og der er ikke brug for yderligere tiltag til at bevare det.

Med venlig hilsen
Lene Østergaard og Sjaak Bavelaar

Lis Bjerre og Jørgen Glerup

vedr høring:

Vi ønsker absolut ikke rewilding i skovene i Helsingør kommune.

Og vi ønsker ikke naturnationalpark i Helsingør kommune.

Jørgen Glerup og Lis Bjerre

Lisbet Ryg Olsen og Cian Duff

Høringssvar Naturnationalpark Hellebæk

Flytning af ydre hegn i nordvestlige del op til Ålsgårde/Carsten Hauchs Vej

På beboermøder ved Carstens Hauchs Vej og Hellebæk Avlsgård (efterår 2022), blev der af mange af deltagerne foreslået at flytte placering af det nye hegn, så det flugter med det lave indre kreaturhegn i skoven. Dette netop for at tage **respektfuldt hensyn** til beboere i Ålsgårde.

Bekymringer fra de mange forskellige skovbrugere var bl.a. begrundet i stort ønske om en fri, umiddelbar adgang til skoven.

Nyt højt ydre hegn bør derfor flyttes sydpå længere ind i skoven, så ydre hegn kommer til at følge det lave kreaturhegn langs **Yderledsvej** (hedder sådan på vandretursfolder nr. 4)

SE BILLEDE herunder, hvor ny hegnsføring er tegnet ind med sort streg.

Herved bevares nogen **”menneskelommer” i skoven (modsat faunalommer)**, der friholdes fra store græssende dyr. Til gavn for børnehaver, institutioner, skoler, spejdere, og alle andre skovbrugere.

Som beskrevet i projektbeskrivelsen er **terrænet og skovbrynet ganske markant** i det nordvestlige hjørne op til bl.a. Carsten Hauchs Vej. Terrænforhold med hegnsføring langs Yderledsvej (indre hegn) vil være langt mere enkelt. **Derved skæmmes det unikke gamle skovbryn, som grænser op til Ålsgårde, ikke af højt hegn, servicespor, beskæring, rydning, osv.**

Når man gennemgår de ca. 70 siders projektbeskrivelse samt ved deltagelse i borgermøderne, er det oplevelsen, at projektet har fokus på størrelse (antal hektar) og derved desværre **overskygger hensynet til beboere i Ålsgårde og Hellebæk.**

Lotte Johansen

Jeg er ikke enige i at der skal være hegn og slet ikke 2 stk,

Lad skoven og naturen være, mennesker og dyr skal kunne bevæge sig fri omkring, der er nok indblanding fra os mennesker.

Det er et projekt, som vil få store konsekvenser for området – både for naturen, kulturarven og adgangen til skoven som jeg er daglig bruger af.

Med venlig hilsen

Lotte

Louise Palmerston Plaun

Hermed et høringssvar fra min mand Henrik Peder Paulsen og jeg selv, Louise Palmerston Plaun. Vi bor på [REDACTED] – og har tidligere deltaget i 'nabovandring'.

Flytning af ydre hegn i nordvestlige del op til Ålsgårde/Carsten Hauchs Vej

På beboermøder ved Carstens Hauchs Vej og Hellebæk Avlsgård (efterår 2022), blev der af mange af deltagerne foreslået at flytte placering af det nye hegn, så det flugter med det lave indre kreaturhegn i skoven. Dette netop for at tage respektfuldt hensyn til beboere i Ålsgårde.

Bekymringer fra de mange forskellige skovbrugere var bl.a. begrundet i stort ønske om en fri, umiddelbar adgang til skoven.

Nyt højt ydre hegn bør derfor flyttes sydpå længere ind i skoven, så ydre hegn kommer til at følge det lave kreaturhegn langs grusvejen 'Yderledsvej'

Forslag til ny hegnsføring er tegnet ind med sort streg:

Herved bevares nogle områder i skoven, hvor børnehaver, institutioner, skoler, spejdere, og alle andre skovbrugere kan nyde 'fri' (modsat hegn) natur.

Som beskrevet i projektbeskrivelsen er terrænet og skovbrynet ganske markant i det nordvestlige hjørne op til bl.a. Carsten Hauchs Vej. Terrænforhold med hegnsføring langs Yderledsvej (indre hegn) vil være langt mere enkelt. Derved skæmmes det unikke gamle skovbryn, som grænser op til Ålsgårde, ikke af højt hegn, servicespor, beskæring, rydning, osv.

Yderligere kommentar til nuværende forslag om placering af hegn mellem cykelsti og skovbryn (ved Carsten Hauch Vej):

Ifølge Projektbeskrivelsen, side 44: Carsten Hauchsvej/det nordvestlige hjørne lægges der op til at 'Hegnet placeres i den 5-15 m brede stribe mellem skovdiget og den kommunale cykelsti'.

Ud over at det vel er en arealmæssig udvidelse af skoven, vil det yderligere forstærke indtrykket af at her er en lukket 'park' eller 'dyrehave' og ikke noget naturligt skov, som vi har i dag. Hegnet bliver grimt, ikke indbydende. Og vi køber på ingen måde præmissen om at hegn på få år bliver skjult af opvækst af buske eller træer. Der står jo direkte i projektbeskrivelsen at det ikke vil være tilfældet (se side 44 øverst):

"På de stræk af hegn, hvor det er muligt, etableres et servicespor på indersiden af hegn til brug for tilsyn og reparation af hegn. På nogle stræk vil det være nødvendigt at placere servicesporet på ydersiden af hegn. Sporet befæstes ikke, men ryddes med mellemrum for evt. opvækst".

Dette forhold – et hegn mellem skovbryn og cykelsti' gør, at vi yderligere anbefaler at flytte hegningen ind til det nuværende ko-hegn, som nævnt ovenfor.

Bedste hilsner / Best regards

Louise Palmerston Plaun
Kreativ Direktør

Marianne E. Nilsson, Sofie Pedersen og Thorsten Pedersen

Vi ønsker en fri natur hvor dyr og mennesker kan færdes som nu. IKKE indhegnet! Med åben skov, enge samt hegn og krat.

Stort NEJ TAK fra vores familie!

Mvh
Sofie Pedersen
Thorsten Pedersen
Marianne E. Nilsson

Marianne Lund Ujvári

Bemærkninger til Offentlig høring af projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk

Hermed fremsendes bemærkninger til projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk fra en borger i Helsingør Kommune.

Bemærkning 1: beskriv biodiversitetsfremmende og -bevarende tiltag i Skidendam og Fandens hul

Jf. projektbeskrivelsen (kort 12) er der ikke planlagt biodiversitetsfremmende tiltag i Skidendam og Fandens hul på trods af, at behovet nævnes i forvaltningsplanen i afsnit 4.6. Her står: ” *I de meget værdifulde moser Skidendam og Fandens Hul kan der være behov for rydning eller udtynding af birkeopvækst på områder med hængesæk eller højmose for at opnå en god naturtilstand og af hensyn til disse områders meget sårbare arter.*”

NST har sikkert en plan for at bevare biodiversiteten i de to moser f.eks. nævnes projektet LIFE Open Woods (afsnit 3. 7 og 4.6). Dog løber Life Open Woods kun frem til udgangen af 2027 (jf. s. 70). Med andre ord er der risiko for, at Life Open Woods lukker og slukker samtidig med at naturnationalparken indvies og forvaltningsplanen træder i kraft. Og så er der risiko for, at Skidendam og Fandens Hul glemmes i det videre arbejde.

Skidendam er udlagt som faunalomme (jf. kort 11) og håbet er måske, at det i sig selv holder den uønskede birkevækst i mosen nede. Da Skidendam ligger udenfor det indre hegn (jf. kort 10), har kreaturerne dog ingen adgang og det er alene op til krondyr og rådyr at æde i Skidendam. Der kan være en risiko for, at græsningstrykket i Skidendam ikke holder mosen lysåben, idet skidendam-faunalommen ligger som en lille ø tæt på Avlsgården/den store p-plads og er omgivet af stier (dvs. omgivet af menneskelig aktivitet på alle sider) og da der er større faunalommer i nærområdet, hvor hjortevildtet kan stå mere fredfyldt og uforstyrret, så vil de muligvis foretrække at opholde sig i disse områder frem for i Skidendam. Derfor synes det uhensigtsmæssigt, at der ikke i planen er beskrevet biodiversitetsfremmende tiltag i Skidendam eller andre tiltag end LIFE Open Woods for f.eks. at sikre forekomsten af grøn busksommerfugl og planten hvid næbfrø. Sidstnævnte forekommer vist kun få steder på Sjælland.

Der kunne tilsvarende med fordel være beskrevet biodiversitetsfremmende tiltag i Fandens Hul. For der skal være fokus på fortsat at sikre det eneste levested for dværgvandnymfe i Danmark. Dværgnymfen må vi ikke miste, den er så fin selv om den kun er på størrelse med en synål.

hvid næbfrø

grøn busksommerfugl

dværgvandnymfer

Bemærkning 2: hvilke år gælder forvaltningsplanen?

Er forvaltningsplanen 4 eller 6-årig eller kommer der en ny efter behov? Hvis det står i materialet, så har jeg ikke fundet det. Og det er rart at det fremgår tydeligt.

Bemærkning 3: Udbyg Kap. 4.1 Udviklingsmål

Ordene i afsnit 4.1 giver ikke skønne billeder på nethinden af f.eks. lysåbne overdrev med farverigt blomsterflor af nyse-røllike, muse-vikke, kællingetand mm, der vajer i vinden og hvor sommerfugle, svirrefluer og guldsmede fylder luften.

Det lyder som om vi får det, vi allerede har i dag tilsat lidt ekstra dødt ved.

Ensartet, stille, farveløst.

Det er forhåbentlig ikke sådan det bliver og jeg tror heller ikke det er det, I ser for jer.

Vi skal aktivere følelser og sanser og have kærligheden til arterne tilbage. Uden den får vi aldrig bred opbakning til en indsats for øget biologisk mangfoldighed.

nyse røllike

Bemærkning 4: Begræns gener fra motoriseret trafik til Hovedindgang Avlsgården

Jeg er bekymret for at øget trafik på de to veje til Hellebæk Avlsgård ”den overordnede hovedindgang for naturnationalparken” vil påvirke naturoplevelsen negativt for alle dem, der ikke sidder i et køretøj (pga. stov og støj fra køretøjerne).

Mit forslag er derfor, at det overvejes om én af de to grusveje til Hellebæk Avlsgård kan lukkes for motoriseret trafik. Det må I gerne adressere i den planlagte analyse af trafikbelastningen jf, afsnit 3.5.

Bemærkning 5: Avlsgården må ikke blive et café-område med souvenirshops

Det ville være virkelig forstyrrende for mange gæster, hvis området ved Avlsgården tivoliseres med cafe og butik eller hvis gæster primært kører dertil, fordi det er områdets eneste offentlige toilet.

Bemærkning 6: hunde i snor er velkomne, hundeskov placeres udenfor

Det vurderes positivt, at hundeskoven flyttes udenfor det ydre hegn.

Med naturvenlig hilsen fra en borger i Helsingør Kommune, der er jævnlig og glad bruger af Hellebæk Kohave

Marianne Lund Ujvári

Ps fotos i høringssvaret har jeg taget i Hellebæk Kohave

Martine Lind Krebs

Vi er en familie bosiddende i Apperup i Ålsgårde. Vi bruger adgangen til Hellebæk Skov/Teglstrup Hegn via stien for enden af Folehavevej mindst en gang om dagen, når vi går tur med hunden. Vi vil være meget kede af at miste denne adgang, der er meget anvendt. Ikke mindst af spejderne i Spejderhuset på Folehavevej. Men generelt også bare af alle borgere i Apperup.

Vi håber meget I vil overveje at lave en stiadgang her.

Med venlig hilsen

Martine Lind Krebs

Mathilde Henriksen

Høringssvar om Naturnationalpark Hellebæk

Fri adgang til skoven i Ålsgårde

Jeg er en pige på 14 år som bor i Ålsgårde.

Jeg synes det er ærgerligt med et hegn helt ud til byen, da jeg gerne vil kunne gå ud i skoven, hvor jeg vil, og ikke ind ad en port et bestemt sted.

Jeg har i mange år gået i skole langs skoven, brugt skoven til at gå på opdagelse i med min familie og gået tur med min nabos hund. Med et 2 m højt hegn oplever jeg, at skoven bliver lukket inde, og området bliver opdelt i by og skov, i stedet for at det hele hænger sammen.

Jeg tænker at det vil gøre en stor forskel for børn i Ålsgårde, at der er fri adgang til skoven, at de kan gå ind i skoven hvor de vil, ad små stier de finder langs den lille sti. Dette bliver ikke muligt hvis der kommer et stort hegn og alle derved skal ind ad de samme låger og nogle voksne har valgt for dem, hvilken vej de skal gå.

I sidste ende er det jo børnene der engang bliver voksne der skal sætte pris på skoven, så vi fremover forstår at vi skal passe på skoven. Dette mener jeg gøres bedst ved at lade skoven være som den er, og bevare den tilgængelighed, der gør at man får lyst til at gå på opdagelse.

Der er allerede et hegn inde i skoven, hvor der går køer, så jeg forstår ikke, hvorfor der skal være et hegn til. Jeg synes det nye hegn skal følge det gamle hegn. **Se den gule streg på kortet på næste side.**

Venlig hilsen

Mathilde Henriksen

Mia Schuster

Hej NST

Hermed indsigelse mod indhegning af Hellebæk Nationalpark.

Nedenstående skriv er et delvist redigeret tekst fra Klaus Flemøse. Jeg er meget enig, og har derfor valgt at gå ud fra hans tekst.

Indsigelse mod oprettelsen af Natur Nationalparken Hellebæk

Oprettelsen af Natur Nationalparker er efter min opfattelse et bedrag mod befolkningen. Initiativet begrundes med ønsket om at fremme "vild natur" – et begreb, der i praksis synes at ligge tættere på "kultur" end på "natur".

Det ideologisk grundlag for oprettelse af NNP'er er rewildingtankegangen, som er en rodekasse.

Natur Nationalpark Hellebæk udgør en væsentlig del af den nationale kulturarv, med guldaldermalerier, karakteristiske landskaber fra guldalderen, historisk skovplantning og vandkraft – både med positive og negative konsekvenser. Etableringen af parken vil risikere at ødelægge denne arv og er en hån af, hvad de tidligere generationer har skabt. Herunder Hammøllen og den omkringliggende natur samt fredede boliger.

Misinformation og manglende videnskabeligt grundlag

Naturstyrelsen og universiteterne har på flere områder misinformeret offentligheden. Det hævdes, at indhegning, udsætning af kvæg, skovrydning og hævning af vandstanden vil fremme biodiversiteten. Der findes imidlertid ikke et solidt videnskabeligt belæg for disse påstande – tværtimod tyder meget på, at biodiversiteten vil blive reduceret.

De omfattende fældninger af skov begrundes primært med, at parken skal være selvfinansierende. Der foreligger ingen biologisk begrundelse for denne praksis.

Klimamæssige og økologiske konsekvenser

På længere sigt risikerer statsskovene at miste deres betydning, især i lyset af klimaforandringer, hvor Skandinavien kan blive ramt af enten kraftige temperaturfald eller -stigninger, f.eks. ved et kollaps af AMOC. Derfor er der behov for en strategisk tilgang til plantning af robuste og varierede træarter.

Det er afgørende at bevare store arealer med nåletræ, hvilket Naturstyrelsen ikke synes at have taget højde for.

Planerne om at hæve vandstanden i de kommende nationalparker kan på sigt medføre øget risiko for sygdomme som malaria og denguefeber – en problematik, der heller ikke er blevet vurderet tilstrækkeligt.

Dyrevelfærd og sikkerhed

På grund af det begrænsede areal og indhegning i NNP Hellebæk vil der ske genetisk og demografisk degenerering af krondyr og rådyr. Området er ikke stort nok til at understøtte en bæredygtig bestand. Når grænsen for bæreevne overskrides, vil skoven blive overgræsset og ned bidt.

En tæt bestand af kvæg og kronhjorte øger risikoen for ulykker med dødelig udgang – både for mennesker og dyr. Særligt hængesække og sumphuller udgør en fare.

Allerede nu ses konsekvenserne af kvægudsætning: krat bliver ned bidt og trampet, hvilket medfører, at både dyr, fugle og insekter forsvinder – herunder arter som rådyr, nattergal og skovsneppe.

Skovens fremtid og rådgivning

Ønsket om at fremme en lysåben skov fører til kraftig udtynding, hvilket giver grobund for ørnebregner. Disse kan på sigt forurene grundvandet og gøre området uegnet for børn og allergikere. En grundlæggende udfordring er, at Naturstyrelsen ikke modtager uafhængig rådgivning. Tværtimod synes styrelsen at have økonomiske styring af universiteterne, hvilket underminerer objektiviteten.

Manglende langsigtet perspektiv

I vurderingen af Natur Nationalparker har Naturstyrelsen undladt at inddrage et langsigtet tidsperspektiv på 100–200 år. For at sikre en bæredygtig fremtid bør der arbejdes med scenarier og diskussioner om vejr og klima i relation til skovbevoksning og dyreliv.

Selvom dette er en voldsom kritik af Naturstyrelsen ovenfor, er der elementer i deres forvaltning af bl.a. NNP Hellebæk, hvor både det historisk, biologiske, landskabelige og kulturelle har sin rette plads.

Den massiv dyremishandling, der findes andre steder i statsskovene, vil næppe findes sted i NNP Hellebæk. Dyremishandlingen vil dog kunne findes sted i forbindelse med personaleudskiftning og reducerede bevillinger.

Ekspertgrupper

Naturstyrelsen bør nedsætte ekspertgrupper, der kan udarbejde risikoscenarier for tropiske sygdomme, bortfald af AMOC, udbredelse af invasive planter og genetisk degenerering af hjortevildt. Noget sådan burde være en selvfølge.

Vedrørende området omkring Bøssemagergade, Kobberdammen og Bondedammen

Flere uvildige ejendomsmæglere har påpeget, at de omkringliggende ejendomme vil miste værdi som følge af opsætningen af et 2 meter højt hegn samt den begrænsede adgang til skoven. Hvordan er det tænkt at håndtere spørgsmålet om eventuel erstatning til de berørte grundejere?

Derudover er størstedelen af ejendommene i området underlagt strenge fredningskrav fra KUAS. Hvordan er disse krav blevet inddraget i vurderingen af opsætningen af et 2 meter højt hegn i umiddelbar nærhed af beboede ejendomme? Andelsforeningen Hellebæk Gods, med huse fra 1770, er nogle af de bygninger der vil komme til at ligge klods op af hegnet.

Med venlig hilsen

Mia Schuster

Michael Estø

Høringssvar vedr. etablering af hegn og udsætning af store dyr i Naturnationalpark Hellebæk

Jeg ønsker hermed at udtrykke min klare modstand mod etableringen af et højt vildtheqn og udsætningen af krondyr i Naturnationalpark Hellebæk.

Skoven og området omkring Hellebæk har i generationer været et unikt stykke fri natur, hvor både dyr og mennesker har kunnet færdes frit. Krondyr og rådyr lever allerede naturligt i området og bidrager i forvejen til den økologiske balance. Der er derfor ingen naturmæssig begrundelse for at indhegne store arealer og udsætte flere dyr bag et hegn på flere meter.

Et vildtheqn på op til to meters højde vil have en betydelig negativ indvirkning på oplevelsen af naturen, både visuelt og rekreativt. Det vil skabe en unaturlig barriere, hvor adgang og udsyn begrænses, og hvor både beboere og besøgende får en oplevelse af at stå udenfor i stedet for at være en del af naturen.

Derudover risikerer hegnet at forringe levevilkårene for den øvrige fauna, da mange mindre dyr vil få svært ved at passere hegnet, uanset planlagte "små passager". Den frie bevægelse i naturen er en grundlæggende forudsætning for et sundt økosystem.

Den frie natur bør ikke gøres til en zoologisk have med hegn og kontrollerede bestande. Naturens styrke ligger netop i dens frihed, i det uforudsigelige og i samspillet mellem arter – ikke i menneskets forsøg på at regulere og indramme den.

Jeg vil derfor på det kraftigste opfordre til, at projektet revurderes, og at man i stedet bevarer og plejer naturen i Hellebæk efter de principper, der allerede fungerer: med naturligt vildt, fri bevægelse og respekt for områdets landskabelige og rekreative værdi.

Stop etableringen af vildtheqn og udsætningen af flere store dyr – bevar vores frie natur i Hellebæk som et åbent, levende og fælles naturområde.

Med venlig hilsen

Michael Estø

Mikael Bliksted Larsen og Henriette Lain

Min kæreste Henriette Lain og jeg er modstandere af naturparken da adgangsforhold til naturen bliver alt for kraftigt begrænset for lokalbefolkningen med dertil reduceret livskvalitet og reduktion af opbakning til naturparker m.m. Hvis indførelse af park ikke står at ændre så bør adgangsforhold for lokalbefolkning som minimum KRAFTIGT forbedres

Mvh
Mikael Bliksted Larsen

Mikkel Kure Jakobsen

Høringssvar Naturnationalpark Hellebæk

Flytning af ydre hegn i nordvestlige del op til Ålsgårde/Carsten Hauchs Vej

På beboermøder ved Carstens Hauchs Vej og Hellebæk Avlsgård (efterår 2022), blev der af mange af deltagerne foreslået at flytte placering af det nye hegn, så det flugter med det lave indre kreaturhegn i skoven. Dette netop for at tage **respektfuldt hensyn** til beboere i Ålsgårde.

Bekymringer fra de mange forskellige skovbrugere var bl.a. begrundet i stort ønske om en fri, umiddelbar adgang til skoven.

Nyt højt ydre hegn bør derfor flyttes sydpå længere ind i skoven, så ydre hegn kommer til at følge det lave kreaturhegn langs **Yderledsvej** (hedder sådan på vandretursfolder nr. 4)

SE BILLEDE herunder, hvor ny hegnsføring er tegnet ind med sort streg.

Herved bevares nogen ”**menneskelommer**” i skoven (**modsat faunalommer**), der friholdes fra store græssende dyr. Til gavn for børnehaver, institutioner, skoler, spejdere, og alle andre skovbrugere.

Som beskrevet i projektbeskrivelsen **er terrænet og skovbrynet ganske markant** i det nordvestlige hjørne op til bl.a. Carsten Hauchs Vej. Terrænforhold med hegnsføring langs Yderledsvej (indre hegn) vil være langt mere enkelt. **Derved skæmmes det unikke gamle skovbryn, som grænser op til Ålsgårde, ikke af højt hegn, servicespor, beskæring, rydning, osv.**

Når man gennemgår de ca. 70 siders projektbeskrivelse samt ved deltagelse i borgermøderne, er det oplevelsen, at projektet har fokus på størrelse (antal hektar) og derved desværre **overskygger hensynet til beboere i Ålsgårde og Hellebæk.**

Jeg håber at blive inviteret til en dialog om dette høringssvar.

Med venlig hilsen

Mikkel Kure Jakobsen

Høringssvar Naturnationalpark Hellebæk

Flyt hegnet væk fra byerne Apperup og Ålsgårde i NV-del af parken

Dette projekt har alle år generelt lidt under manglende inddragelse af naboer og almindelige borgere i berørte området. *Hvor er demokratiet henne?*

Senest er der her ved igangværende høring kun udsendt breve til direkte naboer/matrikler, der grænser op til hegnet/parken. **Og der er endda kun sendt eboks-brev til ÉN beboer på hver matrikel!** (Meddelt telefonisk af Søren Ferdinand Hansen, NST, da undertegnede ikke havde

modtaget noget brev). Det ser ud til, at man prøver at begrænse oplysningerne, om denne høring og projektet, til det mindst mulige. *En meget udemokratisk fremgangsmåde.*

Mener I virkelig ikke, at det er relevant at informere naboer i en bredere forstand i Ålsgårde, Apperup og Hellebæk? Hermed mener jeg alle beboere på de omkringliggende veje i området: Carsten Hauchs Vej, Lergraven, Alexander Svedstrups Vej, Erik Gundmands Vej, Apperupvej, Skindersøvej, Teglværksvej og mange flere. Det er simpelthen en alt for udemokratisk proces.

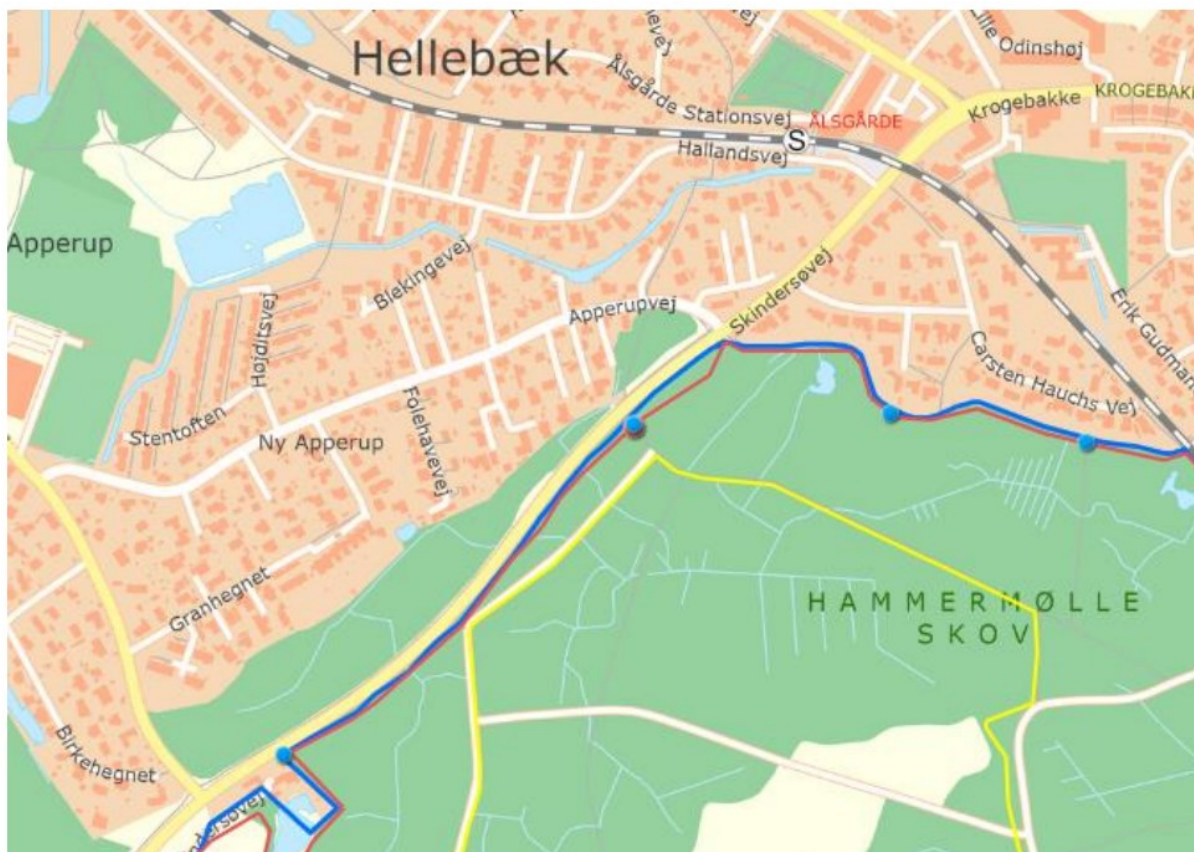
Miljøministeriet/Naturstyrelsen har i denne proces ikke været villige til at inddrage naboer, brugere og foreninger i andet end, hvor lågerne ind til området skal være og om en enkelt sti skulle omlægges.

Styregrupper, bestyrelser og udpegede interessenter har reelt ingen medindflydelse i beslutninger.

Der skal *ikke* være et 2 meter højt hegn omkring hele skoven ud til byerne Apperup, Ålsgårde og Hellebæk.

Kig på indsat udklip fra kort herunder. Det skriger jo til himlen, at man ønsker at sætte hegn omkring HELE skoven ud til bl.a. byerne Ålsgårde og Apperup. Og så er der endda endnu et hegn ca. 50-100 meter længere inde i skoven! Denne hegnsføring skal simpelthen laves om, og ja, det samlede areal bliver en lille smule mindre.

Brug det eksisterende lave kreaturhegn, så der ikke bliver ny høj indhegning med en indhegning inden i. **Nyt hegn bliver ikke skjult i skovbrynet!** Der kommer "servicespor" og løbende slåning af opvækst på begge sider! Dette er praksis allerede nu langs det lave kreaturhegn og helt sikkert også langs et nyt hegn.

Husk på naturens sundhedsfremmende effekter i vores fælles natur og skove.

Jeg mener alle har ret til at færdes frit, hvor man vil i statsskove i her i landet.

Naturstyrelsen videnskabelige fagfolk i de forskellige arbejdsgrupper peger hele tiden på at **størrelserne af naturnationalparkerne er vigtige, og Naturnationalpark Hellebæk er helt klart i den lille kategori rent størrelsesmæssigt og derfor afvist i første omgang som kandidat til naturnationalpark!**

Der må kunne findes områder ifm. den grønne trepart, som er bedre egnede til indhegning og udsætning af krondyr, heste, kvæg, elge osv. Der er brug for at udtage dårlig landbrugsjord for at begrænse forureningen af vandmiljøet. Brug disse arealer til naturparker med græssende dyr i stedet for.

Der mangler erfaringer fra andre steder i Danmark inden man kaster sig ud i et nyt vanvittigt indhegningsprojekt med tamme kronhjorte fra Dyrehaven.

Det er på tide, at en kommune/lokalområde nu gør samlet indsigelse som forbillede mod statens lovliggørelse/interesse i at etablere naturnationalparker.

Venlig hilsen

Mikkel Jakobsen

Niels Lange

Tillad mig at anføre følgende vedrørende den nyligt offentliggjorte projektplan for Naturnationalpark Hellebæk.

Hellebæk skov og Teglstrup hegn har i mange år haft en meget populær hundeskov, der er stor nok til meningsfulde gåture. Da diskussionerne om en naturnationalpark begyndte for nogle år siden, blev det klart tilkendegivet at hundeskoven ikke skulle belastes af anlæggelsen af en naturnationalpark. Sådan ser projektbeskrivelsen desværre ikke ud. Over halvdelen af hundeskoven er væk.

Mit ønske er at hundeskoven bevares intakt, og at grænsen for naturnationalparken flyttes i overensstemmelse hermed.

Som et ikke optimalt alternativ, kan man forestille sig, at en alternativ hundeskov etableres f.eks. i Horserød Hegn eller Gurre Vang.

Med venlig hilsen

Niels Lange

Bilag

08-04-2022

Kære Niels Lange

Tak for din mail om den nye naturnationalpark i Hellebæk/Teglstrup.

Den afgrænsning af naturnationalparken, som foreligger nu, er den, som har været del af den politiske aftale mellem Regeringen og støttepartierne. Afgrænsningen af naturnationalparken er ikke nødvendigvis præcis der, hvor hegnslinjen kommer til at forløbe.

Det er vores forventning, at der på baggrund af blandt andet de kommende drøftelser i den lokale projektgruppe, kan ske mindre justeringer i forhold til naturnationalparkens afgrænsning. Sådanne justeringer vil dog i sidste ende skulle politisk godkendes.

Hundeskoven og dens udstrækning vil blive drøftet nærmere i den lokale projektgruppe

Venlig hilsen

Anna Thormann

Specialkonsulent | Nordsjælland

Miljøministeriet

Naturstyrelsen

Nicky Schmidt

Indsigelse mod begrænsning af adgang til Naturnationalpark Hellebæk fra Apperup By:

I Apperup-området i Ålsgårde, hvor nye boligområder udvikles, bor mange borgere, der dagligt bruger skoven til aktiviteter som gåture, hundeluftning og rekreation året rundt. De eksisterende, naturlige adgange til skoven er vigtige for lokalsamfundet, men de foreslåede planer for hegn langs Skindersøvej vil blokere flere af disse indgange. Dette vil begrænse adgangen til Naturnationalparken for de nærliggende beboere, som er parkens tætteste naboer.

Særligt på strækningen mellem Apperupvej og Falkenbergvej findes en populær indgang til skoven, hvor stierne starter tæt på Skindersøvej og giver adgang til flere forskellige ruter. Disse stier muliggør varierede ture uden at skulle gå frem og tilbage ad samme sti eller opholde sig længere tid langs den støjende Skindersøvej. For at sikre fortsat nem adgang foreslås det at etablere en yderligere "sti-låge" mellem den planlagte "køre-låge" ved Apperupvej og "sti-lågen" ved Falkenbergvej. Dette vil betjene beboerne, der i dag bruger stien langs bækken ved Folehavevej, som dækker et større boligområde.

Uden denne ekstra adgang risikerer mange lokale, især hundeluftere, at skulle tage en omvej via det trafikerede kryds ved Falkenbergvej eller det komplekse kryds ved Apperupvej, hvor flere trafikformer allerede skaber udfordringer. Manglende adgang kan skabe et mere distanceret forhold til Naturnationalparken, hvilket især vil være uheldigt for børn og unge, der bør have nem adgang til naturoplevelser som kælkebakker, cykelture og skovture. Desuden kan en koncentration af besøgende på få adgangsstier øge trængslen og mindske den rolige naturoplevelse, som parken bør fremme.

Naturnationalparker skal invitere til glæde ved naturen og styrke forbindelsen til den – ikke skabe barrierer. Derfor opfordres til at bevare og forbedre adgangen for lokalsamfundet i Apperup.

Derudover opfordrer jeg kraftigt til at skabe fri adgang fra området ved Carsten Hauchs vej ved at flytte hegnet længere ind som på tegningen her. Årsagerne er indlysende for alle der bor i Ålsgårde og nyder adgangen til skoven.

Og det samme vil jeg foreslå for området omkring Hellebækvej hvor man skal undgå at hegne beboerne inde. Bevar i stedet hegnet ved den nuværende kohave.

Husk at vi er tusindevis af mennesker der bor i området og nyder skoven hver dag. Mange af os har jo aktivt valgt at bo her pga naturen og den direkte adgang. Hvis i afskærer os fra skoven for at få flere turister til at bruge skovene i stedet, skyder i fuldstændig forbi målet.

De bedste hilsener,
Nicky Schmidt

Bilag

Palle Kok

HØRINGSSVAR - NATURNATIONALPARK HELLEBÆK SKOV OG TeglSTRUP HEGN

Da ideen til naturnationalparker opstod fremgik det, at minimumarealet skulle være 1000 hektar, dog helst mere af hensyn til acceptabel trivsel blandt de indhegnede dyr!

Teglstrup Hegn og Hellebæk Skovs samlede anvendelige areal var på blot 630 hektar, og det var inden der skulle tages hensyn til de mange fredede områder med historisk kulturarv, ved etablering af indre og ydre dyrehegn! Naturstyrelsen var fra start åbenbart også selv opmærksom på dette forhold, jvf. skrivelsen J, nr. 21/14574 af 15. oktober 2021, hvor skovene blev beskrevet som uegnede til rewilding!

Den oprindelige undtagelse af skovene var naturligvis også opstået i respekt, og med bange anelser om varige ødelæggelser af vigtig kulturarv som følge af udsætning af dyrevildt.

Havde alle involverede læst Gunnar Bergstens bog "Skovene omkring Helsingør", ville den fatale beslutningsændring nok ikke være sket! Bogen beskriver de mange unikke og fredede områder med fortidsminder i Teglstrup Hegn og i Hellebæk Skov, som gennem mange år har været beskyttet af kendelser fra Naturfredningsnævnet for Frederiksborg Amt, samt af naturbeskyttelsesloven!

Styrelsen prøver dog tilsyneladende nu på bedste vis, at beskytte de mange fredninger og unikke kulturhistoriske sø- og vådområder tæt på den flot restaureret "Hammermøllen." Kulturarven stammer helt tilbage fra 1500-1600-tallet, hvor området husede Danmarks første industrier, blandt andet med våbenproduktion på Kronborg Geværfabrik. I dag består området af kunstigt opgravede grøfter, samt flere søer med opdæmninger for drift af oprindeligt 7 industrielle vandmøller. Disse

vådområder giver iøvrigt i dag skovene rigelig og interessant biodiversitet! Også i Teglstrup Hegn findes der fredede kulturminde fra teglovne helt tilbage til 1100-1200-tallet!

Det kan næppe være kulturministeriet der har givet grønt lys til at begrænse borgernes adgang til disse mange historiske præindustrielle kulturarvminder?

Iøvrigt noget uforståeligt, at lobbyvirksomhed fra en borgmester, uden stor forståelse for noget af kommunens helt specielle kulturarv, også kunne få en miljøminister til at ændre mening og acceptere, at det historiske skovareal skulle på spil igen til naturnationalpark!

Man kan nu blot håbe på, at besindighed og erkendelse af en stor fejl, vil få projektet tilbage til den første fornuftige beslutning! Det kan da heldigvis nås endnu!

Paw Højer

Til: Naturstyrelsen

Emne: Høringssvar vedrørende etablering af Naturnationalpark Hellebæk – Modstand mod opsætning af hegn tæt på stier og beboelse

Kære Naturstyrelsen,

Jeg skriver dette høringssvar i forbindelse med det offentlige høring om projektbeskrivelsen og forvaltningsplanen for Naturnationalpark Hellebæk, som løber fra 21. august 2025 til 23. oktober 2025. Jeg er beboer/nabo/bruger af området omkring Hellebæk Skov og Teglstrup Hegn, og jeg udtrykker hermed min stærke modstand mod de planlagte hegn, især de dele, der placeres tæt på stier, boliger og bebyggelse. Jeg mener, at alt, hvad der drejer sig om hegn i disse områder, ikke skal foregå, da det vil have negative konsekvenser for både naturen, friluftslivet og lokalsamfundet.

Jeg anerkender målet om at fremme biodiversitet og naturlige processer i naturnationalparken, men jeg mener, at opsætning af hegn – særligt det ydre vildthege og det indre kreaturhege – er unødvendigt og kontraproduktivt i dette specifikke område.

Området er allerede et velbeskyttet Natura 2000-område med høje naturværdier, og hegn vil kun tilføje unødvendige barrierer. Nedenfor angiver jeg fem gode grunde til, at der ikke skal sættes hegn op rundt om skoven, med særligt fokus på nærhed til stier og beboelse. Disse grunde er baseret på lokal viden, offentlige debatter og faglig diskussion.

1. Æstetisk og visuel forringelse af det naturlige landskab

Et højt vildthege (op til 2 meter) placeret tæt på stier og boliger vil ødelægge det naturlige og åbne præg i området, som i dag opleves som en fri og tilgængelig skov. Hegn midt i naturen er ikke naturligt og vil skabe en "indhegnet" følelse, der modvirker parkens formål om spændende naturoplevelser. Dette er særligt problematisk nær beboelse, hvor hegn vil dominere udsigten og mindske områdets rekreative værdi. [08]

2. Begrænsning af fri adgang og friluftsliv

Hegn tæt på stier vil hindre den frie færdsel, som i dag er en central del af områdets brug. Mange lokale bruger stierne til gåture, cykling og ridning, og hegn vil skabe barrierer, der gør det sværere at nyde naturen uden forstyrrelser. I et tæt befolket område som Nordsjælland er det vigtigt at bevare

åben adgang, og hegn vil modvirke parkens mål om at understøtte friluftsliv og naturturisme, især for bevægelseshæmmede eller familier. [063]

3. Sikkerhedsrisici for naboer og brugere

Placering af hegn nær boliger og stier øger risikoen for ulykker, f.eks. hvis dyr som krondyr eller kvæg kommer for tæt på bebyggelse eller veje. Strømførende hegn kan udgøre en fare for børn, kæledyr og vandrere, og der er allerede bekymringer fra naboer om støj og potentielle konflikter. Området har stor rekreativ værdi, og hegn vil skabe unødvendige sikkerhedsproblemer uden at tilføje reel værdi til biodiversiteten. [063]

4. Unødvendigt i et allerede beskyttet område

Hellebæk Kohave og skovene er allerede udlagt som Natura 2000-område med høje naturværdier, og der er ingen faglig enighed om, at hegn er nødvendige for at fremme biodiversitet. Hegn er overflødige i et så lille område (ca. 690 ha), og de vil snarere forstyrre eksisterende økosystemer end hjælpe. Faglig uenighed understreger, at naturlige processer kan udvikles uden indhegning. [063] [063]

5. Negativ indvirkning på lokalsamfund og kulturhistorie

Hegn vil isolere området fra omgivelserne og mindske den kulturelle og historiske sammenhæng, som inkluderer det unikke vandsystem og industrielle arv. Nær beboelse vil det skabe en følelse af adskillelse, og det modvirker den lokale inddragelse, som er fremhævet i planen. I stedet for hegn bør fokus være på åben dialog og alternative metoder til at håndtere dyr, uden at indhegne skoven. [063] Jeg opfordrer Naturstyrelsen til at revidere planen og fjerne alle elementer vedrørende hegn tæt på stier og beboelse. I stedet bør der sættes på ikke-indgribende tiltag, der respekterer områdets eksisterende kvaliteter. Jeg er åben for dialog og kan kontaktes for yderligere uddybning.

Med venlig hilsen
Paw Højer

Per Heinholt

Som beboer i Ålsgårde og nabo til det planlagte hegn i Naturnationalpark Hellebæk ønsker jeg at udtrykke min bekymring over den foreslåede placering af det ydre hegn i parkens nordvestlige hjørne – særligt i området op mod Carsten Hauchs Vej.

Det nuværende forslag lægger op til, at hegnet placeres i en smal stribe mellem skovdiget og cykelstien. Det vil efter min vurdering have en række uheldige konsekvenser:

- Det vil ændre det åbne og naturlige skovbryn, som i dag udgør en vigtig del af områdets karakter og rekreative værdi.
- Det vil kræve rydning og etablering af et servicespor, hvilket forringer både naturindtryk og adgangsforhold.
- Det vil skabe en visuel barriere, som kan opleves som en afgrænsning snarere end en invitation til naturen.

Jeg vil derfor opfordre til, at hegnet i stedet placeres længere inde i skoven – langs det eksisterende kreaturhegn ved Yderledsvej. Det vil være en mere skånsom løsning, som:

- Respekterer det eksisterende landskab og beboernes nærhed til skoven.
- Gør det lettere at servicere hegnet via eksisterende skovstier med adgang fra Skindersøvej og Strandvejen.

- Bevarer områder uden store græssere, som fortsat kan bruges frit af børn, institutioner og andre skovgæster.

Derudover er jeg bekymret for, hvordan hegnet vil påvirke hverdagen for os, der bor tæt på de planlagte låger. Øget trafik og støj omkring vores hjem er en reel risiko, ligesom børns adgang til skoven bliver mere besværlig og mindre tryk, når de skal finde og passere en låge for at komme ud og lege. Det strider imod ønsket om at få flere børn ud i naturen.

Endelig vil jeg udtrykke min tvivl om, hvorvidt man reelt kan skabe vild natur bag et hegn. Naturens egen dynamik og uforudsigelighed er svært at genskabe i et afgrænset område. Jeg frygter, at resultatet bliver en indhegnet park snarere end en levende skov.

Jeg håber, at Naturstyrelsen vil tage disse synspunkter med i den videre planlægning og sikre, at hensynet til både natur og naboer vægtes lige højt.

--

De bedste hilsener

Per Heinholt

Peter Andreas Ruben Bredsdorff

Hermed høringsvar angående Naturnationalpark Hellebæk

I lov om naturnationalparker lov nr 1177 af 2021 står der at "Miljøministeren kan ... tillade, at en naturnationalpark eller et område heri helt eller delvis indhegnes med henblik på helårsgræsning"

Det er altså ikke et lovkrav at hele området skal være indhegnet. Det er relevant for naturnationalparken i Hellebæk, fordi Kohaven allerede er indhegnet med lavt hegn, og det er derfor ikke et lovkrav at indhegne mere.

Hovedproblemet i projektbeskrivelsen er planen om at etablere et yderligere hegn - det 2 meter høje såkaldte "ydre hegn". Det er ikke muligt at etablere det uden, at det skader de unikke historiske kulturværdier i Hammermølle området og det tilhørende "bagland" som strækker sig langt ind i skoven præget af kunstigt skabte damme med mere. Uanset hvor man placerer hegnet, er det et "fremmedelement". Og derfor duer den foreliggende plan ikke.

Bare det at man overvejer at sætte flydesparre i Bondedammen eller sætte højt hegn i vandkanten illustrerer, hvor meningsløst det er (side 45 i projektbeskrivelsen)

Der er dog også gode elementer i projektbeskrivelsen ikke mindst i afsnittet om hydrologi og forslag om at genskabe det historiske vandsystem. Det vil også gavne biodiversiteten og understøtte områdets kulturhistoriske værdier. Også med hensyn til publikumsaktiviteter er det en god ide med et nyt udsigtstårn ved Avlsgården. Alle disse gode foranstaltninger kan imidlertid iværksættes helt uden at etablere det 2 meter høje "ydre hegn".

Så anbefalingen herfra vil være, at man dropper det "ydre hegn" og bevarer Kohaven, som den er med det lave hegn.

Med venlig hilsen

Peter Andreas Ruben Bredsdorff

Peter Lyngse

Jeg foreslår at man overvejer udformningen af det ydre hegn.

Jeg forstår at det skal have en højde af mindst 2 m for at holde kronvildt inde.

Men jeg foreslår at man overvejer at have åbning for nederen på 60-70 cm.

Fordele: Det vil være lettere og billigere at sætte op og vedligeholde.

Mindre dyr vil lettere kunne passere. Måske vil man kunne spare nogle af de planlagte (dyre) dyrepassager ved sådan en udformning.

Hvis knokthjortekid skulle forville sig ud under hegnet, vil de efter alt at dømme søge tilbage til flokken igen.

I en snæver vending vil mennesker måske også kunne bukke sig og komme under hegnet, dvs det vil lette adgang til naturnationalparken og mindske problemer med naboer.

Venlig hilsen

Peter Lyngse

Preben Kristensen og Marianne Kaas Kristiansen

>>>

>>> BAGGRUND

>>>

>>> Vi har boet i Bøssemagergade 23 (Bajonetslibemøllen) siden 1977 og på nærmeste hold oplevet en meget positiv udvikling af området. Da vi flyttede herud var store dele af området militært øvelsesområde og Bøssemagergade og Hellebækvej meget trafikerede gennemkørselsveje mod Nygård.

>>>

>>> Med overdragelse af området til Naturstyrelsen fra Forsvarsministeriet, lukning af Bøssemagergade/Hellebæk for gennemkørsel og etablering af Hellebæk Kohave er området blevet det absolut største og vigtigste område i Helsingør Kommune for borgernes muligheder for rekreative aktiviteter. Antallet af borgere, som bruger Teglstrup Hegn og Hellebæk Kohave, er vokset eksplosivt de seneste år.

>>>

>>> Vi frygter, at en etablering af NNP Hellebæk med et 2 meter højt hegn om hele området vil virke ødelæggende for borgernes udnyttelse af de rekreative muligheder. Området er ifølge eksperter udmelding for lille og området bruges af så mange borgere til forskellige rekreative formål, at det ikke egner sig til at spærre et stort antal vilde kronhjorte inde bag et hegn.

>>>

>>> BESLUTNINGEN OM ETABLERING AF NNP HELLEBÆK ER IKKE FAGLIG FUNDERET

>>>

>>> Vi betragter processen, som den er forløbet omkring NNP Hellebæk som udemokratisk og vendt på hovedet. På alle de informationsmøder, vandringer mm, som vi har deltaget i, har indgangsbønnen fra Naturstyrelsen været, at der VAR truffet en politisk beslutning, så involveringen kunne alene handle om bemærkninger til, HVORDAN NNP Hellebæk skal etableres.

>>>

>>> Den politiske beslutning, der henvises til, er en aftale mellem Borgmester Benedikte Kiær og daværende miljøminister Lea Wermelin, indgået på et møde i efteråret 2021. Der har på intet tidspunkt været fremlagt dokumentation for på hvilket grundlag denne politiske aftale er indgået. Ingen analyser af områdets egnethed, ingen miljøvurderinger, ingen vurderinger af de samlede konsekvenser for borgere, der bruger området og det eksisterende dyreliv eller de kulturhistoriske minder. Den bestyrelse, som nu har udarbejdet dette høringsmateriale, har også fra starten været bundet af den fagligt ufunderede politiske beslutning mellem de to politikere.

>>>

>>> DEN KONKRETE PLAN.

>>>

>>> Oplægget til placering af hegnet bærer tydeligt præg af, at det for projektgruppen har været et krav, at arealet, der skal hegnes ind, er så stort som muligt. Nogle steder helt ned på M2! Dette hænger selvfølgelig sammen med, at arealet ifølge eksperternes egne vurderinger er for lille.

>>>

>>> Et udslag af dette er, at området mellem Bondedammen og Bøsse-magergade/Hellebækvej foreslås indhegnet. Dette område kommer derved til udgøre en "blindtarm" med en smal indgang ved Hellebækvej på omkring 3 meter, for kronhjorte, der vælger at bevæge sig derind. Stien gennem denne "blindtarm" udgør en vigtig del af den meget populære vandretur rundt om Bondedammen og bruges dagligt af masser af mennesker, herunder hundeluftere. Hvis indhegningen af dette område skal give mening, må man jo regne med, at kronhjorte vil bevæge sig ind i denne "blindtarm". Dette vil rumme en stor risiko, hvis f.eks. familier med børn går ind i området og møder kronhjorte med kalve, som naturligt vil føle sig spærret inde og kunne gå til angreb på "truslen". En sådan ulykke vil placere et stort ansvar på Naturstyrelsen og i sidste ende hos den ansvarlige minister.

>>>

>>> Løsningen af problemet er at lade hegnet følge det nuværende lave hegn omkring Kohaven syd og vest om Bondedammen. Udover Bondedammen, som jo alligevel ikke er græsningområde for kronhjortene, er det en begrænset reduktion af det indhegnede areal.

>>>

>>> INDSTILLING

>>>

>>> 1. Opgiv den nuværende plan om NNP Hellebæk og start forfra med en ordentlig faglig funderet analyse af andre mulige lokaliteter for NNP i Nordsjælland.

>>>

>>> 2. Juster den foreliggende plan for hegnet, så det følger det nuværende lave hegn i Kohaven syd og vest om Bondedammen.

>

> Venlig hilsen

>

> Marianne Kaas Kristiansen

> Preben Kristiansen

Regitse Jacobsen og Rasmus Jensen

Hej Naturstyrelsen

I forbindelse med Høringen, omkring den endelige hegns sætning i Hellebæk skov og Teglstrup hegn, har vi kigget martialet igennem og har følgende bemærkninger.

Som tætte naboer til hegnet, var vi inviteret på en gåtur sammen med jer i sommers, hvor i viste os hvor hegnet skal løbe, samt låger mm.

Her aftalte vi med jer, at der skulle opføres en stilåge et sted bag Bøsse-magergade nr. 66, 68 og 72, så vi fra disse 3 matrikler, stadig ville få mulighed for direkte adgang til skoven herfra.

Denne låge kan jeg ikke se optegnet på kortet.

I fortalte desuden, at der istedet for hegn foran Bondedammen ved vejsvinget og den lille skovparkeringplads ud fra Bøsse-magergade 72, ville lægges en flydespærre i søen. Således at hegnet skulle komme til at gå ud i søen ved skovparkeringen/ingangen til skoven og først startede igen, ved stien ind i skoven efter svinget.

På det nuværende kort ser det stadig ud som om, at der kommer hegn foran udsynet til Bondedammen fra vejen af.

Dette er forhåbentlig en fejl.

Mvh. Regitse Jacobsen og Rasmus Jensen

René Rasmussen og Anya Berman

Høringssvar ang. Naturnationalpark Teglstrup Hegn

- 1) Der ligger kulturarv fra Teglstrup Værftet begravet i jorden mellem Bondedam-men og Bøsssemagergade. En kulturarv, som kronhjorte risikerer at ødelægge.
- 2) En række mennesker benytter vejen mellem Bøsssemagergade og Gl. Hellebæk-vej til og fra Helsingør. Det drejer sig bl.a. om personer med arbejde, skoleelever eller personer, der ikke har bil og nødvendigvis kører gennem skoven til og fra Helsingør, da der ikke er egentlige cykelstier hele vejen på Ndr. Strandvej. Det bliver et stort problem, at der prioriteres med fem låger den vej.
- 3) De mange planlagte låger og hegn andre steder i Teglstrup Hegn vil desuden være til stor gene for personer, der bevæger sig fra området mellem Bøsssemager-gade samt strækningen mellem Bøsssemagergade og Gl. Hellebæk syd på op til Esrumvej. Det drejer sig bl.a. om personer, der skal handle ind, fra og til arbejde eller som kører på MBT.
- 4) Hegnene vil generelt blive skæmmende for naturen, da en række af dem støder op til veje langs området. Det gælder Bøsssemagergade, Esrumvej og Skindersøvej, ligesom der vil ødelægge oplevelsen af naturen indenfor hegnene.
- 5) Hegn omkring søerne, især Bondedammen, vil få negative effekter, da der visse steder vil være meget smalle passagerer mellem søer og hegn. Det er især tilfældet for området mellem Bondedammen og Bøsssemagergade, der vil udgøre et farefuldt område for personer, der går der og som møder kronhjorte, der ikke har plads nok til at komme væk. Af hensyn til de faremomenter knyttet hertil vil det være bedre, hvis hegnene går syd om søen, når der nu skal være hegn. De kunne med stor fordel placeres der, hvor der allerede er hegn for køerne og fortsætte til færisten på Hellebækvej mellem vandværket og Bondedammen.
- 6) Området er meget lille for en naturnationalpark, især hvis søerne ikke medregnes. Det overholder næppe kravene til en minimumstørrelse for en naturnationalpark, når man fratager søernes areal, hvor kronhjorte næppe opholder sig.
- 7) En række af søerne er livsfarlige for kronhjorte, da de er ligesom kviksand.
- 8) Når området bliver til naturnationalpark, vil der komme flere biler og turister i området, hvilket vil medføre øget luftforurening, støj, mikroplastik fra bildæk samt affald på stier og området omkring stier. I forvejen ligger der plastik, metal, bilrester, papir m.m. på jorden en række steder. Der bør være fast personale til at tage sig af dette. Også af hensyn til dyrene.
- 8) Det er ubehageligt at vide, at en række af de kronhjorte, der vil gå på området, skal skydes hvert år. Slagtning af dyr vil være den viden, der ledsager folk, som går i området.
- 9) Ideen om urørt skov, der er en central del af konceptet med naturnationalparker, indbefatter fældning ikke blot af såkaldt produktionsskov, men også af såkaldt invasive træarter. En sådan fældning har allerede og vil fortsat reducere CO₂-optaget og omdannelsen til ilt. Det betyder, at Teglstrup Hegn bliver en kilde til reduktion af CO₂-optag.
- 10) Støj fra biler i områder bliver ikke mindre af den massive træfældning, og støjen vil helt sikkert blive forøget med de mange turister, der kommer i bil og parkerer på en af de mange planlagte parkeringspladser. Eller som parkerer for længere tid i en autocamper.

Sigurd Henriksen

Høringssvar Naturnationalpark Hellebæk

Ryk hegnet ved Ålsgårde og Apperup længere ind i skoven

Jeg er en dreng på 11 år som bor i Ålsgårde.

Jeg synes det er ærgerligt med et hegn helt ud til byen, da jeg gerne vil kunne gå ud i skoven, hvor jeg vil, og ikke ind ad en port et bestemt sted.

Jeg har i mange år gået i skole langs skoven og med et 2 m hegn oplever jeg, at skoven bliver lukket inde, og byen og jeg og mine venner bliver adskilt fra skoven og naturen.

Jeg synes at der skal tages hensyn både til mennesker og dyr. Der er allerede et hegn inde i skoven, hvor der går køer, så jeg forstår ikke, hvorfor der skal være et hegn til. Jeg synes det nye hegn skal følge det gamle hegn. **Se den gule streg på kortet.**

Jeg håber at blive hørt, da det har stor betydning for mig og mine venner, at vi kan gå frit ind i skoven og lege.

Venlig hilsen

Sigurd Henriksen

Pia Henriksen
Høringssvar Naturnationalpark Hellebæk

Flytning af ydre hegn i nordvestlige del op til Alsårde/Carsten Hauchs Vej

På beboermøder ved Carstens Hauchs Vej og Hellebæk Avlsård (efterår 2022), blev der af mange af deltagerne ønsket at flytte placering af det nye hegn, så det flugter med det lave indre kreaturhegn i skoven. Dette netop for at tage **respektfuldt hensyn** til beboere i Alsårde.

Dette hensyn består i at bevare **byens identitet med skoven som en naturlig del af byen**, hvor det daglige liv for børn og voksne er. Hvor børn og voksne nyder at skoven er tilgængelig fra alle sider uden en distancering visuelt og fysisk der ville ændre Alsårde radikalt. Dette ville et højt markant hegn ændre på.

Bekymringer fra de mange forskellige skovbrugere er derfor begrundet i stort ønske om en fri, umiddelbar adgang til skoven.

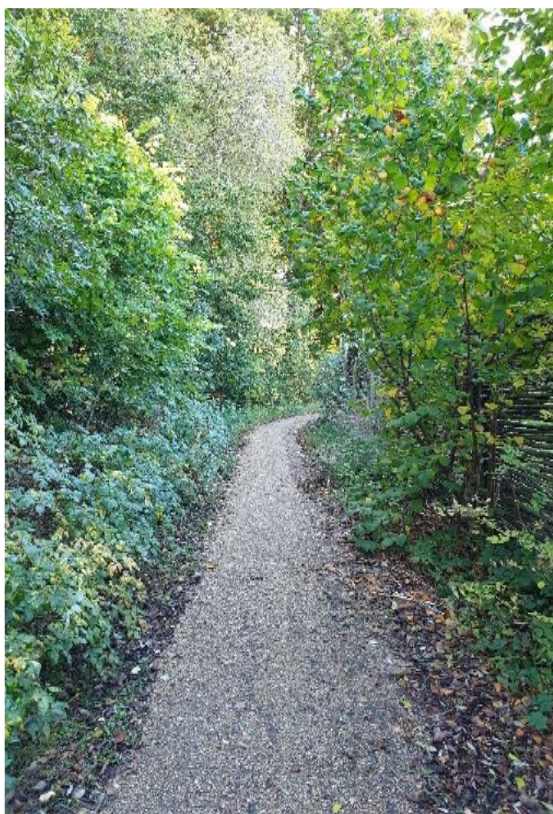
Ønsket er derfor at der etableres en skov-buffer-zone. At højt ydre hegn derfor flyttes sydpå længere ind i skoven, så ydre hegn kommer til at følge det lave kreaturhegn langs **Yderledsvej** (hedder sådan på vandretursfolder nr. 4)

SE BILLEDE herunder, hvor ny hegnsføring er tegnet ind med sort streg.

Herved bevares nogen **”menneskelommer” i skoven (modsat faunalommer)**, der friholdes fra store græssende dyr. Til gavn for børnehaver, institutioner, skoler, spejdere, og alle andre skovbrugere.

Som beskrevet i projektbeskrivelsen **er terrænet og skovbrynet ganske markant** i det nordvestlige hjørne op til bl.a. Carsten Hauchs Vej, her følges terrænet af en lille sti hvor børn cykler i skole og beboere går tur og nyder skoven. Herunder eksempler på stiens karakter

Det unikke gamle bakkede skovbryn, som grænser op til Ålsgårde, ville derfor undgå at blive skæmmet af højt hegn, servicespor, beskæring, rydning hvis hegnsføringen førtes ind til Yderledsvej.

Terrænforhold med hegnsføring langs Yderledsvej (indre hegn som er opført indenfor de seneste år) vil være langt mere enkelt og til markant mindre gene for Ålsgårdes beboere og Ålsgårdes identitet som by.

Herunder eksempler på det eksisterende indre hegn (Yderledsvej).

Når man gennemgår de ca. 70 siders projektbeskrivelse samt ved deltagelse i borgermøderne, er det oplevelsen, at projektet har fokus på størrelse (antal hektar) og derved desværre **overskygger hensynet til beboere i Ålsgårde og Hellebæk. Det anses at beslutningen vil have en markant betydning for beboeres trivsel samt byens identitet.**

De bedste hilsener fra

Pia Henriksen

Thomas Schelde Pedersen

Høringssvar vedrørende Naturnationalpark Hellebæk

Fokus: adgang, hegn, æstetik og økonomi

Som lokal bruger og besøgende i Teglstrup Hegn og de omkringliggende naturområder ønsker jeg hermed at udtrykke væsentlig bekymring over centrale dele af den foreslåede plan for Naturnationalpark Hellebæk.

1. Adgang til Teglstrup Hegn for gående og cyklister

Det er positivt, at Naturstyrelsen fremhæver, at der fortsat skal være adgang for gående, cyklister og ryttere. Alligevel er det bekymrende, at planen reelt åbner mulighed for begrænsning af den frie adgang gennem etablering af hegn og smalle låger. Der fremgår ingen konkrete mål for fri bredde i adgangspunkter eller krav til brugervenlighed for f.eks. barnevogne og ladcykler, som typisk er op til 100 cm brede.

Uden klare standarder risikerer man, at nye låger og passager bliver dimensioneret for snævert til at rumme den voksende gruppe af brugere med barnevogne, ladcykler, cykelanhængere, og bevægelseshjælpemidler. Dette vil markant forringe den nuværende tilgængelighed i Teglstrup Hegn og underminere områdets rolle som bynær naturkorridor for både rekreative brugere og grønne pendlere mellem Helsingør, Ålsgårde og Hellebæk.

Det anbefales derfor, at **alle adgangspunkter gives en minimumsbredde på 100 cm** og at der som minimum etableres én fuldt tilgængelig passage ved hvert hegnsafsnit. Naturnationalparken bør ikke forringe eksisterende offentlige stiforbindelser.

2. Omkostninger, især til indhegning

Planen beskriver, at projektet skal finansieres gennem de statslige bevillinger til naturnationalparker og dække udgifter til hegn, fauna, drift og formidling. Men der mangler konkret budgetgennemsigthed. Et projekt i denne størrelsesorden – med et flere kilometer langt ydre vildthege – vil medføre væsentlige anlægs- og driftsomkostninger.

Omkostninger til hegn og porte bør uddybes, da erfaringer fra lignende projekter viser, at netop vedligeholdelse af dyrehegn er en betydelig udgiftspost over tid. Set i forhold til projektets overordnede naturmål forekommer denne investering uforholdsmæssig stor, og midlerne kunne i stedet anvendes til naturforbedringer, hydrologiske tiltag og fjernelse af invasive arter. Der opfordres til en økonomisk revurdering af hegnets omfang og nødvendighed.

3. Æstetik og naturoplevelse

Etableringen af et omfattende ydre hegn vil have en tydelig visuel og fysisk påvirkning på landskabet. Et højt vildthege midt i et af Nordsjællands smukkeste og mest kulturhistorisk interessante skovområder harmonerer dårligt med områdets æstetiske og rekreative værdier.

Hegnene risikerer at fragmentere naturoplevelsen og forvandle ellers sammenhængende skovlandskaber til lukkede rum. For mange borgere vil hegnet fremstå som en kunstig konstruktion snarere end en integreret del af naturen. Det bør overvejes, om dele af hegnet kan reduceres, placeres mere diskret eller erstattes med naturlige barrierer som terræn og beplantning, hvor det lader sig gøre.

4. Risiko for forfald og manglende vedligeholdelse

Et centralt problem i langsigtede hegnsprojekter er erfaringen med gradvist forfald og manglende vedligeholdelse. Forfaldne hegn, løse porte og nedbrudte overgange vil med tiden udgøre både sikkerhedsproblemer og begrænsninger for brugere. Samme tendens er set ved overgangene over jernbanen mellem Helsingør og Ålsgårde samt i andre større anlæg, hvor løbende ansvar for drift og reparation er blevet uklart.

Der bør derfor stilles krav om **en konkret og forpligtende vedligeholdelsesplan**, herunder tidsplan for udskiftning, eftersyn og ansvar for hegn, låger og driftsveje. Uden en sådan mekanisme vil parken risikere at udvikle sig til et forfaldent og ufremkommeligt område.

Samlet anbefaling

Etableringen af Naturnationalpark Hellebæk bør tage afsæt i de værdier, der allerede gør området unikt: åbenhed, tilgængelighed, æstetik og naturhistorisk sammenhæng. Der opfordres derfor til, at:

- hegnet dimensioneres og udformes med størst mulig hensyntagen til offentlig adgang og landskabelig skønhed,
- fuld økonomisk redegørelse for hegnets anlægs- og driftsudgifter fremlægges før godkendelse,
- langsigtet vedligeholdelsesplan offentliggøres, og
- adgangsforhold for cykler, ladcykler og gående sikres mindst på det nuværende niveau.

Alternativt vil det være allerbedst helt at droppe hegnet grundet bl.a. ovenstående problemstillinger. Men fortsætte arbejdet med naturforbedringer i mindre skala og acceptere gængse økonomiske forhold eksempelvis, at man ofte kan opnå 80% resultat ved 20% midler/økonomi, mens de sidste 20% kræver 80% midler/økonomi (fx til hegn-etablering og vedligehold). Jeg vurderer det, ud fra et cost-benefit perspektiv (både for natur og mennesker), som et overforbrug af midler at opsætte påtænkte hegn.

Med venlig hilsen

Thomas Schelde Pedersen

Tina Bartels

Til Naturstyrelsen

Til Direktør Peter Ilsøe

Jeg vil med dette høringssvar udtrykke min modstand mod NNP Hellebæk og mod NNP konceptet som helhed.

Fordi konceptet allerede under afprøvning har vist at dyrene ikke behandles ordentligt.

Tænk at det i dagens Danmark nu er politisk korrekt at lave indhegninger i eksisterende naturområder og lukke "store græssere" ud i indhegningen og derefter forvente at det valgte antal dyr i indhegningen kan klare sig selv uden fodring om vinteren.

Og med "politisk korrekt" mener jeg politisk korrekt.

Som jeg læser Dyrevelfærdsloven, er det ikke lovligt at indhegne dyr og planlægge at det valgte antal dyr skal klare sig selv uden fodring.

Men den slags kan en offentlig styrelse åbenbart nemt formulere sig ud af.

Faktisk kan alle spørgsmål vedr. NNP konceptet stort set besvares med:

"Ingenting kan stoppe en statslig styrelse med et politisk projekt".

Og her er der tale om 3 involverede ministerier og mindst 2 styrelser.

Vi almindelige vælgere, Dyrevelfærdsloven samt den sunde fornuft kan bare lægge sig under bussen.

Fødevarestyrelsen skriver på deres hjemmeside: (Citat start) "De vigtigste regler om dyrevelfærd findes i Dyrevelfærdsloven. Dyrevelfærdsloven gælder for alle dyr, herunder landbrugsdyr, familiedyr, forsøgsdyr, dyr i zoo og dyr, der lever vildt i naturen" (Citat slut).

Jeg vender tilbage til Dyrevelfærdsloven.

Koncept Naturnationalpark Hellebæk med helårsgræsning uden støttestofodring går helt simpelt ud på at der skal laves indhegninger, hvor der skal udsættes dyr.

De udsatte dyr er her krondyr og kvæg.

Dyrene skal forvaltes så lidt som muligt.

"Målet med naturnationalparkerne er at fremme natur og biodiversitet ved at understøtte økosystemerne med naturlige processer og dynamikker og minimal brug af forvaltningsindgreb" (Citat fra projektbeskrivelsen til NNP Hellebæk side 3).

Der ønskes ikke tilført næring udefra, eks. i form af foder til dyrene.

"I naturnationalparkerne ønskes en tæthed, hvor dyrene året rundt kan finde al deres føde...." (Citat fra projektbeskrivelsen side 40).

Det ønskes at ådsler fra døde hjortearter forbliver i indhegningen (Side 66 i projektbeskrivelsen).

Der er andre mål og ønsker med naturnationalparkerne. Jeg vil koncentrere mig om de 3 ovennævnte mål og ønsker.

Fordi de i det virkelige liv betyder, at de indhegnede dyr ikke behandles ordentligt. At Dyrevelfærdsloven ikke overholdes.

Naturstyrelsen (NST) har ganske givet lært noget af dyrevelfærdssagen i Mols Bjerge.

Kvæget i Hellebæk vil blive overvåget nøje. NST vil sandsynligvis forholdsvis hurtigt skyde magre kvæg.

Den planlagte forvaltningsplan er jo bl.a. at skyde de mest magre dyr (såkaldt "bestandsregulering"), når flokken udsultes om vinteren.

Derefter kan de "fedeste" dyr sulte videre.

Men efter Mols Bjerge vil NST nok hurtigere end ellers skyde de mest magre kvæg.

Hvorefter de tilbageværende dyr sulter videre. Det kaldes "helårsgræsning uden støttestofodring".

Det indhegnede kronvildt skal ikke støttestofodres. Det fortalte NST på rundvisning d. 7. sep. 2025. Fordi dyrene opfattes som vildtlevende??

Jeg mener ikke at det er korrekt udlægning af gældende dyrevelfærdslov at undlade støttestofodring af indhegnede krondyr.

Krondyrene kan kun reguleres i jagtsæsonen.

Hvis NST her bogstavelig talt har skudt forkert og der derfor er for mange dyr i indhegningen i forhold til mængden af tilgængeligt foder, hvad så??

I det virkelige liv - uden hegn - ville sultne krondyr vandre efter føde.

Mit bud er, at udsultede krondyr selvdør i indhegningen og dermed efterlader de ønskede ådsler i indhegningen.

De falder nok ikke døde om på stierne, så krondyrene vil selvdø i indhegningen helt ubemærket. Jeg mener ikke at det iflg. gældende dansk dyrevelfærdslov er lovligt at lade indhegnede krondyr selvdø.

EU-Sundhedsregler indebærer, at døde, opdrættede dyr, uanset om de er selvdøde eller aflivede, skal indsamles og bortskaffes.

Men fordi udsatte, indhegnede krondyr af NST betragtes som vildtlevende, kan ådsler fra nedskudte eller selvdøde krondyr blive liggende i indhegningen?

Det vil jeg gerne have svar på.

Hvordan kan det ske, spørger man så. At krondyr selvdør i indhegningen. Dyrene bliver jo overvåget på flok niveau.

Bisonerne på Bornholm overvåges også på flok niveau. Og undersøg lige hvor mange bisoner, der er selvdøde i indhegningen.

(Og fundet. Selvdøde, ikke-fundne bisoner kan i sagens natur ikke tælles med).

Bisonerne på Bornholm selvdør helt ubemærket. NST Bornholm finder selvdøde bisoner, nogle i skeletteret tilstand.

I de tilfælde kan NST Bornholm ikke altid finde ud af hvad de er døde af. Sult, parasitter, tyre kampe eller andet.

Men hvordan kan det lade sig gøre, spørger den undrende vælger?

Men den slags er ikke noget problem for en offentlig styrelse med et politisk projekt.

Til almindelig information vedhæfter jeg en rapport (der findes andre tilgængelige rapporter) om de bornholmske bisoner:

Skrevet af Tommy Svensson, EBCC koordinator:

https://drive.google.com/file/d/1Itawb5a5xODSlZhBhVRxMnfX8K5fb_Lq/view?fbclid=IwY2xjawMmLYZleHRuA2FlbQIxMABicmlkETEOOFRjaDkzcERmTnpMMGk3AR4k6ajwDuXIBY8Ty3PsYJj7BjFBJQNzi7xyoLnizLXW8iNBoDgDjoWZP2aig_aem_vE8mL8weVJG-IQS5p85j-Q?

Af samme grund sendes dette høringssvar også til Direktør Peter Ilsøe. For info om bisonerne på Bornholm.

Jeg har fundet hans mail via google. Venligst videresend dette høringssvar til Peter Ilsøe, hvis denne mail ikke er korrekt: PIL@nst.dk

Det kan ikke være rigtigt at forvaltningen af bisoner på Bornholm (indtil nu i en 2 km² stor indhegning) kan fortsætte på nuværende niveau.

Med den ansvarlige direktørs viden og accept.

Men hvis det kan lade sig gøre på Bornholm at lade indhegnede bisoner selvdø, kan det vel også lade sig gøre i Hellebæk at lade indhegnede krondyr selvdø?

Ingenting kan stoppe en statslig styrelse med et politisk projekt. Eller hvad?

Min kompliment til NSTs formulering af beredskabsplanen for forvaltning af de indhegnede kvæg.

(Jeg går ud fra at beredskabsplanen udelukkende gælder for de indhegnede kvæg, da NST jo selv har udtalt at de indhegnede krondyr ikke skal støttefodres).

Beredskabsplanen er formuleret på en måde, så tiltaget "støttefodring", som ønsket, ikke behøver blive taget i brug. Nogensinde.

NST kan i løbet af vinteren tage mindst 4 andre forskellige tiltag (bestandsregulering, flytning af dyr, frahegninger, fældning af træer) i brug inden tiltaget støttefodring behøver at blive nævnt.

Hvilket i praksis nemt udelukker tiltaget støttefodring. Vinter efter vinter.

Ikke helt efter dyrevelfærdsloven, hvis I spørger mig.

Men hvem kan gå op imod en statslig styrelse med et politisk projekt?

Som der står i projektbeskrivelsen (Side 66:) "Stabile bestande er ikke et mål i sig selv, idet fluktuationer i bestandsstørrelser og sammensætninger har vigtig indvirkning på biodiversiteten."

Måske er det mig, der har misforstået noget. Så vil jeg gerne have den rigtige forklaring.'

Jeg er rystet i min grundvold over at det i dagens Danmark er politisk korrekt at indhegne dyr under konceptet "helårsgræsning uden støttefodring".

Når græsset ikke gror 5 måneder af året.

At konceptet, selv uden at der er givet dispensationer fra dyrevelfærdsloven, med politisk accept allerede nu afprøves på statens arealer.

Hvad er det for noget?

Venlig hilsen

Tina Bartels

Torben Justesen

Jeg vil gerne udtrykke min store opbakning til etableringen af Naturnationalpark Hellebæk.

Området rummer en enestående natur- og kulturhistorie, og projektet vil styrke både biodiversiteten og befolkningens mulighed for at opleve og lære af naturen på nært hold. Etableringen af en naturnationalpark vil give bedre vilkår for sjældne arter, skabe sammenhængende levesteder og fremme en mere robust natur, som kan klare fremtidens udfordringer.

Jeg vil samtidig gerne fremhæve, at det er meget positivt, at Naturstyrelsen allerede har afholdt vandreture i området. Det giver både borgere og besøgende en god introduktion til den kommende naturnationalpark og skaber ejerskab, interesse og forståelse for projektet. Denne form for formidling og inddragelse er et vigtigt element, som jeg håber vil blive videreført.

Jeg ser især positivt på, at projektet understøtter en mere vild og selvforvaltende natur, hvor naturlige processer får plads, og hvor helheden prioriteres frem for kortsigtede indsatser. Det er vigtigt, at kommende generationer får mulighed for at opleve denne type natur tæt på deres hverdag.

Jeg anbefaler derfor, at projektet realiseres i den form, det er foreslået, og at der fortsat skabes gode rammer for dialog, formidling og inddragelse af både borgere, foreninger og fagfolk undervejs i processen.

Med venlig hilsen
Torben Justesen

Tove Strange-Hansen

Jeg synes det et rigtig godt projekt og glæder mig til fremover at gå der.

Nyder allerede i dag at gå der og selv om jeg går med rollator og to små hunde er jeg ikke spor bange for kvæget eller kronhjorten, man skal bare opføre sig ordentligt.

Klaplågerne er heller ikke et problem for mig, man skal bare bruge sin bagdel til holde dem åbne.

Mvh

Tove Strange-Hansen

Ulla Juhl

I anledning af offentlig høring af projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk indsendes dette:

Indsigelse mod etablering af hegn i Natur Nationalpark Hellebæk:

Jeg har i over 52 år boet helt tæt på Hammermølleskoven.

Der kan ikke være uenighed om, at det er voldsomme ændringer, der i øjeblikket finder sted i vores statsskove.

Hellebæk rummer guldalderlandskaber, historisk skovplantning og vandkraft – værdier, som trues af rewilding og indhegning.

Det er indgreb i naturen, som nærmest er blevet en “modetrend” over hele landet. Veluddannede biologer, skovfolk og til dels dyrlæger, er grebet af denne fanatisme, at lave voldsomt om på naturens gang.

Vi har allerede oplevet, og med fuld billeddokumentation, kunnet få indsigt i de frygtelige lidelser med mishandling og udsultning af udsatte dyr i Rewilding- og Naturparker:

I flæng kan nævnes Mols Bjerger, MolsLaboratoriet samt Almindingen Bornholm, med udsultede og syge bison.

Naturstyrelsen har ansvaret for dyrevelfærd på statens arealer og færdes i områder med græssende dyr for at sikre deres velfærd.

Det kan konstateres, at deres forvaltning af dette, har været meget mangelfuld, da NST i april 2025 får en bøde på 800.000, for overtrædelse af dyrevelfærdsloven!

Tamdyr, som på den anden side af et hegn kaldes vilde dyr. Et vildt dyr klassificeres anderledes m.h.t. tilskudsfodring og dyrlægekontrol. Ingen af delene er "ikke eksisterende", fordi dyrene bag hegn kaldes vilde!

Kommentar:

En af Danmarks fremmeste biodiversitetsforskere, professor Carsten Rahbek, KU, giver udtryk for en betydelig skepsis over for rewilding-projekter med indhegnede dyr. "Man kan godt tage en beslutning om at lave et storstilet rewilding-eksperiment, fordi det er spændende at se, hvad der sker. Men som forsker, er jeg nødt til at tale imod, at man ruller det ud som løsningen overalt blot på en begejstringsbølge, der på ingen måde er videnskabelig enighed om", lyder det fra professoren.

HUSK:

Vi deler jorden med dyrene - vi ejer den ikke !!

Mvh
Ulla Juhl

Vivienne Bach Carlsen og Henrik Carlsen **Høringssvar vedr. Naturnationalpark Hellebæk.**

Som jævnlig bruger af området, hvor Naturnationalpark Hellebæk skal placeres, har vi følgende kommentarer til projektet:

Hele området, der skal rumme Naturnationalpark Hellebæk, er det eneste større, grønne område for beboerne i den del af Nordsjælland, hvor man kan gå/cykle/ride ture uden store forhindringer. Området er rigt på biodiversitet, kultur og unikke naturoplevelser. Med en dobbelt indhegning forhindres en del af de nuværende brugere i at bruge området. Kun få føler sig trygge i en indhegning med kvæg. Det kræver en god kondition og fysik at være parat til en hurtig tilbagetrækning, hvis kvæget bliver for nærgående. Adskillige triste episoder vidner desværre om alvorlige ulykker med folk, der er blevet angrebet af kvæg.

En Naturnationalpark med en størrelse på 690 ha er for lille. Anbefalingen til arealet af Naturnationalparker er minimum 1000 ha. Kronvildt trives ikke bag hegn og slet ikke på et så begrænset område.

Der er 52 forskellige naturtyper i de nordsjællandske skove. Hvordan sikres, at de ikke forsvinder, så der sker en nedgang i biodiversiteten pga. en ensidig løsningsmodel med oversvømmelser, massive fældninger, veteranisering af træer og græssende dyr? Der findes ikke en baseline, der viser, hvad vi har, og der er ikke evidens for, hvad vi får! Uden en baseline eller en VVM undersøgelse vil det ikke være muligt efterfølgende at vurdere, hvad der gik godt og hvad der gik skidt.

I et nummer af bladet "Natur & Miljø" giver Danmarks førende biodiversitets forsker, professor fra Københavns Universitet, Carsten Rahbek, udtryk for en betydelig skepsis over for rewilding-projekter

med indhegnede dyr. *”Man kan godt tage en beslutning om at lave et storstilet rewilding-eksperiment, fordi det er spændende at se, hvad der sker. Men som forsker er jeg nødt til at tale imod, at man ruller det ud som løsningen overalt blot på en begejstringsbølge, hvorom der på ingen måde er videnskabelig enighed”,* lyder det fra professoren.

I henhold til ovenstående mener vi, at det planlagte projekt i Hellebæk bør genvurderes og revurderes, og denne gang med deltagelse af flere faggrupper, såsom forstfolk og dyrlæger – og ikke kun biologer!

Med venlig hilsen

Vivienne Bach Carlsen og Henrik Carlsen

Zizi Øland

Høringssvar vedr. placering af ydre hegn i nordvestlige del af Naturnationalpark Hellebæk
Jeg ønsker med dette høringssvar at tilslutte mig de forslag og bekymringer, som flere naboer allerede har fremsat – særligt vedrørende placeringen af det ydre hegn i området op til Ålsgårde og Carsten Hauchs Vej.

På beboermøder i efteråret 2022 blev det foreslået, at hegnet i stedet bør følge det eksisterende lave kreaturhegn inde i skoven, langs Yderledsvej. Dette vil tage hensyn til både beboere og skovbrugere, og sikre en mere naturlig overgang mellem by og skov.

Projektbeskrivelsen (side 44) lægger op til, at hegnet placeres i en 5–15 meter bred stribe mellem skovdiget og den kommunale cykelsti. Det vil efter min vurdering:

- Skæmme det markante skovbryn, som i dag udgør en smuk og åben overgang til naturen.
- Skabe en visuel barriere, der forstærker indtrykket af en lukket dyrehave frem for en åben skov.
- Indebære rydning og etablering af servicespor, som vil ændre områdets karakter og påvirke den daglige brug.

Ved at flytte hegnet til det eksisterende kreaturhegn vil det desuden være nemmere at servicere, da der er direkte adgang fra Skindersøvej og Strandvejen til den etablerede brede skovsti. Det vil mindske behovet for rydning og anlæg af nye spor langs cykelstien, som i dag fungerer som sikker skolevej.

Som daglig bruger, både til fods og til hest, samt forælder, er jeg særligt bekymret for:

Tilgængeligheden

I dag er der fri adgang til skoven fra mange steder. Fremover skal man finde en låge – og ifølge kortet placeres flere låger tæt ved beboelsesejendomme. Det kan medføre øget trafik og støj omkring de matrikler, der ligger op ad en låge, og ændre den nuværende rolige adgang til skoven.

Børns leg og frihed

Skovbrynet bruges dagligt af børn i området. Et hegn vil hindre den frie leg og gøre det mindre trygt at sende dem af sted, når de først skal gennem en låge – særligt hvis den låge er placeret langt fra ens bolig.

Samtidig opfordrer regeringen til, at børn bruger mindre tid foran skærmen og mere tid i bevægelse og naturen. Det kræver, at adgangen er let, spontan og tryk.

Skolevejen

Cykelstien langs skovbrynet er en sikker transportvej for skolebørn til Hellebæksskolen og Skorpeskolen. Et servicespor og ændringer i området kan forringe sikkerheden.

Udsigt og dyreliv

Vi nyder i dag udsigten til skoven og ser ofte dådyr færdes frit. Et hegn vil ændre den oplevelse og kan på sigt påvirke områdets værdi – både følelsesmæssigt og økonomisk.

Jeg anerkender intentionen om at skabe mere vild natur – men jeg tror ikke på, at ægte vildskab opstår i en indhegning. Naturens frihed og uforudsigelighed kan ikke indrammes af hegn og låger. Når vi sætter grænser for naturen, sætter vi også grænser for menneskers adgang, oplevelse og samhørighed med den.

Hvis vi ikke kan se os fri af et hegn, foreslår jeg, at hegnet placeres langs det eksisterende lave kreaturhegn inde i skoven – fx langs Yderledsvej.

Denne placering vil:

- Skåne skovbrynet og bevare den åbne adgang til naturen.
- Gøre servicering lettere via eksisterende skovsti med adgang fra Skindersøvej og Strandvejen.
- Bevare menneskelommer i skoven – områder friholdt for store græssere, til gavn for børnehaver, skoler, spejdere og lokale skovbrugere.

Jeg håber, at projektet vil tage hensyn til både naturen og de mennesker, der lever tæt op ad den.

Mange hilsner/Best regards

Zizi Øland

Foreninger, virksomheder, myndigheder mv.

Andelsboligforeningen Hammergården

Høringssvar vedrørende ”Projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk”

Andelsboligforeningen ”Hammergården” (Bøssemagergade 25-43) takker for muligheden for at afgive høringssvar til ovennævnte.

Det er med forventning, at foreningen imødeser etablering af Naturnationalparken. Visionerne er store, og det bliver spændende at følge deres realisering på nært hold. Det er en voldsom ændring på meget kort tid af det landskab og den natur, vi har vænnet os til at opleve i Hellebæk Kohave mm. siden opgivelsen af det militære øvelsesområde.

Efter foreningens opfattelse præger det projektbeskrivelsen, at den er bygget på teoretiske viden og antagelser og kun i ringe grad repræsenterer erfaringsbaseret viden. Men det vil tiden forhåbentlig råde bod på. Projektbeskrivelsen nævner således adskillige steder overvågning, monitorering, vidensopbygning og fastlæggelse af handleplaner etc., etc. Man kan i den forbindelse kun håbe, at der er afsat ressourcer til alt dette. Projektbeskrivelsen siger intet om hvilken overvågning, der er tale om, hvem der skal udføre den og hvordan den skal afrapporteres. Der tales heller ikke om, hvilket budget, der er afsat heril. Med kendskab til Naturstyrelsens sædvanlige ressourceknaphed kan man frygte, at indsatsen kun bliver en skygge af de smukke hensigter, og at konkret erfaringsbaseret vidensopbygning endnu en gang nedprioriteres.

Konkret har foreningen en indvending mod afgrænsningen af Naturnationalparken mod Bøssemagergade. I projektbeskrivelsen foreslås en ”flydespærring”. Udseende og beskaffenhed af en sådan står ikke ganske klart, idet flydespærringer af os kun kendes i forbindelse med bekæmpelse af olieudslip. Alternativt foreslås en reduktion af et vildtheqn til 1,6 m, hvilket efter vores opfattelse ingen positiv visuel eller oplevelsesmæssig forskel gør i forhold til en hegnshøjde på 2,0 m.

Det er efter foreningens opfattelse i strid med formålet af fredningen (Kendelse afsagt 8. februar 1952 af naturfredningsnævnet for Frederiksborg Amt, nr. 4) af arealer og udsigtshøjen ved Bondedammen af hensyn til den frie udsigt over vandfladen, som bl. a. skildret af P.C. Skovgaard og Carl Bloch, at foretage nogen form for afspærring langs vejdamningen forbi Bondedammen ved Turbinehuset. Der tages dog forbehold for manglende viden om flydespærringer.

Hvis der ikke kan etableres en æstetisk tilfredsstillende hegning/spærring bør Bondedammen hegnes fra i forhold til Naturnationalparken. Dette vil kun have marginal betydning for biodiversitetsmålene for Naturnationalparken, da disse stort set udelukkende retter sig mod terrestrisk biodiversitet.

Der kan dog være et hensyn til størrelsen af Naturnationalparken, som herved formindskes yderligere, i forhold til den politisk udmeldte minimumsstørrelse; men dette anses dog for at være et politisk problem snarere end et fagligt.

Foreningen vil derfor, hvis det er muligt, afgive en formel indsigelse mod hegnslinien. Foreningen beder, i modsat fald, om at blive vejledt om, hvilke formelle klagemuligheder man har.

Sluttelig bemærkes, at den planlagte låge til skoven ved det østlige hjørne af vejdamningen ved Bondedammen ud for Bøsemagergade 25, som blev stillet i udsigt ved en tidligere besigtigelse, stadig er et stort ønske.

Med venlig hilsen
A/B HAMMERGÅRDEN

Banedanmark

Under henvisning til Naturstyrelsens høring af 21. august 2025 om Projektbeskrivelse og Forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk bemærkes, at Transportministeriet har modtaget følgende høringsbidrag fra Banedanmark:

”Banedanmark bemærker at Lokaltog bør høres da det forslåede område for parken grænser op til deres strækning, men har udover dette ingen bemærkninger.”

Venlig hilsen

Annelise Kløv
Direktionssekretær
Transportministeriet
Minister- og Ledelsessekretariatet
Ministry of Transport

DIF'S BEMÆRKNINGER TIL PROJEKTBESKRIVELSE OG FORVALTNINGSPLAN FOR NATURNATIONALPARK HELLEBÆK

Danmarks Idrætsforbund (DIF) har med stor interesse modtaget *'Projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk'*, som er sendt i høring frem til den 23. oktober 2025.

Indledningsvis vil DIF gerne takke for projektbeskrivelsen og forvaltningsplanen, som rummer mange gode og velovervejede tiltag til at fremme biodiversiteten og udvikle muligheder for naturoplevelser. DIF har dog en række bemærkninger og forslag til justeringer, som fremlægges i det følgende:

Udsætning af store planteædende pattedyr

De fleste friluftsudøvere føler sig trygge ved at færdes blandt hjortevildt, og DIF ønsker derfor at udtrykke tilfredshed med at valget Krondyr frem for kvæg, heste eller bison. Med krondyr og rådyr vil områdets mange friluftsudøvere føle sig trygge og fortsat kunne benytte området.

Vi er imidlertid ærgerlige over, at der fastholdes kreaturgræsning i den nuværende indhegning i Hellebæk Kohave. Vi havde gerne set, at man havde nøjes med krondyr i hele området. Det indre hegn ved Hellebæk Kohave udgør en barriere for færdsel rundt i Naturnationalparkområdet, og vi ved, at mange friluftsudøvere føler sig utryghed ved at færdes blandt kvæg.

Det anerkendes dog, at valget af kvægrace er faldet på Galloway, en race som generelt udviser en rolig adfærd over for mennesker, og som der er gode erfaringer med i lignende naturområder.

Vi stiller os kritiske over for reproducerende bestande af kvæg. Erfaringer viser, at især moderdyr kan udvise truende adfærd i beskyttelsen af deres kalve. Vi ved også fra Danmarks Rideforbund, at reproducerende dyrehold kan være forbundet med direkte farer for de ridende.

Hegn og adgangsforhold

DIF er som nævnt kritiske over for det indre hegn. Vi så gerne, at man havde nøjes med ét ydre hegn. Til gengæld finder vi det positivt, at der etableres færste og klaplåger alle steder, hvor det indre hegn krydser skovveje og -stier. Ligeledes er det positivt, at det ydre hegn er planlagt med mange indgange, så friluftsudøvere forsat har let adgang til området, uanset hvilken side af naturnationalparken de ankomme fra. Vi ved, at der blandt andet er mange, der ankommer via golfbanen på østsiden af naturnationalparken, og derfor er det rigtig godt, at der forsat bliver mulighed for at ankomme til skoven via stierne på golfbanen.

DIF vil gerne rose, at sti-låger, ridelåger og færste, konkret tilpasses de brugergrupper, der er tilknyttet hver enkelt indgang. Det giver bedre adgang til indhegningen, og dermed mulighed for at gå, løbe, cykle og ride i området. Dermed begrænses barrieren for færdsel i området og på tværs af området. I forbindelse med beslutningen om udformningen af de enkelte indgange vil vi kraftigt opfordre til at inddrage de relevante idræts- og friluftsföreninger.

Friluftsfaciliteter

Teglstrup Hegn er en bynær og meget benyttet skov, og der er mange idræts- og friluftsföreninger i området omkring skoven. Det er derfor vigtigt, at området planlægges og forvaltes med forståelse for, at friluftslivet forsat skal kunne finde sted. Derfor glæder det os, at der generelt er lagt op til god dialog med de forskellige brugergrupper, og at alle eksisterende friluftsfaciliteter vil blive vedligeholdt. Dette er vi naturligvis meget tilfredse med.

Vi bemærker, at ovenstående uddybes på side 69 i forvaltningsplanen, hvor det fremgår, at der forsat skal kunne rides i naturnationalparken, og at de eksisterende cykelruter og MTB-spor bevares. Vi undrer os dog over, at orienteringsruterne (Find vej) ikke er nævnt her. Vi går ud fra, at det er en forglemmelse, og vi vil opfordre til, at de tilføjes, så orienteringsløberne kan få vished for, at der forsat vil være faste orienteringsposter i skoven.

DIF vil gerne rose, at der er planlagt en ny riderute langs Skindersøvej til Teglstrup Hegn. Vi vil i denne forbindelse opfordre til at involvere de lokale rideklubber i planlægningen af rideruten.

DIF vil i det hele taget gøre opmærksom på, at det er vigtigt, at Naturstyrelsen i den kommende proces og forvaltning af området, anerkende foreningernes betydning og sikre en løbende og konstruktiv dialog med disse om deres aktiviteter.

Tilladelseskrævende aktiviteter

DIF opfordrer til at der også fremadrettet gives tilladelser til organiserede aktiviteter. Hvis det viser sig at nogle aktiviteter medfører problemer, vil vi opfordre til dialog med foreningerne om, hvordan aktiviteterne kan justeres, så problemer undgås. Det kan være en ændring af ruteplanlægningen gennem området, det kan være en anden årstid, eller det kan være færre deltagere. Men giv i første omgang tilladelser, så aktiviteterne kan evalueres. Og juster så, hvis der er behov. Men udeluk ikke det organiserede friluftsliv.

DIF har tidligere været i dialog med Miljøministeren om denne problemstilling, og ministerens budskab har været klart. I et brev til DIF udtaler Miljøministeren bl.a.: *"Vi skal alle sammen have mulighed for at komme ud i naturen og få gode natur- og friluftsoplevelser..... Store arrangementer som f.eks. orienteringsløb i statens naturområder kræver allerede i dag ansøgning og tilladelse fra Naturstyrelsen med henblik på bl.a. vurdering af effekter på naturen. Den praksis vil fortsætte. Fremtidige aktiviteter i naturnationalparkerne er derfor som udgangspunkt velkomne."*

Vi hæfter os naturligvis særligt ved den sidste sætning, og efter vores opfattelse bør ministerens synspunkt være retningsgivende for administrationen af aktiviteter i Naturnationalpark Hellebæk.

Faunalommer

DIF anerkender behovet for faunalommer for at tilvejebringe rolige områder for dyrene. Vi er imidlertid bekymret over placeringen af de to østlige faunalommer, som i praksis deler Teglstrup Hegn op i en nordlig og sydlig del, der kun er forbundet af en smal korridor.

DIF finder det ligeledes vigtigt, at faunalommerne ikke udvikler sig til permanente forbudszoner, hvor alle tilladelseskrævende aktiviteter konsekvent afvises. En adaptiv og fleksibel forvaltningspraksis bør tilstræbes, idet dyrenes adfærd og behov varierer med årstider og naturforhold. DIF henviser i den forbindelse til den gode praksis, der gennem mange år har eksisteret mellem Naturstyrelsen og Dansk Orienterings-Forbund, hvor der i forbindelse med hvert enkelt arrangement aftales naturzoner (vildtommer), som tager udgangspunkt i de aktuelle og årstidsbestemte forhold. En tilsvarende tilgang vil være hensigtsmæssig i forhold til administrationen af faunalommerne i Naturnationalpark Hellebæk. DIF foreslår derfor, at faunalommerne administreres dynamisk, så nogle områder kan åbnes for tilladelseskrævende aktiviteter i visse perioder, mens andre forbliver lukkede.

Principper for overvågning af udvikling af området

DIF er tilfreds med, at der bliver lavet såvel kvantitative som kvalitative målinger og undersøgelser vedrørende borgernes brug af naturnationalparken. Dog vil vi nævne, at antallet af besøg i området ikke nødvendigvis giver et billede af friluftslivet i området. Det er vigtigt at få et indblik i aktivitetstyper og deres udvikling. Ligeledes er det vigtigt løbende at lave statistik på antallet af ansøgninger, tilladelser og afslag på organiserede aktiviteter i området samt begrundelsen herfor, ligesom det vil være givtigt at undersøge, hvor aktiviteterne evt. alternativt placeres. For at sikre en meningsfuld sammenligning over tid, forventer vi, at relevante målepunkter og dataindsamlinger iværksættes hurtigst muligt, så der kan opnås en tilstrækkelig baseline.

Afslutning

Afslutningsvis vil DIF gerne understrege ønsket om et fortsat godt samarbejde med Naturstyrelsen om at sikre gode rammer for både natur og friluftsliv i Naturnationalpark Hellebæk. Vi håber, at vores

bemærkninger og forslag vil blive taget i betragtning med henblik på at skabe en naturnationalpark, der tilgodeser både biodiversitet og borgernes mulighed for aktivt friluftsliv, og vi står naturligvis til rådighed for nærmere dialog om de kommende rammer.

Med venlig hilsen
Casper Lindemann

Natur og outdoorkonsulent

Danmarks Jægerforbund

Vedr. Offentlig høring af projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk.

Naturstyrelsen har den 21. august 2025 udsendt projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk i høring, hvilket giver anledning til følgende bemærkninger fra Danmarks Jægerforbund:

Generelle bemærkninger

Vi vil gerne indledningsvis kvittere for den både gode og konstruktive dialog med såvel Naturstyrelsen som de øvrige organisationer i bestyrelsen for Naturnationalpark Hellebæk. Dette uddybes senere i høringssvaret.

Danmarks Jægerforbund støtter etableringen af naturnationalparker af hensyn til behovet for at styrke naturen og biodiversiteten i Danmark og er samtidig af den opfattelse, at bæredygtig jagt og biodiversitet ikke er hinandens modsætninger.

Vi hilser den planlagte baselineregistrering/nulpunktstælling af områdets flora og fauna velkommen, så der er et godt udgangspunktet at træffe beslutninger ud fra i relation til, hvor mange kreaturer, der skal supplere vildtet i afgræsningen.

Jægerforbundet ser gerne, at vandmiljøet, især i Bøgeholm sø og Bondedammen, bliver inddraget i planen, specielt set i lyset af den – gennem de sidste mange år -stigende fosfor- og kvælstofbelastning fra de store skarvkolonier, som har haft en voldsom negativ indvirkning på vandmiljøet.

Jagt

Specifikt i forhold til jagtlige aktiviteter er det jægerforbundets holdning, at de ikke må stride mod naturnationalparkernes biodiversitetsmæssige formål.

Vi er således imod den restriktive tilgang til jagt i naturnationalparken, som fremgår af projektbeskrivelsen, hvor vi mener, at der sagtens kan afholdes jagt, uden at det strider mod de biodiversitetsmæssige formål. Især hvis der f.eks. ikke er noget i vejen for, at der gives plads til andre friluft aktiviteter, der kan generere forstyrrelser og det på alle tider af året, også i dyrenes yngleperioder.

Jægerforbundet har dog med tilfredshed bemærket, at der i bemærkningerne til loven er indføjet, at ” ... den statslige lodsejer (f.eks. Naturstyrelsen) ikke vil være afskåret fra at indgå konkrete aftaler med jægere om at deltage i udførelsen af jagt og regulering i naturnationalparkerne, der sker som et led i forvaltningen af områderne”. Jægerforbundet lægger vægt på, at der via fornøden vildtforvaltning sikres sunde vildtbestande i naturnationalparken.

Vi mener, at jagten/reguleringen bør varetages af de lokale jagtforeninger i kommunen i samarbejde med Naturstyrelsens lokale enheder, og vi ser således frem til en konstruktiv dialog med den lokale NST-enhed om såvel bestandsregulering som regulering af invasive arter, som jægerforbundet i øvrigt har en lang tradition for samarbejde med Naturstyrelsen om.

Hegn

Vi anerkender, at hegning af naturområder kan være et redskab til at styrke biodiversiteten gennem afgræsning, men jægerforbundet er generelt imod høje hegn, der forhindrer vildtets frie bevægelighed. Vi er dog meget tilfredse med, at der etableres vildtpassager i det ydre vildthejn, så råvildtet vil kunne bevæge sig frit ud og ind af hegnet.

Friluftsliv

Naturnationalparkerne er et nationalt projekt, hvor arealet og midlerne kommer fra staten og på den måde os alle sammen. Derfor mener Danmarks Jægerforbund overordnet, at i det omfang det ikke skader naturnationalparkernes formål med at øge biodiversiteten, så bør der i videst muligt omfang tages hensyn til de rekreative aktiviteter.

Vi har derfor med tilfredshed noteret os, at der både afsættes midler til friluftslivet og nye friluftsfaciliteter, og at der lægges op til et rigt friluftsliv i den nye naturnationalpark. Vi vil i den forbindelse opfordre til at sikre tilstrækkelige parkeringspladser og toiletfaciliteter. Dertil kommer farbare stier og spor inde i naturnationalparken, som naturligvis også skal vedligeholdes.

Med planerne om at have en reproducerende kreaturbestand vil jægerforbundet opfordre Naturstyrelsen til, at der foranstalles grundig orientering til kommende besøgende om sikker færdsel og adfærd i naturnationalparken.

Jægerforbundet bifalder den planlagte intelligente sti- og aktivitetsplanlægning, herunder de projekterede faunalommer af hensyn til vildtet. Med støtten til faunalommerne tilkendegiver vi samtidig, at vi gerne ser, at områderne i størst mulig grad friholdes for aktiviteter – netop af hensyn til vildtet.

Indflydelse

Ved at den nuværende regering har etableret bestyrelser med deltagelse af lokale interessenter, er der taget et vigtigt skridt i retning af den helt nødvendige lokale forankring, så naturnationalparkerne kan nyde folkelig opbakning og blive en succes. I den forbindelse er vi som nævnt meget tilfreds med den både gode og konstruktive dialog med såvel Naturstyrelsen som de øvrige organisationer i bestyrelsen for Naturnationalpark Hellebæk og håber, at den nuværende bestyrelsesstruktur og inddragelse af interessenterne fortsætter.

Af projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk fremgår det, at efter høringsperioden vil høringssvar og ændringer blive drøftet i bestyrelsen. Denne proces ser jægerforbundet frem til.

Nedlagt vildt/kadavere

Danmarks Jægerforbund vil gerne henlede opmærksomheden på tidligere miljøminister Lea Wermelins besvarelse af MOF alm. del spørgsmål 728 i 2022, hvori det fremgår, at *"[v]ed behov for større reguleringer af bestandene af f.eks. kronstyr og dådyr vil nedlagte dyr blive udtaget af naturnationalparken med henblik på bl.a. konsum."*

Den tidligere miljøministers udmelding til fremtidig håndtering af nedlagt vildt finder vi etisk korrekt, og den flugter med jægerforbundets mål for nedlagt vildt og kadavere: Nedlagt hjortevildt i naturnationalparkerne bør primært anvendes til konsum, mens enkelte regulerede dyr kan blive liggende af hensyn til biodiversiteten, lige som selvdøde dyr kan blive liggende.

Jægerforbundet opfordrer til, at den fremtidig håndtering af nedlagt hjortevildt fremgår af projektbeskrivelse og forvaltningsplanen. Et forslag til formulering kunne være: "Ved omfattende bestandsreguleringer af hjortearter kan de regulerede dyr blive solgt og anvendt til konsum."

Dyrevelfærd

Jægerforbundet er endelig tilfreds med, at den skitserede beredskabsplan af hensyn til dyrevelfærden er indtænkt fra begyndelsen. Danmarks Jægerforbund har i øvrigt gennem Vildtforvaltningsrådet udtalt sig om rewilding, hvor af det klart fremgår, at sætter man dyr bag hegn, har man også påtaget sig ansvaret for dem i forhold til sygdomme, sult, tørst og andre dyrevelfærdsmæssige elementer. Det ansvar forventer vi naturligvis, at Naturstyrelsen lever op til i den kommende Naturnationalpark Hellebæk.

Giver ovenstående anledning til spørgsmål eller kommentarer, så ring eller skriv meget gerne til undertegnede.

Venlig hilsen

Danmarks Jægerforbund

Morten Bæhr Nielsen

Danmarks Jægerforbunds repræsentant i bestyrelsen for Naturnationalpark Hellebæk

Danmarks Naturfredningsforening Helsingør

Høringssvar fra DN Helsingør afdeling ifm. etablering af Naturnationalpark Hellebæk

Dette høringssvar angår den projektbeskrivelse og forvaltningsplan, Naturstyrelsen har offentliggjort på høringsportalen d. 21. august 2025.

Danmarks Naturfredningsforening Helsingør har som bestyrelsesmedlem løbende kommenteret på og deltaget i udformning af nærværende projektbeskrivelse. I Danmarks Naturfredningsforening står vi bag intentionen med etablering af naturnationalparker, og vi bifalder i overordnede træk den projektbeskrivelse og forvaltningsplan, der nu er offentliggjort. Vi har dog en række kommentarer, der vedrører følgende emner:

- Sammenhæng mellem projektbeskrivelse og Natura 2000-planen
- Naturnationalparkens forventede størrelse
- Hegning
- Veteranisering og dødt ved
- Vandkvalitet i søer indenfor og op til NNP Hellebæk
- Mål og delmål for projekt
- Besøgstryk

Sammenhæng mellem projektbeskrivelse og Natura 2000-planen

Vi ønsker at foreslå, at det i den endelige projektbeskrivelse tydeligt angives, at projektbeskrivelsen ikke er i strid med Natura 2000-planen for området, jf. sammenfatningen af "Handlingsplanen" for Natura 2000 området (s 5/27)

<https://sgavmst.dk/media/xe3joa50/n130-natura-2000-handleplan-2022-2027-teglstrup-hegn-og-hammermoelle-skov.pdf>

hvor det angives at hovedformålet for Natura 2000 området er

"Hovedformålet med indsatserne i perioden 2022-27 er:

- 1. Fokus på at sikre de lysåbne naturtyper ved at hindre tilgroning*
- 2. Sikre og forbedre tilstanden af den eksisterende natur og levesteder*

3. Bekæmpe invasive arter og problemarter

I sammenhæng med ovenstående, undrer vi os over, at udkastet til projektbeskrivelsen for NNP Hellebæk blot angiver (p. 18), at "udvalgte" bestande af japansk pileurt skal "søges bekæmpet målrettet". I afsnit 3.7.7 henvises dog til mere intensiv bekæmpelse i "udvalgte fokusområder". Vi anbefaler en omfattende intensiv bekæmpelse både i og uden for NNP'en, da denne invasive art let spreder sig igen, hvis den ikke bekæmpes intensivt overalt. Intensiv bekæmpelse vil medvirke til at udmønte Natura 2000-planen. Vi henviser også her til udkastets side 21, hvori der lægges op til, at frivillige medvirker. Det bakker vi stærkt op om.

Naturnationalparkens forventede størrelse

"Naturnationalpark Hellebæk udgør ca. 690 ha og er beliggende mellem Helsingør og Ålsgårde. Naturnationalparken udgør sammen med Nyrup Hegn, Krogenberg og Danstrup Hegn samt Horserød, Gurre og Klosterris Hegn et stort sammenhængende skovområde, som kun brydes af små og forholdsvis ekstensive private jordbrugs-/fritidsejendomme." p.12

I Danmarks naturfredningsforening er vi af den opfattelse, at den vigtigste indsats for at fremme biodiversiteten er at sikre store sammenhængende naturområder. Vi havde derfor gerne set, at det planlagte areal var større, end det er tilfældet i projektbeskrivelsen. Det er positivt, at Naturstyrelsen har foretaget mageskift med Helsingør kommune, og derved været i stand til at udvide arealet mod Nyrup. Derudover vil vi gerne pege på yderligere forhold, der kunne øge, om ikke parkens rækkevidde, så sammenhængen med større naturområder.

1. Forlængelse af flydespærre i Bøgholm sø, så hegnet ligeledes erstattes af flydespærre i Kobberdammen.
2. Sammentænkning af de lavbundslande, der potentielt kan udtages som led i den grønne trepartsaftale, her særligt med fokus på jorder grænsende op til Skindersøvej på den vestlige side af Naturnationalparken.

Hegning

"3.3 Etablering af hegn for at sikre et passende højt græsningstryk i naturnationalparken, skal den omkranses af et ca. 2 m højt ydre vildtheqn. Omkring selve den nuværende Kohave er opsat et elektrisk kreaturhegn med en højde på omkring 90-100 cm. I forbindelse med etableringen af Naturnationalpark Hellebæk fastholdes den hidtidige hegnslinje for kreaturhegnet omkring Hellebæk Kohave i store træk."

Vi anerkender behovet for et ydre vildtheqn, men er ærgerlige over, at NST lægger op til at fastholde samtlige indre kreaturhegn. Vi ville foretrække en park med så få hegn som muligt. Vi henstiller derfor til, at det overvejes om ikke hensynet til fortidsminder kan opfyldes – f.eks. ved en mindre hegning af disse fremfor at bibeholde indre kreaturhegn i store dele af NNP.

Veteranisering og dødt ved

"Der er generelt mangel på skadede og døde træer med råd, sprækker og hulheder i statens skove i dag..... Naturstyrelsen har gennem en længere årrække haft fokus på især de gamle egetræer i Hellebæk Skov og Teglstrup Hegn for at understøtte de mange arter, som er knyttet til de gamle løvtræer – herunder især eremitten."

Vi anerkender fuldt ud behovet for bortfældning og veteranisering for at øge mængden af lysåben natur og understøtte biodiversiteten i øvrigt. Vi vurderer dog, at tilstedeværelsen af gamle bøge og egetræer er et af skovens vartegn og foreslår, at ikke hjemmehørende, men dog ikke invasive arter f.eks. rødeg anvendes til veteranisering for til gengæld at kunne spare flere af de hjemmehørende løvtræer, der hvor det er muligt.

Genskabelse af større biodiversitet

"Overdrev og græssletter på tidligere dyrkede arealer i Hellebæk Kohave rummer fortsat en del kulturgræsser, som er en reminiscens fra tidligere tiders drift. Og arealerne er generelt artsfattige med få bredbladede blomstrende planter." p. 17.

"Den primære trussel mod de lysåbne arealer i dag er tilgroning med konkurrencesterke urter, græsser og vedplanter og opbygning af et tykt førnélag, som begrænser ny fremspiring af mindre konkurrencedygtige plantearter." p.53

Vi vil gerne støtte op om Dansk Botanisk Forenings forslag til at tilføre frø fra nogle af de mere artsrige områder (p.60), og ønsker at forsøgsområderne med afskrælning af græstørven øges væsentligt i omfang fra det nuværende forslag på 0,5 ha. Erfaringerne fra det store naturgenopretningsprojekt Life Clima Bombina mht. udviklingen af biodiversitet på Knudshoved Odde bør inddrages i planlægningen. Dette kan suppleres med områder med "sortharvning" jf. Naturfondens projekt ved Storebælt Klint ved Korsør: [Storebælt | Nyt naturområde ved Storebæltsbroen : Naturfonden](#)

Desuden ønsker Danmarks Naturfredningsforening, at der stilles krav om monitorering af effekten af disse forsøgsområder.

Desuden vil vi gerne påpege den trussel (som også nævnes på p. 53) mod de fremtidige lysåbne arealer, der opstår på grund af førnélag og opfordre til, at fjernelse af førnen prioriteres i forvaltningsplanen, ikke mindst i områder med fældning af rødgran.

Vandkvalitet i søer indenfor og op til NNP Hellebæk

"Ved den seneste kortlægning (2016-2019) er naturtilstanden vurderet. De tre store søer i naturnationalparken Bondedam (12,1 ha), Bøgeholm Sø (26,5 ha) og Kobberdam (6,5 ha) er alle på grund af deres størrelse omfattet af vandområdeplanerne, og deres miljøtilstand overvåges i denne sammenhæng. Bondedam er kortlagt som brunvandets sø og har en moderat miljøtilstand. Bøgeholm Sø og Kobberdam er begge kortlagt som naturtypen næringsrig sø. Bøgeholm Sø har en moderat miljøtilstand, mens Kobberdam er registreret med en ringe miljøtilstand på grund af indholdet af fytoplankton – sandsynligvis grundet for høj tilførsel af næringsstoffer." p.21

Det nævnes i projektbeskrivelsen at søerne i og lige udenfor Naturnationalparken ikke er i biologisk god tilstand. Det nævnes ligeledes, at det ifølge Vandrammedirektivet pålægges Helsingør Kommune at forbedre kvaliteten. Da det i projektbeskrivelsen endvidere antages, at det er et højt indhold af næringssalte, der er skyld i særlig Kobberdammens forfatning, vil vi opfordre NST til at gå i dialog med kommunen og udarbejde en fælles plan for at forbedre forholdene. Naturen er som bekendt ikke nøjeregnende med, hvem der gør hvad, bare det bliver gjort.

"Det sure overdrev ved Pernillesø er vurderet til moderat tilstand" og "De nedbrudte højmoser ved Fuglefængerhuse og Skovfogedmosen er i hhv. ringe og dårlig tilstand" p. 21.

Her ønsker Danmarks Naturfredningsforening ligeledes, at mulighederne for naturgenopretning af disse områder prioriteres i forvaltningsplanen.

Mål og delmål for projekt

Vi anerkender, at det primære mål med naturnationalparken er at genoprette tidligere eksisterende forhold, såsom lysåbne områder, skovbryn og større artsrigdom. Vi støtter også op om udsætning af kronhjorte som et væsentligt virkemiddel i naturnationalparken. Vi ser dog gerne et højere ambitionsniveau og en mere forpligtende tilgang til spændende initiativer som ådselspladser og evt. genudsætning af tidligere eksisterende arter, hvoraf NST selv fremhæver moseperlemorsommerfugl (p. 23). Det vil selvfølgelig kræve en forudgående vurdering ud fra IUNC's kriterier. Vi vil derfor også gerne kvittere for det planlagte samarbejde med Dansk Botanisk Forening om tilførsel af frø på udpegede områder.

Besøgstryk

Endelig vil vi i Danmarks Naturfredningsforening gerne udtrykke vores støtte til indtænkning af ”stillezoner/ faunalommer”, hvor særlig de indhegnede dyr har mulighed for at søge til i en park, der potentielt vil være udsat for et stort besøgstryk. Da Naturnationalpark Hellebæk i forvejen er et bynært og let tilgængeligt område, er det forventeligt, at besøgstrykket bliver meget stort. Vi håber derfor, at det vil være genstand for udvidet opmærksomhed fra NST’s side, så parken ikke får den modsatte effekt på biodiversiteten, som det er alle involverede parter intention.

Alt i alt støtter vi I DN Helsingør projektbeskrivelsen og håber på, at Naturnationalpark Hellebæk meget snart er en realitet.

På vegne af DN Helsingør

Lone Grønhøj Frandsen

Danmarks Vilde Natur Nordsjælland

Høringssvar om Naturnationalpark Hellebæk

I DVN Nordsjælland er vi rigtig glade for etableringen af Naturnationalpark Hellebæk! Naturnationalparker er en lovende ny tilgang til en naturforvaltning, der på lange stræk har spillet fallit i Danmark, og indtil nu ikke har formået at bremse biodiversitetstab. Hellebæk indeholder mange fine naturværdier og en forvaltning med biodiversitet som formål, som det er beskrevet i Naturnationalparkloven, er et tiltrængt og velkomment paradigmeskift. Vi er glade for at der allerede på side 7 i projektplanen står følgende sætning: ”Naturnationalparken skal forvaltes med natur og biodiversitet som hovedhensyn, hvor skov- og landbrugsdriften ophører”, og vores høringssvar vil basere sig i vid udstrækning, på netop dette grundprincip.

Her følger punktvis DVN Nordsjællands kommentarer til den foreslåede projektplan for naturnationalpark Hellebæk.

- 1) I forhold til naturnationalparkloven, hvor det er natur og biodiversitet der står centralt, er vi forbeholdne overfor de hensyn, der tages til de kulturhistoriske værdier. Vi er ikke som sådan imod, at de kulturhistoriske værdier bevares i vid udstrækning, men vi mener, at det i nogen grad står i vejen for naturnationalparklovens formål, samt at områdets forvaltning bør ske med natur som 1. prioritet. Argumentationen for at udelade kvæggræsning fra store dele af Hellebæk omhandler de relativt tunge kvægs potentielle slid på dammenes brinker og andre uhensigtsmæssige effekter på damme og stendiger. Til grund for disse bekymringer ligger, så vidt vi i DVN er orienterede, to konkrete episoder: Den ene omhandler ødelæggelsen af et stendige, som kvæg bevægede sig henover. Det var en hændelse der skete med en væsentlig større kvægbesætning end tilfældet er i dag, og desuden skete som følge af uhensigtsmæssig placering af en foderplads, som ikke længere vil blive anvendt. Den anden episode omhandler en ko som faldt i Fandens Hul, hvilket naturligvis er uheldigt og kunne give anledning til unødigt næringsberigelse af sårbar natur, men som må formodes at være en sjælden hændelse eller noget der kunne forhindres ved mindre hegning eller anden afværgning på arealet. Kvægets slid på brinkerne er så vidt vi ved derudover af ren teoretisk karakter. I DVN mener vi ikke at det i tilstrækkelig grad er vist eller blot sandsynliggjort, at kulturminderne vil lide væsentlig overlast af kvægets græsning. Vi mener desuden at, uhensigtsmæssigt slid på værdifulde minder let og hurtigt ville kunne opdages og afværges lokalt og vil påstå, at ingen minder er af en karakter der ikke let ville kunne retableres, hvis køernes slid skulle vise sig at være et **problem**. Det burde som minimum undersøges i forsøgsområder, hvorvidt dette slid er et problem i praksis.

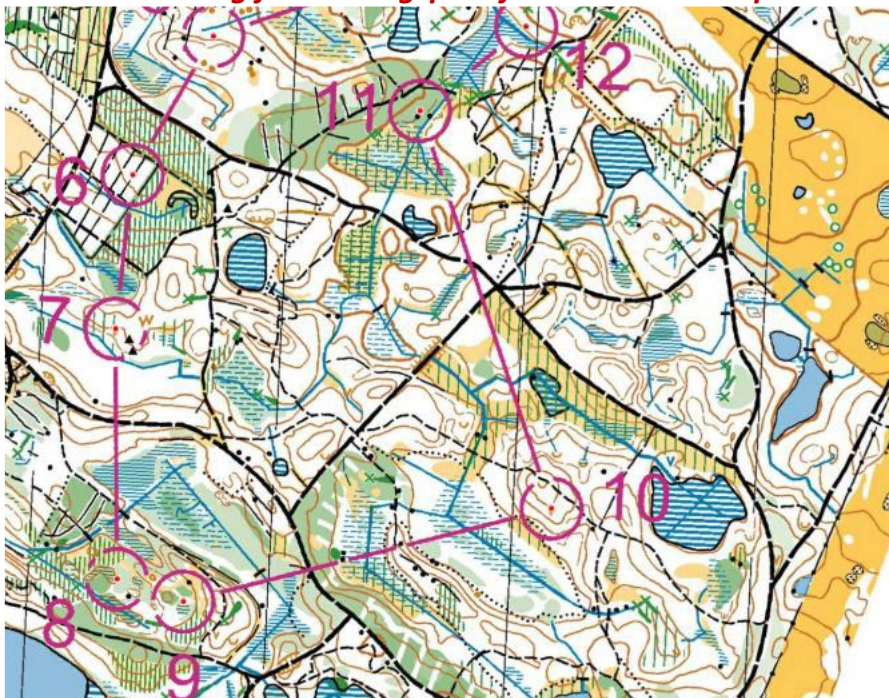
- 2) Vi støtter varmt planerne om genopretning af naturlig hydrologi. Vi stiller os lidt uforstående over at man vælger at bibeholde stemmeværkerne, der kan bruges til at tømme de naturlige søer og gravede damme gennem kanaler i området. Disse er for længst udskiftet med nye materialer og er naturligvis ikke de oprindelige, og vi har svært ved at se at det giver mening at opretholde deres funktion. Vi forstår at dammene vil blive bevaret som kulturminde, og er for så vidt glade for den ekstra, om end kunstige, hydrologi på arealerne. Denne hydrologi vil blive styret af stemmeværkerne, men det er uklart hvorvidt styringen af vandspejlet er med natur eller kultur som 1. prioritet. I tilfælde af at stemmeværkerne i sig selv er værdifulde kulturminde, kunne man forestille sig at både naturlige søer og kunstige damme blev reableret med naturlige, og at man gjorde plads til at stemmeværkerne kunne blive siddende hvor de sidder, men uden at holde direkte på vandet. De allerede udgravede vandkanaler kunne man for vores skyld sagtens bibeholde som kulturminde.
- 3) Vi støtter varmt planerne om veteranisering og fældning af oversøiske arter, samt at skoven lægges urørt, og har ingen yderligere ønsker eller kommentarer til de tiltag, Naturstyrelsen allerede har gjort og har planer om at gøre.
- 4) Vi støtter generelt tanken om at naturgenopretning inkluderer udsætning af store græssende dyr, og derfor glæder vi os til, at der skal udsættes kronvildt på hele arealet, som vi dog ville ønske blev åbnet for kvæget også. Vi er ærgerlige over at man ved selve etableringsaftalen fastlåste arts-valget så snævert, som det er gjort, og at man trods viden om vigtigheden af funktionel diversitet, som beskrevet i projektplanen, har fravalgt nøglearter, som er oplagte til arealets beskaffenhed. De åbne græsningsarealer er forholdsvis artsfattige og domineret af næringskrævende konkurrencearter, som konsekvens af tidligere landbrugsdrift og sommergræssende kødkvæg. Disse arealer vil kun meget langsomt overgå til en mere artsrig vegetation, hvilket dels kunne hjælpes på vej af en større variation af græssende dyr og dels udlægning af græstørv fra artsrige overdrev i nærheden. Det er derfor meget beklageligt at man på forhånd har udelukket tanken om heste, der er en utrolig vigtig faktor for biodiversitet på græsland, ligesom både geder og vildsvin på sigt bør overvejes for at holde centrale naturtyper fri for opvækst, således at man kan undgå at skulle lave maskinel naturpleje. For at slå hul på græstæppet savnes i øvrigt naturlig kønsfordeling af kvægflokkene, således at der kunne komme tyregrav på arealet.
 Forvaltningen af kvægbesætningen er, som vi ser det, problematisk i forhold til nationalparkens formål. Intentionen med nationalparker er natur, og derfor er enhver form for produktion (af dyr, honning, tømmer, tørv mv) uforeneligt med formålet. Vi er glade for, at man har valgt at fortsætte med reproducerende kvæg, men stiller os uforstående overfor at man vil fortsætte med en bestand af køer, der årligt vil få tilført en tyr i begrænset periode. Dette minder om fortsat kødproduktion og vil medføre unaturligt store bestandsfluktuationer og et unaturligt relativt stort årligt udtag af individer fra flokken. Manglen på tyre vil gøre, at der ikke laves tyregrav og mangel på det nødvendige slid på vegetationen fra de tungeste individer. Vi er dog glade for at man åbner for en eventuel justering med tiden, og vil minde om, at det er naturen der har førsteprioritet; Hensyn til dyrevelfærd og besøgende burde ikke være en hindring, i og med at man på tilsvarende – og endnu mindre – arealer mange andre steder i landet har intakte kvægflokke gående. Dyrevelfærd bør desuden ses som en bredere palette af muligheder for livsudfoldelse, og ikke kun et spørgsmål om tilstrækkeligt opsyn og fravær af sult; et naturligt liv i selvvalgte flokke på store arealer, hvor dyrene kan handle og vælge det liv de vil, er også vigtige dyrevelfærdsparametre. Kvæget kommer til at ramme ned i et pudsigt mellemrum mellem at være vilde og være tamme husdyr, og i DVN mener vi, at vi, så langt som dyrevelfærdsloven tillader det, skal se kvæget som en del af biodiversiteten med ret til eget liv på arealerne.
- 5) Hegnslinje og adgangsforhold. Vi har i udgangspunktet ingen indvendinger overfor hegnslinjen, som er et resultat af mange timers hovedbrud pga. diverse reelle udfordringer med både naboer og landskab, og som vi synes Naturstyrelsen har inddraget og vægtet så godt, som det kan gøres. Vi er glade for at der kommer mange låger i hele hegnslinjen, og at adgangsforholdene til naturområdet bliver alsidige.
- 6) Forvaltning af de udsatte dyr: Vi forstår fuldt ud Naturstyrelsens fokus på at sikre dyrevelfærden for de udsatte dyr, både for rent praktisk at overholde lovgivningen på området, men også i lyset af det fokus der er på emnet. Vi bakker op om tilsyn på dyrene skal ske på bestandsniveau, samt princippet om at eventuelt syge eller skadede dyr ikke skal behandles,

men udtages fra arealet. Vi støtter også at man laver en proaktiv forvaltning med udtagning efter forventet bæreevne og er glade for, at man i denne forbindelse har fokus på at understøtte naturlige fluktuationer i bestandsstørrelse.

- 7) Ådsler: Vi håber rigtig meget at Naturstyrelsen hurtigst muligt vil opsætte så mange ådselspladser, som det er muligt på arealet, herunder både nogle der ligger i faunalommerne uforstyrret af den meste menneskelige trafik, og også gerne nogle på mere spektakulære placeringer, f.eks. hævet over terræn i nærheden af Avlsgården, således at en interessant ådselsspisende fuglefauna kan tillokkes og ses af de besøgende. Idet der ikke skal udtages dyr til konsum, men alene til anden naturpleje, henstiller vi til at man stræber efter at samtlige krondyr og kvæg der bortreguleres på arealet, henlægges på ådselspladser.

*På bestyrelsens vegne
Henrik Rødgaard
Formand for Danmarks Vilde Natur,
Nordsjællandsafdelingen*

Høringsvar fra Dansk Orienterings-Forbund
til
Projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk

Udsnit af orienteringskort over Teglstrup Hegn, 2025. I fremtiden bliver det spændende at se tilbage på de kommende års orienteringskort over området, som vil afspejle, hvordan naturen kommer til at ændre sig.

Dansk Orienterings-Forbund ser med velvilje på etableringen af naturnationalparker med formålet at give naturen et tiltrængt løft samt at give flere danskere mulighed for mere spændende naturoplevelser, som det er beskrevet i Aftale om naturnationalparker i Danmark.

Vi finder det vigtigt at understrege, at **friluftsliv er mere og andet end stier og ruter**, informationstavler og individer på skovtur. Friluftslivet er også frivillige foreninger, der søger tilladelse til at afholde organiseret aktivitet. Ildsjæle i orienteringsklubberne lægger et stort arbejde i at forberede afvikling af aktiviteter til glæde for børn og voksne fra nær og fjern. Aktivitet som oftest finder sted i de statslige naturområder.

Et styrket friluftsliv hænger derfor sammen med adgangsforholdene og reel mulighed for at få tilladelse til aktivitet. Dette er helt afgørende for orienteringssporten. **Der er få store, sammenhængende naturområder i Danmark og dem vi har, må derfor kunne rumme flere formål.** Det væsentligste for Dansk Orienterings-Forbund er derfor, at vi også fremover fortsat har adgang til at afvikle organiseret aktivitet i naturnational-parkerne, herunder i Hellebæk.

Fortsat plads til tilladelseskævende aktiviteter under hensyntagen til naturen

Det område, som udgør den kommende naturnationalpark Hellebæk og herunder skovområdet Teglstup Hegn, benyttes i dag til flere årlige orienteringsløb, som det også ses af tabel 2.7.

Det er både glædeligt og en selvfølge, at der *"(...) altid skal foretages en konkret vurdering af den enkelte aktivitet, som kræver tilladelse fra Naturstyrelsen"* og at *"Ved ansøgning om aktiviteter, der kræver tilladelse, vil Naturstyrelsen lægge vægt på objektivt konstaterbare forhold og på baggrund af disse samt relevante rammer og regler, særligt naturbeskyttelseslovens §§ 1 og 2, afgøre om der kan gives en tilladelse."* (s. 50). Denne fremgangsmåde er helt i overensstemmelse med den mangeårige praksis i det gode samarbejde mellem Naturstyrelsen og Dansk Orienterings-Forbund, herunder de lokale enheder og foreninger.

Orienteringsklubberne er vant til at indtænke naturhensyn i planlægningen af orienteringsaktiviteter, herunder ved udvælgelse af start- og målområde, hvor belastningen er størst, samt ved planlægning af orienteringsbanernes forløb og placeringen af de enkelte poster. I tilfælde hvor der er forekomst af arter, som kræver et særligt hensyn, tages der allerede i planlægningsfasen højde for dette, og ved konstruktiv dialog med Naturstyrelsen kan der ofte findes løsninger, så aktiviteten kan afholdes og følsom natur ikke påvirkes unødigt.

At tilladelser gives på baggrund af en konkret vurdering ud fra objektivt konstaterbare forhold, betyder også, at der ikke kan opsættes generelle regler for, hvilken type aktivitet der kan og ikke kan lade sig gøre. Dermed må der som sådan ikke være noget, der er forandret, hvad angår mulighederne for orienteringsaktivitet i naturnationalparken. Vi læser projektbeskrivelsen og forvaltningsplanen som et udtryk for, at den nuværende praksis med ansøgning og behandling af tilladelser vil fortsætte i tråd med det gode samarbejde om at tilgodese både naturhensyn og organiseret friluftaktivitet.

Vi foreslår, at det konkret skrives ind i forvaltningsplanens afsnit 4.4 v. "Tilladelseskævende aktiviteter" samt evt. også i projektbeskrivelsens afsnit 3.4 v. "Tilladelseskævende aktiviteter", at Naturstyrelsen ved behandling af ansøgninger om tilladelseskævende aktiviteter efter behov vil afsøge mulighederne for i dialog med ansøgerne at finde løsninger, så aktivitet kan tillades i naturnationalparken samtidig med, at der tages tilstrækkeligt hensyn til dyr og sårbar natur.

Bemærkning vedr. henvisning af aktivitet til andre statsejede arealer

På s. 9 lyder det, at *"Omfanget af de hegnede områder og tilstedeværelsen af dyr hele året kan dog påvirke mulighederne for visse former for friluftaktiviteter. Det kunne eksempelvis dreje sig om større fladedækkende aktiviteter, som i dialog med arrangørerne kan søges afviklet på nærliggende statslige arealer."* Tilmed står på s. 50 og 68 beskrevet, i tilfælde af at der ikke kan gives tilladelse til organiseret aktivitet: *"Naturstyrelsen vil efter behov afsøge mulighederne for alternative placeringer, f.eks. uden for hegnet og naturligvis på øvrige statsejede arealer og i løbende dialog med ansøgerne."*

Orienteringsløb kan betegnes som en "fladedækkende aktivitet". Vi ærgrer os derfor over, at "større fladedækkende aktiviteter" nævnes specifikt som noget, man kan forvente henvist til andre arealer. Vi foreslår som nævnt ovenfor, at man som en naturlig første mulighed fremhæver en intention om i dialog med ansøgerne at finde gode løsninger også inden for naturnationalparkens areal, så både naturbeskyttelses- og friluftshensyn kan rummes. Som nævnt vil dette være i fuld overensstemmelse

med den gode praksis, vi allerede har i samarbejdet mellem de lokale orienteringsklubber og Naturstyrelsens enheder.

Bemærkninger til valg af hegn og dyr

I orienteringsløb færdes man ikke kun på veje og stier, men også på tværs i terrænet (fladefærdsel). Deltagerne skal selv finde vej, hvilket betyder, at den enkelte principielt løber sin egen vej fra post til post. Derfor er ethvert hegn i princippet en forhindring for orienteringsaktivitet, medmindre man kan og må passere hegnet.

Vi så i princippet helst, at man nøjedes med ét ydre hegn, men anerkender hensynet om at beskytte kulturminder og dermed bevare det indre kvæghegn omkring Hellebæk Kohave. Kohaven har længe været indhegnet med græssende kvæg, uden at det har givet problemer i forbindelse med afvikling af orienteringsløb. Vi forventer at dette vil fortsætte, og bakker op om valgene af den rolige Galloway-race samt fastholdelsen af et lavt kreaturhegn – meget gerne to-trådet, som gør det muligt for mennesker at passere hegnet.

Hvad angår det høje vildthege og beslutningen om at udsætte krondyr, er vi bekymrede for, om det i praksis vil komme til at betyde, at orienteringsløbere nægtes adgang inden for hegnet. Vi er vant til at tage hensyn til vildtet i vores baneplanlægning, men kan stadig frygte, at det ydre hegn vil blive brugt som begrundelse for afslag, bl.a. med henblik på det ovenfor nævnte uddrag fra s. 9 i projektbeskrivelsen. Vi kan fortsat kun opfordre til en konstruktiv og imødekommende dialog med fokus på gode løsninger frem for generelle begrænsninger, og hæfter os ved, at behandlinger af ansøgninger til tilladelseskrevende aktiviteter naturligvis fortsat vil bero på konkrete vurderinger.

Vi forventer, at vi fortsat vil kunne færdes uden begrundet frygt inden for indhegningerne, og arbejder sammen med Naturstyrelsen centralt på at formidle gode råd om hensigtsmæssig færdsel mellem større planteædende dyr til vores medlemmer.

Ingen bemærkninger til placering af faunalommer

Vi har i udgangspunktet ingen bemærkninger til placeringen af faunalommer, da disse relaterer sig til placeringen af blivende friluftsfaciliteter såsom stier og shelters, og dermed ikke danner grundlag for behandlingen af ansøgninger til tilladelseskrevende aktiviteter. Vi anser derfor ikke faunalommerne i sig selv som værende en forhindring for at tillade orienteringsløb inden for disse zoner. Som så meget andet kan faunalommerne indgå i vurderingen af, om der kan gives en tilladelse. Orienteringsklubberne er vant til at arbejde med såkaldte naturzoner i planlægningen af deres aktivitet, og vi har forståelse for, at naturen kan være følsom på visse tider af året. Derfor ser vi frem til at fortsætte den gode praksis med i de konkrete tilfælde at finde løsninger, som tilgodeser både natur og friluftsliv inden for naturnationalparkens areal.

Styrket friluftsliv

Aftale om naturnationalparker i Danmark skal give et tiltrængt løft til naturen og ”samtidig skal naturnational-parkerne give mere spændende naturoplevelser og dermed mulighed for at flere danskere kommer ud i naturen.” I Dansk Orienterings-Forbund er vi eksperter i at give spændende naturoplevelser. Vi giver danskere i alle aldre mulighed for med et kort i hånden at komme ud og

opleve naturen fra en ny vinkel i eget tempo. Vi ser derfor frem til fortsat at samarbejde med Naturstyrelsen om at give flere danskere mere spændende naturoplevelser, også i naturnationalparkerne.

Vi ser også frem til, at der efter endt etablering af naturnationalpark Hellebæk vil være **plads til lige så meget rekreativ aktivitet**, som det har været tilfældet før etableringen – ligesom det blev understreget af den daværende miljøminister under udformningen af de første naturnationalparker.

Dansk Orienterings-Forbund står naturligvis til rådighed for uddybninger.

Med venlig hilsen

Poul Kristian Mouritsen
Formand
Dansk Orienterings-Forbund

Kell Sønnichsen
Formand for Skovudvalget
Dansk Orienterings-Forbund

Bo Hem Simonsen
Direktør
Dansk Orienterings-Forbund

Johanne Valbjørn Gydesen
Naturkonsulent
Dansk Orienterings-Forbund

Dansk Ornitologisk Forening Nordsjælland

DOF Nordsjælland

Lokalafdeling under Dansk Ornitologisk Forening

Vedr. Naturstyrelsens forslag til projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk

DOF Nordsjælland fremsender hermed følgende høringssvar:

Foreningen værdsætter, at området omkring Hellebæk Skov, Hellebæk Kohave og den nordlige del af Teglstrup Hegn er blevet udpeget til Naturnationalpark.

1. Indledning

Som det fremgår af forslaget kapitel 1 Indledning er 'hovedformålet med naturnationalparkerne at styrke områdernes natur og biodiversitet ved at give mulighed for etablering af større sammenhængende naturområder, hvor naturen i højere grad end i dag kan udvikle sig på egne præmisser' og at 'naturnationalparken skal forvaltes med natur og biodiversitet som hovedhensyn' (jf. naturbeskyttelsesloven kapitel 8a). Såfremt det er muligt at forvalte området i overensstemmelse med disse hensigter, vil det medføre forbedrede forhold for fuglelivet og biodiversiteten i området generelt.

DOF Nordsjælland støtter naturligvis, at skoven inden for Naturnationalpark Hellebæk udlægges som urørt skov, og at skovdriften følger principperne i retningslinjer for urørt skov. Tilsvarende støtter vi også helårsgræsningen som et centralt forvaltningstiltag i området.

2. Projektbeskrivelse, Eksisterende forhold

I forhold til kapitel 2 Projektbeskrivelse, Eksisterende forhold skal vi specielt i forbindelse med redegørelserne i 2.5 Bilag IV arter og Bilag I fugle og i 2.6 Øvrige fredede arter og rødlistede arter generelt bekræfte de fremlagte oplysninger om fuglelivet. Dog bør det præciseres, at duehøg – i hvert tilfælde efter vores viden – fortsat yngler i området (side 23). Desuden er en del af de i bilag 1 nævnte fuglearter ikke relevante for området. Det sidstnævnte ændrer imidlertid ikke på de planlægningsmæssige forhold. Hellebækområdet var frem til 2019 en af de få danske ynglelokaliteter for lærkefalk. Den forbedrede hydrologi i forbindelse med naturnationalparken kan give den mulighed for at vende tilbage. Desuden er området et vigtigt tilholdssted for havørn. Disse to forhold var måske værd at nævne direkte i projektbeskrivelsen.

I forbindelse med 2.8 Rekreative forhold vil DOF Nordsjælland gerne tilkendegive, at et sportsanlæg som en mountainbikebane efter vores opfattelse er svært at forene med hensigten i en naturnationalpark, hvor forvaltningen skal have natur og biodiversitet som hovedhensyn, og hvor naturen i højere grad end i dag skal kunne udvikle sig på egne præmisser (jf. ovenfor under kapitel 1. Indledning). Efter vores vurdering kan det i øvrigt også være problematisk i forhold til det almene friluftslivs oplevelse af området, og udtryk for at det organiserede friluftsliv bliver tilgodeset frem for det almene friluftsliv. Situationen understreges af den heggede naturnationalparks begrænsede areal (i forhold til det anbefalede) på 691 ha, og at banen inddrager en betydelig del af området (kort 7). Desuden er det i modstrid med hensigten nederst i afsnit 4.4 side 68-69 (indenfor naturnationalparkens hegn skal faciliteterne som helhed understøtte de mere stille naturoplevelser).

Når dette er sagt erkender vi, at udlæggelsen af de ret store faunalommer (hvilket vi naturligvis støtter) er et forsøg på at imødegå denne situation. Og at en nedlæggelse af banen indenfor naturnationalparkens område i praksis blot ville medføre, at problemet blev eksporteret til et andet af Naturstyrelsens arealer, jf. Forvaltningsplanen afsnit 4.4 side 68 øverst, og se i øvrigt vores bemærkninger til afsnit 3.4 og 4.4 nedenfor.

Svarende til tabel 2.7 Oversigt over frilftsaktiviteter, som har krævet Naturstyrelsens tilladelse i perioden 2016 – 2024 (side 28), er der tilsyneladende kun 3 ud af 8 aktivitetskategorier, hvor kolonnen 'I alt' svarer til summen af de øvrige. Det kan der være grunde til, men hvis det skal være meningsfyldt, kræver det en nærmere forklaring. Ud fra tallene ser det umiddelbart ud til, at forvaltningspraksis er ændret efter 2016. Hvis det er tilfældet, skal man overveje at lade tabellen begynde ved 2017.

Med hensyn til 2.11 Forholdet til øvrig planlægning for området støtter vi som nævnt ovenfor, at områdets skov vil blive forvaltet efter retningslinjerne for urørt skov. På de lysåbne områder i Hellebæk Kohave bør egentlig skovrejsning fortsat være uønsket.

3. Projektbeskrivelse, Planlagte tiltag og anlæg

Af kapitel 3. Projektbeskrivelse, Planlagte tiltag og anlæg fremgår det i afsnit 3.2 Store planteædende pattedyr, at høj diversitet af arter af store planteædende pattedyr bedst fremmer økosystemer med høj biodiversitet. Dette står i nogen kontrast til det konkrete artsvalg, jf. 3.2.1 Valg og fravalg af store planteædende pattedyr. Se i øvrigt vores bemærkninger til afsnit 4.3 nedenfor. Som tidligere anført støtter vi under alle omstændigheder den

planlagte helårsgræsning.

Generelt savner DOF Nordsjælland i afsnit 3.4 Friluftsfaciliteter samt veje, stier og ruter en mere entydig markering af, planlægningen for friluftslivet i naturnationalparken som helhed, og ikke kun i faunalommerne, er underlagt det generelle hensyn til natur og biodiversitet (jf. naturbeskyttelsesloven kapitel 8a). Selv om det er nævnt indledningsvis (side 7) og mere tydeligt i afsnit 4.4, sidder man som læser af 3.4 tilbage med en lidt ubehagelig fornemmelse af, at beskyttelse og benyttelse sidestilles i overensstemmelse med Naturstyrelsens sædvanlige praksis. Desuden vil en sådan præcisering af teksten i afsnit 3.4 efter vores opfattelse bringe forslaget i bedre overensstemmelse med det lovmæssige grundlag.

Vi værdsætter, at NNP vandrerruterne går udenom faunalommerne, og at der som udgangspunkt ikke planlægges for nye veje eller stier (bortset fra omlægninger aht. naturen). Og vi værdsætter tilsvarende, at der løbende vil kunne ske tilpasning af infrastruktur og faciliteter (se vores kommentarer til afsnit 4.4). Disse tilpasninger skal selvfølgelig tage udgangspunkt i, at naturen i en naturnationalpark i højere grad end i dag skal kunne udvikle sig på egne præmisser.

Fraset vores forbehold overfor mountainbikebanen, kan foreningen støtte den foreslåede infrastruktur, herunder at der etableres en overordnet hovedindgang ved Hellebæk Avlsgårds tidligere placering.

Foreningen kan som tidligere anført støtte etableringen af Faunalommer (kort 11), og bemærker i den forbindelse, at der ikke vil blive foretaget fældning i faunalommernes rødgranbeplantninger.

Med hensyn til Tilladelseskrævende aktiviteter anbefaler DOF Nordsjælland, at der udvises størst mulig tilbageholdenhed især i fuglenes yngletid i perioden fra 1. februar til 1. august. Løb, cykelløb (eller tilsvarende arrangementer) som finder sted på Hellebækvej alene, kan efter vores vurdering ikke påvirke fuglelivet væsentligt.

DOF Nordsjælland kan overordnet set støtte de indsatser, der beskrives i afsnit 3.7 Naturgenopretning og biodiversitetsfremmende tiltag. Vi har følgende kommentarer til nogle af underafsnittene:

Ifølge 3.7.1 Rydning og strukturfældning reduceres rødgranarealet til 30 ha. I hvilket omfang, sortspætterne vil kunne tilpasse sig dette, afhænger af, i hvor høj grad den tiltagende mængde af dødt ved i skoven som helhed vil kunne tilbyde dem alternative fourageringsmuligheder.

Indsatserne nævnt i 3.7.2 Veteranisering og dødt ved, 3.7.3 Styrkelse af skovbryn og overgange samt 3.7.5 Fremme af lysåbne skovområder vil alle være til gavn for fuglelivet.

Som anført i 3.7.6 Genopretning af hydrologi og det historiske vandsystem er genopretning af naturlig hydrologi kun muligt i et vist omfang pga. de kulturhistoriske interesser. Fuglelivet vil imidlertid reagere positivt på de forbedrede hydrologiske forhold, uanset om forbedringen sker af kulturhistoriske eller naturhistoriske årsager, og foreningen skal derfor anbefale gennemførelse af samtlige foreslåede indsatser på hydrologiområdet uanset baggrund.

4. Forvaltningsplan

I forbindelse med afsnit 4.1 Udviklingsmål er vi helt enige i, at der ikke

opstilles egentlige udviklingsmål for rekreativ anvendelse, da disse bør være underlagt udviklingsmål for natur, jf. naturbeskyttelseslovens kapitel 8a.

Som nævnt tidligere (indledningsvis og i forbindelse med afsnit 3.2) støtter vi helårsgræsning som et centralt forvaltningstiltag i området. I 4.3 Principper for forvaltning af dyr udsat i naturnationalparken bemærker vi, at det efter en årrække skal vurderes, om der er et behov for at supplere krondyrenes græsning uden for Kohavens kreaturhegn med andre arter, f.eks. dådyr. På længere sigt skal det igen vurderes, hvilke dyr der bedst understøtter naturen i Naturnationalpark Hellebæk. Til den tid bør erfaringer fra andre naturnationalparker inddrages, og en vurdering af dyrenes eventuelle påvirkning af kulturinteresserne bør ikke bero på dyrenes vægt alene, men også på parametre som fødesøgningsadfærd, flokadfærd og ikke mindst hvor stort et tryk, dyrene udøver mod jordoverfladen. Flere arter af planteædere vil som bekendt øge biodiversiteten (jf. afsnit 3.2).

Som nævnt i starten af 4.4 Principper for forvaltning af friluftsliv og rekreative faciliteter skal Naturnationalpark Hellebæk selvfølgelig også give besøgende naturoplevelser. Vi opfatter, at der generelt i dette afsnit lægges stor vægt på naturformidling og der gøres også forsøg på at prioritere det almene frem for det organiserede friluftsliv (se bemærkninger til 2.8 og 3.4 ovenfor). Det er positivt, at der alene planlægges øvrige faciliteter i mindre omfang, samt at faciliteterne som helhed skal understøtte de mere stille naturoplevelser.

Det fremgår, at der i tilfælde, hvor det bliver nødvendigt at flytte konkrete faciliteter eller aktiviteter, vil blive arbejdet på at stille andre af Naturstyrelsens arealer til rådighed. DOF Nordsjælland kan tilbyde at gennemgå de relevante afdelinger til brug for pas-på-kortet forinden.

Vi værdsætter, at der løbende vil kunne ske tilpasning af infrastruktur og faciliteter for at understøtte en hensigtsmæssig friluftsmæssig benyttelse af naturnationalparken, f.eks. sløjfning af vej- eller stistrækninger. Et eksempel i denne forbindelse er mountainbikebanen, hvor det evt. kunne vise sig hensigtsmæssigt at omlægge eller afkorte banens forløb indenfor naturnationalparken. (I forvejen ligger 6 af de i alt 14 af banens km udenfor parkens område). Vi skal understrege, at hensigtsmæssig friluftsmæssig benyttelse i denne sammenhæng efter vores opfattelse er en benyttelse, der sker i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens kapitel 8a.

Med hensyn til faunalommer henvises til det ovenfor anførte.

I 4.5 Principper for forvaltning af faciliteter og aktiviteter på tilstødende arealer anføres, at de aktiviteter, der konkret vurderes at kunne påvirke forholdene for de store planteædende pattedyr, eller hvor de nuværende brugere af naturnationalparkområdet bliver begrænset i deres udfoldelse, søges henvist til Teglstrup hegn syd for Esrumvej eller andre af Naturstyrelsens arealer. DOF Nordsjælland vil gerne i en sådan situation, eller ved behov for yderligere friluftsfaciliteter, tilbyde at gennemgå de relevante afdelinger til brug for pas-på-kortet forinden.

Med hensyn til afsnit 4.6 Principper for forvaltning af naturgenopretningstiltag henviser vi til det ovenfor anførte i forbindelse med afsnit 3.7.

I 4.6.1 Principper for forvaltning af vandmiljøet anføres, at der kan være behov for at sikre vandaflødning på udvalgte lokaliteter og strækninger af hensyn til beskyttelse af fortidsminder og i særlige tilfælde friluftslivet, hvor det ikke er muligt at omlægge ruter eller flytte faciliteter.

Vi finder det problematisk, at man i stedet for genopretning af naturlig hydrologi inden for grænserne af en naturnationalpark, ønsker at fastholde vandafledning (dvs. dræning) af hensyn til friluftslivets ruter og faciliteter. Som det er fremsat her, er det efter vores opfattelse i sig selv et helt utilstrækkeligt argument for at fravige naturbeskyttelseslovens kapitel 8a indenfor naturnationalparkens område.

En afvejning til fordel for friluftslivets ruter og faciliteter kan komme på tale, hvis det drejer sig om en hydrologisk indsats, der er baseret på kulturhistoriske forhold. Men hvis den hydrologiske indsats alene sker mhp. at fremme natur og biodiversitet, bør det ikke kunne komme på tale, og den principielle forskel på de 2 situationer bør fremgå af teksten.

Afslutningsvis kan vi i forbindelse med afsnit 4.9 Principper for overvågning af udviklingen i området naturligvis kun påskønne, at forholdene i Naturnationalpark Hellebæk – især hvad angår natur og rekreativ anvendelse – overvåges bedst muligt.

Med venlig hilsen

Dorte Andersen
DOF Nordsjælland
DOFs repræsentant i Bestyrelsen for
Naturnationalpark Hellebæk

Jørgen Hansen
DOF Nordsjælland, Naturpolitisk Udvalg
DOFs repræsentant i Helsingør
Kommune

Henrik Boeg
DOF Nordsjælland
Naturpolitisk Udvalg

Foreningen Fri Natur

Høringssvar fra foreningen Fri Natur vedrørende etablering af naturnationalpark Hellebæk

Præsentation af Fri Natur

Fri Natur er en landsdækkende forening, som ønsker flere og større sammenhængende naturområdet – uden hegn.

Fri Natur har følgende formål:

- Fri Natur arbejder for fri, varieret og tilgængelig natur.
- Fri Natur arbejder for større og sammenhængende naturområder i Danmark.
- Fri Natur betragter ikke hegnede arealer som vild natur.
- Fri Natur arbejder for levevilkårene og den frie bevægelighed for det naturligt forekommende vildt.
- Fri Natur tager afstand fra storskala natureksperimenter, herunder indhegnede naturnationalparker, der fjerner habitater og begrænser friluftslivets reelle adgang.
- Fri Natur arbejder for, at ændringer eller etablering af natur, er baseret på bredt funderede videnskabelige retningslinjer, hensyn til klima, praktiske erfaringer og lokal forankring.

Kort fortalt er Fri Natur imod den nye forvaltningsstrategi, som i disse år hersker i Danmark. I stedet bør man kigge til, hvordan de øvrige nordiske lande forvalter deres naturarealer, klit, hede, mose og skov. I mindst 20 år har Danmark praktiseret Naturnær skovdrift, som de øvrige nordiske lande. Det burde man være fortsat med.

I udkastet til plejeplanerne for Naturnationalparker står følgende:

Målet med naturnationalparkerne er at fremme natur og biodiversitet ved at understøtte økosystemer med naturlige processer og dynamikker og minimal brug af forvaltningsindgreb.

Hvis I netop har et mål om **minimal brug af forvaltningsindgreb**, så bør I netop lade naturen passe sig selv og lade de naturlige tilpasninger ske uden menneskelig indgriben. Undlade at hegne og indsætte dyr. Forlad arealerne uden at fælde – uden at annullere grøfterne. Bare forlad arealerne! Det bliver urørt natur, som I stræber efter.

Professor Carsten Rabeck beskriver i artikel fra 19. marts 2019, at vi har et forkert mål ifht. ønsket om biodiversiteten. Temperatureren stiger år for år på vores breddegrader. Et resultat af klimakrisen. Når temperaturen stiger forsvinder de insekter, som vi med de strategiske forvaltningsplaner ønsker at fremavle. Derved er det spildte kræfter, at ødelægge vores natur som det sker i disse år.

Generelt manglende inddragelse af naboer og kommuner, hvor er demokratiet henne?

Miljøministeriet/Naturstyrelsen har i denne proces ikke været villige til at inddrage naboer, brugere, foreninger og kommuner om etablering af naturnationalparker. Dette har fra starter været efterspurgt og forskere har da også flere gange sagt, at dette var en betydelig hæmsko for disse projekter. Etablering af Naturnationalparker har ikke borgernes opbakning! Her skulle regeringen have lyttet og set på, hvordan landene omkring os forvalter deres natur!

Det vidner om, at Miljøministeriet overhovedet ikke har til sinde at foretage en reel høring, men udelukkende gør hvad lovgivninger stiller krav om. Det er helt uacceptabelt. Foreningen Fri Natur undrer sig over, at borgere, foreninger og kommuner i dette land overhovedet ikke føler en inddragelse og at planlægning af disse naturnationalparker ikke medfører en demokratisk inddragelse og proces.

Denne retorik fra Miljøministeriet har været gældende ved de andre naturnationalparker, ligesom der har været manglende inddragelse af naboerne, brugere og foreninger som alle ser disse tiltag som indførelse af restriktioner.

De politisk nedsatte Styregrupper til Naturnationalparkerne har reelt ingen medindflydelse, ej heller kompetence. Det er ubetydeligt, hvad de har indflydelse på. En pseudoarbejde kan man sige, er hvad der er kommet ud af nedsættelse af styregrupperne.

Et eksempel på modstand fra Byråd i kommunerne. Regeringens forvaltningsstrategi er vellidt. Der er kun et fåtal rewildere samt biologer, som ikke har sat sig ind i historikken omkring naturnær skovdrift og set hvordan biodiversiteten gennem årene har været i fremgang.

Udpluk af Læsøs borgmester Karsten Nielsens høringssvaret er følgende:

Forslag om dialog

Vi foreslår derfor, at den videre proces om lovforslagets eventuelle følgevirkninger her på øen – specielt for at fremme en eventuelt mulig lokal accept af en Naturnationalpark Læsø – at der hurtigst muligt indledes en dialog mellem repræsentanter for Miljøministeriet og/eller Naturstyrelsen og et midlertidigt udvalg under Læsø Kommunalbestyrelse, hvor de påtænkte virkninger af lovforslaget kan klarlægges, således at kommunalbestyrelsen har mulighed at tage stilling til, om man ønsker en eventuel Naturnationalpark Læsø.

Fri Natur ser ingen logik i at etablere hegnede dyrehaver og så kalde det natur – urørt skov.

Baggrund

Statens skove har oplevet en forbedring af mange arters levevilkår igennem de sidste 30 år siden man indførte naturnær skovdrift. Dette er sket sideløbende med voksende aktivt varieret friluftsliv og bæredygtig skovdrift med brug af træ til byggematerialer m.m.

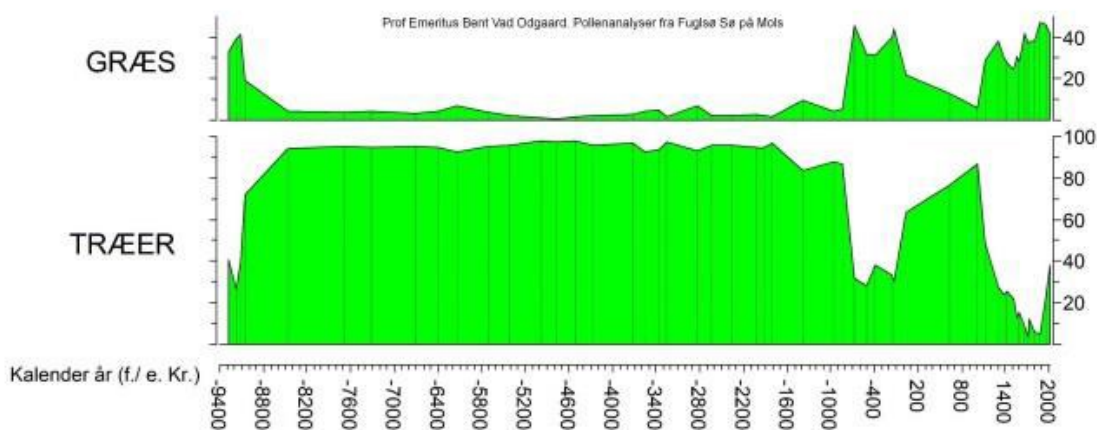
Den nedgang i arter i Danmark, hører for størstedelen til i det åbne land. Fri Natur ser med bekymring på udsigten til, at man med planerne for urørt skov vil udskifte forvaltningsmetoderne med nye metoder, som ikke miljøvurderet - og gennemføre planer som ikke er miljøvurderet. Fri Natur er imod de ændringer der beskrives i konceptet for urørt skov.

Data om den oprindelige natur i Danmark

Danmark var naturligt dækket af skov inden landbruget blev udbredt, startende for 6000 årsiden. At fælde skov og skabe lysåbne- og semi-lysåbne arealer – særligt med græsning af dyr bag hegn, som skal være ”vilde” - er ikke at skabe oprindelig, vild natur, men vil være at indføre en menneskeskabt natur, som ikke har oprindelig karakter.

På nedenstående grafer ses Ben Vad Odgaards pollental fra Fuglsø på Mols. Her ses sammensætningen af vegetation siden sidste istid på Mols. Lignende analyser er foretaget for en lang række søer – de viser at den lysåbne natur med græsning er opstået med menneskets stigende indflydelse.

Fri Natur er bekymret over at disse data ikke indgår i grundlaget for de nye metoder - og særligt Naturstyrelsen planer for urørte skove (samt naturnationalparker) med indhegnede, græssende dyr.

Kilde: Odgaard & Sørensen 2015: Florahistorie i Mols Bjerge: Nye undersøgelser af pollen og planterester i gamle sølag samt <https://www.geoviden.dk/6-000-aars-skovrydning-kan-aflaeses-under-oestjysk-soe/>

I skriver i Projektbeskrivelsen og forvaltningsplanen for Naturnationalparkerne at store græssere som fx stude og ponyer skal være med til at skabe flere lysninger i skoven, en større grad af variation på de lysåbne arealer og varierede overgangszoner mellem skov og lysåben natur. Nu forholder det sig sådan, at skovene i forvejen er beriget med mange lysåbne arealer og mosaikskov, så hvorfor nu yderligere hegning og udsætning af flere dyr. Lad det hjemmehørende hjortevildt gøre arbejdet.

Tidligere græsningsprojekter viser, at asp og birk ikke vil blive spist og at man alligevel skal fjerne arterne maskinelt.

Ydermere konkluderer, rapporten OVERDREV, ENGE OG MOSER, Håndbog i naturtypernes karakteristik og udvikling, samt forvaltningen af deres biodiversitet, Faglig rapport fra DMU nr. 727 2009 at græsseres gødning giver en fortsat udledning af kvælstof på arealerne. Det er de selv samme arealer, som man ønsker at gøre næringsfattige. Den nye naturforvaltningsstrategi er ikke videnskabelig evalueret og er et resultat af Rune Engelbrechts drømme vision om dyr fra et urlandskab, som oprindelig har holdt til på græssletter dvs. i det åbne land og ikke i urskoven jvn. ovenstående diagram.

Klimabelastning

Forvaltningsplanerne om urørt skov medfører en nedgang i skovenes positive bidrag til CO₂-balancen. Samlet set vil 75.000 HA blive omdannet til konceptet for til urørt skov (inkl. nationalparker), og der genplantes ikke nye træer som erstatning. De fældede træer efterlades til dels i skovbunden i stedet for at blive anvendt som CO₂ neutralt byggemateriale. Bunker af grene og stammer efterlades til at blive nedbrudt med udledning af CO₂ og metan til følge.

Fri Natur opfordrer til fortsat at lade gamle træer dominere i skovene og gradvist at søge sammensætningen af træer blive forandret til at passe til oprindelige arter med plukhugst, så både klimabalancen og hensynet til det eksisterende liv i skovene tilgodeses.

Reduceret CO₂-optag.

En aktivt drevet naturnear skovdrift øger skovens tilvækst og dermed CO₂-optag sammenlignet med urørt skov og særligt urørt skov med græsning. Studier har vist, at aktivt skovbrug kan øge CO₂-optaget med op til 20%. Ved rydning af ikke-hjemmehørende træarter er CO₂ optaget typisk 2-3 gange højere end optag for hjemmehørende arter. Et eksempel er grantræer, idet de vokser hurtigere. Plukhugst sikrer en kontinuerlig tilvækst af træer og dermed en jævn CO₂-optagelse. Det er også på den måde, vi sikrer sunde træer til de næste mange generationer. Når der fjernes træer, mister vi CO₂ oplagringen. Dette er uansvarligt, når der ikke genplantes i samme omfang.

Miljøstyrelsen og Naturstyrelsen mangler stadig at sætte tal på den isolerede klimaeffekt af tiltagene med at omlægge 75.000 HA skov til urørt skov med disse metoder. Miljøministeriet har planer om at 250.000 ha skal tilplantes med skov. Dette er hovedsageligt ved private jordejere. Men vi forudsiger at planerne kan være svære at få effektueret ligesom landbrugets frivillige aftale om stop af drift på lavbundsjordene.

Øget import af træ

Urørt skov og ophør med bæredygtig skovdrift vil reducere mængden af bæredygtigt, certificeret dansk træ til byggeri i Danmark. Planerne vil øge behovet for import af træ fra andre lande, med negative konsekvenser for både betalingsbalance, miljø og klima.

Transport af træ over lange afstande øger CO₂-udledningen og kan føre til ulovlig og ikke-bæredygtig skovhugst i andre lande. Danmark har skrevet under på en afskovningsforordning som træder i kraft med udgangen af 2024. Her skal sikres bevarelse af skove og sikring af træ til møbelindustri og byggeri. Her bør Miljøstyrelsen derfor indstille hugsten og undlade at iværksætte planerne om urørt skov, som hovedsageligt sker i Østdanmark. Savværker skal bruge løvtræ til produktion af møbler, gulve og andre bygningsmaterialer.

Veteranisering

Det forekommer unaturligt, at påføre levedygtige træer skade for at lave kunstige træhabitater for insekter, svampe, fugle og pattedyr - når man kunne fokusere på at beholde gamle træer. Ved veteranisering bliver træet aldrig rigtig stort og "gammelt".

Øget risiko for skovbrande

Urørt skov med ophobning af dødt ved, bunker af grene og tæt vegetation øger risikoen for skovbrande, der udleder store mængder CO₂.

Fældninger i yngletiden, et problem for flagermus, fugle mv.

Det er et problem, at fældningerne af træer sker langt ind i fuglenes yngletid, som Fri Natur har kunnet konstatere sker på Naturstyrelsens områder, hvor hyrede firmaer forestår rydningerne. Der er ikke kun tale om enkelte træer med motorsav, men store områder, der ryddes fuldstændigt med skovningsmaskiner. Det medfører drastisk tab af leve, yngle og fourageringssteder for fugle og dyr.

Specielt er et stort problem, at Naturstyrelsen fælder træer udenfor perioden, hvor det er tilladt at fælde for at sikre flagermusene, som er bilag 4 arter. Hvordan kan det være, at alle andre i Danmark og

EU er underlagt gældende lovgivning og Naturstyrelsen som om, noget kender den gældende lovgivning, kan fælde træer hvor flagermus lever, uden konsekvenser, kan gøre som det passer dem.

Manglende respekt for de nuværende skove, plantager, heder og klitter

Med den nye forvaltningsstrategi vil Naturstyrelsen vanære historien om, hvordan skove, plantager, heder og klitter blev etableret og skabt med tilplantninger, så arealerne i dag fremstår som et unikt stykke natur.

Nåletræsbevoksningerne på øen giver føde og ly til de vilde dyr, som der fortsat skal være plads til. Derfor bør dette træ blive stående til fremtidigt byggeri og med den sideeffekt, at træerne medvirker til nedbringelsen af CO₂.

Husk at en hegning er som at skulle etablere en bygning, derfor kræves en landzonetilladelse. Hvis ikke denne er givet, vil hegningen være ulovlig, og kan påklages til Planklagenævnet.

Mange af de eksisterende rødliste arter er helt konkret tilknyttet nåleskoven.

Mistet artsrigdom og overgræsning

I skovene er mange truende arter. Fri Natur stiller spørgsmål ved, om disse arter sikres ved de store forandringer som plantagen forventes at gennemgå.

Området har blandt andet ørne, spætter og andre fuglearter samt arter af mosser og laver, som er tilknyttet nåleskov, hvordan sikres deres fortsatte eksistens, når naturstyrelsen fælder hovedparten af nåleskoven?

Mange truede svampe og laver er tilknyttet nåleskov, dette prioriterer Naturstyrelsen ikke i de nye forvaltningsplaner. En stor mangel.

Ligeledes skal fortsat være plads til rødlistearter som Skov- og markfirben.

Endelig er flagermus i Danmark og EU strengt beskyttede arter. Man må ikke fælde/fjerne træer ved levestederne. I Danmark har vi 17 arter, hvorfor prioriteres disse ikke i de nye plejeplaner for områderne. Og i øvrigt en skændsel at Naturstyrelsen ikke selv arbejder ifht. til gældende lovgivning: At der ikke må fældes træer i flagermus-levesteder og fødeområder.

Overgræsning ses allerede nu på naturstyrelsens arealer blandt andet på Fanø. I hegningerne er lysesiv og græs, mens arealerne udenfor har stor artsrigdom med fx lyng, porse, blåbær, revling mv. Græsning er ikke ensbetydende med stor biodiversitet. Mere herom senere.

Der er ikke lavet en systematisk kortlægning af den biologiske mangfoldighed inden projektet med urørt skov og naturnationalparker blev udrullet. Hvorledes kan planernes resultater evalueres, når der ikke er en baseline? Professor i Biodiversitet, Professor Carsten Rahbek har netop påpeget dette. Vi ved ikke nok om, hvilke arter som allerede nu er i vores natur.

Når man netop i naturnationalpark Gribsskov har diskuteret, at man ikke vil etablere kontrol felter udenfor hegningen, tyder på at Naturstyrelsen bevidst ønsker at manipulere med resultaterne, når samtlige prøvefelter skal ligge indenfor hegningen, samt at resultatet skal vise øget biodiversitet. Tænk hvis resultatet var tilsvarende udenfor hegningerne? Det vidner absolut ikke om et seriøst videnskabeligt arbejde.

En ensidig fokusering på urørt skov og rewildings-driftsmetoderne kan føre til tab af artsrigdommen i danske skove. Kraftig reduktion af granbevoksninger medfører færre rede- og skjulesteder for. Fredede planter såsom orkidéer risikerer at forsvinde i grene, kvas og mørke eller øget vandstand. Forsker har netop påvist, at overgræsning resulterer i mindre biodiversitet.

Igen beskriver rapporten OVERDREV, ENGE OG MOSER, Håndbog i naturtypernes karakteristik og udvikling, samt forvaltningen af deres biodiversitet, Faglig rapport fra DMU nr. 727 2009, at Størst potentiale vil der naturligvis være hvis man kan øge mængden af rent grundvand gennem reduktion af

vandindvinding (til fx dambrug eller markvanding). Ligeledes er det **vigtigt at ændringen i vandspejlet ikke foregår så hurtigt at eksisterende sårbar natur forsvinder. Igen er det helt centralt at der foreligger en grundig feltkortlægning af de områder som påtænkes genoprettet for at man kan afveje hensynet til den natur som kan mistes, mod den natur som kan udvikles efter genopretningen.**

Ovenstående hensyn til den natur som kan mistes, sker ikke i disse nye plejeplaner. Her indtænkes udelukkende skovninger, hegninger, græssere og øget hydrologi. Der er ikke taget særlige vurderinger i de enkelte skove. Den samme løsning udruller i Danmark uden tanke om de eksisterende rødlistearter.

Af samme grund frygter Foreningen Fri Natur at etablering af en naturnationalpark bevirker en nedgang i artsrigdommen, da det er **et stort eksperiment med udrulningen af Naturnationalparker i Danmark**, som skovrider Søren Oldenburg udtalte ved Nordsjællands Ridelaugs generalforsamling den 21. februar 2024.

Nedenfor er uddrag fra artikel om undersøgelse af biodiversiteten i græsningsprojekter af 5. september 2022, som er foretaget af følgende: Anne Eskildsen, biolog, Heidi Buur Holbeck, biolog, og Jacob Krog, specialkonsulent, alle fra SEGES.

Projektet viser samtidig, at den græsning, der gennemføres, ofte er for intensiv ift. at gavne biodiversiteten, selv på meget værdifulde naturarealer. Hvis græsningstrykket sættes højere end det anbefalede niveau, nedbides de planteressourcer, som er af afgørende betydning som bl.a. nektar- og pollenkilder.

Overgræsning medfører dermed mangel på blomstrende urter gennem hele sæsonen og fjerner livsgrundlag for de dyr og planter, som græsningen ellers skulle være til gavn for. Dette kan være katastrofalt for den lokale flora og fauna.

Årsagerne til dette misforhold skal i høj grad findes i manglende incitament til at gennemføre en græsningsindsats, der er optimal for biodiversiteten.

I de nuværende tilskudsordninger til græsning af naturarealer opnås det højeste tilskud via en intensiv drift, hvilket er i modstrid med de naturforvaltningsmæssige ønsker og mål for de mest værdifulde naturarealer. Flere dyr redder ikke økonomien – eller naturen. Undersøgelsen sætter samtidig fokus på, at omkostningsniveauet på bedrifter, der ønsker at udføre naturpleje, skal tilpasses nøje efter det tilgængelige tilskud, da det primært er tilskuddet, der skal dække omkostningerne.

Fri Natur ser ikke stor hegning og udsættelse af husdyr, som en løsning til forbedring af biodiversiteten.

Lær nu af vores nabolande i stedet.

Fri Natur henviser til denne artikel.

Uddrag af artikel af 13. nov. 2019

Professor Professor Carsten Rahbek: Drop kampen for de grønne enge – den kan koste biodiversitet

Hvis vi forsøger at fastholde naturen, som den var, da vi var børn, får vi problemer, mener professor. Klimaforandringer vil ændre dansk natur

Årsagen er, at hver gang temperaturen stiger med 1 grad, vil arter som en tommelfingerregel arbejde sig 100 km længere nordpå, forklarer Professor Carsten Rahbek.

Det betyder i bund og grund, at vi formentlig går en fremtid i møde, hvor dyr i Danmark vil have langt mindre brug for de grønne, våde enge og i højere grad have brug for andre, tørrere typer natur at færdes i.

»Hvis vi har en naturforvaltning, der fastholder naturen, som den var, da vi var børn, får vi et problem, for ikke særligt mange arter skal ind i den type natur.«

Mere konkret betyder det, at klimaforandringerne sandsynligvis vil for eksempel få fuglearter til at forsvinde nordpå – en bevægelse, der allerede er i gang. Edderfuglen vil for eksempel helt forsvinde fra Danmark.

Ifølge Professor Carsten Rahbek vil især de rødlistede – altså truede – arter med små bestande blive ramt. Det drejer sig for eksempel om hver femte af vores fuglearter, blandt andre vadefugle.

Mange af dem er knyttet til vores grønne enge. »Fastholder vi eksempelvis de våde enge, er der risiko for, at vi mister arter, der alligevel er på vej ud, mens der intet naturligt levested vil være for nye arter at flytte ind i,« fortalte Professor Carsten Rahbek for nylig på et symposium på Københavns Universitet. Professor Carsten Rahbek, professor på Center for Makroøkologi, Evolution og Klima ved Københavns Universitet.

Begrænset adgang for friluftslivet

Skovene bør være tilgængelig for alle mennesker. Hegn, store utilregnelig dyr, låger, øget vandstand skaber enkeltvis og i kombination begrænset adgang og tilgængelighed. Det vil forhindre mange mennesker i at bruge skoven til motion, rekreation og naturoplevelser. Befolkningens fysiske og mental sundhed vil blive påvirket negativt af planerne. Forskere har gennem tiden dokumenteret, hvordan ophold i naturen reducerer stress, forbedrer humøret og øger immunforsvaret og færre sygedage og hospitalsophold har en gavnlig samfundsøkonomiske virkning. Regeringen burde have foretaget en 360 graders analyse af disse tiltag inden en ændring fra naturnær skovdrift til naturnationalparker og konvertering af skove til ”urørt skov”.

Hegn timer i forbindelse med kysten

Hvis Naturstyrelsen vil hegne ude på stranden for at kunne holde græsserne, vil det hindre adgangen for gående. Naturbeskyttelsesloven giver netop adgang til altid at kunne færdes langs vandet ved de danske kyster. Dette vil være at adgangsbegrænsning. Hegnet bør sættes, således at man i stor afstand til hegnet ikke hindrer færdsel med hund og hest. Sker dette ikke vil borgerne med hund, hest eller børn kunne færdes sikkert på denne strækning. Heste er nervøse og skal kunne fjerne sig fra et hegn med dyr og ikke have en vandkant tæt på den modsatte side.

I øvrigt vil anlæg indenfor strandbeskyttelseslinien altid skulle have en tilladelse ved Kystdirektoratet. Er denne tilladelse ikke givet, vil her være mulighed for at indgive en klage.

Manglede analyser af risiko for friluftslivet

Fri Natur vil minde om, at der ikke er foretaget en kortlægning af friluftslivet i områderne, der står overfor forandring, ligesom, der ikke er foretaget en risikovurdering og kortlægning af ulykker i naturplejeprojekter, som kunne afdække risikoen for friluftslivets mangfoldige aktiviteter.

Færre muligheder for friluftslivet

Planerne for Urørt skov vil begrænse mulighederne og sikkerheden for diverse fritids- og sportsaktiviteter, f.eks. spejdeture, skovture for familier, børnehaver, skoler og lejrskoler, trailløb, orienteringsløb, mountainbiking, overnatninger i skovene, hestevognskørsel, hundslædekørsel, ridning og vandreture med hund mm. Disse aktiviteter er vigtige for at fremme et aktivt liv og socialt samvær - generel sundhed i Danmark.

Særligt, når der udsættes store husdyr eller store, vilde arter vil de fleste friluftaktiviteter blive påvirket negativt. I en national undersøgelse erklærer 26,1% af de adspurgte sig enige eller delvist enige i, at ”jeg ville føle mig utryk ved at færdes i naturnationalparkerne, hvis der er sat kvæg og/eller heste ud” (KU 2022). Tilgængeligheden bliver dermed væsentligt reduceret for mange brugergrupper.

Øget risiko for ulykker

Visse områder vil blive hegnet og der har allerede været utallige sammenstød mellem dyr fra indhegninger og dem der har vovet at gå ind i områderne. Det viser nedenstående liste, over ulykker med borgere og færden med store græssere. Også i Lille Vildmose har Aalborg kommune advaret borgerne mod elgene. Ja, de er sky med meget farlige ved situationer med mennesker og andre dyr som heste og hunde.

Der er usikkerhed om hvor ansvaret kan placeres - hos den enkelte, hos dyreholderen eller Naturstyrelsen? Ulykkerne kommer og Fri Natur vil mene at når Naturstyrelsen har udsat dyrene er det også her ansvaret skal placeres – særligt, når man ikke har foretaget de nødvendige forudgående analyser.

Og hvem der har ansvaret for ulykker, hvis mødet mellem store græssere og skovgæster bliver fatal, når man som organisation, institution eller forening har børn, gæster og/eller sportsudøvere med i hegningerne?

Eksempler på hændelser, der er kommet i medierne

2024 Ko angreb borger i sommerhusområde på Horns Herred

2023 Minister i natur-sag: Ko trampede på soldat

2022 Skræmmende oplevelse i Mols Bjerge på kanten til det livstruende

2022 (2020) Angrebet af rasende ko. Hyggetur med børnene blev til mareridt

2021 Turister omringet i Mols Bjerge og angrebet af tyr

2021 Kvinde angrebet af ko

2021 Køer drev syvårig på flugt. Nu er dyrene blevet fjernet

2020

2019 Helt modig datter reddede far fra vild tyr

2017 Opråb fra Lille Vildmose: Hold jer fra elgene | TV2 Nord

2017 Overfaldet af vilde køer. 67-årig kvinde hårdt kvæstet på Helgenæs

2017 Mand trampet ihjel af ko i Broager

2017 Angrebet af køer i indhegning. Jeg slap mirakuløst med liv og førlighed i behold

2017 John Henriksens hund blev mast ihjel: - Naturstyrelsen har ikke gjort nok

Bag disse artikler skjuler der sig mørketal med mange nærvedhændelser og ulykker, som ikke har nået mediernes overskrifter.

Alternative forslag:

Fri Natur støtter en bæredygtig naturnær skovdrift, der sikrer både biodiversitet, CO₂-optag og fri adgang til naturen for alle. Naturnær skovdrift indebærer en række forskellige tiltag, herunder:

- Fri adgang for alle: Områderne skal være tilgængelige og sikre for alle mennesker – også os med hund, så vi alle kan nyde naturens sundhedsfremmende effekter i vores fælles natur. Flora og fauna har brug for spredningskorridorer for at kunne spredes og vandre frit. Fri Natur foreslår at sætte naturen fri og lade skovene dominere landskaberne.
- Pleje af lysåbne områder: Lysåbne områder er vigtige for mange danske arter og bidrager til et mere varieret landskab – begræns hegninger med græssere til kun de områder hvor periodevis afgræsning på de eksisterende lysåbne arealer.

Danmark ligger for nordligt til at understøtte græsning hele året. Tørt græs er ikke at sammen- ligne med hø. Der er ingen næring tilbage. Græssers fordøjelse er ikke egnet til at skulle nedbryde cellulose i knopper, grene og bark – og er ikke ”naturlige” fødeemner for de fremavlede husdyrtyper.

Indretning af mindre hegninger skal udføres væk fra stier og veje, således at vi der ikke ønsker at færdes blandt kvæget/dyrene får alternative ruter.

- Brug af plukhugst: Plukhugst sikrer en kontinuerlig tilvækst af træer og dermed en jævn CO₂-optag, samt forsyner vores land med certificeret, bæredygtigt tømmer til bæredygtigt byggeri.

Kilder:

- <https://www.dn.dk/vi-arbejder-for/skov/skov-og-klima/>
- <https://macroecology.ku.dk/other-publications/biodiversity-danishforests/CMEC-skovrapport-2016-v2.pdf>
- <https://mst.dk/erhverv/groen-produktion-og-affald/skovbrug/privatskovdrift/naturaer-skovdrift>
- <https://www.dn.dk/vi-arbejder-for/skov/skov-og-klima/>
- <https://macroecology.ku.dk/other-publications/biodiversity-danishforests/CMEC-skovrapport-2016-v2.pdf>
- <https://mst.dk/erhverv/groen-produktion-og-affald/skovbrug/privatskovdrift/naturaer-skovdrift>
- <https://bevardedanskeskove.dk/>
- <https://frinaturdanmark.dk/>
- <https://www.facebook.com/frinatur>
- <https://www.facebook.com/groups/312861966884220>
- <https://www.dn.dk/vi-arbejder-for/skov/skov-og-klima/>
- <https://macroecology.ku.dk/other-publications/biodiversity-danishforests/CMEC-skovrapport-2016-v2.pdf>
- <https://mst.dk/erhverv/groen-produktion-og-affald/skovbrug/privatskovdrift/naturaer-skovdrift>
- https://dof.dk/om-dof/nyheder?nyhed_ID=2078
- <https://www.geoviden.dk/6-000-aars-skovrydning-kan-aflaeses-underoestjysk-soe/>

Med venlig hilsen på vegne af Foreningen Fri Natur

Bestyrelsesmedlemmer:

Joachim Parbo

Facebook <https://www.fb.com/frinatur>

Debatgruppe <https://www.fb.com/groups/frinaturd>

Hjemmeside <https://Frinaturdanmark.dk>

Foreningen Hellebæk Kohaves Venner (HKV)

Høringssvar fra foreningen Hellebæk Kohaves Venners til Projektbeskrivelse og forvaltningsplan for **Naturnationalpark Hellebæk**

Hellebæk Kohaves Venner (HKV) har gennem 25 år formidlet naturen og biodiversiteten i Hellebæk Kohave – den kommende Naturnationalpark Hellebæk (NNPH). Siden foreningens start har vi afholdt talrige arrangementer og aktiviteter for tusinder af borgere i alle aldre og bidraget til at øge naturforståelsen. Foreningens medlemstal har gennem alle årene ligget på 200-300 medlemmer. Foreningen har gennem alle årene haft et fantastisk samarbejde med Naturstyrelsen og vi ser frem til at fortsætte samarbejdet efter etableringen af naturnationalparken. I HKV's bestyrelse arbejder vi

desuden på at få flere af foreningens medlemmer til være med til observere og registrere arterne og udviklingen i området, herunder gennem citizen science projekter.

Det er foreningens håb at den kommende NNP Hellebæk vil bidrage til en mere ”naturlig” forståelse af hvad vild natur er. At det bliver et sted hvor det primære fokus er på at vi skal have mere natur for naturens skyld og ikke for at tilgodese økonomiske og æstetiske interesser. I HKV ønsker vi at spille en væsentlig rolle i at bidrage til det.

Vi mener at planen for NNP Hellebæk er ambitiøs og dybtgående i forhold til at skabe rammerne for en øget biodiversitet i fremtidens natur i Hellebæk området.

Det er vores holdning at den videre bearbejdning der er sket af hegningens forløb, generelt er vellykket og er blevet meget bedre end de oprindelige udkast. Dog har vi nedenstående forslag til forbedringer:

Vi havde foretrukket at der i stedet var blevet valgt at lave et lavt ydre kvæghegn og ikke noget indre hegn. Inden for hegningen skulle der have været mere effektive græssere som heste og kvæg og med mulighed for naturlig indvandring af vildt, fra lokale bestande. Det er ønskeligt at der kommer mere varieret græsning med flere større arter, herunder heste og kvæg i skovdelene. Dyrene skal indgå i naturligt reproducerende bestande af hensyn til arternes sociale adfærd og dynamik. Formålet med større græssere er at skabe flere lysåbne områder, med større biodiversitet til følge.

Vi synes det er ærgerligt at de store græssere i skovene er fravalgt med argumenter om at der findes kulturværdier der vægter tungere. Det strider mod NNPs formål som er at skabe større biodiversitet. Vi havde gerne set at man havde undersøgt mere dybtgående om store græssere og kulturværdierne kunne have sameksisteret med behørig hensyntagen til både natur som kultur. Vores oplevelse er at afslaget mod store omkring kulturværdierne er begrundet i et enkelt tilfælde, hvor uhensigtsmæssig placering af foderplads har ført til at kreaturerne har vandret over et stendige og skadet det. Derfor er det vores håb at holdningen til hvor de store græssere kan færdes, revideres.

En mangel i projektet er fraværet af ådsler, idet større døde dyr ikke bliver efterladt. Vi vil derfor foreslå at der udpeges områder hvor det er muligt at udlægge/efterlade ådsler til gavn for de arter der er tilknyttet ådsler. Hvis ikke det er muligt foreslår vi at eventuelt afskudte dyr brækkes og flås i NNPen og resterne efterlades.

Vi ser gerne en præcisering af hvordan særligt sårbar fauna i den kommende NNP vil blive beskyttet. Der vil forventeligt være mere forstyrrelse med det forventeligt øgede publikumsantal der nok vil følge. Vi tænker her særlig på fuglearter der er følsomme overfor forstyrrelser, så som havørnen (dog for havørnens vedkommende ser området ud til at være sammenfaldende med faunalommen vest for Bøgeholm Sø), duehøg, hvepsevåge, lærkefalk og andre ynglende fåtallige fugle.

Vi ser frem til at der etableres toiletfaciliteter ved den tidligere avlsgård, da foreningen har mange publikumsarrangementer, som har udgangspunkt herfra. Vi har også en del arrangementer med udgangspunkt ved Julebæk strand. Med de mange badegæster, der benytter området og yderligere besøgende til NNP ved den fremtidige port, må der forventes øget pres på området. Der kan allerede ses et pres nu, hvor trængende besøgende ser sig nødsaget til at forrette deres nødtørft i skovbunden. Det vidner de mange hvide servietter om, der flyver rundt i området bag parkeringspladsen. Vi opfordrer til at NNP tager en dialog med Helsingør Kommune om oprettelse af toiletfaciliteter, da området ligger udenfor NNP og mange af toiletgæsternes ærinde ikke vil være besøg i NNP.

Det nævnes at HKV's formidlings- og naturplejeudstyr opbevares i Karens Hus og at den fremtidige anvendelse af huset skal afklares nærmere. Vi ønsker forsat mulighed for at opbevare udstyret og indgår meget gerne i en dialog om hvordan vi, også mere intensivt, kan benytte huset i samarbejde med andre interessegrupper.

Bedste hilsner
Michael Hansen
Formand for Hellebæk Kohaves Venner

Forsvarets Etablissement-og Terrænkommendo

Til: Ministeriet for Grøn Trepert, Naturstyrelsen

Høring af projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk

Etablissement-og Terrænkommendoen (ETK) har modtaget høring af projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk.

ETK gør opmærksom på at Forsvarsministeriet kan have aktiviteter på Naturstyrelsens arealer ved Hellebæk.

Hegning og afgræsning må ikke være en hindring for Forsvarsministeriets fortsatte aktiviteter i området.

Forvaltningsplanen skal sikre, at der kan iværksættes nødvendige aktioner løbende, hvis militære aktiviteter påvirkes som følge af aktiviteter forbundet med konvertering til Naturnationalpark. Aktiviteter der kan påvirke de militære aktiviteter er hydrologiske forandringer eller ændringer i bevoksningskarakter o.l.

Det bør sikres at Forsvaret inddrages inden, igangsætning af aktiviteter forbundet med konvertering til Naturnationalpark implementeres, for at sikre at Forsvarets interesser tilgodeses i området.

Eventuelle henvendelser i sagen bedes rettet til sagsbehandler Johan Kristian Pedersen på mail: FES-NPS12@mil.dk eller telefon 7281 3168.

Med venlig hilsen
Jane Fuglsang Bech
Chefkonsulent
Chef for Natur- og Plansektion

forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk.

Friluftsrådet Nordsjælland fremsender herved vort høringssvar vedr. forslag til projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk. Det sker med baggrund i den politiske beslutning om etablering af en kommende Naturnationalpark Hellebæk på baggrund af områdets høje indhold af natur, biodiversitet og historiske kulturanlæg/spor, samt beslutningen om, at der skal være et indre, mindre hegn til kvæg og et ydre, højt hegn til kronvildt. Friluftsrådet bakker op om naturnationalparken, fordi der tages hensyn til både naturbeskyttelse og friluftsliv

Overordnet set er forslaget om projektbeskrivelsen og forvaltningsplanen vel gennemarbejdet i et meget tæt samarbejde med den tidligere nedsatte projekt gruppe og efterfølgende i den af Naturstyrelsen nedsatte bestyrelse for den kommende Naturnationalpark Hellebæk.

Der har siden årtusindskiftet, hvor naturstyrelsen overtog de militære arealer, været et meget tæt samarbejde med den Naturstyrelsesenhed, som har administreret arealerne, og de mange organisationer, herunder Friluftsrådet, som har haft deres aktiviteter i området.

Friluftsrådet lokalt har medvirket til at få en række friluftsfaciliteter etableret i de sidste 15-20 år via Friluftsrådets udlodningsmidler. De store handicapshelters med handicaptoliet i Edens Have, fugleudsigtshuset ved Pernillesøen, madpakkehuset med formidling, flere fiskebroer og tilskud til renovering af Anes Hus.

I bestyrelsen har der været en god dialog og et konstruktivt samarbejde, hvor lokalbefolkningen og organisationerne er blevet involveret med mange off. møder og ture m.m.

Men Friluftsrådet Nordsjælland har en række kommentarer og ideer til projektbeskrivelsen og forvaltningsplanen herunder.

Antallet af låger, stenter m.m. er meget fint placeret, også i forhold lokalbefolkningens muligheder for at komme ind uden de store omveje. Men brugskvaliteten bør beskrives tydeligheder i forhold til gående, handicappede, cyklende eller ridende. Ved de nuværende og planlagte P-pladser, må der arbejdes for at skabe flere parkeringsmuligheder.

Med etableringen af naturnationalparken er der en række organisationer, som føler sig begrænset i deres virke i udøvelsen af deres aktivitet i forhold til, hvad de tidligere har haft mulighed for. Det drejer sig om orienteringsløberne, som må sikres O-løbsmuligheder enkelte gange om året i stilleområder. Ellers må der sikres kompensationsområder i de omkringliggende skove, hvor der tidligere har været O-løbsbegrænsninger. For de ridende er det fint med en ridemulighed på ydersiden af det høje hegn ud mod Skinnersøvej. Men kunne man ikke finde lignende muligheder andre steder langs det ydre hegn og bruge det som ATV-vedligeholdelsesspor? Såfremt MTB-brugere får deres aktiviteter reduceret, skal de også kompenseres til andre steder.

Formidlingsindsatser skal være i højsædet. En rig natur, som fremmes i den kommende Naturnationalpark Hellebæk, giver mulighed for gode og mangfoldige naturoplevelser og friluftsliv.

Det kan samtidig være rammen for et styrket og varieret friluftsliv til gavn for befolkningens naturforståelse, livskvalitet og sundhed. Formidlingen skal medvirke til at skabe færrest mulige konflikter og/eller være oplysende omkring historien og adfærden i området. Det kan styrke mulighederne for friluftsliv og bidrage til at reducere en eventuelt oplevet utryghed hos nogle brugergrupper, f.eks. færden blandt græssende dyr. En særlig målgruppe for et natursyn i forhold til at udvikle naturdannelse og naturforståelse, er børn og unge.

Det er besluttet politisk, at det ydre hegn skal være så højt af hensyn til kronvildtet. Vi støtter op om mange, mindre passager i det ydre hegn, hvor råvildt og andre mindre dyr kan komme ud og ind af Naturnationalparken. Enkelte af vores medlemsorganisationer siger nej til det høje hegn. Men de opfordres til at kommunikere dette gennem deres egen medlemsorganisations høringssvar. Naturstyrelsen opfordres til at revurdere linjeføringen med det høje hegn i og omkring Bondedammen.

Der er gennem mange år etableret en lang række friluftsfaciliteter i området. Friluftsrådet støtter meget kraftigt om omkring etablering af et udsigtstårn/formidlingsbygning. Desuden ønsker vi etableret en række shelters med bålplads incl. toiletforhold. Alle faciliteter placeret på arealet ved den tidligere avlsgård. Vi ønsker at fastholde muligheden for at "Karens Hus" kan bruges foreningshus. Evt. med formidlingsmuligheder og udstillinger, samt mindre aktiviteter.

Der skal være en løbende indsamling af erfaringer på både friluftsliv og biodiversitet. Friluftsrådet lægger stor vægt på, at der indsamles erfaringer om udviklingen i natur og friluftsliv i nationalparken, så de kan bruges konstruktiv i løbende tilpasninger af forvaltningen af områderne.

Friluftsrådet henholder sig til, at naturstyrelsen, er dem, der udsætter græssende dyr, har ansvaret for, at dyrevelfærden er i orden. Dyrevelfærdsloven gælder, også selvom der eventuelt søges dispensation om fravigelse af konkrete bestemmelser.

Der henstilles kraftigt til, at naturstyrelsens medarbejdere får den fornødne uddannelse til at varetage dyrevelfærd i Naturnationalparken.

Mvh

Peter Bennett

*Forperson Friluftsrådet Nordsjælland
Bestyrelsen naturnationalpark Gribskov
Udpeget af DGI Nordsjælland*

Mvh

Poul Erik Pedersen

*Medlem af bestyrelsen for nationalparken
Hellebæk, som repræsentant for Friluftsrådet
Nordsjælland*

Hellebæk-Aalsgaard Egnshistoriske Forening (HAEF)

HELLEBÆK-AALSGAARD
EGNSHISTORISKE FORENING

Hermed følger Høringssvar fra Hellebæk-Aalsgaard Egnshistoriske Forening (HAEF) vedrørende høring af "Projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk", udsendt af Naturstyrelsen den 23. august 2025.

HAEF har gennemlæst beskrivelsen og forvaltningsplanen med vore egnshistoriske øjne. Vi er grundlæggende tilfredse med, at de rammeforudsætninger, der eksisterer for det historiske Hellebæk inklusive de vigtige kulturminde i Teglstrup Hegn og Hellebæk Skov tages alvorligt, herunder punktfredningerne fra før 2. verdenskrig og ligeledes den efterfølgende Hellebækgård fredning, der

sikrer det lysåbne overdrev mod tilgroning. Vi bifalder Naturstyrelsen samarbejde med Museum Nordsjælland og Slots- og Kulturstyrelsen, samt den politiske aftale, der er indgået vedrørende beskyttelse af fortidsminder i Naturnationalparken.

Vi vil påpege nogle områder i beskrivelsen og især i forvaltningsplanen, hvor man efter vor mening skal være særlig opmærksom. Vi er fortsat af den opfattelse, at Bondedam ikke skal være med i Nationalparken. Uden Bondedam vil Naturnationalpark Hellebæk fortsat være meget større end Naturnationalpark Ulvshale, og den biodiversitet, der er i Bondedammen findes sandsynligvis bedre på nogle af de genskabte damme og vådområder i Naturnationalparken.

HAEF ønsker at påpege, at da Kohaven blev etableret var græsningstrykket betydeligt højere end det forventes at være i fremtiden, og at dette forhold kan påvirke de lysåbne arealer og skovbryn negativt. Dermed kan Hellebækgård-fredningens udsigter komme under pres, hvis ikke der foretages oprettende hugst/rydning på arealer og skovbryn, der springer i skov. Forvaltningsplanen bør således indeholde formuleringer, som sikrer at de anbefalede rydninger af arealer og skovbryn kan finde sted. Ved Anes hus, som HAEF efter overenskomst med Naturstyrelsen nu har vedligeholdelses og anvendelsesansvar for, har vi netop ved rydning, for nyligt genskabt udsigten over Bøgeholm Sø.

I forbindelse med etablering af Naturnationalparken skal der etableres et ydre hegn. Vi så gerne at hegnet blev trukket syd om Bondedam, som det sker ved Kopperdam. Lader det sig ikke gøre, må hegnet i det mindste gå bagom klinten ved Bøssemagergade 72 for derefter at gå over i en flydespærre. Desuden bør der være uhegnet udsigt fra Hellebækvej over Bondedam. Det er vores opfattelse at Hammermøllen kan tjene som indgangsport til Naturnationalparken. Hammermøllen ligger på den kulturhistoriske vandrerute, der er P-muligheder, der er toilet i cafeens åbningstid, og der er mulighed for at få vådt og tørt.

Vi tilslutter os, at de kulturhistoriske hydrologiske forhold i Naturnationalparken genoprettes i tæt samarbejde med de kulturhistoriske myndigheder, og at der foregår en løbende monitorering af både hydrologi og kanaler og diger. Dette forhold forventer vi bliver en central del af den kulturhistoriske forvaltningsplan.

HAEF er opmærksom på, at der udarbejdes en forvaltningsplan for fortidsminder for Teglstrup Hegn og Hellebæk Skov. Vi støtter det lovgivningsmæssige krav om, at der foretages en basisregistrering af fortidsminder og deres tilstand inden etablering af Naturnationalparken. Vi er ligeledes parate til i det omfang det er muligt, at deltage i det løbende tilsyn med fortidsminder og diger.

Hellebæk-Aalsgaard Egnshistoriske Forenings (HAEF) kommentarer til ”Projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk” opdateret version 29. august 2025.

Kapitel 2: Eksisterende forhold.

I afsnit 2.3 om §3-beskyttet natur og andre lysåbne arealer bemærkes at Hellebæk Kohave er et markant landskabselement i området. Det beskrives også, at ved etableringen af Kohaven var der i begyndelsen sommergræsning med et forholdsvis højt græsningstryk. Det hegnede område er siden blevet udvidet, mens antallet af dyr er reduceret, hvilket allerede nu medfører, at dele af området er sprunget i skov. Dermed kan Hellebækgård-fredningen komme under pres, hvis ikke, der til sikring af Hellebækgård-fredningens udsigter, foretages oprettende hugst/rydning på arealer og skovbryn,

der springer i skov. Forvaltningsplanen bør således indeholde formuleringer, som sikrer at de anbefalede rydninger af arealer og skovbryn kan finde sted.

Omkring afsnit 2.8 Rekreative forhold indikeres det, at Naturstyrelsen foretager analyser af trafikken gennem skoven. Omfanget af trafikken er ikke oplyst, ligesom det heller ikke fremgår, hvorledes trafikken er fordelt på fodgængere, cyklister, ridende og motoriserede. Særligt støjende knallerter, der tilsyneladende anvender Gl. Hellebækvej mellem Ålsgårde og Helsingør bør begrænses af hensyn til udviklingen i Naturnationalparken.

Vedr. afsnit 2.9 om fredede og beskyttede fortidsminder er der stor overensstemmelse mellem Naturstyrelsens og Museum Nordsjællands holdninger til fortidsminderne, og HAEF's tilsvarende holdninger. I vor forening er vi meget afhængig af et godt og konstruktivt samarbejde med Naturstyrelsen om fortidsminderne. Dette samarbejde fungerer rigtigt godt. I HAEF er vi enige i beskrivelsen af, at Hellebækgård-fredningens udsigter skal bevares, og vi er indstillet på fortsat at gå ind i arbejdet med disse udsigter. Dette er senest kommet til udtryk ved Anes hus, hvor vi har stået for genskabelse af udsigten fra huset over Bøgeholm sø.

Det skal i øvrigt bemærkes at "Selskabet til Anes hus bevarelse" er nedlagt, og denne forenings aftaler med Naturstyrelsen er overført til HAEF, der i forvejen har aftaler med Naturstyrelsen om vedligeholdelse, drift og anvendelse af en historisk bygningsmasse og arealer i Hellebæk, primært Hammermøllen, Turbinehuset, Proberhuset og Skovladen. HAEF er ligeledes opmærksom på, at der eksisterer andre bevaringsværdige landarbejderejendomme i Naturnationalparken, ikke mindst Gl. Skovhus og Karens hus. HAEF er indstillet på, på længere sigt, at gå ind i arbejdet med vedligeholdelse og anvendelse af disse ejendomme, i samarbejde med Naturstyrelsen.

Mht. graven på øen i Bondedam, er det grev Werner Ernst Carl Schimmelmann, kaldet grev Werner, der ligger begravet der. Vi foretrækker, at Werner medtages i navnet i beskrivelsen, som ellers er korrekt. Det kan også nævnes, at Naturstyrelsen i samarbejde med HAEF og Nationalpark Kongernes Nordsjælland har etableret en kulturhistorisk vandresti med 10 tavler, der omhandler områdets kulturhistorie. 2 af disse er placeret i den kommende Naturnationalpark, og kan evt indgå som et led i den foreslåede kulturhistoriske vandresti i Naturnationalparken.

HAEF ser frem til at modtage til kommentering den kulturhistoriske forvaltningsplan, der er under udarbejdelse i Naturstyrelsen.

Kapitel 3: Planlagte tiltag og anlæg

I kapitel 3.2 er der en omfattende diskussion af valg eller fravalg af store planteædere. HAEF har ingen kommentarer til dette bortset fra, at vi støtter den politiske aftale, der forhindrer at der udsættes dyr, eller sker udvidelser af det eksisterende kohavehegn, som kan bringe fortidsminderne i fare. Vi er også indstillet på at deltage i monitorering af kulturminderne, således at vi kan bidrage til en hurtig udbedring, hvis der sker en destruktion af nogle minder.

Som allerede påpeget ovenfor kan vi have bekymring for om dele af den lysåbne kohave og skovbryn springer i skov i strid med Hellebækgård-fredningen. Vi antager, at Naturstyrelsen vil sikre et nødvendigt græsnings- og browsingtryk, så dette undgås.

Et væsentligt element i anlægget i forb.m. etablering af Naturnationalparken er etablering af et ydre hegn af betydelig højde og styrke. Helt generelt finder HAEF, at den valgte linieføring for hegnet er OK. Vi sætter pris på, at hegnet er trukket syd om Kobberdam, og så også gerne noget tilsvarende for Bondedam. Men under forudsætning af, at hegnet skal nord om Bondedam har vi nogle

bemærkninger, der knytter sig til forløbet ved Turbinehuset, hvor vi ønsker, at hegnet forløber bag om den karakteristiske klint forevigt af mange guldalderkunstnere, heriblandt P.C. Skovgaard, inden hegnet dykker ned i Bondedam med en flydespærre, der ikke skal fremstå i for landskabet ukarakteristiske farver. Vi er også af den opfattelse, at der skal være udsigt fra Hellebækvej over Bondedammen uden et forstyrrende hegn.

P.C Skovgaard. *Sommereftermiddag ved en indsø - Bondedammen i Hellebæk 1859.*

Vi tilslutter os, at hegnet ikke omkranser græsmarken vest for Bøssemagergade, der anvendes til parkering ved større arrangementer på Hammermøllen eller i skoven.

Det er ligeledes vores opfattelse, at Hammermøllen kan fungere som en indgangsport til Naturnationalparken, idet der dels kan uddeles brochuremateriale om Naturnationalparken, opstilles kort over parken og samtidig være et spise- og kaffested for de besøgende. Desuden er der toilet ved Hammermøllen, der er åbent i Hammermøllens åbningstid. Dette toilet fungerer også som toilet for strandgæster ved Julebæk.

Hellebækvej gennem kohaven, der oprindeligt blev anlagt af Christian IV med midler fra Øresundstolden, var tidligere en fin asfaltvej, der egnede sig godt til cyklister. Men efter opløjning af vejen blev den stort set ufarbar, hvilket havde en betydelig indvirkning på vejens benyttelse for cyklister. HAEF har konstateret, at Naturstyrelsen er ved at udbedre vejen, så den får karakter af god grusvej, hvilket vi i HAEF bifalder. Det vil igen give en fremragende cykelsti gennem Naturnationalparken.

I forbindelse med udbedring af vejstykket fra avlsgården til Kohavehus passeres en vejbro over bækken fra Skidendam. Denne bro er fra 1700-tallet, og der er behov for, at den bliver sat i stand, da stensætningen ved broen er stærkt forvitret.

Vi tilslutter os, at de hydrologiske forhold i Naturnationalparken genoprettes i tæt samarbejde med de kulturhistoriske myndigheder. Det drejer sig blandt andet om Gåsedam samt Lille- og Store Mørkedam. Det er også væsentligt for os, at kanalerne mellem dammene er synlige og fri for ødelæggende plantevækst. Vi finder det positivt, at det tilstræbes, at bevoksningsdækket ved

fortidsminder sikrer, at fortidsmindet henligger i halvskygge, så bevoksningens udvikling er langsom.

Kapitel 4: Forvaltningsplan

HAEF er opmærksom på, at der udarbejdes en forvaltningsplan for fortidsminder for Teglstrup Hegn og Hellebæk Skov. Vi støtter det lovgivningsmæssige krav om, at der foretages en basisregistrering af fortidsminder og deres tilstand inden etablering af Naturnationalparken. Vi er ligeledes parate til i det omfang det er muligt at deltage i det løbende tilsyn med fortidsminder og diger.

Endelig vil vi påpege i forbindelse med frivillige foreninger, at HAEF er den historiske forening i Hellebæk og Ålsgårde, som har samarbejdsaftale med Naturstyrelsen om vedligeholdelse, drift og anvendelse af Hammermøllen, Turbinehuset, Proberhuset, Skovladen og nu også Anes hus, samt vedligeholdelse af arealerne omkring de nævnte ejendomme. Derudover driver HAEF et lokalhistorisk arkiv, der indsamler materiale og dokumenterer den nuværende og tidligere tiders historie i og omkring området. Endelig søger HAEF, at formidle Hellebæk og Ålsgårdes historie gennem udstillinger, foredrag og rundvisninger, samt udgivelse af årbøger.

Hammermøllens Venner er en støtteforening for HAEF, hvis primære formål er at indsamle penge til vedligeholdelse gennem afholdelse af pinsemarked og julestue.

Med Venlig Hilsen
Hellebæk-Aalsgaard Egnshistoriske Forening.

Helsingør Kommune

Helsingør Kommunes høringssvar til udkast til Projektbeskrivelse og Forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk

Helsingør Kommune har med stor interesse læst udkastet til *Projektbeskrivelse og Forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk*, som Naturstyrelsen har sendt i offentlig høring i perioden 21. august – 23. oktober 2025.

Naturstyrelsen har imødekommet Helsingør Kommunens anmodning om fristforlængelse frem til 3. november 2025, så sagen har kunnet behandles i Byrådet den 27. oktober 2025. Sagsprotokollen fra kommunalbestyrelsen møder den 9. oktober, 20. oktober og 27. oktober 2025 er vedlagt.

Projektets knap 600 ha store bynære naturareal i tilknytning til Hellebæk, Nygård, Ålsgårde og Helsingør har stor betydning for kommunen. Området er ikke alene vigtigt som en del af kommunens grønne profil, men også som et centralt friluft- og oplevelsesområde for borgere og besøgende. Naturnationalparken vil styrke Helsingør Kommunes naturprofil og understøtte mulighederne for naturnære rekreative oplevelser tæt på bysamfundene.

Projektet ligger i god tråd med Helsingør Kommunes *Vision 2030*, hvor et af hovedmålene er at sikre en varieret og sammenhængende natur samt let adgang til naturoplevelser. Samtidig

understøtter det kommuneplanens udpegninger af *Grønt Danmarkskort* med et mål om en forstærket indsats for at skabe større, sammenhængende og varierede naturområder. Generelt finder vi, at der er tale om et gennemarbejdet projekt, hvor hensyn til friluftsliv, landskab, kulturhistorie og naboer er fint afvejet i forhold til hovedformålet om at fremme biodiversiteten. Projektet vurderes at ville tiltrække endnu flere gæster til området end i dag. Det er derfor positivt, at der er indarbejdet besøgsfaciliteter ved Hellebæk Avlsgård, og at opretholdelsen af eksisterende adgangsveje gennem låger sikrer, at borgerne fortsat kan bevæge sig i området på samme måde som hidtil.

Helsingør Kommune ser frem til gennemførelsen af Naturnationalpark Hellebæk i sin helhed. Vi har dog enkelte opmærksomhedspunkter, som fremgår nedenfor.

Hegn

I forbindelse med placeringen af det ydre hegn kan vi se, at der er afsøgt flere muligheder, hvor landskab og naboer kan blive mest påvirket, bl.a. ved Ny Hellebæk. Vi finder, at der er foretaget en saglig afvejning af hensynet til at få en så stor hegning som muligt, samtidig med at nabo- og landskabshensyn tilgodeses mest muligt. Vi anbefaler dog, at Naturstyrelsen går i yderligere dialog med de berørte beboere i Hellebæk om den præcise hegnsløsning.

Vi gør desuden opmærksom på stendiget ud mod de flotte morænebakker i den nordvestlige grænse af den fredede Vestkile ved Esrumvej 200, matrikel nr. 57a Helsingør Overdrev.

På det digitale kort går hegnet meget tæt på diget. På denne strækning af diget står nogle gamle bøge, og bagved findes rødgran og omorikagran. Bøgene og stendiget udgør et vigtigt levested for flagermus og markfirben, og der er et flot indkig fra Esrumvej over bakken til skovbrynet. Vi anbefaler derfor, at de gamle bøge langs diget bevares, og at det ydre hegn samt servicesporet trækkes bag om de gamle bøge i tilstrækkelig afstand til at bevare træerne som biologisk og landskabeligt element.

Hydrologi

Det bliver spændende med genskabelse af de mange søer, damme og moser i området. Der er samtidig en unik mulighed for at formidle den tidligere industrihistorie med det sindrige system til vandkraft. Vi anbefaler, at der udarbejdes en omfattende formidling af denne spændende vandkraftshistorie. Derudover bør det i videst muligt omfang sikres, at fisk og anden fauna kan passere ved genskabelse af damme og søer i området.

Fældning

Konverteringen til urørt skov med større fældninger vil opleves som et markant indgreb for borgere, der færdes i området. Vi opfordrer derfor til grundig formidling i forbindelse med fældningen. Vi anbefaler desuden, at der efterlades så meget dødt ved som muligt – især fra hjemmehørende arter. Hvis for mange træer udtages, vil der gå alt for mange år, før mængden af dødt ved når et niveau, der er typisk for urørt skov.

Hundeskov

Vi er enige i, at det er uforeneligt at have løse hunde sammen med krondyr. Reduktionen af hundeskoven ved Teglstruphus vil dog opleves som en forringelse for hundeluftere. Vi bakker

derfor op om forbedringer nord for lokalbanen, hvor der etableres et lavt hegn ud mod banen. Vi noterer, at der fortsat vil være 45 ha hundeskov nord for banen, og at hunde i snor fortsat er velkomne i naturnationalparken.

Friluftsliv

Det er glædeligt, at de eksisterende friluft aktiviteter kan bevares, samtidig med at krondyrene sikres den nødvendige ro i faunalommer. Vi ser også positivt på, at der etableres et besøgs punkt ved Hellebæk Avlsgård med fugletårn, toiletter og formidling. Dette besøgs punkt er afgørende for, at naturnationalparken opnår den kvalitet, der forventes.

Dyrevelfærd

Det er helt afgørende for naturnationalparkens succes, at dyrevelfærden er i orden. Det er derfor positivt, at der i forvaltningsplanen er lagt stor vægt på dyrevelfærd. Vi har tillid til, at den er sikret gennem de beskrevne tilsyn, beredskabsplaner og overvågning.

Med venlig hilsen

Helsingør Kommune

Bilag

Byrådet 2022-2025
Mødedato 27-10-2025

Beslutning: Høring af projektplan for Naturnationalpark Hellebæk

Åben sag

Sagsnr.: 25/30844
Sagen afgøres i: Byrådet 2022-2025

Indledning

Naturstyrelsen har sendt udkast til projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk i offentlig høring. Heri beskrives de planlagte tiltag i etableringsfasen samt principperne for den fremtidige forvaltning af naturnationalparken.

Center for By, Land og Vand har udarbejdet et udkast til høringssvar med en række kommentarer til projektet. Centret vurderer samlet set, at naturnationalparken vil være et væsentligt positivt bidrag til at styrke biodiversiteten og samtidig skabe nye muligheder for friluftsliv, natur- og kulturformidling samt bæredygtig naturturisme i Helsingør Kommune.

Sagen forelægges til endelig godkendelse i Byrådet.

Retsgrundlag

Naturnationalpark Hellebæk etableres i henhold til Lov 1177 af 8. juni 2021 (Adgang til etablering af naturnationalparker og obligatorisk digital kommunikation m.v.).

Relation til vision og tværgående politikker

Naturnationalpark Hellebæk understøtter mål i Vision 2030 om at sikre en varieret og sammenhængende natur og let adgang til naturen. Naturnationalparken bidrager til udvikling af bæredygtig turisme.

Naturnationalparkområdet er udpeget som særligt værdifuldt naturområde i kommuneplanens Grønt Danmarkskort med et mål om en forstærket indsats for at skabe større, sammenhængende og varierede naturområder.

Sagsfremstilling

Naturstyrelsen har sendt udkast til projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk i offentlig høring. Høringsdokumentet er en faglig beskrivelse af de tiltag, der skal gennemføres i etableringsfasen samt de fremtidige forvaltningsprincipper for området.

1. Résumé af projektbeskrivelse og forvaltningsplan

Formålet med Naturnationalpark Hellebæk er at fremme natur og biodiversitet gennem naturlige processer og begrænset menneskelig indgriben. Området dækker 690 ha og består af en kombination af skov, enge og overdrev. Naturnationalparken rummer samtidig væsentlige kulturhistoriske værdier knyttet til tidlig industrialisering med udnyttelse af vandkraft.

I etableringsfasen omfatter tiltagene blandt andet:

- Hegning og udsætning af krondyr for at skabe større variation i vegetationen.
- Genskabelse af naturlige hydrologiske forhold med respekt for kulturhistoriske vandsystemer samt reduktion af ikke-hjemmehørende træarter.
- Øget fokus på opbygning af dødt ved, lysninger og varierede landskaber for at styrke biodiversiteten.

Friluftslivet tilgodeses gennem fastholdelse og forbedring af faciliteter, herunder nye afmærkede ruter, observationspunkter, nye parkerings- og informationsfaciliteter samt særlig fokus på at forbedre adgangsforhold for bevægelseshæmmede. Hellebæk Avlsgård skal være naturnationalparkens centrale besøgs punkt.

Der ændres ikke på adgangsreglerne for området, hvor borgerne har adgang hele døgnet året rundt. Der kan dog af hensyn til dyrenes behov blive tale om mere restriktiv praksis for større arrangementer, som kræver tilladelse, og som derfor vil blive henvist til andre statslige arealer.

Der gennemføres løbende overvågning af biodiversitet, den rekreative anvendelse, tilstanden af kultur- og fortidsminder, og der anvendes en fast procedure for overvågning af dyrevelfærd.

2. Resumé af udkast til høringssvar

Center for By, Land og Vand har følgende bemærkninger til projektet og forvaltningsplanen:

- **Hegn:** De gamle bøge langs stendiget ved Esrumvej (matr. 57a) bør bevares, da området er vigtigt for flagermus og markfirben. Dvs. hegn og servicespor bør trækkes yderligere ind i skoven på strækningen her. Samspillet mellem skovbrynet og det lysåbne landskab med områdets karakteristiske morænebakker har høj værdi og ønskes bevaret.
- **Hydrologi:** Genskabelse af søer, damme og moser er positivt. Formidling af den historiske vandkraft bør prioriteres, og passage for fisk og fauna sikres.
- **Fældning:** Konvertering til urørt skov kræver grundig formidling, da fældningsgraden flere steder er høj. Så meget dødt ved som muligt – især hjemmehørende arter – bør efterlades for at fremme biodiversiteten.
- **Hundeskov:** Løse hunde er uforenelige med dyrevelfærden for græsningsdyr bag hegn. Derfor reduceres arealet for løse hunde fra 89 ha til 45 ha. Reduktionen vil opleves som en forringelse, hvorfor der etableres kompenserende tiltag i det resterende areal. Hunde i snor er tilladt i resten af naturnationalparken.
- **Friluftsliv:** Bevarelse af eksisterende aktiviteter er positivt. Et planlagt besøgssted ved Hellebæk Avlsgården, med fugletårn, toiletter og formidlingsaktiviteter, er et stort aktiv for parkens kvalitet.
- **Dyrevelfærden** er afgørende for naturnationalparkens succes, og vi vurderer, at den med de beskrevne tilsyn, beredskabsplaner og overvågning er tilstrækkeligt sikret.

3. Sammenfattende vurdering

Center for By, Land og Vand vurderer, at Naturnationalpark Hellebæk vil bidrage væsentligt til at styrke biodiversiteten og samtidig skabe nye muligheder for friluftsliv, natur- og kulturformidling samt bæredygtig naturturisme i Helsingør Kommune, i overensstemmelse med flere fokusområder i kommunens Vision 2030.

Vi vurderer, at afvejningen af de forskellige interesser er velafbalanceret, og at der gennemføres mange nye tiltag, der kan opveje for eventuelt oplevede forringelser af områdets nuværende oplevelseskvaliteter.

Inddragelsesprocessen, der er gået forud for projektbeskrivelsen, vurderer vi, har gavnet projektet, både hvad angår justeringer af de konkrete tiltag, fx hegnets forløb, men også borgernes tilslutning til naturnationalparkens formål og virkemidler.

Økonomi/Personaleforhold

Sagen har ikke afledte konsekvenser for økonomi eller personaleforhold.

Kommunikation/Høring/Borgerinddragelse

Naturstyrelsen har forud for høringsudkastet haft en omfattende inddragelse af borgere, grundejere, forskere, interesseorganisationer og Helsingør Kommune gennem arbejdsgrupper, offentlige vandringer og workshops. Naturstyrelsen sender første udkast i høring i august– oktober 2025 i 9 ugers offentlig høring. Efterfølgende vil Naturstyrelsen tilpasse planen på baggrund af høringssvar, inden den endelige politiske vedtagelse.

Sagens forløb:

- Klima og Bæredygtighedsudvalget den 9. oktober 2025
- Økonomi- og Erhvervsudvalget den 20. oktober
- Byrådet den 27. oktober 2025

Indstilling

Center for By, Land og Vand indstiller,

at Helsingør Kommunes høringssvarudkast godkendes.

Beslutninger Klima- og Bæredygtighedsudvalget 2022-2025 den 09-10-2025

Knud Mogensen (B) var mødt som stedfortræder for Christian Holm Donatzky (B).

Et flertal, Betina Svinggaard (A), Knud Mogensen (B), Claus Birkelyng, Gert Dyekjær og Birgitte Bergman (C) samt Jørgen Bodilsen (Ø) anbefaler indstillingen med den bemærkning, at der under emnet hegn skal tilføjes: "at naturstyrelsen går i yderlige dialog med de berørte beboere i Hellebæk om den præcise hegnsløsning".

Mette Lene Jensen (V) stemte imod med den begrundelse, at Venstre går ind for at styrke biodiversitet, friluftsliv, natur- og kulturoplevelser og -formidling. Venstre går ikke ind for indhegning af natur eller vilde dyr, som krondyr, der ikke af egen fri vilje ønsker at være inde i området.

Fraværende:

Christian Holm Donatzky

Beslutninger Økonomi- og Erhvervsudvalget 2022-2025 den 20-10-2025

Et flertal af udvalget, Benedikte Kiær (C), Jens Bertram (C), Thomas Horn (A), Knud Mogensen (B), Bente Borg Donkin (F) og Malthe Jacobsen (Ø), anbefaler Klima- og Bæredygtighedsudvalgets indstilling.

Imod stemte: Ulla Kokfelt (O), Mette Lene Jensen (V) og Marlene Harpsøe (Æ).

O, V og Æ stemte imod indholdet i høringssvaret med den begrundelse, at de går ind for at styrke biodiversitet, friluftsliv, natur- og kulturoplevelser og -formidling. De går ikke ind for indhegning af natur eller vilde dyr, som krondyr, der ikke af egen fri vilje ønsker at være inde i området.

De anmoder om, at indholdet af protokollen sendes med høringssvaret.

Beslutninger Byrådet 2022-2025 den 27-10-2025

Byrådet godkendte Klima- og Bæredygtighedsudvalgets indstilling med 21 stemmer for. 4 stemte imod.

For stemte: C (9), A (7), B (2), F (1) og Ø (2).

Imod stemte: M (1), O (1), V (1) og Æ (1).
Ingen undlod at stemme.

O, V og Æ stemte imod indholdet i høringssvaret med den begrundelse, at de går ind for at styrke biodiversitet, friluftsliv, natur- og kulturoplevelser og -formidling. De går ikke ind for indhegning af natur eller vilde dyr, som krondyr, der ikke af egen fri vilje ønsker at være inde i området.

De anmoder om, at indholdet af protokollen sendes med høringssvaret.

M stemte imod indsendelse af høringssvar i nuværende form, da det intet nævner om, at placeringen af Naturnationalparken og en etablering heraf vil betyde uoprettelig skade på national kulturarv.

Bilag:

1 -	Åben 1: Udkast til høringssvar for projektbeskrivelse af	(140522/25) (H)
8036094	Naturnationalpark Hellebæk	
2 -	Åben 2: Projektbeskrivelse og forvaltningsplan NNP	(142097/25) (H)
8038232	Hellebæk - HØRINGSVERSION_290825	

Kystdirektoratet

Til Naturstyrelsen

Udkast til projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk er blevet sendt i høring.

Kystdirektoratet har følgende bemærkninger:

En del af projektområdet er omfattet af NBL §15, strandbeskyttelseslinjen, og der skal ansøges om forudgående dispensation hos Kystdirektoratet, hvis der planlægges tilstandsændringer inden for det strandbeskyttede område.

Blandt de af materialet fremgående tiltag, der kræver dispensation, er:

- lavt hundehegn mod jernbanen syd for jernebanen inden for strandbeskyttelse
- ny infotavle og nyt bord og bænke sæt i forbindelse med ny hundeskov syd for jernebanen
- 2 m højt ydre vildtheqn med låger og færister
- eventuel etablering af stier/veje

Venlig hilsen

Sabine Anna Stosiek

Fuldmægtig | Naturbeskyttelse (F2 postkasse)

Miljø- og Ligestillingsministeriet

Kystdirektoratet

Museum Nordsjælland

Høringssvar til projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk

Afsender: Museum Nordsjælland, Kjartan Langsted, museumsinspektør, Museum Nordsjælland

Reference: Projektbeskrivelse og forvaltningsplan (høringsudkast 21.08.2025; 9 ugers høring).

Resumé

I forbindelse med etablering af Naturnationalpark Hellebæk anser Museum Nordsjælland det for væsentligt, at man ved placeringen af omgivende hegn og nye anlæg i forbindelse med driften tager udgangspunkt i fortidsminder og kulturhistoriske anlæg, samt at museet høres og varsles før alt anlægsarbejde i naturnationalparken. Det anbefales, at det ydre hegn som hovedprincip placeres, så det følger sydsiden af Hornbækbanen, da man på denne måde minimerer behovet for nye terræninggreb og den visuelle påvirkning af damme, kanaler og andre fortidsminder.

Museet mener, at det er væsentligt, at justere forslaget til linjeføring af det ydre hegn, der særligt på tre strækninger er i direkte i konflikt med bevaringen af fortidsminder:

1. **Hellebækvej – bro/passagen mellem Bonde- og Kobberdam:** hegnet føres uden om et ældre vejforløb og diger.
2. **Bondedammen syd:** hegnet føres syd om Kobberdammen.
3. **Bøssemagergade 78:** hegnet føres uden om dæmning og kanaler.

Desuden opfordres museet til, at der foretages justeringer af det indre hegns forløb ved Skidendam, Fandensmose, Pernillesøen og Skadsdam.

Endelig mener vi, at der skal fokuseres mere på, at formidle det kulturhistoriske vandsystem, der er en helt central fortælling i området (dæmninger, kanaler, tipvognsspor). Formidlingen kan ske fra faste formidlingspunkter og/eller ved digital formidling. Det er væsentligt, at offentligheden forstår, vigtigheden af det historiske dam og kanal komplekset i overensstemmelse med den varslede kulturhistoriske forvaltningsplan.

Afsender og mandat

Dette høringssvar afgives af Museum Nordsjælland ved Kjartan Langsted, museumsinspektør, på baggrund af museets fagansvar for registrering af fortidsminder samt flerårige lokalkendskab til Hellebæk-områdets kulturhistoriske vandsystem (dæmninger, kanaler, vejforløb, tipvognsspor m.v.), samt museetsrepræsentant i bestyrelsen for Naturnationalparken Hellebæk.

Der udtales alene om forhold med direkte betydning for kulturarv og linjeføring af hegn (ydre/indre), herunder anlægsmetode og formidling.

Formål med høringssvaret

Formålet er at:

- (i) sikre, at hensynet til fortidsminder og kulturhistoriske altid prioriteres ved projektering af anlæglægsarbejder,
- (ii) at optimere placeringen af det ydre hegn, så der tages hensyn til den visuelle oplevelse af fortidsminderne, samt at justere det indre hegn dér, så krydsning af fortidsminder kan undgås, desuden er det væsentligt at
- (iii) styrke formidlingen af det historiske vandsystem.

Overordnede kommentarer til oprettelsen af naturnationalparken

Ved etablering af Naturnationalpark Hellebæk lægger Museum Nordsjælland stor vægt på, at fortidsminder får den bedst mulige beskyttelse, samt at museet inddrages i forbindelse med projekteringen af jordarbejder i området, samt varsles i god tid før anlægsarbejdet påbegyndes. Museet anbefaler desuden, at der lægges vægt på at integrere en kulturhistorien i formidlingen i området bl.a. ved at fokusere på de menneskeskabte vandsystemers indflydelse på dyrelivet. Museet anser redegørelsen om forvaltning af fortidsminder som fyldestgørende, jf. kapitel 2.9.

Kommentarer til den valgte placering af det ydre hegn

Museum Nordsjælland vurderer, at den optimale placering af det ydre hegn, fremlagt i kapitel 3.3, er langs med Hornbækbanens sydlige side. Ved anlæggelsen af Hornbækbanen i 1906 blev der udført omfattende jordarbejder, som allerede påvirket fortidsminderne langs banen. En placering langs sydsiden af banen vil derfor forhindre at oplevelsen og bevaringen af andre fortidsminder forringes.

Kommentarer til de i planmaterialet fremlagte forløb af det ydre og det indre hegn

I planmaterialets kapitel 3.3 er et forslag til placering af det ydre hegn. Museum Nordsjælland vurderer, at det planlagte hegnsforløb flere steder indebærer en unødvendig og uheldigt påvirkning af fortidsminder eller beskyttede diger. Dette bør der tages hensyn til, jf. afsnit 2.9 i projektbeskrivelsen. På disse steder kan der med fordel foretages ændringer af forløbet.

Nedenfor fremlægges ni steder, hvor der er væsentlige problemer med hegnsforløbene. De angivne punkter refererer til kort, fig. 1. Forslag til ændringer af forløb er angivet i fig. 2-4.

1. Bøssemagergade 78

Hegnet er placeret på et ældre vejforløb, der ikke tidligere har været registreret, og som fører ned til et område med lergrave. Hegnet bør lægges længere mod vest.

2. Broen ved Hellebækvej

Ved passagen mellem Bondedam og Kobberdam passerer hegnet hen over den oprindelige vejføring/dæmning, registreret som sb. 010406-334. Vi foreslår, at hegnet planlægges, så det løber langs med Hellebækvejs vestlige side (forslag til ændring, se fig. 2).

3. Bondedammen, syd

Syd for Bondedammen løber hegnet meget tæt på et stendige. Det anbefales, at hegnet lægges syd om, så diget og landskabet kan betragtes i sin helhed (forslag til ændring, se fig. 3).

4. Bøssemagergade 81B, nord

Den valgte placering er yderst problematisk ud fra en kulturhistorisk vurdering, da det krydser det meget velbevarede afløb og dæmning fra Lille Rostgårdsdam (sb. 010406-321, 010406-320 og 010406-301) foruden flere beskyttede sten- og jorddiger. Det kan anbefales at føre hegnet længere mod vest, så det følger et dige og herfra går i en lige linje ned til banen, eller at føre hegnet helt uden om Lille Rostgårdsdam (forslag til ændring, se fig. 4).

5. P-pladsen ved Skindersøvej

Hegnet passerer unødvendigt et velbevaret, beskyttet stendige hele tre steder. Dette kan let reduceres til to overgange.

Det indre hegn bør justeres ved følgende punkter for at undgå slitage på fortidsminder og for at undgå, at hegn kommer til at berøre fortidsminder:

6. **Dæmning ved Skidendam**

Ved Skidendam passerer det indre hegn over det fredede fortidsminde sb. 010406-287. Hegnet skal flyttes vest om dette.

7. **Fandensmose, nord**

Nord for Fandensmose bør hegnet følge vejen.

8. **Pernillesøen, øst**

Øst for Pernillesøen bør hegnet følge diget på søens sydside i god afstand fra diget.

9. **Skadsdam, øst**

Ved dæmningen mellem Skadsdam og Rostgårdsdam bør hegnet placeres på østsiden.

Formidlingsspor

I forbindelse med Naturnationalpark Hellebæk er det væsentligt, at der etableres en bred formidling, ikke kun af den natur, som parken rummer, men også af den kulturhistorie, der er en væsentlig del af grundlaget for den store arts- og naturdiversitet i området. Dette kan ske ved skiltning, anden fysisk formidling samt via digitale platforme.

Det er i denne sammenhæng væsentligt at publikum får indsigt i områdets kulturhistoriske udvikling, der som nævn er grundlaget for den nuværende biodiversitet og udpegningen til naturnationalpark. Formidlingen bør udarbejdes i samarbejde mellem relevante institutioner.

På vegne af Museum Nordsjælland

Kjartan Langsted

Museumsinspektør og medlem af bestyrelsen for naturnationalpark Hellebæk

Bilag

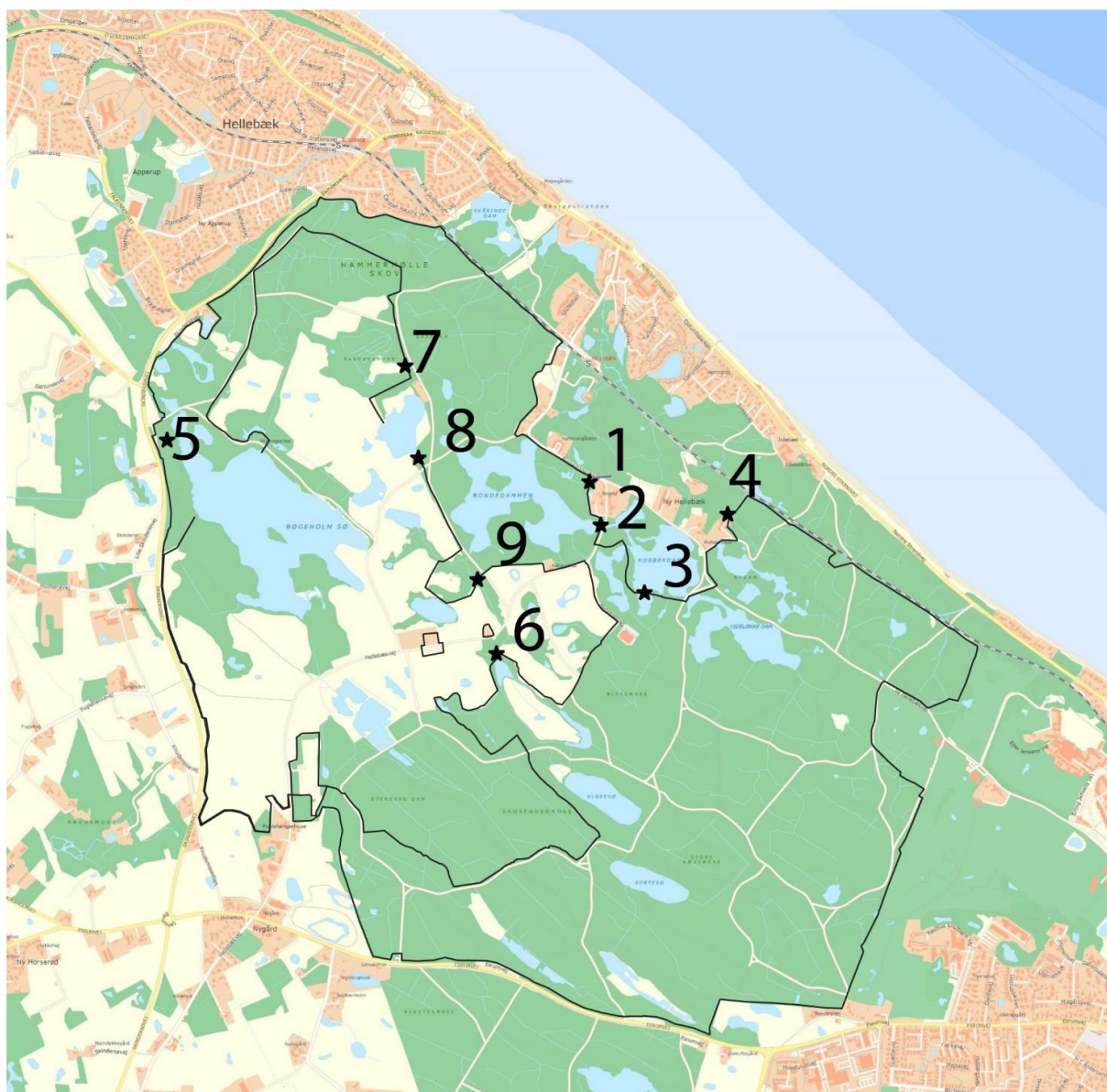
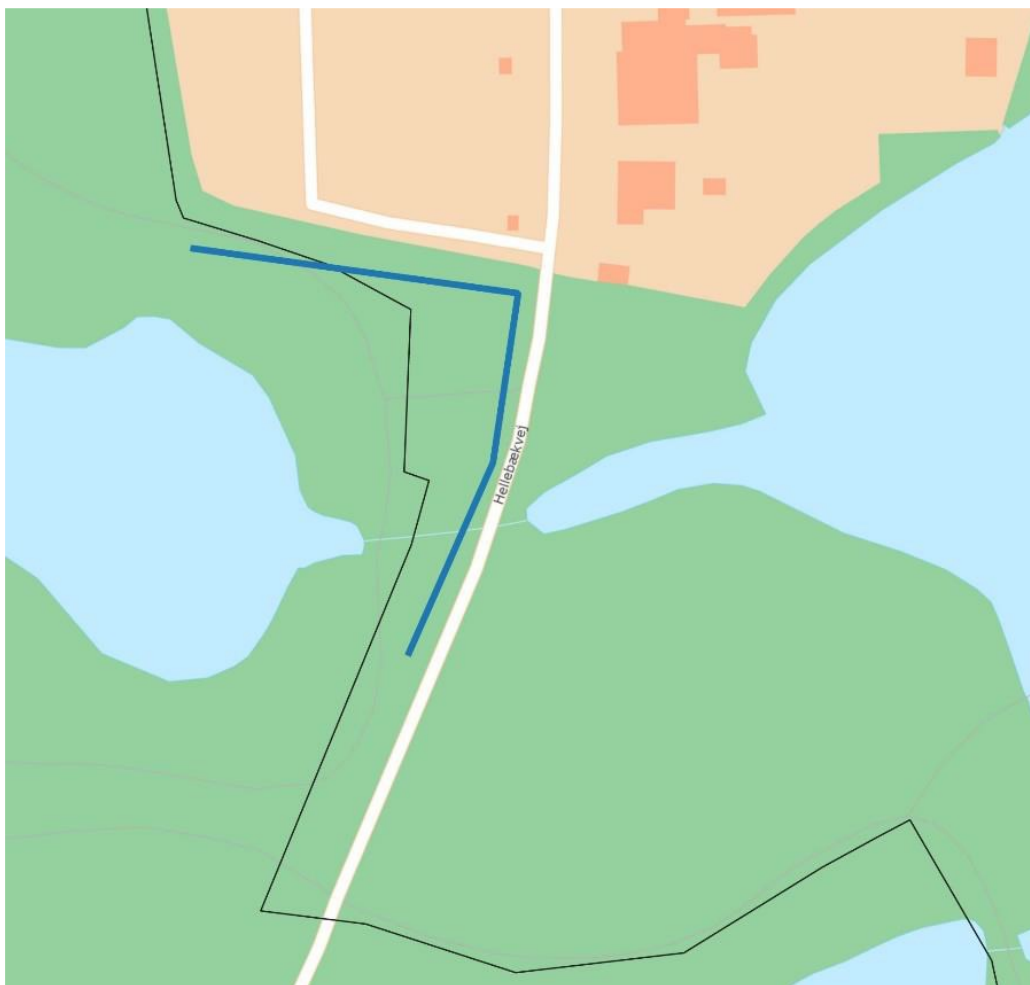

Fig. 1. Museet opfordrer til, at hegnsforløbet ændres på følgende steder (nr. 1-9). Hegnsforløbene er markeret med sort. Numrene refererer til de i dette brev beskrevne punkter, se afsnittet: "Kommentarer til planmaterialets hegnsforløb (ydre og indre)".

Fig. 2. Forslag til ændring af det ydre hegnsforløb ved passagen mellem Bondedam og Kobberdam, jf. se fig. 1, nr. 2. Den blå linje viser ændringsforslaget; Den sorte linje viser forløbet i planforslaget, kapitel 3.3.

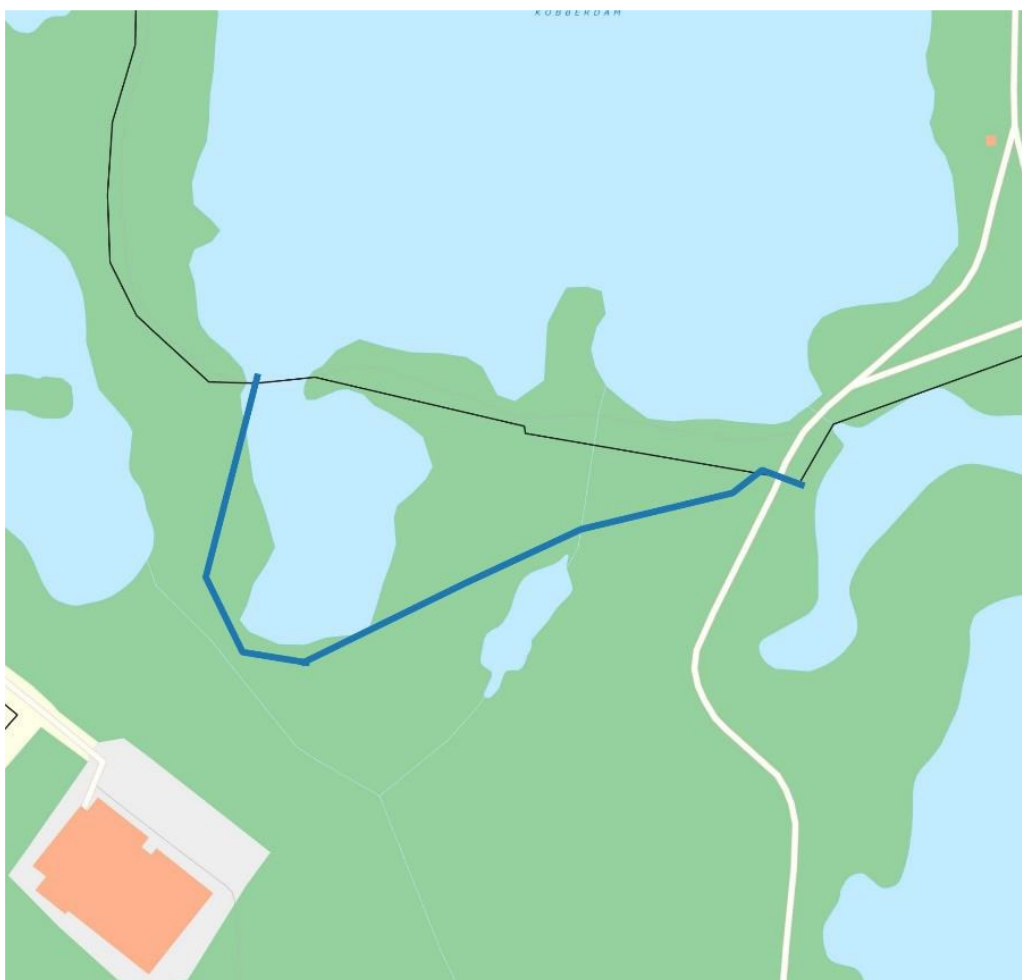

Fig. 3. Forslag til ændring af det ydre hegnsforløb syd for Bondedammen, jf. fig. 1, nr. 3. Den blå linje viser ændringsforslaget; Den sorte linje viser forløbet i planforslaget, kapitel 3.3.

Fig. 4. Forslag til ændring af det ydre hegnsforløb nord for Bøsemagergade 81B, jf. punkt 4 i fig. 1. Den blå linje viser ændringsforslaget; Den sorte linje viser forløbet i planforslaget, kapitel 3.3.

Nationalpark Kongernes Nordsjælland

Til Naturstyrelsen

Høringssvar til Naturstyrelsens udkast til forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk

Naturstyrelsen har udsendt udkast til forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk i offentlig høring. Nationalpark Kongernes Nordsjælland. Nationalpark Kongernes Nordsjælland vil i det følgende komme med såvel generelle betragtninger som konkrete bemærkninger til planforslaget.

Naturnationalparken som levende laboratorium

Naturnationalpark Hellebæk giver sammen med de øvrige naturnationalparker et spændende udgangspunkt for at udvikle statsejede arealer i retning af mere naturlig dynamik med, bl.a. forskellige store græssere. Som de aktuelle vilkår er i det danske landskab, kan sådanne projekter kun udføres under hegn.

Nationalpark Kongernes Nordsjælland imødeser med stor interesse udvikling af de to naturnationalparker, der ligger inden for nationalparkens grænser, ikke mindst deres bidrag til at styrke biodiversiteten. Sammen med indsatserne om urørt skov bidrager naturnationalparkerne til at understøtte nationalparkens formål, herunder de indsatser for at udvikle skovnaturen, der fremgår af den gældende nationalparkplan om at fremme projekter, der øger den biologiske mangfoldighed i de skove, der er udpeget som urørt skov og naturnationalpark (nationalparkplanen side 129). At beslutningen om naturnationalparkerne er en folketingsbeslutning, ændrer ikke ved værdien for nationalparkens natur. Beslutningen har stor betydning for biodiversiteten i sig selv, men også for mulighederne for at formidle og opleve en langt større biologisk mangfoldighed i årene fremover.

Naturnationalparkerne må forventes med deres særlige status at blive et spændende laboratorium for at opleve naturlige processer på nært hold, herunder hvordan skellet mellem skov og åbne arealer nedbrydes og hvordan skovene åbnes op, så de trængte lyskrævende organismer får en chance. Nationalparken savner i den forbindelse, at forvaltningsplanen i afsnittene om forholdet til lovgivning og øvrig planlægning mere eksplicit forholder sig til naturnationalparken som en integreret del af Nationalpark Kongernes Nordsjælland.

Forvaltningsplanen tager vidtstrakte hensyn til både natur, kulturhistorie og besøgende

Forvaltningsplanerne rummer udtømmende beskrivelser af Hellebæk-områdets naturværdier, tilstanden heraf og de andre interesser, der knytter sig til skovene, ikke mindst de store kulturhistoriske interesser, som Hellebæk-området rummer. Beskrivelserne er både et koncentrat af viden og rummer en stor detailrigdom, som vidner om en stor indsigt i og forståelse for skovenes naturindhold.

Forslagene er således en stor kilde til inspiration for læseren og giver ud over indsigten i den aktuelle tilstand og målene for fremtiden en stor nysgerrighed på at udforske skovenes naturværdier, og en glæde over oplægget til en rigere natur for fremtiden.

Nationalparken noterer sig, at Naturstyrelsen har gjort sig stor umage med at balancere de forskellige hensyn, der følger af at etablere en naturnationalpark bynært og i et område med store kulturhistoriske interesser, hvilket nationalparken fuldt ud anerkender. Det skaber grundlag ikke bare for udvikling af naturen, men også grundlag for fortsat samarbejde om andre indsatsområder.

Nationalparken noterer sig videre, at forvaltningsplanen rummer gode muligheder for at tilpasse indsatserne efterfølgende i lyset af den respons, som naturen måtte have på de besluttede indsatser og i erkendelse af, at det tager tid at finde niveauet for den tilnærmelsesvist frie dynamik, som er hensigten med forslaget.

Nationalparken noterer sig, at bestyrelsen har besluttet at holde det særlige kulturhistoriske miljø omkring Hammermøllen ude af naturnationalparken, hvilket nationalparken kun kan bifaldes. Kulturværdierne i dette relativt begrænsede delområde har en sådan karakter, at der ikke er grund til parallelt at skulle udvikle naturindholdet på samme areal. Nationalparken bifalder desuden, at kultur- og fortidsminder inden for naturnationalparken fortsat vil blive sikret. Der findes et stort antal

kulturspor af høj værdi i området, bl.a. det vandsystem som har forsynet møller og værker i Hellebæk, og det er derfor positivt, at der vil blive gjort en indsats for at sikre disse for fremtiden.

Et af de rigtigt spændende perspektiver i naturnationalparken er forslagene om hydrologiprojekter, herunder projekter som tilgodeser både/hhv. kulturhistorie og naturindhold. Nationalparken skal i den anledning opfordre til, at Naturstyrelsen genbesøger muligheden for et hydrologi-projekt i det sydvestlige hjørne af naturnationalparken ved Nygård, som grænser op til det kommunale areal ved rideskolen (matr.nr. 5 a, Nygård, Hellebæk). Dele af det kommunale areal er inkluderet i Natura 2000-området, og rummer spændende tørvemose/hængesæk-lokaliteter, som bør ses og hydrologisk forvaltes i tæt sammenhæng med naturnationalparkens arealer, uagtet at det kommunale areal formelt ikke kan indgå i naturnationalparken.

Naturstyrelsen beskriver også klimaeffekten af forvaltningsplanens tiltag, ikke mindst i en overgangsperiode med strukturfældninger og udtag af effekter. Nationalparken skal i den sammenhæng gøre opmærksom på, at forskning peger på, at udvikling af naturlige græslande (overdrev m.v.) bidrager til at lagre CO₂, ikke bare i en overgangsperiode, men permanent, hvis man undersøger dybere jordlag end blot overfladen. Det kan betyde, at nettopåvirkningen ved naturnationalparken i forhold til CO₂ mindskes eller endog opvejes (se bl.a.

<https://bwsr.state.mn.us/carbon-sequestration-grasslands> og <https://www.plantlife.org.uk/wp-content/uploads/2023/08/Grass-lands-as-a-Carbon-Store.pdf>).

Potentialer for samarbejde med nationalparken

Nationalparken ser gode perspektiver i et samarbejde om projekter i naturnationalparken. Nationalparken skal derfor opfordre til, at der i forvaltningsplanen indsættes et afsnit om mulighed for at gennemføre projekter i samarbejde med nationalparken (og andre aktører), som f.eks. måtte have til formål at styrke andre af områdets naturværdier end de, der lige er mål for naturnationalparken, eksempelvis ved at gøre en målrettet indsats for særlige paraplyarter eller sikre særlige naturtypers udbredelse, eller som skal sikre kulturværdier, geologiske eller landskabelige værdier eller friluftslivet.

Et emne for samarbejde kunne være fokus på at fremme levesteder for bestemte arter eller artsgrupper, som f.eks. ikke i forvejen er i fokus som udpegningsgrundlag for Natura 2000-områder. Desuden kunne det være interessant at udforske udviklingen i området på felter, der ikke måtte være dækket af baseline-undersøgelser eller obligatorisk overvågning. Nationalparken skal bl.a. opfordre til at kigge nærmere på og evt. indarbejde anbefalinger til forvaltning af arealer i Tegls-trup Hegn og Hellebæk Skov, som fremgår af den rapport om edderkopper, som Frederik Leck Fischer sidste år udarbejdede for nationalparken (se her:

https://nationalparkkongernesnordsjaelland.dk/media/2sod14fk/webtilg_en-baseline-undersogelse-af-edderkopperne-i-teglstrup-hegn-nationalpark-kongernes-nordsjaelland.pdf.

Edderkopper er en spændende artsgruppe med en helt særlig appel til offentligheden.

Det fremgår endvidere af projektbeskrivelsen, at der vil ske overvågning i naturnationalparken, som vil blive rapporteret hvert 4.-6. år, jf. afsnit 4.9, hvilket nationalparken bifalder. Det er vigtigt at følge udviklingen i naturnationalparken – virker de gennemførte indsatser og kan det give grundlag for opfølgende samarbejde med f.eks. nationalparken? Beskrivelsen af overvågnings indhold i udkastet til forvaltningsplan er imidlertid relativt overordnet, og nationalparken imøde-ser en mere detaljeret redegørelse for overvågnings indhold.

I forhold til videnopbygning kunne samarbejde med nationalparken om forskningssamarbejde med relevante viden-institutioner om udviklingen af naturen i området på baggrund af forvaltningen også være interessant. Tilsvarende gælder samarbejde om forskning i det kulturhistoriske miljø, f.eks. kanaler og damme, give ny viden om teknologiens udvikling i og af landskabet.

Et andet fokusområde kunne være at styrke viden om det aktuelle naturindhold i nationalparken. En særlig disciplin, som nationalparken med succes har gennemført i andre dele af nationalparken, er en bioblitz for eksperter, som giver imponerende indsigt i den variation i arter, som kan findes i området. Bioblitzten kan samtidig med stor fordel kombineres med offentlige arrangementer, ikke mindst for børnefamilier, foreninger og andre lokale aktører.

Nationalparken har tidligere været i dialog med Naturstyrelsen om et samarbejde om formidling af både Hellebæk Kohave og nationalparken omkring den tidligere avlsgård. Samarbejdet blev sat på hold som følge af overvejelserne om at udpege området til nationalpark. Nationalparken genoptager gerne dialogen, så nationalparken kan formidles som et vigtigt naturområde i nationalparken. Nationalparken ser samtidig oplagte muligheder for et samarbejde om sammenhængende formidlings- og friluftsmuligheder, der forbinder nationalparken med de omkringliggende områder og skaber en samlet fortælling om natur, landskab og kulturhistorie.

Tilsvarende ser nationalparken stort potentiale i at udvikle undervisningsforløb for besøgende skoler og ungdomsuddannelser, hvor bl.a. det ændrede landskab og den øgede dynamik kan være i fokus.

Nationalparken noterer sig, at der i kapitlet om friluftsfaciliteter nævnes, at tilgængelighed for handicappede indtænkes i det omfang, det er muligt inden for de naturgivne og økonomiske rammer. Nationalparken lægger stor vægt på tilgængelighed og anbefaler, at faciliteter, såsom shelter, bænkebordsæt mm. fra start forberedes til kørestolsbrugere, f.eks. med inspiration fra shelters i Gribskov. Vi stiller os til rådighed for fremadrettet at dele vores erfaringer med etablering af faciliteter og projekter inden for dette felt.

Nationalparken skal opfordre til regelmæssige kontaktmøder om udvikling af fælles projektideer, som kan forelægges de respektive bestyrelser.

Afrunding

Nationalparken står til rådighed for at uddybe ovenstående høringssvar samt for videre dialog om forvaltning af Nationalpark Hellebæk.

Med venlig hilsen

Louise Lind Roum

Nationalparkens repræsentant i nationalparkens bestyrelse.

Vejlauget Bøssemagergade

Høringssvar vedr.: Oprettelsen af Hellebæk Naturnationalpark

Beboerne på Bøssemagergade øst for Hellebæk Kirkegård og på Kobberdamsvej, som er samlet i Vejlauget Bøssemagergade, afgiver dette hørringsvar i forening, og indholdet heri afspejler fællesmængden af holdninger og ønsker til den kommende Naturnationalpark. Dette fælles svar udelukker ikke de enkelte husstande fra også at sende individuelle hørringsvar, i det omfang der er særskilte holdninger eller nuancer, som ikke kommer til udtryk i dette fælles hørringsvar.

Der er enighed i vejlauget om, at den kommende Naturnationalpark ønskes velkommen, og at hensigten om at skabe større biodiversitet og mangfoldighed i skovene, moserne og græslandet i området hvor vi bor, er en gave til området. Ligeledes fortjener Naturstyrelsen ros for processen omkring detailplanlægning af hegnslinjen for de ejendomme som grænser direkte op til den planlagte hegnslinje langs den del af Bøssemagergade som Vejlauget repræsenterer. Projektbeskrivelsens baggrundsmateriale omkring naturen og kulturen i området er interessant og velunderbygget, og giver læseren en bedre indsigt i de forhold og kvaliteter, som danner grundlag for at udlægge Teglstrup Hegn og Hellebæk Skov som Naturnationalpark.

Nærværende hørringsvar er afgivet på vegne af vejlaugets medlemmer, som alle har deres liv og hverdag midt i området, og dermed også har et én til én kendskab til området, med en detaljeret viden omkring lokale forhold. Derfor håber vi også, at Naturstyrelsen vil se positivt på de kommentarer og anbefalinger som er fremhævet i teksten herunder da de er udsprunget af lokalt kendskab.

1. Det bliver anset som en stor kvalitet i det fremsendte projektmateriale, at hegnlinjen for Naturnationalparken føres syd om Kobberdammen, og at udsigten fra Bøssemagergade og Gl. Hellebækvej mod dammen dermed fremstår uændret. Stierne rundt om Kobberdammen er de mest benyttede i området til diverse rekreative formål og der vil således også være et hensyn at tage på dammens syd- og østside i forhold til placeringen af hegnet. Særligt er det passagerne omkring Kobberdamsbro Øst, de gamle skovdiger og andre kulturhistoriske levn i dette område, samt hegnlinjen langs Sydstien, som i projekt materialet alene er skitseret på et overordnet plan. Vi vil derfor se frem til en yderligere konkretisering af disse løsninger i den fremtidige udvikling af projektet, særligt med fokus på, at hegnet ikke er til gene for oplevelsen omkring Kobberdammen ved passage på sydsiden af dammen.
2. Det forekommer, at den planlagte indhegning af Bondedammen forårsager størst modstand blandt lokale interessenter, og at det netop er den foreslåede placering af hegnet nord om Bondedammen og langs Bøssemagergade ved dæmningen, som har affødt denne modstand. Indhegningen nord om Bondedammen bidrager med et relativt stort areal til Naturnationalparken, men primært i form af vandoverflade, og dermed ikke et areal, som er tilgængeligt for Krondyrene. Ser man på hvilket skovareal der bliver gjort tilgængeligt ved denne hegnsføring, begrænser det sig til området nord for Bondedammen og syd for Bøssemagergade, som alene er tilgængeligt for krondyrene via en smal passage ud for den foreslåede kørelåge ved Hellebækvej, se kortbilaget mærke 1. Herudover er der tale om Bøge-højsskov, som er af begrænset interesse for Krondyrene, jf. projektbeskrivelsen kort 4. Det forekommer usandsynligt at dette skovstykke vil blive benyttet af krondyrene med tanke på den indelukkende karakter skovstykket får grundet den smalle passage. Vejlauget vil derfor opfordre Naturstyrelsen til at genoverveje, om indhegningen af Bondedammen bidrager til naturen, eller blot bidrager til arealoversigten, og om stridspunktet kan undgås ved at føre hegnet syd om Bondedammen.
3. Såfremt det besluttet at opretholde den skitserede hegnslinje i det videreførte projekt vil det være fordelagtigt, at placere en ganglåge ved østsiden af Bondedammens dæmning, se kortbilaget mærke 2.
4. I det materiale, som Naturstyrelsen medbragte ved vandringerne med de naboer som har skel op til hegnet, fremgik en række billeder af et vildthejn beregnet på større vildt med

rektangulære masker og en maskebredde på antageligt 150mm. Projektbeskrivelsens punkt 3.3 som vedr. hegnets udformning bør suppleres med en mere detaljeret beskrivelse af hegnet, så der ikke opstår tvivl om udformningen. Inkluder billedmateriale som reference i projektbeskrivelsen. Såfremt vildtheget planlægges med en anden udformning, f.eks. vedr. maskestørrelse, bør naturstyrelsen fremlægge argumentation for behovet for dette.

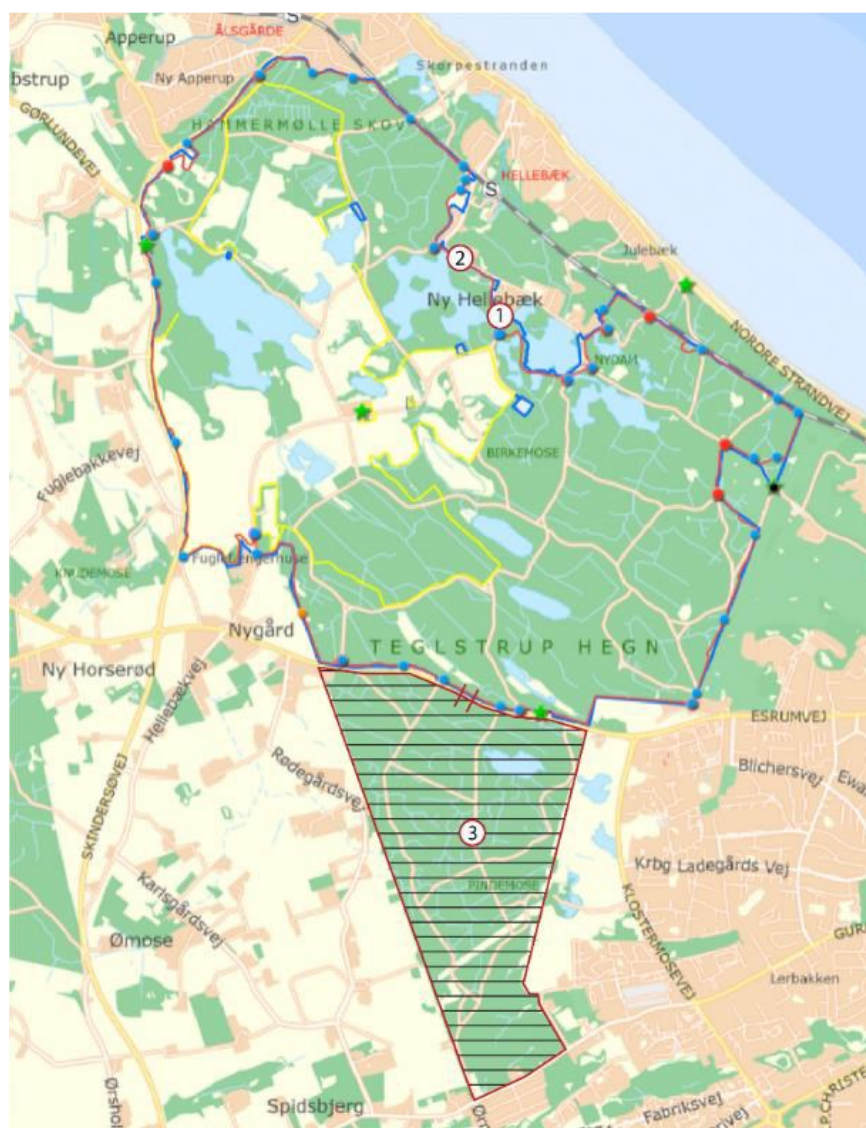
5. Vedr. pendlercykelforbindelsen mellem Ålsgårde og Helsingør. I projektbeskrivelsens afsnit om Indgange og Adgang bliver cykelruten som løber ad Gl. Hellebækvej og videre ad Bøsseimagergade fremhævet. Ruten har i morgen- og eftermiddagstimerne hundredvis af cyklister, bl.a. uledsagede børn og ladcykler. Naturstyrelsen bør forud for valg af færste/lågeløsninger kortlægge antallet af daglige passager ved en trafikanalyse ved disse låge, og vurdere behovet for løsninger som kan klare den høje belastning i de nævnte tidsrum.

Det er medlemmerne af vejlaugets opfattelse, at Naturstyrelsen, efter der er gjort erfaringer med driften af Naturnationalparken inden for de foreslåede rammer, bør betragte arealer syd for Esrumvej på matrikel 1æ Teglstrup Hegn Hellebæk, se kortbilaget mærke 3. Såfremt dette areal på omkring 157Ha føjes til Naturnationalparken, foruden de kommunale areal som har været foreslået i referater fra bestyrelsens arbejde, vil Naturnationalparkens areal være nærmere de 1000Ha, som har været udgangspunktet for det politiske beslutningsgrundlag.

Bøsseimagergades Vejlaug opfordrer Naturstyrelsen til at tænke i disse større rammer i sine bestræbelser på at sikre så stort et areal til naturen som muligt, hellere end at forsøge at inkludere de beskrevne indelukkede areal nord for Bondedammen. Samtidigt opfordrer vi Naturstyrelsen til fortsat at inddrage områdets beboere i detailplanlægningen og føre en åben dialog for at begrænse konflikter og skabe en god lokal opbakning til den nye Naturnationalpark og de bedste løsninger for natur og for mennesker.

På vegne af Bøsseimagergades Vejlaug, i alt 20 husstande

Bilag

Øvrige bilag

Bilag: Klaus Flemløse

Indsigelse mod oprettelsen af Natur Nationalpark Hellebæk

Generelt

Oprettelsen af Natur Nationalparker er efter min opfattelse et bedrag mod befolkningen. Initiativet begrundes med ønsket om at fremme "vild natur" – et begreb, der i praksis synes at ligge tættere på "kultur" end på "natur".

Det ideologisk grundlag for oprettelse af NNP'er er rewildingtankegangen, som er en rodekasse af ideologisk vraggods herunder en snert af nazismen, jfr tanken om Heck-kvæg og indhegning.

Natur Nationalpark Hellebæk udgør en væsentlig del af den nationale kulturarv, med guldaldermalerier, karakteristiske landskaber fra guldalderen, historisk skovplantning og vandkraft – både med positive og negative konsekvenser. Etableringen af parken vil risikere at ødelægge denne arv og er en hån af, hvad de tidligere generationer har skabt.

Misinformation og manglende videnskabeligt grundlag

Naturstyrelsen og universiteterne har på flere områder misinformeret offentligheden. Det hævdes, at indhegning, udsætning af kvæg, skovrydning og hævning af vandstanden vil fremme biodiversiteten. Der findes imidlertid ikke et solidt videnskabeligt belæg for disse påstande – tværtimod tyder meget på, at biodiversiteten vil blive reduceret.

De omfattende fældninger af skov begrundes primært med, at parken skal være selvfinansierende. Der foreligger ingen biologisk begrundelse for denne praksis.

Klimamæssige og økologiske konsekvenser

På længere sigt risikerer statsskovene at miste deres betydning, især i lyset af klimaforandringer, hvor Skandinavien kan blive ramt af enten kraftige temperaturfald eller -stigninger, f.eks. ved et kollaps af AMOC. Derfor er der behov for en strategisk tilgang til plantning af robuste og varierede træarter.

Det er afgørende at bevare store arealer med nåletræ, hvilket Naturstyrelsen ikke synes at have taget højde for.

Planerne om at hæve vandstanden i de kommende nationalparker kan på sigt medføre øget risiko for sygdomme som malaria og denguefeber – en problematik, der heller ikke er blevet vurderet tilstrækkeligt.

Dyrevelfærd og sikkerhed

På grund af det begrænsede areal og indhegning i NNP Hellebæk vil der ske genetisk og demografisk degenerering af krondyr og rådyr. Området er ikke stort nok til at understøtte en bæredygtig bestand. Når grænsen for bæreevne overskrides, vil skoven blive overgræsset og nedbidt.

En tæt bestand af kvæg og kronhjorte øger risikoen for ulykker med dødelig udgang – både for mennesker og dyr. Særligt hængesække og sumphuller udgør en fare.

Allerede nu ses konsekvenserne af kvægudsætning: krat bliver nedbidt og trampet, hvilket medfører, at både dyr, fugle og insekter forsvinder – herunder arter som rådyr, nattergal og skovsneppe.

Skovens fremtid og rådgivning

Ønsket om at fremme en lysåben skov fører til kraftig udtynding, hvilket giver grobund for ørnebregner. Disse kan på sigt forurene grundvandet og gøre området uegnet for børn og allergikere.

En grundlæggende udfordring er, at Naturstyrelsen ikke modtager uafhængig rådgivning. Tværtimod synes styrelsen at have økonomiske styring universiteterne, hvilket underminerer objektiviteten.

Manglende langsigtet perspektiv

I vurderingen af Natur Nationalparker har Naturstyrelsen undladt at inddrage et langsigtet tidsperspektiv på 100–200 år. For at sikre en bæredygtig fremtid bør der arbejdes med scenarier og diskussioner om vejr og klima i relation til skovbevoksning og dyreliv.

Selvom dette er en voldsom kritik af Naturstyrelsen ovenfor, er der element i deres forvaltning af bl.a. NNP Hellebæk, hvor både det historisk, biologiske, landskabelige og kulturelle har sin rette plads. Den massiv dyremishandling, der findes andre steder i statsskovene, vil næppe findes sted i NNP Hellebæk. Dyremishandlingen vil dog kunne findes sted i forbindelse med personaleudskiftning og reducerede bevillinger.

Kohaven-Teglstrup Hegn et virvar af veje og stier – stressede hjorte?

Det er blevet besluttet at oprette en Natur National Park i Kohaven-Teglstrup Hegn (NNP-KTH). Det samlede areal er på ca. 6.3 km². Ideen med denne park er at skabe en vild natur og at forøge biodiversiteten. Med de planer der foreligger, er der ikke tale om vild natur, men om et kvæg-skov-landbrug med en yderligere fragmentering af landskabet. Det er langt fra sikkert, at biodiversiteten vil vokse, snarere tværtimod. Desuden er der en risiko for dyremishandling.

Jeg kan ikke forestille mig, at der er nogen, der bevidst ønsker dyremishandling i Natur National Parken Kohaven-Teglstrup Hegn (NNP-KTH), men ud fra manglende viden om rådyrs og kronedyrers adfærd og deres krav til fred og ro, vil dyremishandling kunne finde sted. De fleste dyr omgiver sig med 3 zoner, nemlig en nysgerrigheds-, en flugt- og en forsvars-zone. For mange år siden dvs. i 1960'erne, havde man netop undersøgt, hvorledes rådyr reagerer på forstyrrelser [1] og derigennem fandt man frem til længden af flugt zonen. Man fandt flugtzonens længde på 40 og 75 meter i henholdsvis sommer og vinter. Dette begrænser antal af rådyr og kronedyr i NNP-KTH. Desuden viser følgende opmåling, at der er omkring 25 km kørevej og 21 km stier. Dette betyder, at det ikke er muligt at skabe vildnatur i NNP-KTH.

Her er et kort over området [3].

På dette kort i en forstørret udgave, har jeg opmålt alle køreveje, løbestier, gangstier, hestestier og MTB-stier, som vist.

I [1] står der:

”I vinterperioden, hvor der er dårlige dækningsmuligheder, flygter dyrene, når afstanden er mindre end 75 m, mens dyrene i sommerperioden, med god dækning, først flygter når afstanden er mindre end 40 m.”

NST-bemærkning:

”Først og fremmest skal du være opmærksom på, at de gamle undersøgelser stammer fra observationer/målinger i en enkelt skov, og man skal nok være forsigtig med at overføre dem direkte til andre naturområder.”

KFL bemærkning:

”Selv om Folketinget har besluttet at bruge næsten 1000 millioner på NNP og urørt skov, har man ikke opdateret en analyse af nysgerrighedszone, en flugtzone og en forsvarszone for hjortevildt. Derfor er den refererede artikel fortsat det bedste man har.”

Dette betyder, at for at rådyr kan finde ro i en skov, skal der være mindst 75 meter fra veje og stier om vinteren og mindst 40 meter om sommeren.

Her er en tabel med opmålingsresultaterne se [4]:

Stier m	Køreveje m	m	Afstand m	ha	Samlet areal ha	%
20763	25000	45763	150	686	631	109%
20763	25000	45763	80	366	631	58%

Der ca. 25 km køreveje og mindst 21 km stier på kryds og tværs i landskabet. Hvis flugtzonen for rådyr er på 40 meter og 75 meter, fylder flugtzonerne på begge sider af en vej eller sti sammenlagt 80 og 150 meter for henholdsvis sommer og vinter. Derfor er der ingen steder i vinterhalvåret, hvor rådyr kan finde fred. I sommerhalvåret er der plads. Ud af det samlede areal på 631 ha udgør skove, lysåbne arealer, søer og vådområder henholdsvis 356, 123, 52 og 100 ha.

Der kan være behov for nogle mere præcis opgørelser herunder hvor hyppigt stierne benyttes. Desværre er stierne ikke synlige på Google Earth.

Man vil kun undtagelsesvis kunne iagttage rådyrs stress og dårlig helbredstilstand ved observation. Effekten vil kunne ses i en større dødelighed og en mindre bestand, men det er ingen eller få, der vil opdage.

Eksempel

Der er et område i Teglstrup Hegn, hvor jeg har beregnet areal og stilængden ved hjælp af Google Earth. Dette område er defineret af vejene, der omkranser Klare Sø:

Område	Omkreds	Meter	Stier	Meter	Sti areal ha	Flade areal ha	%
Teglstrup Hegn I	3430	40	1601	80	265	563	47%

I dette område er der ifølge kort 4 stier med en længde på 1601 meter og omkredsen er på 3430 meter og med en flugt zone på henholdsvis 40 og 80 meter bliver 47% af arealet flugtzoner i sommerhalvåret.

Hvordan kan man sikre rådyrs fred og ro?

I forhold til ideologien bag NNP, mener jeg at det er vanskeligt at sikre rådyr fred og ro pga. de mange

aktiviteter man har planlagt. Der er lovet fri adgang for alle brugergrupper, der skal være infotavler, køreveje, fugletårne, shelters og toiletter. Desuden er der en sikret ret til fri adgang til skov og naturarealer ifølge Mark- og Vejfredsloven og i Naturbeskyttelsesloven.

Uden modforanstaltninger kan rådyr blive presset ud af NNP-KTH af krondyr. Specielt er det vigtigt med mindre nåletræsbeplantninger for at sikre hjorte et refugium.

I NNP-KTH er der modstridende tendenser mht. skoven. NST ønsker at reducere(*fjerne*) alle nåletræsbevoksninger og samtidig med spreder birk og rødelf sig i en sådan grad at de gamle langbrugsarealer på sigt vil være tilgroet. Fældning af nåletræer og udsat kvæg skader hjortevildtet og tilgroning med birk og rødelf gavner hjortevildtet. Hvad slutresultatet bliver ved jeg ikke.

NST-bemærkning:

"Det er ikke korrekt at alle nåletræer fjernes. Vi følger de gældende retningslinjer for urørt skov [6], og afhængigt af den kommende planlægning vil det samlede nåletræsareal kun falde en smule. Det er dog korrekt at hovedparten af de oversøiske nåletræsarter fjernes".

KFL-bemærkning:

"NST's bemærkning er relevant, men i perioden 1990-2020 for hele Danmark, er rødgransarealet reduceret med 52% og Sitkagran med 10% jf. Skovstatistik 2020 tabel 1.4"

Den eneste måde, hvorpå man kan sikre fred, er at etablere stillezoner i skoven, hvor man har blokeret for fri adgang, men det bryder med, hvad man har lovet. Dette vil betyde konflikter med Heste-, MTB-, Cykel-, Løber-, Vandre- og Fugle-folket.

Hvad er det juridiske grundlag for oprettelse af stillezoner og hvorledes markeres de i skovene?

Hvad skal der gøres for at sikre konsensus om resultatet?

Der skal være konsensus om det kortmateriale, der giver et realistisk billede af køreveje, stier, vådområder og skovområder.

For det første skal alle køreveje og stier navngives og måles op. Dernæst skal bredden af flugtsoner vurderes. Dernæst skal de åbne græsarealer og søer samt vådområder, hvor der kan udelukkes at være et opholdssted for rådyr og krondyr fjernes. Desuden skal hyppigheden af trafikken på vej og stier vurderes. Tilbage er så stillezonerne.

Langs det høje hegn på 2.0 meter, er der behov for en kørevej på i hvert fald 3 meters bredde ifølge NST. Med en længde på 11,000 meter svarer det til et areal på $3 \cdot 11,000 / 10,000 = 3.3$ ha. Hertil kommer, at det bliver nødvendigt at fælde indtil 20 meter af skoven begge sider af heget af heget af hensyn til stormfald. Samlet set betyder det et indgreb i skoven på $23 \cdot 11,000 / 10,000 = 25.3$ ha

Hvis NST kan fremskaffe kortmateriale og vi kan være enige om principperne, kan jeg eller andre gennemgå materialet. Men husk: der skal foreligge en dokumentation af hensyn til eftertiden. Det vil være af interesse om mange år.

Desuden skal der involveres biologer eller agronomer, der professionelt arbejder velfærd for rådyr og krondyr.

Udfordringen for NST ligger på den ene side de politiske udmeldinger fra Ministeren og fra NNP-ideologerne og på den anden side den biologisk viden, der findes i NST. Min umiddelbare gæt er, at der blandt skovens folk er udbredt enighed om, hvad jeg fremlægger her, men om det i praksis får

konsekvenser ved jeg ikke.

Jægersborg Dyrehave er ikke noget godt eksempel mht. rådyr, idet bestanden af dådyr og krondyr har jaget råvildtet til døde. Du kan læse mere her:

En anden forklaring på de få rådyr i Jægersborg Dyrehave kan være, at de er stressede af de mange besøgende.

Egen erfaringer med flugtzoner?

Rådyrene i Kohaven Teglstrup Hegn er meget skræmte og min subjektive vurdering af flugtzonen er på mindre end 100 meter. Dog har jeg uheldigvis engang skæmt et rådyrkid op, der lå 10 meter fra en baghave og 25 meter fra Bøssebogsgade.

I den vestlige del af Kohaven ser jeg jævnligt 2 rådyr græssende. Der er måske i alt 5 rådyr området.

Man kan indirekte se, at der er flere rådyr i området ved de kegleformede eller paddehatteformede tjørnebuske. Der er meget få veksler.

Med en bestand af rådyr i Danmark på 300,000 – 400,000 stk. og et samlet areal på 43,000 km² forventes en bestand på ca. 44 til 66 rådyr i NNP-KTH. Der er formodentlig tale om en overvurdering, idet NNP-KTH er prægede af løshunde og meget trafik.

NST-Bemærkning:

"Naturstyrelsen vurderer at der pt. findes en bestand på ca. 50 rådyr i Hellebæk/Teglstrup. Det er en bestand som jf. Naturstyrelsens erfaringer/observationer er karakteriseret ved god sundhed og ret lave flugtafstande – dvs. at mennesker som helhed skal ganske tæt på, før de flygter. Det er således en tilpasning til at leve i et område, som gennem årtier har været intensivt brugt af beboerne på Helsingør-egnen."

KFL-bemærkning:

"Hele ideen med NNP+Urørt skov er fremme den vilde natur og biodiversiteten. NST's bemærkning antyder, at det er så som så med vild natur og at man betragter rådyrene næsten som hånd tamme. Det er ikke mit indtryk. Der mangler en seriøs vurdering af antal rådyr i KTH-NNP. Noget sådan burde foreligge før man etablerer den som NNP."

Ved en indhegning med helt tætte hegn, vil der være tale om en lovovertrædelse, idet rådyr ikke må holdes i en indhegning. Rådyr er territoriale og de vil kunne dø af stress, hvis de opholder sig i en indhegning samme med dådyr og krondyr uden at kunne flygte.

Bemærkning.

Den viden, som jeg har draget frem i dette notat, kan man selvfølgelig rent politisk ignoreres og defineres den, som værende irrelevant for NNP-projektet.

Paddehat-tjørne busk:

Kegle-tjørne busk:

I nærheden af Avlsgården er pattehatte-tjørne buske i overtal. Det kunne tyde på, at der er for få rådyr til at holde tjørnebuskene nede. Jeg skal have optalt og fotograferet dem i løbet af foråret. Det kan med tiden blive et flot skue.

Problemet med de mange veje og stier i NNP-KTH er nok ikke gældende andre steder, idet de andre NNP'er er større og ligger længere væk fra større byer.

Jeg har blot vist NST-bemærkningen inde i selv artikellen, hvor det er relevant. Stor tak til NST for at brug tid både på opmåling af kørevej og at udarbejde bemærkninger til denne artikel.

Links:

[1] NetNatur: Pulsmåler giver svaret på hvad der sker, når råvildt forstyrres af skovgæster, hunde, orienteringsløbere, cyklister og jægere
<https://netnatur.dk/raavildt-og-forstyrrelse/>

[2] NST: Mulig Naturnationalpark Hellebæk Skov
<https://naturstyrelsen.dk/media/311312/bilag-2-two-pager-hellebaek-skov-og-teglstrup-hegn-opdateret.pdf>

[3] Kort over Kohaven-Teglstrup Hegn med stier

[4] Excel-ark med opmålinger

[5] P. K. Theil et al. Råvildt og forstyrrelser
[https://pure.au.dk/portal/da/publications/raavildt-og-forstyrrelser\(92d9d410-7e9c-11dd-a5a8-](https://pure.au.dk/portal/da/publications/raavildt-og-forstyrrelser(92d9d410-7e9c-11dd-a5a8-)

[000ea68e967b\).html](#)

[6] Overordnede retningslinjer for forvaltning af urørte skove,...

https://naturstyrelsen.dk/media/296293/bilagb_endeligversion_overordnede_retningslinjer_for_uroert_skov_juni2021.pdf

[7] NST bemærkning – har rettet artiklen til efter et vink fra NST

[8] Råvildt og forstyrrelser Faglig rapport fra DMU, nr. 237 Carsten Riis Olesen, Peter Kappel, Theil Albert Ernest Coutant, Afdeling for Landskabsøkologi

https://www.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_fagrapporter/rapporter/FR237.pdf

Natur Nationalpark Gribskov – Flugtzoner og Dyrevelfærd

Det er besluttet at etablere en Natur Nationalpark i Gribskov med et samlet areal på ca. 13 km². Formålet er at fremme natur og biodiversitet. Men de nuværende planer peger snarere på et kvæg-skov-landbrug, der yderligere fragmenterer landskabet. Det er langt fra sikkert, at biodiversiteten vil øges – tværtimod kan den blive reduceret. Samtidig er der en reel risiko for forringet dyrevelfærd.

Jeg tror ikke, at nogen bevidst ønsker at reducere dyrevelfærd i Natur Nationalparken Gribskov. Men baseret på viden om hjortevildt og andre arters adfærd og behov for fred og ro, er det sandsynligt, at dyrevelfærden kan blive påvirket negativt.

De fleste dyr omgiver sig med 3 zoner, nemlig en nysgerrigheds-, en flugt-og en forsvars-zone. For mange år siden dvs. i 1960'erne, havde man netop undersøgt, hvorledes rådyr reagerer på forstyrrelser [1] og derigennem fandt man frem til længden af flugtzonen. Man fandt flugtzonens længde på 40 og 75 meter i henholdsvis sommer og vinter. Disse længder blev af NST afvist som forældede uden, at der blev givet et alternativ også for andre dyregrupper. Det var ikke et fuldt ud redeligt svar jeg fik dengang.

I forbindelse med et besøg på Lerbjerg Skov, der er ejet af Den Danske Naturfond, er jeg blevet opmærksom på andre biologer har anvendt en generel afstand på 250-300, som længden på flugtzonen [2]. Dermed er der kun 1/3 af arealet giver tilstrækkelig ro til dyrelivet.

Jeg har desuden forsøgt at beregne flugtzonen for rådyr for NNP Fussingø [3], hvor jeg fandt under en tredjedel af arealet, giver dyrelivet fred.

Jeg har anvendt betegnelsen ”flugtzonen”, Den Danske Naturfond har anvendt betegnelsen ”forstyrrelseszoner” og NST har anvendt ”stilleområder”, der indholdsmæssigt til dels er samme begreb.

I denne forbindelse har jeg via Copilot søgt at finde flugtzonen for andre arter. Dette fremgår af følgende tabel.

Art	Nysgerrighedszonen	Flugtzonen	Forsvarszonen
Elg	100–150 m	50–100 m	10–30 m
Krondyr	80–120 m	40–80 m	10–20 m
Dådyr	60–100 m	30–60 m	10–20 m
Rådyr	40–80 m	20–40 m	5–15 m
Ulv	150–300 m	100–150 m	20–50 m
Ræv	30–60 m	15–30 m	5–10 m
Grævling	20–40 m	10–20 m	5–10 m
Havørn	200–400 m	100–200 m	30–50 m
Kongeørn	300–500 m	150–300 m	50–100 m

Denne tabel skal selvfølgelig vurderes af eksperter inden for forskellige dyrearter.

Dette betyder, som hovedregel, at disse arter har en flugt zonen på under 300 meter på begge sider af veje og stier.

NST har opmålt 54 km kørefaste veje for NNP Gribskov, se [5]. Trampe stier er ikke opmålt. Med en flugtzone på 2*300 meter er det samlede areal af flugtzone på $54000 \cdot 600 / 1000000 = 32.4 \text{ km}^2$, der overgår NNP Gribskops samlede areal på 13 km².

Med et tæt net af veje og stier i NNP Gribskov, vil der ikke være meget plads til fred og ro for vildtet. Dette rejser spørgsmålet om dyrevelfærd.

Derfor ser jeg frem til, at NST Gribskov opgør længden af veje og trampestier i NNP Gribskov med tilhørende flugtzoner. En sådan opgørelse vil formodentlig vise, at under en tredjedel af Gribskov vil sikre en række dyrearter fred og ro. Mit gæt er, at NST Gribskov af politisk grunde ikke ønsker at foretage sådanne beregninger, idet det kan vise en reduceret dyrevelfærd i NNP Gribskov. Jeg kan selvfølgelig tage fejl.

Jeg vil måske selv forsøge at opmåle veje og stier, men det tager noget tid.

Etablering af NNP'er generelt er ikke drevet af et ønske om at forbedre naturen og den biologiske mangfoldighed, men af rent finansielt årsager [6]. Der sker bl.a. aflønning med resultatkontrakter for de ledede medarbejdere i NST. Jeg formoder, at staben i NST Gribskov forsøger at kæmpe for naturen og den biologiske mangfoldighed inden for de rammer, der er givet.

Link:

[1] Råvildt og forstyrrelser Faglig rapport fra DMU, nr. 237 Carsten Riis Olesen, Peter Kappel, Theil Albert Ernest Coutant, Afdeling for Landskabsøkologi
https://www.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_fagrapporter/rapporter/FR237.pdf

[2] Friluftsplán for Lerbjerg Skov Lejre Kommune, Den Danske Naturfond og Nationalpark Skjoldungernes land December 2022
<https://tinyurl.com/3uxam6c7>

[3] Forstyrelseszoner Lerbjerg Skov, se side 14
[REDACTED]

[4] Kohaven-Teglstrup Hegn et virvar af veje og stier – stressede hjorte?
[REDACTED]

[5] Projekt beskrivelse for Naturnational Park , se side 36.
<https://naturstyrelsen.dk/media/tfsnx3tg/projektforslag-for-gribskov.pdf>

[6] Naturstyrelsen salg af træ og flis – pengene først og naturen sidst
[REDACTED]

Malariaepidemi i Nordsjælland?

I forbindelse med oprettelsen af nationalparker og urørte skove vil man hæve vandstanden overalt. Dette vil øge risikoen for blandt andet malariaudbrud. Se "Da malariaen hærgede på Lolland-Falster" [1].

Det fremgår af artiklen "Den lollandske feber" i Lolland-Falsters Historiske Samfunds Aarbog nr. 1 fra 1913 af lægen Carl Adam Hansen (1847-1927). Ifølge Carl Adam Hansen blev der i perioden 1862-1890 registreret i alt 163.736 tilfælde af malaria i hele Danmark, hvoraf 36.523 af dem var på Lolland-Falster.

Især i sommeren 1831, der var særlig varm og våd, rasede feberen med stor voldsomhed.

Jeg har ikke tid til at gå i dybden med emnet nu, men jeg ser gerne, at nogen vil gøre det. Jeg har intetsteds set, at NST har undersøgt dette emne.

NST har ikke klædt de biologer, der arbejder i NST, godt på til at forklare, hvorfor der ikke er nogen risiko for malariaudbrud i NNP.

For at bedømme risikoen, bør opstilles scenarier for, hvad der skal til for at få en permanent malaria-risiko i Danmark. I den forbindelse må man anvende et tidsperspektiv på 100 år med deraf følgende global opvarmning, øget nedbør og social uror..

Af det følgende fremgår, at der er en minimal risiko for etablering af en malaria inficeret bestand af myg, men det afhænger tilstedeværelse af ” **brug af effektiv profylakse, kemoterapi, sygdomsovervågning samt vektorkontrol**”.

Set i lyset af den biologisk indsigt, der findes blandt de politisk partier, regeringen og nogle af styrelserne, er det er reel mulighed, at man vil spare penge ved at nedlukke forskningen og profylaksen ved Malaria på bl.a. Statens Serums Institut og på universiteterne. Det kan man godt gøre på kortsigt, men regningen kan blive stor på langt sigt.

Ifølge [5] gælder der en minimal trussel for malaria i Europa:

”I Danmark såvel som resten af Europa forekommer anopheline vektorer til stadighed, mens malariatransmissionen har været brudt i årtier, da der ikke længere findes reservoir, hvorfra plasmodier kan spredes. Selv om genetablering af malaria er teoretisk mulig og øget som følge af klimaændringer, så skønnes truslen alligevel at være minimal, da de fleste europæiske lande har økonomisk mulighed for at forhindre dette ved brug af effektiv profylakse, kemoterapi, sygdomsovervågning samt vektorkontrol.”

Ifølge [6] gælder

“Malaria could become established again under the prolonged pressures of climatic and other environmental-demographic changes if a strong public health infrastructure is not maintained. A particular concern is the reintroduction of malaria in countries of the former Soviet Union with economies in transition, where public health infrastructure has diminished (e.g., Azerbaijan, Russia).”

Links:

[1] Da malariaen hærgede på Lolland-Falster

[2] SSI: Oversigtskort over malariaprofylakse

<https://tinyurl.com/h7z29tf3>

[3] SSI: Malaria - opgørelse over sygdomsforekomst 2018

<https://tinyurl.com/2h62hp5f>

[4] Sporadiske tilfælde af malaria i Sydeuropa

<https://tinyurl.com/3yhpzh7w>

[5] Ugeskrift for læger. Klima og vektorbårne sygdomme. 23. okt. 2009

<https://tinyurl.com/4tzjn7mp>

[6] IPCC Working Group II: Impacts, Adaptation and Vulnerability.

Malaria <https://tinyurl.com/55c5vnr7>

[7] Antal importerede malariatilfælde 1918-2018

<https://tinyurl.com/mvrr8fbh>

[8] Malaria Eradication in the European World: Historical Perspective and Imminent Threats_

<https://tinyurl.com/yrx624ha>

[9] Rising temperature and its impact on receptivity to malaria transmission in Europe: A systematic review

<https://tinyurl.com/4tmh4w4r>

Når klimaet går AMOC og Naturstyrelsen

Klimaændringerne udgør en betydelig udfordring for vores danske skove. Vi står over for usikkerheder, hvor klimaet enten kan udvikle sig til et stadig varmere klima eller svinge til et koldere klima, som man finder i Alaska, på grund af afviklingen af Golfstrømmen (AMOC). Der er måske en tidshorisont på 33 år, før dette skifte kan ske. Disse ændringer vil ikke kun påvirke skovbrug, men også landbrug, fiskeri samt indretning af huse og industribygninger. Både IPCC og professor Susanne Ditlevsen har udført omfattende forskning. Der er uenighed om, hvornår Golfstrømmen vil ændre sig. IPCC mener, at det først sker efter år 2100, mens professor Susanne Ditlevsen skønner om 33 år.

I lyset af disse mulige scenarier er det afgørende, at vi anvender de rette afdækningsstrategier ved valg af træer. Robert Olesen, skov- og landskabsingeniør, er den eneste, der hidtil har omtalt begrebet "afdækningsstrategi" til at beskrive metoder, der sikrer, at skovene kan tilpasse sig og overleve under forskellige klimatiske forhold.

Alaska har et barsk og koldt klima, hvilket betyder, at træerne, der vokser der, skal være meget hårdføre. Her er nogle eksempler på træsorter, der trives i Alaska, nemlig sitka-gran, bjergfyr, rødgran og bævreasp. Det er netop disse arter, Naturstyrelsen vil udrydde i statsskovene.

Desværre har Naturstyrelsen ignoreret disse potentielle klimaudsving i deres udvikling af Natur National Parker (NNP). De har fravalgt at tage hensyn til klimaet. Disse klimaændringer kan føre til omfattende ødelæggelse af de danske skove samt lidelser blandt hjorte og kvæg, der forventes at blive udsat. Hvis man ikke aktivt forbereder sig på klimaændringerne, kan det tage flere hundrede år for en skov ved naturlig indvandring at tilpasse sig. Dette burde både Naturstyrelsen og skovejere generelt tage med i deres overvejelser. Universiteterne burde af sig selv have udviklet en afdækningsstrategi, men de er afhængige af penge fra Naturstyrelsen. Derfor sker der intet.

Det er på høje tid, at Naturstyrelsen og andre skovejere begynder at udvikle denne afdækningsstrategi. Derfor dette læserbrev.

Uenighed mellem forskere i AMOC

Det er vigtigt at bemærke, at forskellige modeller og metoder kan give forskellige resultater, og der er stadig meget, vi ikke helt forstår om AMOC og dens komplekse dynamikker.

Professor Susanne Ditlevsen og hendes team har foreslået, at **Atlantic Meridional Overturning Circulation (AMOC)** kunne nå et tipping point allerede inden midten af det 21. århundrede, muligvis så snart som 2025. Deres studie er baseret på statistiske modeller og observationer af temperaturændringer i Atlanterhavet. På den anden side har **IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change)** undersøgt forskellige klimamodeller, som generelt anser det mindre sandsynligt, at AMOC vil kollapse inden år 2100. IPCC's modeller viser en større usikkerhed og en tendens til at overvurdere stabiliteten af AMOC.

Når der nu er uenighed om hvornår AMOC stopper, er det nødvendigt, at udvikle en afdæknings strategi. Det er netop det mit læserbrev handler.

AMOC

Atlantic Meridional Overturning Circulation, er en stor havstrøm i Atlanterhavet, der spiller en vigtig rolle i det globale klima. Det fungerer som en kæmpe transportbånd af havvand, der flytter varme fra ækvator til de nordlige breddegrader. Her er en kort forklaring:

1. **Varmeoverførsel:** AMOC transporterer varmt, saltvand fra tropiske områder til Nordatlanten. Dette vand afgiver varme til atmosfæren, hvilket hjælper med at opvarme det nordlige Europa og andre områder.

2. **Nedsynkning:** Når vandet bliver koldere og mere salt, bliver det tungere og synker ned til havbunden i det nordlige Atlanterhav.

 Tilbageførsel: Det kolde vand bevæger sig derefter mod syd langs havbunden, før det til sidst stiger op igen og vender tilbage til overfladen, hvor processen starter forfra.

Jægersborg Dyrehave katastrofen i 1826-1827 og Natur National Parker

Folketinget har besluttet, at der skal oprettes i alt 15 Natur National Parker, hvor der opsættes hegn omkring på op til 2,5 meters højde. Der skal bl.a. udsættes elge, heste, krondyr, vildsvin og kvæg med henblik på at forbedre den biologiske mangfoldighed. Det er hensigten at lade disse dyr passe sig selv uden dyrlægetilsyn, uden vinterfodring og uden regulering af bestandene. Dette vil ifølge bl.a. dyrlæger føre til dyremishandling og sultedød blandt de udsatte dyr og ødelæggelse af skovene. Dette diskuteres heftigt på de sociale medier.

I forbindelse denne kan erfaringer fra Jægersborg Dyrehave være af interesse, idet man her har erfaringer fra perioden 1669-2024, svarende til 355 år med skovdrift, hjorteavl og indhegning.

I efteråret 1826 blev der optalt 485 krondyr og 2568 dådyr, altså 3053 hjorte i alt. I foråret 1827 konstaterede man 1121 stykker faldvildt, svarende til 37%.

Dette fald - det største i Dyrehavens historie - medførte, at man fastlagde den fremtidige forårsbestand til 150 stykker kronvildt og 900 stykker dåvildt.

Man kunne godt have forestillet sig, at Naturstyrelsen tog ved lære af dette og undlod indhegning og udsættelse af kvæg og hjorte uden vinterfodring og reguleringer.

[1] "Vildtet i Jægersborg Dyrehave" af Carl Weismann, 1929.

[2] Jægersborg Statsskovdistrikt 1999 – 2013. Driftsplaner.
<http://tinyurl.com/45mf7hkt>

Elge i NNP Gribskov - Opdateret 3.oktober 2025

Regeringen har besluttet at udsætte en antal elge i NNP Gribskov trods for, at der ikke er oplagt evidens for at der kan leve en bæredygtig bestand af elge i Danmark.

Den oprindelig ide med Natur National Parkerne (NNP) er at skabe en lysåben skov med en stor biologisk mangfoldighed til glæde for naturen selv og befolkningen. Dette skulle ske ved indhegning og udsættelse af elge, kronhjorte, dådyr, sika, rådyr og kvæg med helårsgræsning uden tilskudsfodring og reguleringer. Med en stor bestand af disse dyr er der en risiko for, at skoven, som det har taget 200 år at opbygge, vil blive nedbrudt samtidig med, at man oplever en omfattende sultedød blandt bestanden af de udsatte dyr.

Det væsentligste argument imod oprettelse af Natur National Parker og urørt skov er, at der ikke foreligger baseline-studier til at måle effekten af de omfattende tilpasninger i skoven efter 5, 10, 50 og 100 år. Uden et sådant baseline-studie kan man ikke afgøre effekten på den biologiske mangfoldighed.[11] Man kan derfor hævde, at der er en markant effekt uden det kan konstateres.

Viser det sig, at NNP Gribskov selv efter udsættelse af elge bliver et tilgroet helvede med ukontrollerbar skovvækst, vil man ikke have en stab til at foretage de maskinelle rydninger, der eventuelt kommer på tale.

Af ”Endelig Projekt beskrivelse NNP Gribskov(august 2021)”[5] fremgår flere scenarier også rædsels scenariet med masse dødsfald af de udsatte dyr. På side 52 står der:

”Stabile bestande er ikke et mål i sig selv, idet fluktuationer i bestandsstørrelser og sammensætninger har vigtig indvirkning på biodiversiteten”.

Naturstyrelsen har med andre ord frie hænder til at gøre, hvad de vil. De kan hævde ”vi sagde det”.

I den omtalt projektbeskrivelse tales der ikke meget om biodiversitet, men kun om elges evne til at skabe lysåbne områder i skove på grund af den store appetit.

Med hensyn til udsættelse af elge i Gribskov er jeg lidt i vildrede. Der er både turistmæssige, biologiske, økonomiske og historiske argumenter i spil. Desværre har jeg ikke kommet helt til bunds i spørgsmålet om elgenes betydning for biodiversiteten. Det kræver flere arbejdstimer. Der kommer nok opdateringer på et tidspunkt.

Turistmæssige argumenter

Hvis der er en stor bestand af elge, kronhjorte, dådyr, sikahjorte, rådyr og kvæg, og der samtidig kommer en stor strøm af besøgende til NNP Gribskov, vil der blive uro, og skoven kan blive slidt ned. Specielt elge kan blive stressede. Der vil kunne ske personskeer, ikke kun på grund af elge, men også på grund af krondyr. Disse personskeer vil på sigt kunne begrænse tilstrømningen af turister. Man har sat sig mellem to stole ”vild natur” og ”publikum”.

Bemærk: Elgtyre er kendt for at angribe gående og ridende personer.

Biologiske argumenter Varmestress

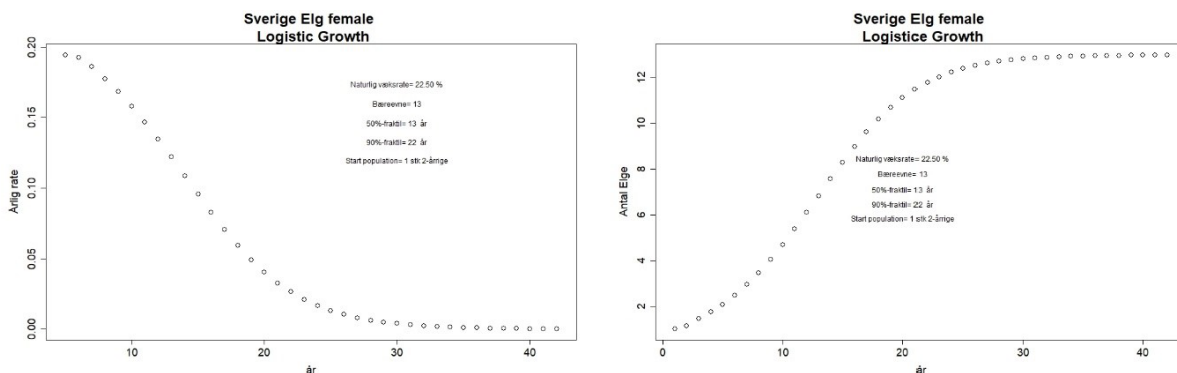
Sommerens hedeslag hos elge (*Alces alces*) er et vigtigt emne, især når man vil udsætte elge. Det skal tages i betragtning, at elgbestanden går tilbage i den sydlige del af deres naturlige udbredelsesområde på måske grund af den globale opvarmning.

Forskning viser, at elge oplever hedeslag ved temperaturer på 14 °C, når de ligger i ro under rolige forhold, og ved 20 °C, når de ligger i ro i blæsevejr. Elge er tilpasset kolde forhold og klarer sig dårligt i varmt vejr. Deres tykke pels, tykke hud og lave overflade-volumen-forhold gør det svært for dem at holde sig kølige. For at afhjælpe hedeslag kan elge øge åndedrætsrytmen eller slikke deres kroppe for at fremme fordampning af fugt fra huden. De søger også skygge og kølende vinde eller vand for at sænke deres kropstemperatur.

Indavl

Man forventer at udsætte ganske få individer, dvs. 10 elge. Dette betyder, at bestanden af elge ikke kan betragtes som en vild bestand, og den vil ikke kunne være selv bærende med hensyn til de udsving, der vil være på grund af vejrlig, sygdom og ulykker. På sigt vil bestanden uddø på grund af indavl. Selv om NNP Gribskovs areal er på 1300 ha, er NNP Gribskov ikke stort nok til, at der kan opbygges en selv bærende bestand af elge. I Norge regner man med, at der maksimalt er plads ca. 2 elge pr km² og bruges dette normtal på NNP Gribskov, er der plads til 26 elge i NNP Gribskov.

Med en bæreevne på 26/2 female = 13 elge vil der være en logistisk vækst, som vist på følgende graf:

Tilføjet den 25.juli 2024.

Efter 7 år er populationen halvdelen af bæreevnen. Efter 16 år er 90% af bæreevnen nået.

Nåletræ og elge

Nåletræer spiller en vigtig rolle for elge. Ganske vist spiser elge kvister, blade, knopper, bark, vandplanter, græs og urter. Dog giver nåletræer, som gran og fyr, vigtig næring til elgene, specielt om vinteren, når andre fødekilder kan være knappe. Nåletræer giver altså både mad og skjul for disse majestætiske dyr. Elgen er afhængig af nåletræer i sit naturlige habitat. Hvis man fjerner alle nåletræer, kan det give problemer for elgenes overlevelsesmuligheder.

Elge dør af sult i Sverrig

Elge i Sverige oplever en udfordrende situation, hvor bestanden styrtdykker i flere områder. Bjørne og ulve tager en del dyr, og skovselskaber ønsker at skyde så mange elge som muligt, da de skader unge træer ved at indtage føde.

I nogle områder har der været så få elge, at ingen blev nedlagt under jagten. Dette skyldes en langsigtet reduktion af bestanden af elge og dårlige år for elgkalvene.

Påvirkningen vil være en nedbidning af både rønnebær, birketræer og skovfyr samt trampen rundt i moser og søer. I Sverige har man erfaringer med, at mange elge dør af sult, idet tænderne slides ned på grund af det fødevalg, der er til stede. Under normale forhold vil man ud fra en demografisk analyse opleve en vækst i antallet af elge på 22.5%. Ifølge de årlige jagtstatistikker i Sverrig, sker der et fald i elgbestanden på ca. 2%

årligt.

Elge i Lille Vildmose

Rita Buttenschøn skriver i [12]:

"RB nævner erfaringer fra elge i Lille Vildmose, som viser, at trykket på birk og pil ikke er tilstrækkeligt til at hindre tilgroning. Det sure miljø afspejles i kvaliteten af særligt lyngplanterne, som vanskeliggørem effektiv afgræsning."

Elges fouragering

Rita Butenschøn [REDACTED]:

1. Er udprægede browsere, der holder til i løv- og nåleskove samt skovmoser.
2. Pil, alm. røn og bævreasp hører til de foretrukne arter, men den kan også æde storemængder af fyr, birk, blåbær og andre dværgbuske.
3. Har behov for skygge, specielt om sommeren, hvor de foretrækker køligt, vådt vejr.

Elge og parasitter

NST er opmærksom på, at parasitter kan være et problem hos elge. Man har i andre udsætninger set følsomhed over for parasittrykket, når dyrene holdes bag hegn. Der siges intet om hvorledes man vil begrænse parasittrykket. [5]

Hvorfor udsætte elge i Danmark, når de dør i Sverrig?

Birke, pil og ahorn er pionerarter, der både breder sig i vådområder og i forbindelse med kronefornyelse. I

[5] er der ikke nævnt argumenter for, at elge fremmer biodiversiteten, men kun at elge fremmer lysåbne skove. I forbindelse med udsættelse af elge i dele af Lille Vildmose fremhæves specielt elges fouragering på birk i moseområder.

Udsættelse af elge i NNP Gribskov vil formodentlig have en indirekte betydning for den biologiske mangfoldighed, idet elge på grund af deres størrelse nedbryder eksisterende økologiske nicher. Hvad der kommer i stedet, vides ikke. Det vil ikke påvirke den eksisterende frøbank, insektbank og svampebank. Der kommer ikke nye arter til på grund af elge, men det kan måske ske en forskydning mellem de eksisterende arter på grund omfordeling af næringsstoffer og fouragering på foretrukne arter.

Elgenes adfærd vil kunne påvirke "Abundance", men ikke "Species richness". Dog kan "Biodiversity" måske påvirker i en eller anden retning.

Økonomiske argumenter

Udsættelse af elge vil være bekostelig mht. opsætning af 2.5 meter højt hegn og ved vedligeholdelse i mange år. Der kan være en risiko for at hegnet væltes ved storm og kraftig sne. Dette skal ses i forhold til, hvad man ellers ville kunne have opnået med andre alternativer så som arealudvidelse eller faunabroer.

For at undgå indavl skal der løbende ske en bortskydning af elgtyre og udsættes nye elgtyre. Hvis bestanden imod forventningerne, vokser kraftigt, skal der ske reguleringsjagter. Alt sammen vil belaste økonomien.

Parforcejagt - historiens vingesus i Gribskov.

Gribskov er kendt historisk for kongernes parforcejagter netop i Gribskov. Man viser ikke respekt for historien ved opsætningen af et 2.5 meter højt hegn. Det er et kulturmindesmærke, der bliver trampet på.

Professorernes argumenter

11

Bestyrelsens argumenter

Jeg har fremsat ønske til NST Gribskov om aktindsigt vedrørende bestyrelsens beslutning om at udsætte elge i NNP Gribskov, men dags dato har jeg ikke fået aktindsigt. Derfor kender jeg endnu ikke bestyrelsens argumenter.

”Naturstyrelsen har oprindeligt foreslået, at der skal udsættes elge i Gribskov. Formålet er at øge biodiversiteten. Det er netop den truende biodiversitetskrise.”

Den grønne treparts reform og NNP

Det er åbenbart, at man i forbindelse med etablering af Natur National Parkerne, må have Den Grønne Treparts Reform (DGTR) i tankerne. Det skal gennemtænkes, hvad der skal ske med NNP'erne og hvorvidt man allerede nu skal foretage en indhegning og udsættelser af elge og andre græsædere.

Link:

[1] Kolstad, Anders Lorentzen: Moose browsing effects on boreal production forests – implications for ecosystems and human society

<https://tinyurl.com/v4bz6bwy>

[2] Moose Herbivory: a Keystone Ecological Process in the Northern Forest Influencing Biodiversity

<https://tinyurl.com/3un8jn89>

[3] Jægeren: Bestanden af elg i Sverige styrtdykker i flere områder

<https://tinyurl.com/mvyznhxb>

[4] Parforce jagt

[4] Parroccia jagt
<https://tinyurl.com/mrxehn8w>

[5] NST: Endelig Projekt beskrivelse NNP Gribskov(august

2021) <https://tinyurl.com/25skba66>

[6] Elge formerer sig lystigt: Tre nye elgkalve i Vildmosen(juni 2020

) <https://tinyurl.com/54bwfwzm>

[7] Demografisk analyse af Elg - Resume

_____

[8] Definitions af biodiversitet

[REDACTED]

[9] Den Grønne Treparts Reform

_____

[10] Moose and Ecological Resilience: Examining their Contribution to Ecosystem Stability

[16] Moore and Logg, Gear Room

[11] Baseline

[REDACTED]

[12] Noter fra 1. møde med den videnskabelige arbejdsgruppe den 25. maj 2022 kl. 9-13 vedrørende processen med etablering af de sidste 10 nationalparker. Side 5.

[REDACTED]

[13] Buttenschøn, R. M. (2024). Helårsgræsning - vurdering af bæreevne. Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet. IGN Rapport Nr. maj 2024. Søg på forekomst af elge.

[REDACTED]

[14] Density dependent Matrix model for grey wolf population projection

<https://tinyurl.com/3827kdmk>

[15] Ulve i Norden – hvad er erfaringerne?

<https://tinyurl.com/yhj9jwv>

[16] NINA the fear of wolves

<https://tinyurl.com/278vyw2v>

Gribskov og udbredelsen af ørnebregner

Der findes ikke præcise tal for udbredelsen af ørnebregner i de kommende Naturnationalparker, men der er dokumenteret en hurtig vækst i bestanden.

I de lysåbne egetræsbevoksninger vurderes ørnebregner at dække mellem 25–50 % af arealet. I tætte nåletræsplantager og modne bøgeskove er forekomsten derimod minimal, bortset fra langs skovveje og i lysåbninger.

Det bedste skøn for udbredelsen af ørnebregner i statsskovene ligger i dag på 5–10 %. Hvis fældningen af nåletræer og gammel bøgeskov fortsætter uden genplantning, kan dækningen stige til 15–20 %.

Ørnebregner er giftige og deres stoffer kan ophobes i grundvandet. Samtidig er den biologiske mangfoldighed i områder med ørnebregner markant lavere end i skove uden.

Det er derfor paradoksalt, at Naturstyrelsen (NST) ønsker at fremme biodiversiteten ved at fælde nåletræer uden genplantning. I nogle tilfælde vil disse områder blive domineret af ørnebregner, som har en meget begrænset biodiversitet.

Der kan argumenteres for, at man bør bekæmpe ørnebregner aktivt. Hvis man undlader dette, risikerer man både forurening af grundvandet og en giftig påvirkning af besøgende. Desuden kan der være sundhedsmæssige konsekvenser ved at indtage kød fra dyr, der har spist ørnebregner.

Link:

[1] Ørnebregner og deres giftighed og vækst

[2] Ørne bregners udbredelse

[3] Ørnebregners biologisk mangfoldighed

[4] BT: Kræftfremkaldende planter vokser ved udflugtsmål: 'Ville ikke lade min børn lege ved dem'

<https://tinyurl.com/wjv9hrcf>

[5] KU: Ørnebregner og gift i grundvandet

<https://tinyurl.com/mwpzju94>

[6] Hvad siger professor Hans Christian Bruun Hansen

[7] NST: Projektforslag for Naturnationalpark Gribskov

<https://tinyurl.com/36ehf6sz>

[8] Er ørnebregner giftige for hjorte og kvæg og mennesker ?

[9] Ørnebregne bekæmpes med flere slåninger årligt

https://cms.ku.dk/upload/application/pdf/49/7d/497df8f0/06.00-16p_6_0_16_00.pdf.pdf

[10] Kan man bekæmpe ørnebregner med vildsvin? Nej

Udsigtskiler ved NNP Hellebæk

En udsigtskile er et område, der bevidst holdes fri for høje træer og bevoksning for at bevare eller genskabe en udsigt til et landskab, typisk en sø, fjord eller anden naturskøn destination.

Udsigtskiler bruges især i naturområder og parker, hvor vegetation ellers kan vokse så tæt, at den blokerer for udsynet. Her er lidt mere om, hvordan og hvorfor de etableres:

Formål med en udsigtskile

- **Bevare naturoplevelser:** Giver besøgende mulighed for at nyde udsigten over f.eks. . en sø, fjord, dal eller bjerg.
- **Kulturel og historisk betydning:** Mange udsigtskiler er knyttet til historiske steder, mindesten eller samlingspladser, hvor udsigten har haft symbolsk eller social betydning.
- **Tilgængelighed:** Gør det muligt for alle – også dem der ikke kan bevæge sig langt ind i terrænet – at få en visuel oplevelse af naturen.

Hvordan skabes en udsigtskile?

- **Beskæring af træer og buske:** Mindre bevoksning fjernes, og større træer beskæres, så de ikke blokerer udsynet.
- **Ingen fældning af store træer:** Ofte undgår man at fælde store træer af hensyn til biodiversitet og skovens naturlige udvikling.
- **Vedligeholdelse:** Frivillige eller lokale foreninger kan stå for løbende vedligeholdelse, så udsigten ikke igen forsvinder.

Omkring Gurre Sø er der 5 udsigtskiler, hvor der er et behov for vedligeholdelse og hvor NST har planer om vedligeholdelse. Den meste monumentale udsigtskile i Nordsjælland er udsigten fra Esrum Kloster mod sydende af Esrum Sø en afstand på ca. 10 km, hvor NST/Skovkolen med års mellemrum fælder partier med rødél og birk.

Udsigtskiler er altså en måde at balancere naturens frie udvikling med menneskets behov for at se og opleve landskabet. Har du selv et sted, hvor du savner udsigt, kan det være værd at undersøge, om en udsigtskile kunne etableres der.

Udsigtskiler ved Sorte Sø/Klare Sø, Teglstrup Hegn

Der er en tilgroet udsigtskile ved Sortesø. Det er mit gæt, at der er gået 3-5 år siden den blev ryddet.

Foto taget på stedet:

Det er muligt med få ressourcer at åbne op for par udsigts ved Klares Sø. Arbejdets kan udføres med traditionelle håndværktøj med saks, ørnenæb og måske en håndsav.

Udsigtskilde ved enden af Sorte Sø

Ved østende af Sorte Sø er der en udsigtskilde, der på sigt skal justeres. Det er en lidt vanskeligere opgave.

Udsigtskilen på billedet til venstre kan umiddelbart justeres og sikres med et par timer arbejde, men til udsigtskilen på billedet til højre vil kræve maskinkraft eller en massiv isvinter.

Udsigtskilen ved Bøgeholm Sø

Der er mindst 2 udsigtskiler ved Bøgeholm Sø, der bør bevares. I vejkrydset ved den gamle Hellebæk Avlsgård har der været en udsigt over Bøgeholm Sø. Denne udsigt er ved at gro til. Fra bakketoppen vest for Hellebæk Avlsgårde er et meget anvendt sted til fuglobserverationer. For at sikre udsigt over Bøgeholm Sø, skal der ske en udtynding/fældning af træer langs søbredden.

Luftfoto over Bøgeholm Sø og Bondedammen.

De to krydser markerer udsigtspunkter. Cirkler anviser bevoksning, der skal udtyndes.

Der er flere områder, der er ved at gro til med bævreasp og rødæl, hvor der af hensyn til det landskabelige indtryk og biologisk mangfoldighed måske er behov for fældning.

Bondedammen

Midt i Bondedammen ligger Schimmelmands Ø, der i dag kun kan ses fra Bøssebogergade ved Turbinehuset takket være en skønsom rydning af NST. Af historiske årsager er det ønskeligt, at der bliver lavet 3 udsigtskilder, som markeret på kortet.

I NST Gribskov er der en god forståelse for udsigtskiler og deres historiske betydning. De er også villige til at afsætte ressourcer til deres vedligeholdelse.

Udsigtskile fra Valdemarslund, Gurre Slots Sø

Valdemarslund er en tidligere skovridderbolig. Stuehuset og udhuslængerne blev opført i begyndelsen af 1800-tallet. Omkring år 1850 blev stuehuset forlænget. Helt frem til 1970 blev bygningen anvendt som skovridderbolig. Ejendommen fungerede også i en lang årrække som planteavlstation. Bindingsværket på alle bygningerne ved Valdemarslund har tidligere, som det sædvanligvis er i Nordsjælland, været kalket over stok og sten. Valdemarslund ligger ikke langt fra Gurre Slotsruin og dermed helt centralt for Danmarks historie.

NST har vedkendt sig opgaven mht. vedligeholdelse udsigtskilen.

Du kan læse hele posten her:

Guldalderens landskaber under pres

I 1858 malede den danske guldalderkunstner P.C Skovgård det ikoniske værk ”*Stille sommeraften ved en Indsø. Bondedammen i Hellebæk, unge mødre vasker tøj.*” Et billede, der indfanger drømmen om det harmoniske landskab – en stille skovsø, naturens ro og menneskets nærvær. Bondedammen ligger blot 600 meter fra Hellebæk Station og er omgivet af Kobberdammen, Bøgeholm Sø, Klaresø og Sortesø. Det er et område, der stadig i dag kan opleves til fods ad Bøsse-magergade.

Men nu trues dette kulturhistoriske motiv. I forbindelse med oprettelsen af Naturnationalpark Hellebæk (NNP Hellebæk) planlægges det at indhegne området med et hegn, der kan blive op til 2,5 meter højt. Ikke alene risikerer man at forvanske et klassisk guldaldermotiv, man risikerer også at miste den landskabelige autenticitet, som generationer har værdsat.

Det originale billede, som ejes af Ny Carlsberg Glyptotek, kan man ikke uden risiko for juridiske konsekvenser ændre ved. Men langt værre er, at Naturstyrelsen – som statslig institution – reelt kan ødelægge de klassiske motiv i virkeligheden. Det er ikke blot et spørgsmål om kunstnerisk frihed, men om respekt for vores fælles kulturarv.

Bondedammen er ikke blot en skovsø. Den er en del af vores visuelle hukommelse og nationale identitet. Lad os bevare den – uden hegn.

Natur National Parker vil få en reduceret biodiversitet. Version II

I introduktionen til "Monitoring change in biodiversity through composite indices" [4], står der

"There is little prospect of effective action to limit biodiversity loss unless biodiversity can be measured and its rate of change quantified."

Dette er netop baggrunden for denne post. Uden anvendelse af Shannons Biodiversitets Indeks eller andre lignende indeks, har man ingen chancer for at vurdere effekten af de indgreb, som man ønsker at foretage. Det ligner bedrag eller svig, at man poster 888 mio.dk ind i Natur National Parker uden, at man har undersøgt effekten af de forslåede tiltag.

Ud fra definitionen på biodiversitet vil indgreb i de områder, hvor Natur National Parker bliver oprettet, medfører en reduceret biodiversitet.

Der er nogle uklarheder om begrebet biodiversitet, idet det både involvere antal arter og deres hyppighed. Når blot man finder en ny art, råbes der op om forøget biodiversitet. Dette er ikke generelt korrekt.

Biodiversiteten måles f.eks. Shannons Biodiversitet Indeks. Dette indeks vil have den største værdi på en biotop, hvor alle arter optræder lige hyppigt. Hvis en art vokser eller aftager i hyppighed, vil biodiversiteten blive reduceret.

Shannons Biodiversitet Indeks kan beregnes på forskellige trofiske niveauer på træer, buske planter, dyr, fugle, insekter, bakterier etc.

Der vil være en trend mod en lavere biodiversitet i NNP'erne. Dette er et resultat af følger af påstande:

Påstand 1:

En art vil vokse til sin maksimal udbredelse kun begrænset af den tilgængelig føde og konkurrence fra andre arter.

Påstand 2:

Ingen arter med samme biologiske egenskaber vil kunne sameksistere.

Påstand 3:

Enhver økologisk niche vil hurtigst mulig blive fyldt ud med arter, der er specielt tilpassede.

Påstand 4:

Hastigheden hvormed biodiversiteten udvikler sig afhænger af den energi, der findes i en biotop.

Hvis der ikke sker en udvikling i antal økologiske nicher, vil det ende med, at enkelte arter vil være totalt dominerede med deraf følgende fald i biodiversiteten.

Med indhegnede NNP og dermed manglende import af arter, vil de økologiske nicher, der optræder som følge storm, regn, tørke ikke kunne udfyldes.

For at skabe ny økologiske nicher, er det nødvendigt at nedbryde de eksisterende nicher. Dette kan ske med udsættelse af kvæg, heste, hjorte, vildsvin, elefanter og næsehorn samt maskinel rydning opgravning. Men prisen er, at biodiversiteten på den korte bane vil blive reduceret.

Eksempel 1:

I en biotop er der 5 forskellige arter, der optræder lige hyppigt med 80 individer. Shannon Index = 1.6094. Dette er den maksimale værdi af Shannons Index med de 5 arter involveret.

Eksempel 2.

I en biotop er der 5 forskellige arter. Art 1 optræder med 800 individer og de øvrige med hver 80 individer. Tilvæksten i art 1 skyldes et indgreb med fældning eller udsættelse af kvæg etc. Shannons Index = 0.9944

Eksempel 3.

I en biotop er der 6 forskellige arter. Art 6 optræder med 10 individer og de øvrige arter med hver 80 individer. Shannon Index = 0.9846.

Uanset hvad man gør, sker der under hensyn til påstand 1,2 og 3, et fald i biodiversiteten. Dette er et paradoks.

Hvis en biotop er total isoleret, således der ikke sker ind og udvandring, vil nye økologiske nicher ikke kunne udfyldes. Det er netop det der sker i Natur National Parkerne. Det er derfor biodiversiteten på langt sigt vil falde i de indhegnede Natur National Parker.

Der er mere jeg skal have undersøgt vedr. Shannon Biodiversitets Index og har brug for andres input. Specielt så jeg gerne beregning af Shannon Biodiversitets Indeks før og efter fældning af en nåletræsplantage og før/efter udsættelse af kvæg i klitplantager.

Det er ikke mit indtryk, at overvejelser vedr. Shannon Biodiversitets Indeks på nogen måde har været fremme i forbindelse med forslag om oprettelse af Natur National Parker.

Link:

[1] Eksempler

<https://tinyurl.com/yr7fb75a>

[2] Shannon Diversity Index: Definition & Example

<https://tinyurl.com/2cpddjx5>

[3] Trofiske Niveauer

https://da.wikipedia.org/wiki/Trofisk_niveau

[4] Monitoring change in biodiversity through composite indices

<https://tinyurl.com/yr7fb75a>

Der findes et utal af analyser af biodiversiteten med Shannons Biodiversitets Indeks. Den er næsten den eneste måde, hvorpå man kan undersøge udvikling i biodiversiteten.

Urørt skov er klima neutral?

Resume

Lea Wermelin bad i maj 2020 Københavns Universitet om at belyse de klimapositive fordele af Urørt Skov. Baggrunden for dette var formodentlig, at der var fremkommet flere artikler, i alt 5 artikler før denne dato, der gjorde opmærksom på, at Urørt Skov ikke optog CO₂ på den lange bane.

Derfor blev der nedsat en arbejdsgruppe med dygtige forskere fra Københavns Universitet. De nåede frem til "Notat om klimaeffekt af Urørt Skov", dateret den 27. maj 2020 [redacted]. Dette notat bekræftede, at Urørt Skov fortsat vil optage CO₂ de næste 100-200 år og det i praksis ikke betød noget. Dette notat er efterfølgende er blevet tilbagevist af de samme forskere, der var med til at udarbejde notatet.

Flere af de deltagende forskere havde på det tidspunkt, hvor notat blev skrevet, en klar viden om at Urørt Skov ikke ville optage CO₂ på den lange bane. Men hvorfor står de som medunderskrivere på Notatet?

Selv om det er Københavns Universitet, der har lagt navn til notatet med Vivian Kvist Johannsen, KU, som forfatter, er der ingen tvivl om, at indholdet er fastlagt af Miljøministeriet. Det er tale om et brud på armslængdeprincippet og princippet om forskningsfrihed måske på grund af økonomisk og politisk på Københavns Universitet fra daværende Miljøminister Lea Wermelin.

Man kan med nogen ret hævde at både Institut leder og ph.d., Seniorforsker Vivian Kvist Johannsen og prof Carsten Rahbek bliver ramt på deres ære for ikke at stå frem med klar tale for at fralægge sig ansvaret.

Begge anses for usædvanlig dygtige og vidende. Miljøministeriet burde kritiseres for uredelighed. Hvis

de er tjenstlig beordret til at lægge navn til, bør man offentlig gøre dette.

Man har været med til at misinformere både Folketinget og offentligheden.

Jeg overvejer at indberette forfatterne bag [redacted] for videnskabelig uredelig til Københavns Universitets praksisudvalg, [20].

Det eneste jeg har gjort, er at undersøge publiceringsdatoer for de forskellige artikler. Deraf fremgår at forskerne taler med to tunger styret af Miljøministerier.

Projektgruppen

I forbindelse med diskussionen om Urørt Skov og dens indflydelse på klima og CO₂ optag, etablerede afdelingschef Christian Vind i Miljø- og Fødevareministeriet kontakt til dekan Katrine Krogh Andersen, Københavns Universitet med henblik på at afdække yderligere usikkerhed om klimaeffekten af Urørt Skov. Københavns Universitet udfører bl.a. myndighedsbetjening for Miljøministeriet.

Christian Vind er ikke en hvem som helst. Han er tæt tilknyttet daværende Miljøminister Lea Wermelin, jf. hendes anbefaling af ham [11] i forbindelse med hans udnævnelse som konstitueret departementschef.:

"Jeg har arbejdet sammen med Christian i over tre år, og han er dygtig, vellidt og en kapacitet i Miljøministeriet. Derfor er jeg glad for, at han har sagt ja til at træde til," siger Lea Wermelin i en skriftlig kommentar."

Det er derfor mere end sandsynligt, der er tale om et bestillingsarbejde fra fhv. Miljøminister Lea Wermelin. I den forbindelse kan det ikke udelukkes, at Miljøministeriet har haft indflydelse på indholdet og udformningen af besvarelsen, dvs. armslængdeprincippet [\[12\]](#) brydes.

Der blev nedsat en projektgruppe med nogle af de dygtigste forskere på Københavns Universitet.

Anders Højgård Petersen, KU-GLOBE

Vivian Kvist Johannsen, KU-IGN, *

Carsten Rahbek, KU-GLOBE, ** Claus
Beier, KU-IGN

Hans Henrik Bruun, KU-BIO, **

Jacob Heilmann-Clausen, KU-GLOBE, **
Lars Vesterdal, KU-IGN, *

Niclas Scott Bentsen, KU-IGN, * Per
Gundersen, KU-IGN, * Thomas Nord-
Larsen, KU-IGN, *

*) Disse forskere ved pr 27.maj 2020, at Urørt Skov ikke opsamler CO på den lange bane, jf. de artikler de har skrevet.

**)Disse forskere er kendt fortalere for Natur National Parker og Urørt Skov.

Dette resulterede i "Notat om klimateffekt af Urørt Skov", dateret den 27.maj 2020 [REDACTED]. Dette notat kom frem til, at Urørt Skov fortsat vil opsamle CO₂ i de næste 100-200 år og at det i øvrigt ikke betyder noget.

Dette notat er uklart og indholdsmæssigt et tågeslør af den værste slags. På basis af artikler, der var skrevet før/efter 27.maj 2020, er der efterfølgende blevet stillet spørgsmål om kvalitet af det omtalte notat. Dette er skete i publikationerne

"Skovdrift og kulstofudledninger". December 2019 [\[30\]](#)

"Forskellige opfattelser om klimateffekten af Urørt Skov", 25. februar 2020, [\[4\]](#)

" Forskere: Vi kan ikke regne med, at de modne skove optager vores ekstra CO₂", 8.maj 2020 [\[5\]](#) "Ny dokumentation: Urørt Skov er en minimal gevinst for klimaet, 25. marts 2021", [\[6\]](#)

af Seniorforsker Thomas Nord-Larsen , prof Per Gundersen og af prof Riikka Rinnan, Københavns Universitet. Disse notater tager klart afstand fra det oprindelige notat [REDACTED].

Det er en løjerlig navngivning af [\[4\]](#). Her er ikke tale om "synsninger omkring en øl på en bar", men derimod en seriøs forskning, der har forkastet en teori.

Suserup Skov [\[4\]](#)

"Man har bl.a. undersøgt ophobning af CO₂ i Suserup skov. I Suserup Skov ved Sorø er de ældste træer 300 år gamle og skoven har været stort set 'urørt' de seneste 100 år. Efter gentagne opgørelser af kulstoflageret i

skoven i 1992, 2002 og 2012 var konklusionen, at der ikke kunne påvises et signifikant optag af kulstof i skoven (Nord-Larsen et al. 2018)."

Lokale skov på de sydlige halvkugle [5]

"I det første eksperiment af sin slags lavet på lokale skove på den sydlige halvkugle har forskere fra Western Sydney University og internationale forskere, blandt andet fra Københavns Universitet, udsat et område med 90-år gamle eukalyptustræer for forhøjede CO₂-niveauer.

Som forventet steg de modne træers fotosyntese og de absorberede 12% mere CO₂ fra atmosfæren. Efter at have fulgt træerne i flere år opdagede forskere, til deres overraskelse, at der alligevel ikke var nogen ekstra vækst eller langsigtet kulstoflagring.

"Dette viser at modne træer har et andet kulstofbudget sammenlignet med unge træer, og rejste det vigtige spørgsmål 'hvad sker der med det ekstra kulstof?'," siger adjunkt Elizabeth Jakobsen Neilson fra Institut for Plante- og Miljøvidenskab på KU."

Det er et eksempel på, at myndighedsbetjeningen er blevet misbrugt ideologisk på det groveste. De involverede forskere må føle sig misbrugt. Specielt må Vivian Kvist Johannsen, KU-IGN, som referent, føle sig misbrugt, men også prof. Carsten Rahbek. Hans Henrik Bruun og Jacob Heilmann-Clausen, som er kendt for at være store tilhænger af NNP + Urørt Skov må også få nogle skammer.

Det er muligt, at projektdeltagernes navne på notatet blot er en loyalitetsmarkering, at det er Miljøministeriet egen formulering, som Vivian Kvist Johannsen har lagt navn til.

Imidlertid hævder Miljøministeriet, at de har ret til dette:

Miljøministeriet skriver i [9]:

"Det er normalt, at medarbejdere fra ministeriet bidrager til problemformuleringen og stille løbende spørgsmål.

Miljøministeriet efterspørger løbende udredninger fra Københavns Universitet, IGN, om klimaeffekter af tiltag på skovområdet. Det sker bl.a. som led i den forskningsbaserede myndighedsbetjening.

Leverancerne kan fx tage form af kortere sagsnotater eller længere rapporter. Miljøministeriet har også et samarbejde med Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, som også benytter Københavns Universitet i sin forskningsbaserede myndighedsbetjening. Det gælder bl.a. i forhold til arbejde med opgørelse og fremskrivning af drivhusgasudledninger og –optag i LULUCF-sektoren (jorder og skove).

Det er i den forbindelse normalt, at medarbejdere fra ministeriet bidrager til problemformuleringen og desuden kan kommentere eller stille spørgsmål til udkast inden sagsnotater mv. færdiggøres. Det sker for at sikre, at notaterne er relevante for det vidensbehov ministeriet har ønsket dækket og for at afdække eventuelle uklarheder mv."

Notatet [ ] er endnu et eksempel på uredelighed og man bryder med "the principles of utmost good faith"

[15] og "armslængdeprincippet" [16].

Urørt Skov

Som ordet antyder, at der tale om en skov, der jomfrueligt ligger hen uden nogen menneskelig påvirkning og uden en tømmer produktion. I disse urørte skove, skal der udsættes kvæg/heste/elge/bison/kronstyr. Før dette sker, skal alle nåletræer fældes og der skal udtages træ af løvskov til at finansiere overgangen til urørt skov. Der skal ikke ske nogen regulering af de udsatte dyr. Dette betyder, at der vil ske en eksponentiel vækst i antal dyr og der vil efterfølgende ske nedbidning af al trævæksten. Resultatet kan blive, at de "urørte

skove" bliver til "urørte græsstepper" – det er netop det man vil opnå.

Rune Engelbreth Larsen og Urørt Skov

Rune Engelbreth Larsen forsøger at udnytte "Notat fra Københavns Universitet" [redacted] til at argumentere for, at Urørt Skov fortsat vil opsamle CO₂ i de næste 100-200 år. Dette fremgår af følgende citat fra en artikel i Altinget fra den 4. november 2021 [8]

"I maj 2020 har også 10 forskere fra tre forskellige forskningsmiljøer....

..

Det er ifølge forskerne usikkert, om den positive effekt af Urørt Skov stabiliseres inden for 100-200 år, eller om den fortsat stiger – men der er altså ikke tvivl om, at Urørt Skov holder CO₂ ude af atmosfæren, også på langt sigt".

Der er intet om, at de omtalte forskere har taget afstand til "Notat om klimaeffekt af Urørt Skov" [redacted], som er blevet tillagt de omtalte forskere.

Det fremgår af datoer for de forskellige notater, at Rune Engelbreth Larsen kunne have fået kendskab til indsigelserne i mindst 17 måneder. Hvorvidt han er uredelig eller glemsom, må læserne selv afgøre.

Både Danmarks Naturfrednings Forening, WWF og Verdensskov mener, at Urørt Skov fortsat vil opsamle CO₂ til evige tider.

Netværket omkring Lea Wermelin

Lea Wermelin er med i netværket omkring NNP + Urørt Skov. Dette netværk omfatter Rune Engelbreth Larsen, Rasmus Ejrnæs, Thor Hjarsen, Jacob Heilmann-Clausen etc. Det kan derfor formodes, at ønsket om det omtalte notat stammer fra dette netværk.

Opsamling af CO₂ i de danske skove

En ting er det principielle om Urørt Skov vil fortsætte med at opsamle CO₂, en anden ting er, hvorvidt de danske skove her og nu opsamler CO₂. Det principielle er afklaret med notaterne fra Københavns Universitet [1,2,3,4,6]. Her forsøger jeg at vurdere opsamling af CO₂ i de danske skove her og nu. Bag denne vurdering ligger der en antagelse om, at dødt ved nedbrydes eksponentiel og at der årligt tilføres en konstant mængde af dødt ved.

Der kan gå end rum tid før f.eks. en dansk bøgeskov vil være klimaneutral, idet 50 % af bøgeskovene har en alder under 70 år og 99%-fraktilen for nedbrydningstiden af dødt ved er på 69 år.

For egeskove gælder, at 99% af egeskoven har en alder under 124 år, som svarer til 99%-fraktilen for nedbrydningstiden af dødt ved.

For sitka-graner er 99% af bevoksningerne under 100 år og 99%-fraktilen i nedbrydningstiden af dødt ved er netop 99 år.

Dette fremgår af Skovstatistikken 2021 [14] og af "Henfald af dødt ved – resume, 1. juli 2023" [redacted] samt følgende tabel, der også er hentet fra [redacted].

Navn	Latin	cwd%	Lambda	Halveringstid	Residenstid	Ligevægt	Fraktil 95% år	Fraktil 99% år
Bøg	Fagus Sylvatica	1%	0.0670	10.3455	14.9254	15.43%	44.71	68.73
Skovfyr	Pinus sylvestris	1%	0.0575	12.0547	17.3913	17.90%	52.10	80.09
Rødgran	Picea abies	1%	0.0525	13.2028	19.0476	19.55%	57.06	87.72
Birk	Betula	1%	0.0500	13.8629	20.0000	20.50%	59.91	92.10
Sitka	Picea sitchensis	1%	0.0466	14.8744	21.4592	21.96%	64.29	98.82
Eg	Quercus robur	1%	0.0372	18.6330	26.8817	27.38%	80.53	123.79

Den årlig dødelighed for de fleste træer på 1.5% se tabel 2 [28]. Mindste for rødgran (1%) og højeste for eg (2%). Fældningen af rødgran, sitka-graner, skovfyr, birk og egeskov vil i mange tilfælde medføre etablering af birkeskove eller ahornskove. Det vil tage ca. 80 og 125 år før disse skove skov vil være klimaneutrale.

I kraft af at man fælder nåletræer i stort omfang for at skabe Urørt Skov, vil mængden af dødt ved blive nulstillet for disse skove. Der vil altså gå mellem 80 og 125 år før dødt ved i de fældede skovområder vil blive genetableret. I denne betydning er "Notat om klimaeffekt af Urørt Skov", [redacted] retvisende med hensyn til, at der fortsat opsamles CO2 de næste 100-200 år.

Peer Review mangler

I forbindelse med myndighedsbetjening over for Naturstyrelsen er den traditionelle Peer Review fraværende. Dette fremgår af et interview den 10.marts 2020 Uniavisen, Københavns Universitet med prof Carsten Rahbek:

"Der kommer for mange »mærkelige« rapporter ud af universitetet, fordi forskere ikke vil sige nej til bevillinger, siger centerleder og biodiversitetsforsker Carsten Rahbek. Han har selv oplevet pres fra embedsfolk og er glad for, at han har råd til at afvise myndighedsopgaver.", [redacted]

"rapporter, hvor man sidder og siger: jamen herre jemi, jamen altså, hvordan kan I da ..."

"Det er, som om vi har to standarder: Én standard, for når vi laver international grundforskning, og en anden standard, når vi laver myndighedsbetjening. Sådan burde det ikke være."

Prof Carsten Rahbek er ikke en hvem som helst, men en kapacitet inden for biodiversitetsforskning. Han har udgivet snart 400 artikler, mere end 25 af dem i Science og Nature.

Udfordringen mht. myndighedsbetjeningen af Naturstyrelsen (NST) ligger i, at NST er en politisk organisation betjent af politiske kommissærer og hvor forfremmelser sker, hvis man kan hyle i takt med ministeren. Dette sidste er min opfattelse i forbindelse med diskussionen af biodiversitet og Natur National Parker.

Prof Rahbek skriver med mine ord i det citerede interview direkte, at forskerne ved bl.a. Københavns Universitet er korrupte.

Dette interview er offentliggjort 10.marts 2020 altså 56 dage før det omtalt notat. Det må siges, at Prof Carsten Rahbek er i splid med sig selv.

Henvendelse til Miljøministeriet

Jeg har kontaktet Miljøministeriet den 20.juli 2023 angående "Notat om klimaeffekt af Urørt Skov(MFVM Id nr.: 4948263)". 27. maj 2020. .Se [redacted]

links:

[1] Lea Wermelin og Mogens Jensens ønske om mere Urørt Skov er ikke klimarigtigt, 28. november 2019
Niels Heding er seniorforsker (emeritus) og dr.agro.

<https://tinyurl.com/2kmf2mfv>

[2] Vigtigere end sjældne biller: Produktionsskov binder mere CO₂ end Urørt Skov, 17. januar 2020
Niels Heding er seniorforsker (emeritus) og dr.agro.

<https://tinyurl.com/272jkery>

[3] Professor: Urørt skov er godt – men træerne stopper med at binde CO₂, 20. februar 2020
Per Gundersen ,Professor i skovøkologi, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet

<https://tinyurl.com/2p9feuah>

[4] Forskellige opfattelser om klimaeffekten af Urørt Skov, 25. februar 2020

<https://tinyurl.com/wvu6sh5e>

[5] Forskere: Vi kan ikke regne med at de modne skove optager vores ekstra CO₂, 8.maj 2020
prof Riikka Rinnan.

<https://tinyurl.com/47b5bevs>

[6] Notat om klimaeffekt af Urørt Skov(MFVM Id nr.: 4948263). 27. maj 2020. [REDACTED]

[7] Ny dokumentation: Urørt skov er en minimal gevinst for klimaet, 25. marts 2021

<https://tinyurl.com/4pt7heh7>

[8] Rune Engelbreth Larsen: ”Urørt skov er en klar gevinst for både klima og biodiversitet”, 4.nov 2021

<https://tinyurl.com/bdenn94w>

[9] Københavns Universitet: Her er vores anbefalinger om Urørt Skov, 8. marts 2022

<https://tinyurl.com/yckukntk>

[10] Altinget: Hvorfor er klimaberegninger fra Københavns Universitet af udlægning af Urørt Skov forsinket?
8.marts 2022

<https://tinyurl.com/4yzuvn34>

[11] Altinget: Om Christian Vindahl Vind Afdelingschef, Miljøministeriet ,26.aug 2022 <https://tinyurl.com/bdxxazkk>

[12] Miljøministeriet finder ny departementschef i Finansministeriet,14.marts 2023

<https://tinyurl.com/ymkhtznj>

[13] Klaus Flemløse: Henfald af dødt ved – resume,1.juli 2023
[REDACTED]

[14] Skovstatistikken 2021, Tabel 1.6. Fordeling af skovarealet til arts- og aldersklasser

<https://tinyurl.com/55zywpua>

[15] What Is the Doctrine of Utmost Good Faith in Insurance?

<https://tinyurl.com/mrbfxvts>

[16] Grundregler for ansvarlig forskningspraksis og forskningsfrihed i samarbejde med eksterne parter

<https://tinyurl.com/yc44k64u>

[17] Forfattere bag central skovrapport: Her er vores anbefalinger om Urørt Skov

<https://www.altinget.dk/miljoe/artikel/forfattere-af-skovrapporten-her-er-vores-anbefalinger-til-uroert-skov-i-danmark>

[18] Johannsen, Vivian Kvist , Klimaeffekter af Urørt Skov og anden biodiversitetsskov, 8. februar 2019

https://static-curis.ku.dk/portal/files/215230082/Sagsnotat_klima_NP_20190208.pdf

[19] Carsten Rahbek forstår ikke, hvorfor dansk lovgivning bygger på den mindst kvalitetssikrede forskning, 10. marts 2020

<https://tinyurl.com/bdy5cvtx>

[20] Hård kritik af planer om urørt skov: Det vil øge udledningen af CO₂

<https://tinyurl.com/mun2up4s>

[21] Forskere: Vi kan ikke regne med at de modne skove optager vores ekstra CO₂, 8. maj 2020
prof Riikka Rinnan.

<https://tinyurl.com/47b5bevs>

[22] Københavns Universitets regler for håndtering sager med tvivlsom forskningspraksis og videnskabelig uredelighed. 1. juli 2021.

<https://tinyurl.com/2p9ypwhw>

[23] Er urørt skov positivt for klimaindsatsen? Robert Olesen, skov- og landskabsingeniør, Bevar de Danske Skove og Esben Møller Madsen, forstkandidat, fhv. skovrider. 22. april 2023

<https://tinyurl.com/ju8w8emh>

[24] Årsrapportering 2020 Ydelsesaftale Skov & Landskab

<https://tinyurl.com/3sd4z396>

[25] Verden Skove: Virkelighedens klimaskov: De urørte skove er et af vores bedste våben mod klimaforandringerne. Ida Lund Petersen, 26. maj 2023

<https://tinyurl.com/6v38553u>

[26] Danmarks Naturfrednings Forening: Gamle træer gavner klimaet,

<https://tinyurl.com/3dz7xyh9>

[27] University of Cambridge: Carbon storage in mature forests(2020)

<https://tinyurl.com/ju3cf8p6>

[28] Høringsnotat om lovforslag om Den Danske Klimaskovfond, 7. oktober 2020

<https://tinyurl.com/29t82rdy>

[29] One Century of Forest Monitoring Data in Switzerland Reveals Species- and Site-Specific Trends of Climate-Induced Tree Mortality
<https://tinyurl.com/mswcb8aa>

[30] Skovdrift og kulstofudledninger. Baseret på foredrag af Thomas Nord-Larsen, IGN, Københavns Universitet, Skovbrugsviden Skoven nr. 12 2019 side 429-KOVEN 12 2019 429-431
<https://tinyurl.com/4arr7wyb>

[31] Brev til Miljøminister Magnus Heunicke Miljøminister
[REDACTED]

[32] Rune Engelbreth Larsen: Urørt skov er en klar gevinst for både klima og biodiversitet, 4. november 2021
<https://tinyurl.com/bdenn94w>

[33] Forskere: Urørt skov er nødvendigt for både biodiversitet og klima. 25. marts 2020
<https://tinyurl.com/bd4cywkr>

[34] Spørgsmål 1016: Er Urørt skov klima neutral. 29.marts 2021
<https://tinyurl.com/2s3nbh5n>

[35] Vi skal plante mere skov frem for at satse på usikker teknologi til opsamling af CO₂. Information læserbrev Jens Frydendal, 31. august 2023
<https://tinyurl.com/4pvdddw>

[36] Klimastatus og -fremskrivning 2022-se side 10.4
Figur 10.5: Udledninger og optag fra skov og høstede træprodukter.
<https://tinyurl.com/Opdatering-fremskrivning>

Bison på Bornholm – fremskrivninger

Overvejelserne om udsættelse af Bison i Almindingen på Bornholm startede i Naturstyrelsen Bornholm før 2010. Som led i forberedelse til udsættelsen har København Universitet foretaget en vurdering af udviklingen i antal bison over tid. Dette blev offentliggjort i 2012 i en artikel af Nathia Hass Brandtberg [1].

I denne artikel fremgår det, at man ved hjælp af programmet RASMAS har beregnet, at en udsættelse af 7 individer vil blive til 65 på 10 år. Denne vækst svarer til en årlig tilvækst på 25%. Baggrunden for dette resultat er, at man har benyttet en tabel for frugtbarhed og overlevelsesserterne for to bestande af bison, nemlig en polsk og en hviderussisk bestand[9]. For begge bestande har man anført en konstant overlevelseshastighed på ca. 98% - helt urealistisk efter min mening.

Beregningerne er foretaget ved at opbygge Leslie-matrix model, der i de simpleste tilfælde kan dannes ud fra en Life Table og ved at løse Euler-Lotka ligningen. Dette er et værktøj demografer og biolog anvender. Her er resultatet

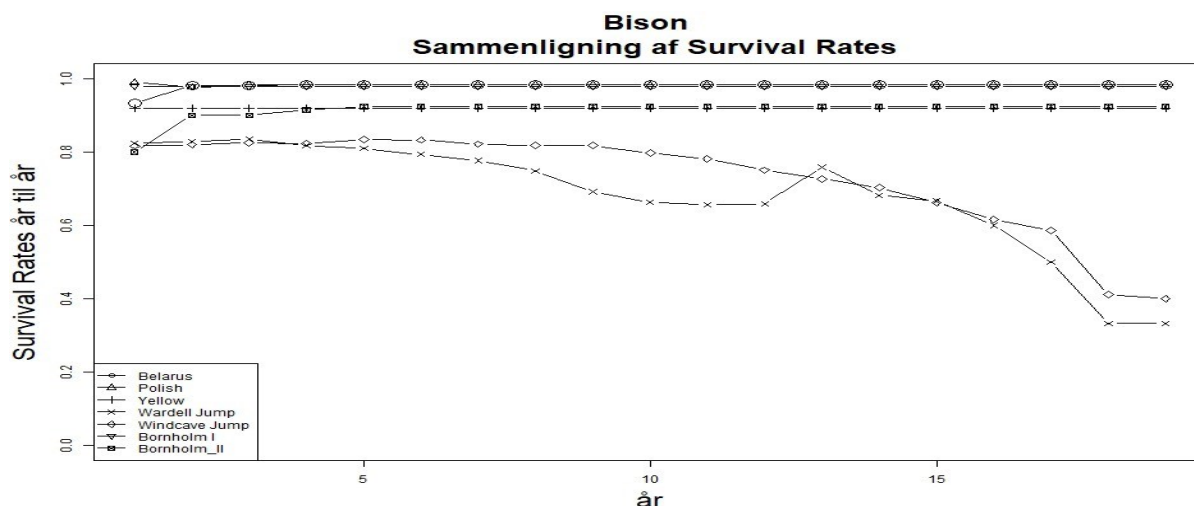
Bestand	Vækst rate	Efter 10 år min	Efter 10 år middel	Efter 10 år max
Polish	30%	72	90	109
Belarus	25%	46	60	76
Bornholm I	17%	38	53	68
Bornholm II	9%	9	16	24

Der er tale om usædvanlige vækstrater mht. den polske og hviderussiske bestand af bison. I Białowieża Forest har der i perioden 1996-2017 været en vækst på om 5% årlig ifølge [10].

Bornholm I viser resultatet svarende til forudsætningerne, som de er angivet i 2012 [1]. Bornholm II viser resultatet svarende til forudsætningerne, som de er angivet i 2021 [2]

For Yellowstone, Wandel Bison Jump og Wind Cave Jump er vækstraterne ifølge mine beregninger på henholdsvis 8%, 11% og 13%.

Der er derfor berettiget tvivl om modelresultaterne fra Københavns Universitet. De er helt urealistiske. Den følgende graf viser en sammenligning mellem overlevelsesserterne for de behandlede bestande.

Der er markant forskel på overlevelseshaster. Der er tre grupper

De højeste overlevelseshaster: Belarus, Polish og Bornholm I. Middel

højeste overlevelseshaster: Yellowstone og Bornholm II De lavest

overlevelseshaster: Wardell Jumps og Wind Cave Jumps

For mig er gruppen med de højeste overlevelseshaster utroværdig, medens de lavest overlevelseshaster er mere troværdige, nemlig med en konkav kurve.

Sædvanligvis ser man kun på udviklingen af female, idet man normalt forudsætte, at der er tilstrækkeligt antal male til befrugtningen.

Life table for female

Antagelsen bag denne tabel er, at der produceres 0.41 kalve pr ko efter det 3 år. Overlevelseshasterne for voksne female er på ca. 92%. Dette er fremkommen ud fra den antagelse, at der ud af 66 kør nåede 11 en alder på mere end 20 år. Det er almindeligt, at 1 ud af 5 kalve dør i det første leveår. Den næst højeste dødelighed er blandt dyr i alder 2-3 år, hvor op mod hvert 10.individ dør hvert år. Ved løsning af Euler-Lotka ligningen fås en årlig vækstrate på ca. 9% pa.

**Bornholm Bison II Female
Life Table**

	x	lx	px	qx	ex	mx	lx.mx	x.lx.mx
1	0	1.000	0.000	0.000	8.197	0.00	0.000	0.000
2	1	0.800	0.800	0.200	7.926	0.00	0.000	0.000
3	2	0.720	0.900	0.100	7.709	0.00	0.000	0.000
4	3	0.648	0.900	0.100	7.465	0.00	0.000	0.000
5	4	0.593	0.915	0.085	7.204	0.41	0.243	0.973
6	5	0.548	0.924	0.076	6.933	0.41	0.225	1.123
7	6	0.506	0.923	0.077	6.651	0.41	0.207	1.245
8	7	0.467	0.923	0.077	6.357	0.41	0.191	1.340
9	8	0.432	0.925	0.075	6.053	0.41	0.177	1.417
10	9	0.399	0.924	0.076	5.737	0.41	0.164	1.472
11	10	0.368	0.922	0.078	5.409	0.41	0.151	1.509
12	11	0.340	0.924	0.076	5.069	0.41	0.139	1.533
13	12	0.314	0.924	0.076	4.716	0.41	0.129	1.545
14	13	0.290	0.924	0.076	4.351	0.41	0.119	1.546
15	14	0.268	0.924	0.076	3.974	0.41	0.110	1.538
16	15	0.248	0.925	0.075	3.586	0.41	0.102	1.525
17	16	0.229	0.923	0.077	3.185	0.41	0.094	1.502
18	17	0.211	0.921	0.079	2.769	0.41	0.087	1.471
19	18	0.195	0.924	0.076	2.341	0.41	0.080	1.439
20	19	0.180	0.923	0.077	1.899	0.41	0.074	1.402
21	20	0.167	0.928	0.072	1.446	0.41	0.068	1.369
22	21	0.154	0.922	0.078	0.980	0.41	0.063	1.326
23	22	0.142	0.922	0.078	0.500	0.41	0.058	1.281
24	23	0.131	0.923	0.077	0.000	0.41	0.054	1.235
25	999	0.000	0.000	0.000	0.000	8.20	2.535	27.792

Nøgletal

Ud fra Life Table kan man finde følgende nøgletal

Bornholm Bison II Female Life Table

	Beskrivelse	Værdi
1	1.Approximate generation time(T_c)	10.96506
2	2.Corrected generation time(T)	10.81966
3	3.Innate capacity for increase(r_c)	0.08481885
4	4.Intrinsic rate for natural increase(r_m)	0.08595868
5	5.Finite rate of increase(λ)	1.089761
6	6.Doubling time(DT)	8.063725
7	7.Intrinsic birth rate(b)	0.198173
8	8.Intrinsic death rate(d)	0.1122144
9	9.Gross reproduction rate	8.20
10	10.Net reproduction rate(R_0)	2.53462

Det bemærkes, at "Generation time" er på ca. 10.8 år, at den årlig vækst er på ca. 9%, at fordoblingstiden er på 8 år, samt at netto reproduktionsraten er på 2.53.

Fremskrivning

Med udgangspunkt i 6 udsatte female og en male, er der beregnet følgende fremskrivning.

Efter 10 år forventes der mellem 9 og 25 individer. Det er et godt stykke fra den oprindelig vurdering på 65 individer.

Bornholm Bison II Female Bison Delta antal

	År	Lower_Limit	Forventet	Upper_Limit
1	0	2.16	6.00	11.76
2	1	1.86	5.49	11.04
3	2	2.98	7.32	13.59
4	3	3.79	8.57	15.27
5	4	4.44	9.54	16.55
6	5	4.95	10.27	17.51
7	6	5.34	10.83	18.23
8	7	6.02	11.78	19.47
9	8	6.87	12.97	20.99
10	9	7.85	14.30	22.68
11	10	8.90	15.71	24.44
12	11	9.99	17.15	26.23
13	12	11.19	18.71	28.15
14	13	12.54	20.44	30.26
15	14	14.06	22.37	32.59
16	15	15.75	24.49	35.14
17	16	17.61	26.79	37.90
18	17	19.66	29.31	40.88
19	18	21.91	32.05	44.10
20	19	24.41	35.05	47.61
21	20	27.16	38.34	51.43
22	21	29.25	40.81	54.29
23	22	32.27	44.37	58.38
24	23	35.74	48.42	63.01
25	24	39.62	52.92	68.14

Upper og lower limit er beregnet ved hjælp af Poisson-fordelingen. Primo 2022 er der 10 dyr i bisonskoven.

Bemærkning:

1. Det er mit indtryk, at Københavns Universitet ikke har valideret resultaterne i første omgang, måske af politiske grunde, idet NST Bornholm ønsker at få udsat Bison og samtidig sidder på pengekassen. Denne problemstilling er kendt i forbindelse med Landbrug/Slakterier.
2. Der er tilsyneladende ikke gjort forsøg på at vurdere effekten af infektioner og parasitter.
3. Det ville være rart, hvis Naturstyrelsen/Københavns Universitet offentliggjort deres vurdering Life Tables for der igennem at få en dialog. Disse ting må ligge i programmet RAMAS, hvor der måske kan et nogle copyright problem.
4. Jeg har valgt den simplest mulig model og undladt at koble forløbet af male ind i modellen. Dog kan jeg oplyse, at væksten for en male populationer er på 4%.

Links:

- [1] Modeling of population growth for the European bison *Bison bonasus*(2012)
<https://smz.waw.pl/wp-content/uploads/2018/09/zu14-1.pdf>

- [2] Europæisk bison i Almindingen – om dyrevelfærd(2021)
<https://naturstyrelsen.dk/naturoplevelser/naturguider/almindingen/bisonskoven/europaeisk-bison-i-almindingen-om-dyrevelfaerd/>

- [3] Polske bisoner ankom hemmeligt til Bornholm(2012)
<https://naturstyrelsen.dk/nyheder/2012/maj/bisonen-er-ankommet-til-bornholm/>

- [4] Europæisk Bison på Bornholm: Er alle biologiske fakta på bordet?(2016)
<https://gylle.dk/europaeisk-bison-paa-bornholm-er-alle-biologiske-fakta-paa-bordet/>

- [5] Life Tables
https://en.wikipedia.org/wiki/Life_table

- [6] Leslie matrix
https://en.wikipedia.org/wiki/Leslie_matrix

- [7] Matrix Population Model. Hal Caswell(1989)

- [8] Status Survey and Conservation Action Plan European Bison(2004)
https://www.wwf.pl/sites/default/files/2019-09/Action%20Plan_Pucek%20et%20al..pdf

- [9] Population viability analysis of European bison populations in Polish and Belarusian parts of Białowieża Forest with and without gene exchange
https://www.academia.edu/22675687/Population_viability_analysis_of_European_bison_populations_in_Polish_and_Belarusian_parts_of_Bia%C5%82owie%C5%BCa_Forest_with_and_without_gene_exchange

- [10] Infectious Disease Monitoring of European Bison (*Bison bonasus*)
<https://www.intechopen.com/chapters/65529>

- [11] Wardel Jumps & Wind Cave Jumps Søg selv på emnet

Notat: Artsoptællinger i Bisonskoven, Almindingen, Bornholm

I forbindelse med bison-projektet på Bornholm er der igangsat forskning for at bevise, at den biologisk mangfoldighed er vokset. Dette er omtalt i

Bisonerne har gjort skovens natur mere mangfoldig

<https://tinyurl.com/bdhxsbsa>

Der er udarbejdet fem artikler af bl.a. specialestuderende. Specielt vil jeg fremhæve følgende artiklen af Bjarke Schäfer, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet, 2017.

Re-introduktion af den europæiske bison (*Bison bonasus*) i Almindingen på Bornholm; Effekt på biodiversiteten af karplanter over en 5-årig periode fra 2012-2017 <https://tinyurl.com/2kujm77j>

Specialet hovedkonklusioner er:

"Et af målene med at bringe europæisk bison tilbage til den bornholmske natur var at gøre skoven til rigere og mere artsrig natur. Det var forventningen, at bisonerne ville påvirke naturen så den blev mere varieret, og dermed kunne være hjemsted for flere arter af dyr og planter. Specialet viste, at der var sket målbare fremskridt i projektets første fem år. Naturstyrelsen hjalp Københavns Universitet med at undersøge artsrigdommen i 2012 og 2014, og den specialestuderende gentog undersøgelserne i 2017. Her blev der fundet en stigning i antallet af plantearter i fem ud af 13 undersøgte naturtyper i skoven. Den positive effekt blev fundet i afdrifter (område hvor alle træer er fældet), våd eng, ellesump, gammel egeskov og ung egeskov. Naturstyrelsen bemærker, at de første knap syv års erfaringer viser, at der også er beskyttet Natura2000 natur i Bisonskoven, som bisonerne ikke får græsset tilstrækkeligt, blandt andet de våde områder omkring Svinemosen. Det vil derfor være nødvendigt at pleje disse områder på anden vis hvis de beskyttede naturtyper skal bevares."

Bemærk at specialet taler om "antallet af plantearter" og ikke "antal planter". Hvis der have stået det sidste ville konklusionen været mere korrekt.

Hele specialet kan læse her:

<https://tinyurl.com/2kujm77j>

Specialet er dateret 4.september 2018. Efterfølgende er der udarbejdet en videnskabelig artikel, som kan læses her: European bison (*Bison bonasus*) increase plant species richness in forest habitats. Lasse Gottlieb, Bjarke A. Schäfer, Rita M. Buttenschøn. 1.juni 2024 <https://tinyurl.com/yc76rue8> . Kendskabet til denne artikel har jeg først fået i marts 2025

Den videnskabelige artikel dækker ikke helt specialet hovedinteresse.

Der er tale om et speciale baseret på en omfattende dataindsamling i 2012, 2014 og 2017. Det er forbilledligt. Det fortjener stor ros. Det er første gang jeg ser en så systematisk indsamling plante forekomster. Indsamlingen i 2012 og 2014 blev foretaget af staben på Naturstyrelsen Almindingen, mens indsamlingen i 2017 blev foretaget af Bjarke Schäfer. Det var hårdt arbejde.

Til vurderingen af den biologiske mangfoldighed anvendes tre begreber, nemlig Abundance, Species Richness og Diversity. Abundance er additiv, idet man umiddelbart kan addere Abundance fra flere forskellige vegetationstyper. Læs mere her [REDACTED]

Species Richness er pr. definition ikke additiv. Specialet anvender begrebet Richness i to betydninger, nemlig, som det er defineret, og som et gennemsnit over 10 plots. Denne optællingsmetode vil kunne øge antal optalte arter, hvis arter spredes fra plot til plot. Der er tale om dobbelt tællinger af arter, der ligger skjult i de fysiske optællinger. Denne fejl betyder at specialets hovedkonklusion ikke holder.

Se en analyse af Alders swamp. Se [REDACTED]

Ud over dobbelttællinger af antal arter er der også stavfejl i de latinske artsnavne. Denne fejl påvirker optælling af Richness.

Alt i alt: Der er stavfejl i artsnavne og der er dobbelttællinger af arter. Begreberne Abundance og Species Richness rodet sammen og ikke mindst i NST-fremstillingen. Specialet hovedkonklusion holder ikke.

Jeg har analyseret de offentliggjorte data og gjort følgende observationer:

Resume:

1. Der er en generel vækst i Abundance.
2. Der er ikke sket en stigning i Species Richness, snarere et fald.
3. Der er en signifikant stigning i Shannons Diversity Index
4. Der er konstateret en effekt på Abundance ved græsning.
5. Der er konstateret en effekt på Species Richness ved græsning
6. Der er tvivlsomt om de iagttagne ændringer kan tilskrives bestanden af Bison

Artsantallet kan være påvirket af pionereffekten, stavfejl og dobbelttællinger.

Det er et godt speciale, der bidrager til forståelsen af den biologiske mangfoldighed, men der er også nogle skønhedsfejl, der bør rettes. Jeg vil foreslå, at fejlene i artsnavne rettes og dobbelttællinger undgås, og at en ny database etableres. Desuden bør både specialet og NST's skrivelser om biodiversitet og bison også revideres og gøres mere præcise.

Jeg har forsøgt, at rette fejlene i artsnavn i forbindelse med min analyse, men jeg er ikke 100% sikker på, at alt er rettet.

I de fremtidige analyser af den biologiske mangfoldighed bør NST både lærer af specialets positive bidrag, nemlig forsøgsdesignet, og undgå fejl i artsnavne og dobbelt tællinger. Der udestår et større arbejde med en biologisk forklaring på de signifikante tilfælde.

Arbejdshypotese

Det forventes, at antallet af arter (species richness) forbliver stabilt, da den eksisterende frøbank er svær at påvirke. Indvandring af nye arter vurderes som usandsynligt.

Øget græsningstryk kan dog ændre fordelingen mellem arterne over tid. Det er dog ikke givet, at den biologiske mangfoldighed, målt ved Shannons Index, nødvendigvis vil stige. Diversiteten kan tænkes at være påvirket af faktorer som dræning og andre former for arealanvendelse.

Hvad angår forekomst (abundance), er det vanskeligt at drage konklusioner, da den kan være påvirket af vejret og andre uforudsigelige faktorer.

Det skal også nævnes, at pionereffekten kan spille en rolle. Dette indebærer, at der i første omgang kan komme nye arter til området, efterfulgt af et fald i antallet af arter. Se pionereffekten for yderligere forklaring.

Data

Jeg har læst data, som de står i det offentliggjorte speciale. Dog har jeg bemærket, hvad der står anført på side 34:

"In the following species richness models, mosses and lichens are not included, since they were not determined to species in 2012 and 2014."

Analysemetoder

Data er hentet direkte fra det offentliggjorte speciale via et Microsoft-konverteringsprogram til Excel. Herfra er data hentet ind i R-programmet. Ved hjælp af R-programmet er der sket fejlretning og afstemning. Data analyseres primært ved hjælp af generaliserede lineære modeller (GLM) med primært negativt binomialt fordelte tilfældige variationer. Desuden er der anvendt Pearson's Chi-Squared Test for homogenitet. Copilot er benyttet til at finde fejl og rette stavefejl i artsnavne.

Ved analyse på de enkelte vegetationstyper opdages ikke en fælles trend. En samlet analyse kan måske forårsage en model generede fiktive trend.

Statistisk og biologisk signifikans

Der findes to typer af signifikanser, nemlig: statistisk signifikans og biologisk signifikans. Den biologiske signifikans afhænger af faglig viden inden for biologi, som jeg ikke besidder.

Ved analyse af data indsamlet fra 13 vegetationstyper opstår en risiko for at identificere signifikante resultater alene som følge af det store antal statistiske tests. Med et samlet signifikansniveau på 5 % skal signifikansniveauet for hver vegetationstype justeres 5%/13, dvs. $1-(1-0.05/13)^{13}=4.98\%$. Denne justering er nødvendig for at kontrollere for falske positive resultater og undgå fejlagtige konklusioner i dataanalysen. Denne korrektion kaldes Bonferroni-korrektionen.

Overfitning af modellen

I alle vegetationstyper er antallet af observationer = antal årgange * antal arter. Derfor er det muligt at overfitte modeller. Dette sker, hvis man forsøger at opbygge modeller med forklaringsvariablene som "år, antal bison, mm nedbør, temperatur og antal bison". Nogle af disse variable er stærkt korrelerede.

Korrelationer

	year	bison	mm	tmp	obs
year	1.00000000	0.97368421	0.75879227	0.33027412	0.05784251
bison	0.97368421	1.00000000	0.59038440	0.53669544	0.05621291
mm	0.75879227	0.59038440	1.00000000	-0.36417376	0.04419748
tmp	0.33027412	0.53669544	-0.36417376	1.00000000	0.01865895
obs	0.05784251	0.05621291	0.04419748	0.01865895	1.00000000

Derfor har jeg primært benyttet år, som den forklarende variable uden interaktioner.

Stavefejl i de latinske navne

Den største fejlkilde, der har betydning for vurderingen både af Richness og Diversity, er de fejl, der er i de latinske artsnavne. Der både tale om stavefejl og brug af forkortelser, der kan frembringe dobbelttællinger. Her er nogle eksempler:

Latinsk Navn	Latinsk Navn
Cardamine sp	
Cardamine sp.	Viola riviniana
Dryopteris carthusiana	Viola sp
Dryopteris dilatata	Rumex crispus
Dryopteris filix-mas	Rumex crispus
Dryopteris sp	Veronica serpyllifolia
Viola reichenbachiana	Veronica serpyllifolia

Artsoptællinger total.

Disse navne har jeg oprenset via et R-program og ved hjælp af Copilot. Efter oprensning er der ikke en vækst i antal arter og de afvigelse, der er mellem optællingerne i de tre år, kan stamme fra fejl i artsnavne.

år	2012	2014	2017
antal arter	128	138	133
tilgang	128	31	23
afgang		-21	-28

Det kan være at pionereffekten har haft indflydelse på disse tal.

Et paradoks

Når jeg foretager artsoptællinger på totalt niveau, er der ingen trend, snarere et fald.

Når jeg analyse artsantal pr vegetationstype er der en generel positiv trend, men dette skyldes vegetationstypen "Rejuvenated area – field 13.1-13.10". Når denne type ekskluderes, er der ingen interaktioner og ingen trend.

Tilgang- og afgang- analyse pr vegetationstype

Her er en optælling af antal arter, tilgang af arter og en afgang af arter pr. vegetationstype.

år	2012	2014	2016
Antal arter	302	343	356
tilgang	302	117	99
afgang	0	-76	-86

Se detaljer i denne optælling: [REDACTED]

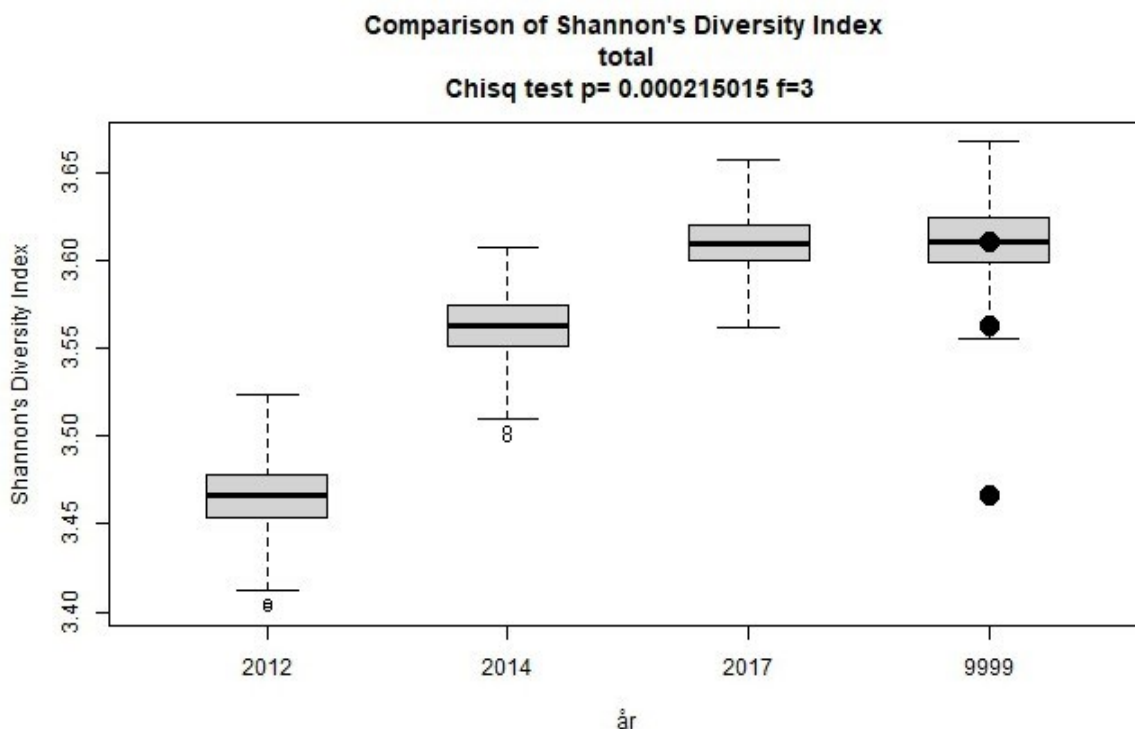
Shannons Index

Der er i alt 497 observationer med kombination af (nr,2012,2014,2017) og når der disse dubletter fjernes finder man 179 latinske plantenames. For disse plantenames kan man beregne Shannons Index for 2012, 2014 og 2017:

år	2012	2014	2017
Shannon's Index	3.4664	3.5628	3.6101

For at vurdere den tilfældige variation af Shannons Index fortages f.eks. 10000 simulationer under antagelse af antal observationer følger en Poisson-fordeling(λ), hvor λ =antal observationer for hver kombination af art og årgang. Ud fra disse simulationer kan man beregne en varians og når den

betragtes som kendt, kan man beregne et homogenitetstest. Baseret på simulationer har jeg produceret følgende Boxplot. I overskriften ses testsandsynligheden for et homogenitets test

Denne graf er overbevisende, men hviler på simulations studier. Jeg tolker den som et udtryk for en voksende biodiversitet.

Link til Boxplot pr. vegetationstype: [REDACTED]

Richness beregnet som et gennemsnit over 10 plots

Abundance, Richness og Diversity indgår i begrebet den biologiske mangfoldighed. Abundance fastlægges ved at tælle antallet af planter, og Richness fastlægges ved at fjerne alle dubletter fra optællingen af Abundance. Antallet af tilbageværende arter kaldes for Richness. I dette projekt har man fastlagt Richness ved at opdele en vegetationstype i 10 plots og gennemført en artstælling for hvert plot og beregne et gennemsnit. I princippet skulle dette tal kunne sige noget om både det forventede antal og spredningen.

Man skal være opmærksom på følgende:

- 1) Hvis alle arter er til stede i alle plots, vil det gennemsnitlige Richness være identisk med vegetationstypens Richness.
- 2) Hvis en art er under spredning, vil den gennemsnitlige Richness vokse. Dette er forklaringen på, at en vegetationstypes Richness er konstant, mens den gennemsnitlige Richness er voksende.

Dette kan være forklaringen på forskellen mellem Richness og den gennemsnitlige Richness for Alders swamp. Mens Richness er konstant, er der en signifikant udvikling i den gennemsnitlige Richness. Dette har den konsekvens, at specialets konklusion ikke holder. Den følgende tabel viser ud over de rå data og Chisqr-test for homogenitet:

	2012	2014	2017		mean		2012	2014	2017	sum	f	1-p
Richness	44	45	48		45.67		0.0608	0.0097	0.1192	0.1898	2	0.0905
AverageRichness	141	133	180		151.33		0.7056	2.2210	5.4302	8.3568	2	0.9847

Den eneste vegetationstype, hvor Specialet konklusion holder, er Rejuvenated areal.

Disse beregninger er gennemført for alle 13 vegetationstyper.

Fra specialet er der kopieret grafik, der viser udviklingen i "Gennemsnitlig Richness" Se grafik:

Se dobbelt plots af (Richness, Average Richness):

Antal optalte arter pr årgang og vegetations type.

Her er en optælling for hver vegetationstype fordelt på årgange og vegetationstyper.

nr	2012	2014	2017	Vegetations typer
2	44	45	48	Alder swamp – field 2.1-2.10
3	10	13	10	Beech forest – field 3.1-3.10
4	7	12	12	Beech forest (ungrazed) – field 4.1-4.10
5	35	33	39	Old oak forest – field 5.1-5.10
6	30	39	36	Middle aged oak forest – field 6.1-6.10
7	43	46	52	Young oak forest – field 7.1-7.10
8	20	20	21	Old oak forest (ungrazed) – field 8.1-8.10
10	5	5	4	Old Norway spruce forest (ungrazed) – field 10.1-10.10
11	10	11	6	Old Norway spruce forest – field 11.1-11.10
12	6	11	7	Young Norway spruce forest – field 12.1-12.10
13	16	24	42	Rejuvenated area – field 13.1-13.10
16	64	69	66	Wet meadow – field 16.1-16.10
20	12	16	14	Bush grass dominated area – field 20.1-20.10
total	128	138	133	

Tabellen viser antal arter pr. vegetationstype – ikke additiv. Total er fundet andet sted.

Der er anvendt en generaliseret lineær model med følgende resultat, hvor "Rejuvenated area – field 13.1-13.10" er ekskluderet.

```
Der er anvendt følgende generaliserede lineære model
model1<-glm(obs~-1+as.factor(nr)*year, family=get(fam[j]))
model2<-glm(obs~-1+as.factor(nr)+year, family=get(fam[j]))
model3<-glm(obs~-1+as.factor(nr), family=get(fam[j]))
```

med følgende resultat

```

Test af Richness pr Vegetations type
Analysis of Deviance Table

Model: poisson, link: log

Response: obs

Terms added sequentially (first to last)


```

	Df	Deviance	Resid.	Df	Resid.	Dev	Pr(>Chi)
NULL				36		4707.0	
as.factor(nr)	12	4697.6		24		9.4	<2e-16 ***
year	1	1.1		23		8.2	0.2905
as.factor(nr):year	11	3.0		12		5.2	0.9907

```

---
Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

```

Der er ikke en signifikant interaktions mellem vegetationstype og år. Der er heller ikke en signifikant trend på år.

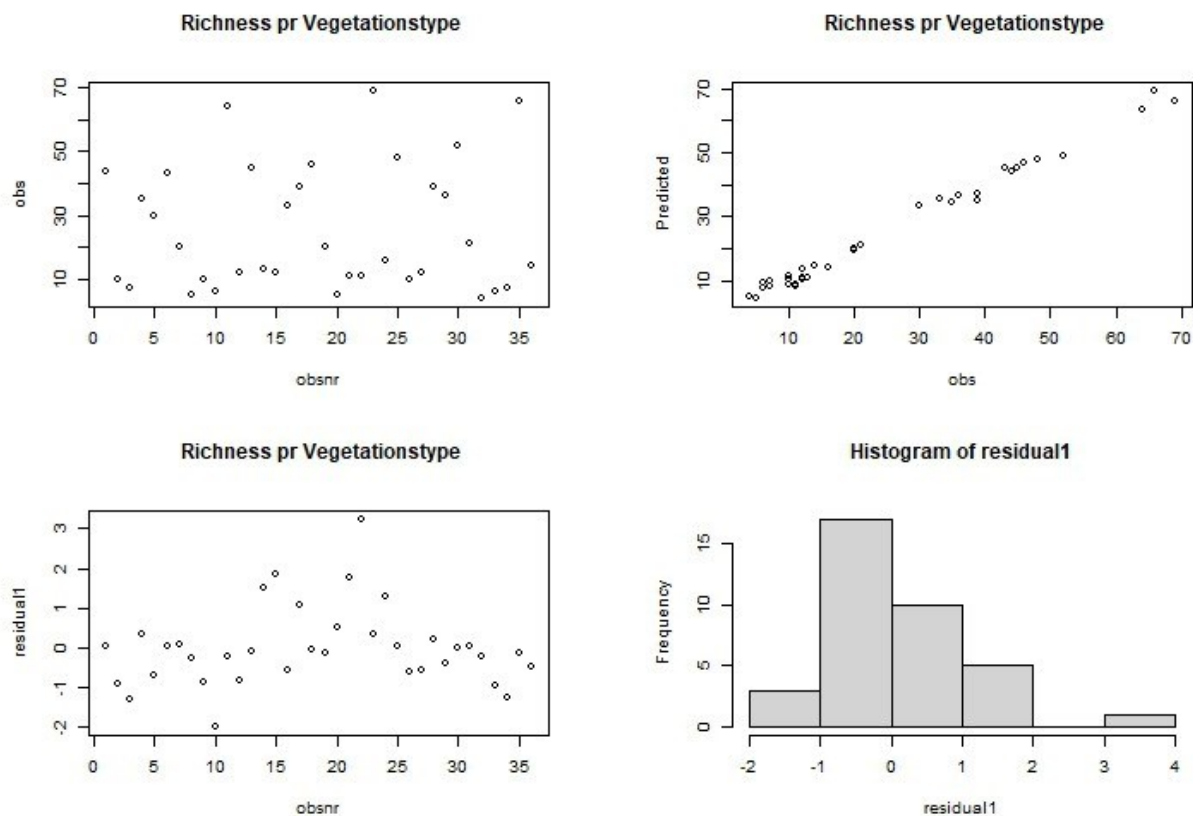
Residualer fremgår af følgende tabel

Residualer Richness pr Vegetations type

ptf_nr	ptf	2012	2014	2017
2	Alder swamp	0.020	-0.058	0.037
3	Beech forest	-0.368	1.295	-0.893
4	Beech forest (ungrazed)	-2.019	1.154	0.758
5	Old oak forest	0.147	-0.472	0.314
6	Middle aged oak forest	-0.738	0.830	-0.111
7	Young oak forest	-0.327	-0.104	0.399
8	Old oak forest (ungrazed)	0.163	-0.070	-0.083
10	Old Norway spruce forest (ungrazed)	0.789	0.535	-1.233
11	Old Norway spruce forest	1.071	1.574	-2.480
12	Young Norway spruce forest	-1.501	2.626	-1.116
16	Wet meadow	-0.738	1.027	-0.298

Denne tabel er fremkommet for hver celle ved at beregner de standardiserede residualer dvs. residualerne divideret med spredningen. Og derfra kan vælge de største afvigelser.

Grafisk kontrol

Specialets konklusion om udvikling i antal arter pr vegetationstype holder ikke og samtidig viser denne analyse, at der er ikke en trend efter år.

Se kontrol udskrifter:

Abundance pr. vegetations type

ptfnr	X2012	X2014	X2017	Vegetations typer
2	676	756	800	Alder swamp – field 2.1-2.10
3	153	149	154	Beech forest – field 3.1-3.10
4	161	208	151	Beech forest (ungrazed) – field 4.1-4.10
5	791	816	1197	Old oak forest – field 5.1-5.10
6	738	635	782	Middle aged oak forest – field 6.1-6.10
7	528	502	892	Young oak forest – field 7.1-7.10
8	613	646	815	Old oak forest (ungrazed) – field 8.1-8.10
10	430	274	188	Old Norway spruce forest (ungrazed) – field 10.1-10.10
11	250	394	348	Old Norway spruce forest – field 11.1-11.10
12	131	128	138	Young Norway spruce forest – field 12.1-12.10
13	108	486	828	Rejuvenated area – field 13.1-13.10
16	1423	1820	1838	Wet meadow – field 16.1-16.10
20	296	384	458	Bush grass dominated area – field 20.1-20.10
Sum	6298	7198	8589	

Der er anvendt følgende generaliserede lineære modeller

```
model1<-glm(obs~-1+as.factor(nr)*year, family=get(fam[j]))()
model2<-glm(obs~-1+as.factor(nr)+year, family=get(fam[j]))()
model3<-glm(obs~-1+as.factor(nr), family=get(fam[j]))()
```

med følgende resultat

Test af Abundance pr Vegetations type

Analysis of Deviance Table

Model: poisson, link: log

Response: obs

Terms added sequentially (first to last)

	Df	Deviance	Resid. Df	Resid. Dev	Pr(>Chi)
NULL			36	232045	
as.factor(nr)	12	231491	24	555	< 2.2e-16 ***
year	1	184	23	371	< 2.2e-16 ***
as.factor(nr):year	11	260	12	111	< 2.2e-16 ***

Signif. codes: 0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Der er en signikant interaktionen mellem vegetationstype og år, der er en signifikant udvikling i år.

Af følgende tabel kan årsagerne til afvigelserne findes

Markante afvigelser af Abundance pr Vegetationstype

ptf_nr		ptf	2012	2014	2017
2	Alder swamp	0.000	0	0.000	
3	Beech forest	0.000	0	0.000	
4	Beech forest (ungrazed)	0.000	0	0.000	
5	Old oak forest	0.000	0	0.000	
6	Middle aged oak forest	0.000	0	0.000	
7	Young oak forest	0.000	0	0.000	
8	Old oak forest (ungrazed)	0.000	0	0.000	
10	Old Norway spruce forest (ungrazed)	3.628	0	-2.579	
11	Old Norway spruce forest	0.000	0	0.000	
12	Young Norway spruce forest	0.000	0	0.000	
16	Wet meadow	0.000	0	0.000	

Årsagerne til de signifikante afvigelser hidrører fra vegetationstypen:
Old Norway forest(ungrazed) . De biologisk for klaring på disse afvigelser er:....

Se kontrol udskrifter:

Shannons Index pr. vegetations type

nr	ptf_nr	2012	2014	2017	Vegetations typer
1	2	3.6881	3.7555	4.0211	Alder swamp – field 2.1-2.10
2	3	2.2037	2.8615	2.1708	Beech forest – field 3.1-3.10
3	4	1.6623	2.7686	2.6976	Beech forest (ungrazed) – field 4.1-4.10
4	5	3.5237	3.3206	3.9192	Old oak forest – field 5.1-5.10
5	6	3.0685	3.9364	3.6434	Middle aged oak forest – field 6.1-6.10
6	7	3.5411	3.8107	4.3041	Young oak forest – field 7.1-7.10
7	8	2.9669	2.9669	3.1070	Old oak forest (ungrazed) – field 8.1-8.10
8	10	1.6341	1.6341	1.3369	Old Norway spruce forest (ungrazed) – field 10.1-10.10
9	11	2.4709	2.6766	1.5744	Old Norway spruce forest – field 11.1-11.10
10	12	1.5892	2.9004	1.8672	Young Norway spruce forest – field 12.1-12.10
11	13	2.1468	3.1576	5.5666	Rejuvenated area – field 13.1-13.10
12	16	4.0513	4.3624	4.1807	Wet meadow – field 16.1-16.10
13	20	2.2755	3.0328	2.6187	Bush grass dominated area – field 20.1-20.10

Vegetationstypen "Rejuvenated area – field 13.1-13.10" er ekskluderet i den følgende analyse Der er anvendt en generaliseret lineær model med følgende resultat, hvor Rejuvenated area – field 13.1-13.10 er ekskluderet.

Der er anvendt følgende generaliserede lineære model

```
model1<-glm(obs~-1+as.factor(nr)*year, family=get(fam[j]))()
```

```
model2<-glm(obs~-1+as.factor(nr)+year, family=get(fam[j]))()
```

```
model3<-glm(obs~-1+as.factor(nr), family=get(fam[j]))()
```

med følgende resultat

Test af Shannon pr Vegetations type

Analysis of Deviance Table

Model: gaussian, link: identity

Response: obs

Terms added sequentially (first to last)

	Df	Deviance	Resid.	Df	Resid. Dev	F	Pr(>F)
NULL				36	171.684		
as.factor(nr)	12	170.793		24	0.892 839.8322	1.301e-15	***
year	1	0.177		23	0.715 10.4311	0.007223	**
as.factor(nr):year	11	0.511		12	0.203 2.7437	0.048443	*

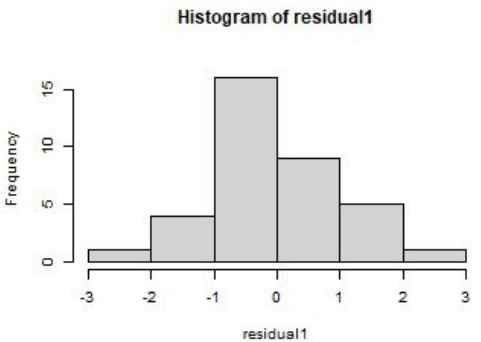
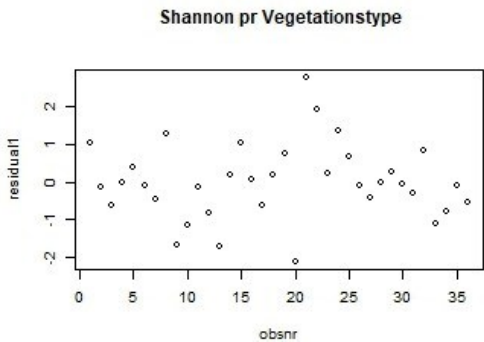
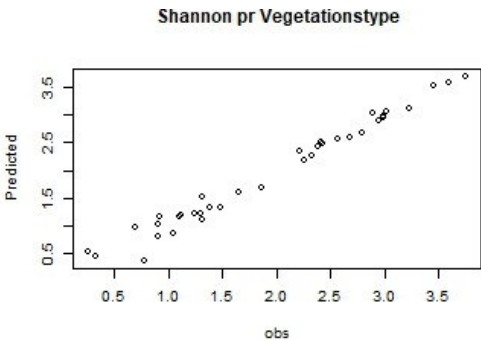
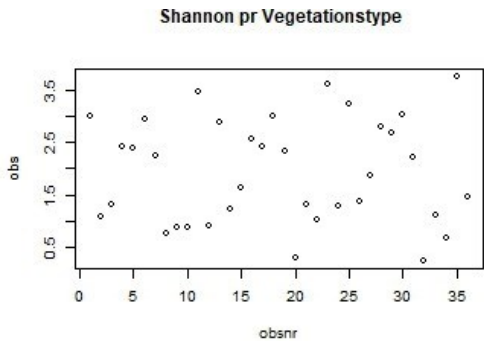

Signif. codes: 0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Der er en signifikant vækst på år, men jeg er tvivlrådig mht. fortolkningen af dette resultat.

Markante afvigelser af Shannon pr Vegetationstype

ptf_nr	ptf	2012	2014	2017
2	Alder swamp	0.000	0	0.000
3	Beech forest	0.000	0	0.000
4	Beech forest (ungrazed)	0.000	0	0.000
5	Old oak forest	0.000	0	0.000
6	Middle aged oak forest	0.000	0	0.000
7	Young oak forest	0.000	0	0.000
8	Old oak forest (ungrazed)	0.000	0	0.000
10	Old Norway spruce forest (ungrazed)	2.806	0	-1.977
11	Old Norway spruce forest	0.000	0	0.000
12	Young Norway spruce forest	0.000	0	0.000
16	Wet meadow	0.000	0	0.000

Se kontrol udskrifter: XXXXXXXXXX

Antal arter optalt fra 10 plots pr årgang og vegetations type.

Her er en optælling for hver vegetationstype fordelt på årgange og vegetationstyper af antal arter pr 10 plots. Dette begreb ligger tættere på "Abundance" end på "Richness".

nr	ptfnr	2012	2014	2017	ptf
1	2	141	133	180	Alders Swamp
2	3	28	26	27	Beech forest – field 3.1-3.10
3	4	25	35	43	Beech forest (ungrazed) – field 4.1-4.10
4	5	95	98	152	Old oak forest – field 5.1-5.10
5	6	91	94	119	Middle aged oak forest – field 6.1-6.10
6	7	112	107	115	Young oak forest – field 7.1-7.10
7	8	80	88	94	Old oak forest (ungrazed) – field 8.1-8.10
8	10	18	16	17	Old Norway spruce forest (ungrazed) – field 10.1-10.1
9	11	23	33	33	Old Norway spruce forest – field 11.1-11.10
10	12	19	18	22	Young Norway spruce forest – field 12.1-12.10
11	13	30	93	145	Rejuvenated area – field 13.1-13.10
12	16	237	263	304	Wet meadow – field 16.1-16.10
13	20	40	41	60	Bush grass dominated area – field 20.1-20.10
14	99	939	1045	1311	Total

Vegetationstypen "Rejuvenated area – field 13.1-13.10" er ekskluderet i den følgende analyse. Der er anvendt en generaliseret lineær model med følgende resultat, hvor Rejuvenated area – field 13.1-13.10 er ekskluderet.

Der er anvendt følgende generaliserede lineære model:

```
model1<-glm(obs~1+as.factor(nr)*year, family=get(fam[j]))
model2<-glm(obs~1+as.factor(nr)+year, family=get(fam[j]))
model3<-glm(obs~1+as.factor(nr), family=get(fam[j]))
```

med følgende resultat

Test af Plots pr Vegetations type

Analysis of Deviance Table

Model: poisson, link: log

Response: obs

Terms added sequentially (first to last)

	Df	Deviance	Resid. Df	Resid. Dev	Pr(>Chi)
NULL			36	22782.9	
as.factor(nr)	12	22730.1	24	52.8	< 2.2e-16 ***
year	1	35.0	23	17.8	3.329e-09 ***
as.factor(nr):year	11	11.1	12	6.6	0.4311

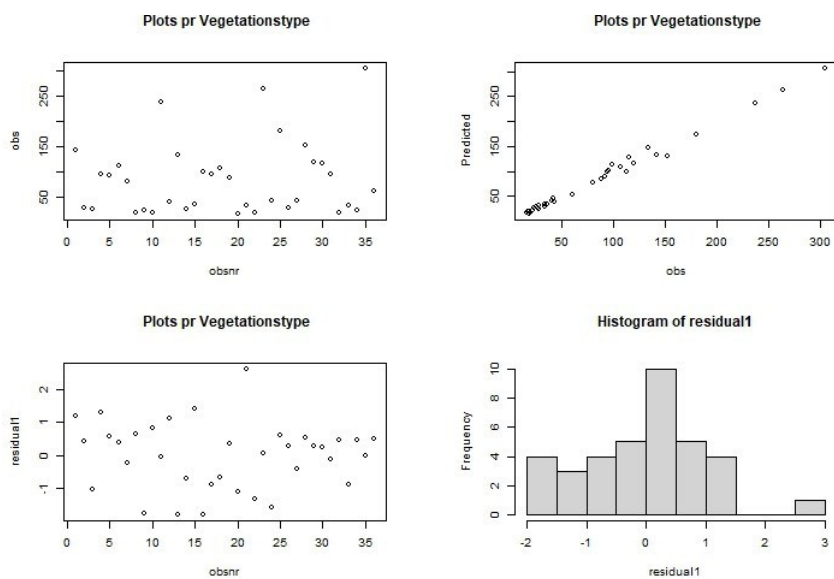
Signif. codes: 0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Der er ikke en signifikant interaktion mellem vegetationstype og år og en trend på år.
 Ud af 3*11 observationer, er der kun en signifikant afvigelse, nemlig "Old Norway spruce forest(ungrazed)".

Markante afvigelser af Plots pr Vegetationstype

ptf_nr	ptf	2012	2014	2017
2	Alder swamp	0.000	0	0
3	Beech forest	0.000	0	0
4	Beech forest (ungrazed)	0.000	0	0
5	Old oak forest	0.000	0	0
6	Middle aged oak forest	0.000	0	0
7	Young oak forest	0.000	0	0
8	Old oak forest (ungrazed)	0.000	0	0
10	Old Norway spruce forest (ungrazed)	2.115	0	0
11	Old Norway spruce forest	0.000	0	0
12	Young Norway spruce forest	0.000	0	0
16	Wet meadow	0.000	0	0

Der en signifikant voksende trend af antal arter optalt på 10 plots pr vegetationstype.

Rent statistisk er der tale om en bekræftelse af at antal arter er voksende. Problemet er, at definition af "Average Richness" ikke er retvisende. Det er en sammenblanding er Richness og Abundance.

Se kontrol udskrifter:

Evenness

Den følgende tabel viser Shannons Evenness Index.

ptf_nr	Vegetations Types	Evenness 2012	Evenness 2014	Evenness 2017
2	Alder swamp	0.7898	0.7579	0.8335
3	Beech forest	0.4792	0.4833	0.6014
4	Beech forest (ungrazed)	0.6743	0.6639	0.7486
5	Old oak forest	0.6765	0.7329	0.7603
6	Middle aged oak forest	0.6997	0.6621	0.7482
7	Young oak forest	0.7815	0.7806	0.7626
8	Old oak forest (ungrazed)	0.753	0.7776	0.7281
10	Old Norway spruce forest (ungrazed)	0.4791	0.1986	0.1861
11	Young Norway spruce forest	0.5024	0.4337	0.3544
12	Old Norway spruce forest	0.3914	0.5452	0.6189
13	Rejuvenated area	0.7505	0.7421	0.7011
16	Wet meadow	0.8311	0.8497	0.8936
20	Bush grass dominated area	0.3715	0.4701	0.5591

Konklusion:

Våde enge og egeskove har generelt høj evenness og en stabil fordeling af arter. Bøgeskovene viser en positiv udvikling, hvor evenness stiger over tid.

Rødgranskove viser fald i evenness, især i gamle og ungrazed områder.

Busk-græsdominerede områder forbedrer evenness → mulig genopretning af balance.

Test af Evenness pr Vegetations type

Analysis of Deviance Table

Model: gaussian, link: identity

Response: obs

Terms added sequentially (first to last)

	Df	Deviance	Resid.	Df	Resid.	Dev	F	Pr(>F)			
NULL				36	15.3237						
as.factor(nr)	12	15.1856		24	0.1381	544.8854	1.732e-14	***			
year	1	0.0066		23	0.1315	2.8258	0.11858				
as.factor(nr):year	11	0.1037		12	0.0279	4.0578	0.01169	*			

Signif. codes:	0	****	0.001	***	0.01	**	0.05	`.`	0.1	`	1

Der er kun en svag signifikant effekt på interaktionen mellem år og vegetationstype og ingen signifikant trend.

Summary Evenness pr Vegetations type

```
Call:
glm(formula = obs ~ -1 + as.factor(nr), family = get(fam[j])())

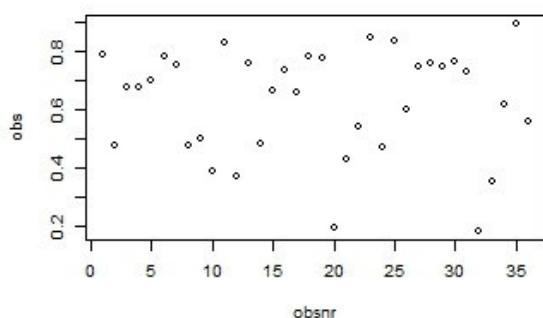
Coefficients:
              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
as.factor(nr)1    0.7937    0.0438  18.124 1.65e-15 ***
as.factor(nr)2    0.5213    0.0438  11.903 1.48e-11 ***
as.factor(nr)3    0.6956    0.0438  15.883 3.10e-14 ***
as.factor(nr)4    0.7232    0.0438  16.514 1.31e-14 ***
as.factor(nr)5    0.7033    0.0438  16.060 2.43e-14 ***
as.factor(nr)6    0.7749    0.0438  17.694 2.83e-15 ***
as.factor(nr)7    0.7529    0.0438  17.191 5.38e-15 ***
as.factor(nr)8    0.2879    0.0438   6.575 8.44e-07 ***
as.factor(nr)9    0.4302    0.0438   9.822 6.97e-10 ***
as.factor(nr)10   0.5185    0.0438  11.839 1.65e-11 ***
as.factor(nr)12   0.8581    0.0438  19.594 2.85e-16 ***
as.factor(nr)13   0.4669    0.0438  10.661 1.39e-10 ***
---
Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

(Dispersion parameter for gaussian family taken to be 0.005754023)

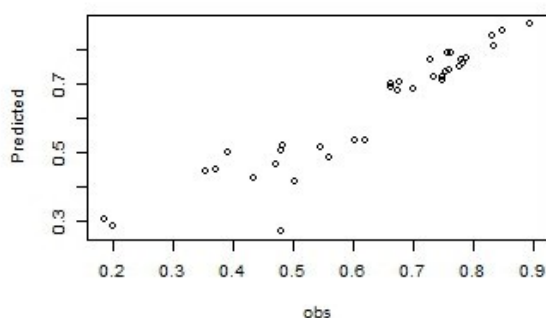
Null deviance: 15.3237 on 36 degrees of freedom
Residual deviance: 0.1381 on 24 degrees of freedom
AIC: -72.116

Number of Fisher Scoring iterations: 2
```

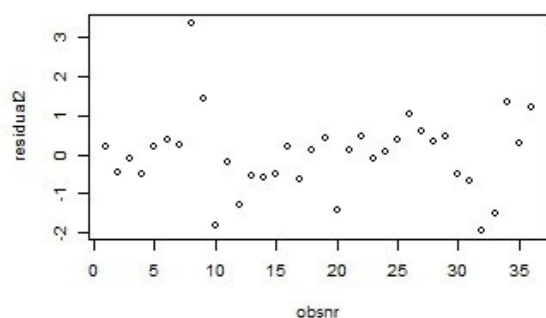
Evenness pr Vegetationstype

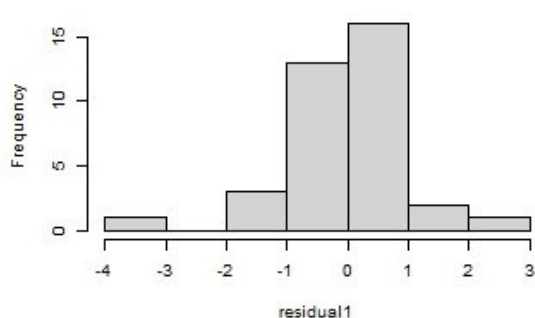
Evenness pr Vegetationstype

Evenness pr Vegetationstype

Histogram of residual1

Græsning effekt på antal optalte arter

Forsøgsplanen giver mulighed for at undersøge græsning indflydelse på Abundance på følgende vegetations typer:

Beech forest – field 3.1-3.10

Beech forest (ungrazed) – field 4.1-4.10

Græsningseffekt Abundance Beech Forest Beech forest – field 3.1-3.10 Beech forest (ungrazed) – field 4.1-4.10

Likelihood ratio tests of Negative Binomial Models

Response: obs

	Model	theta	Resid.	df	2 x log-lik.	Test	df LR stat.	Pr(Chi)
1	as.factor(art) + year	2.408793		68	-425.1100			
2	as.factor(græs) + as.factor(art) + year	2.843088		67	-420.5695	1 vs 2	1 4.540446	0.03310297

Der er en signifikant effekt af græsning

Old oak forest – field 5.1-5.10

Old oak forest (ungrazed) – field 8.1-8.10

Ingen signifikant effekt af græsning

Græsningseffekt Abundance Old Oak Forest Old oak forest – field 5.1-5.10 Old oak forest (ungrazed) – field 8.1-8.10

Likelihood ratio tests of Negative Binomial Models

Response: obs

	Model	theta	Resid.	df	2 x log-lik.	Test	df LR stat.	Pr(Chi)
1	as.factor(art) + year	2.269625		179	-1265.092			
2	as.factor(græs) + as.factor(art) + year	2.370822		178	-1261.045	1 vs 2	1 4.047043	0.04424879

Old Norway spruce forest (ungrazed) – field
 10.1-10.10 Old Norway spruce forest – field
 11.1-11.10

Græsningseffekt Abundance Old Norway Spruce Forest Old Norway spruce forest (ungrazed) – field 10.1-10.10 Old Norway spruce forest – field 11.1-11.10

Likelihood ratio tests of Negative Binomial Models

Response: obs

	Model	theta	Resid. df	2 x log-lik.	Test	df	LR stat.	Pr(Chi)
1	as.factor(art) + year	1.006336	52	-328.7437				
2	as.factor(græs) + as.factor(art) + year	1.049526	51	-327.6522	1 vs 2	1	1.09148	0.2961436

Der er en ingen signifikant effekt af græsning på denne vegetationstype.

Der er en signifikant effekt af græsning på vegetationstyperne Beech og Old oak forest, medens der ikke er konstateret nogen effekt af græsning på Old Norway spruce forest. Hvad er forklaringen?

Græsning antal arter

Følgende tabel vise antal arter pr græsningseksperiment og signifikans:

Græsning eksperiment - antal arter

ptfnr	2012	2014	2017	Ptf	p-test
3	10	13	10	Beech forest – field 3.1-3.10	Ikke significant
4	7	12	12	Beech forest (ungrazed) – field 4.1-4.10	80%
5	35	33	39	Old oak forest – field 5.1-5.10	Significant
8	20	20	21	Old oak forest (ungrazed) – field 8.1-8.10	1.28%
10	5	5	4	Old Norway spruce forest (ungrazed) – field 10.1-10.10	Significant
11	10	11	6	Old Norway spruce forest – field 11.1-11.10	4.1%

Mht. vegetationstyperne 5+8 og 10+11 er der en statistisk signifikant forskel, men om den er biologisk signifikant ved jeg ikke.

Græsningseffekt på antal arter Old Oak Forest
Old oak forest – field 5.1-5.10
Old oak forest (ungrazed) – field 8.1-8.10

Likelihood ratio tests of Negative Binomial Models

Response: antal

	Model	theta	Resid. df	2 x log-lik.	Test	df LR stat.	Pr(Chi)
1	år	2.359197e+01	4	-41.46038			
2	år + græs	1.242130e+07	3	-31.09382	1 vs 2	1 10.36656	0.001283186

Græsningseffekt på antal arter Old Norway Spruce Forest
Old Norway spruce forest (ungrazed) – field 10.1-10.10
Old Norway spruce forest – field 11.1-11.10

Likelihood ratio tests of Negative Binomial Models

Response: antal

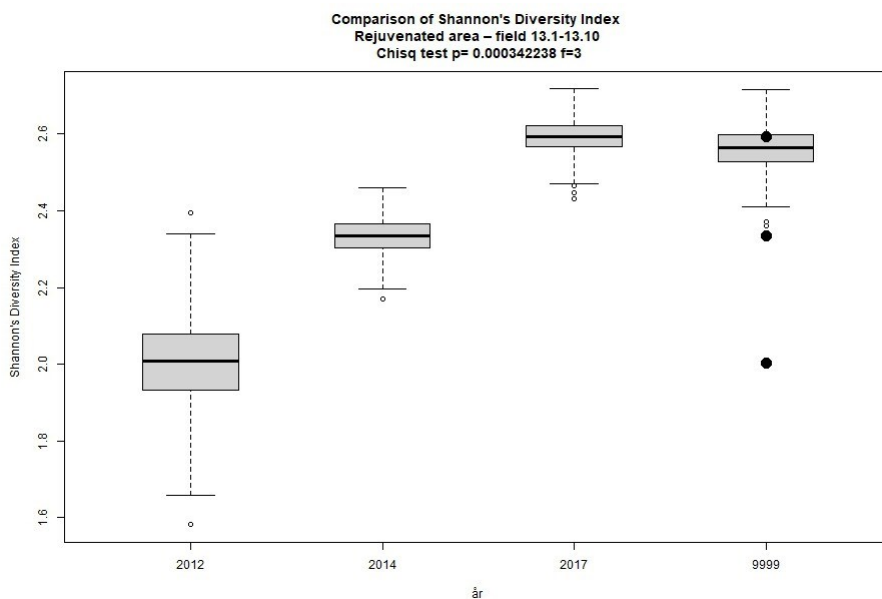
	Model	theta	Resid. df	2 x log-lik.	Test	df LR stat.	Pr(Chi)
1	år	99173.33	4	-27.19240			
2	år + græs	1138233.89	3	-22.99842	1 vs 2	1 4.193975	0.04056788

Biologisk diversitet

Under antagelsen om antal optællinger pr. art inden for en vegetationstype er Poisson-fordelt, kan man med simulationer finde fordeling af Shannons Index for hver årgang og total set.

Rejuvenated area

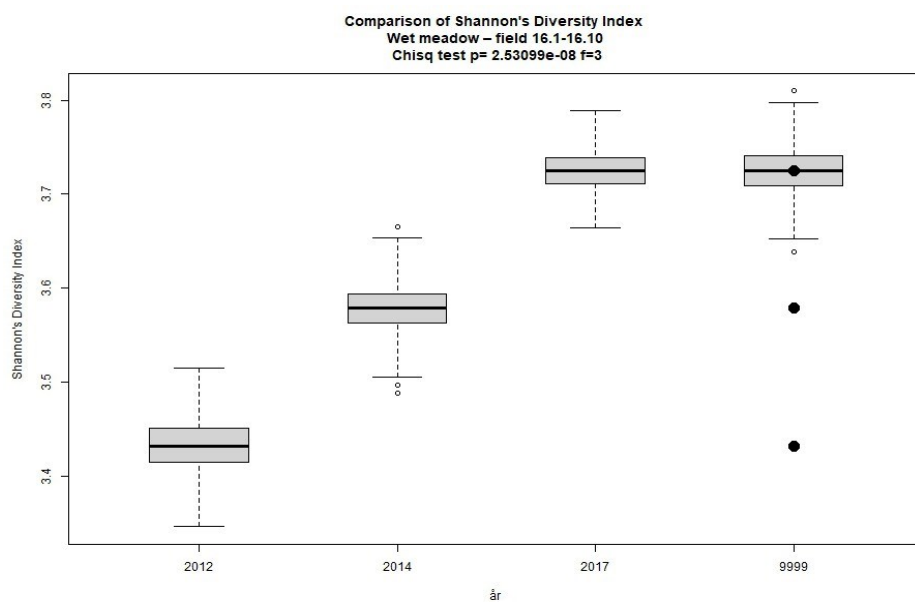
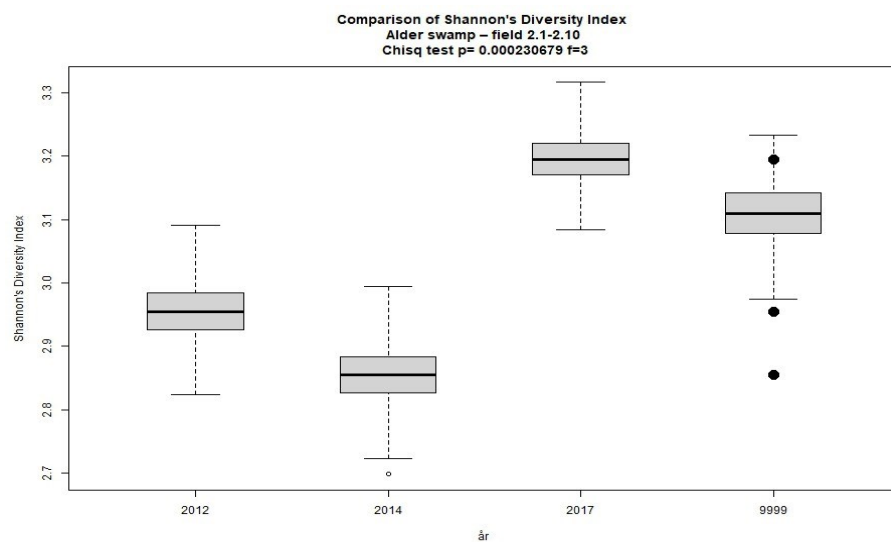
For hver årgang er der vist en kasse, der markerer kvartilerne dvs. 25%, 50% og 75%. De vandrette streger viser 2.5% og 97.5 % fraktilerne.

De tre fordelinger overlapper ikke, og der er en tydelig voksende tendens i Shannon-indekset. Der er indtegnet sorte prikker, der svarer til middelværdien af hver af årgangene.

Der vises også et testresultat af en sammenligning af middelværdierne baseret på en Chisqr-test, hvor spredningerne er kendte.

Resultatet viser $p=0,0003422$, hvilket indikerer signifikans. Hvis man tager denne graf og dens forudsætninger for gode varer, er der en signifikant vækst i Shannon-indekset. Denne graf kan også dannes for alle vegetationstyper, som f.eks. "Alders swamp" og "Wet meadow".

Jeg skal have drøftet simulationsteknikken med en erfaren biolog med statistiks viden.

Specialets konklusioner:

"After five years of grazing, the results showed an increased species richness of vascular plants in five out of the thirteen habitat types. These five habitats were the alder swamp, the young oak forest, the old oak forest, the rejuvenated area and on the wet meadow."

Denne konklusion er nået på basis af en formodning om en effekt af græsning af bison, stavefejl i artsnavne og dobbelttællinger af arter. Der er tale om alvorlige fejl. Der kan dog være tale om en generel forøgelse af Abundance ifølge min analyse, men ikke af Richness.

Selv om der er rigtig mange gode ting i specialet, holde den overordnede konklusionen ikke.

Bemærkning:

Det var en hård nød at knække både at finde og forstå data samt at rette stavefejl i artsnavne via Copilot og at finde årsagen til de fejlagtige konklusioner. Den statistiske analysemetode, som jeg har anvendt, er generaliserede lineære modeller. Denne metode kunne ikke verificere specialets konklusion. Jeg begyndte at tvivle på mine evner som statistiker, idet specialet er bakket op af Københavns Universitet og Naturstyrelsen med kompetente folk. Var det fejl i data, fejl i analysemetoden, eller var det blot mig, der ikke duede?

Det var specialets analyse af Alder swamp, der fik mig på sporet af årsagen, nemlig specialets alternative definition af richness. Det undrer mig, at de nævnte fejl ikke er blevet opdaget af de særdeles kompetente vejledere. Jeg var også sen til at opdage dette.

Når vreden og larmen over min kritik af NST, Københavns Universitet, specialet og dets vejledere har lagt sig, burde de være glade, idet min analyse faktisk finder fejl, der skal rettes.

Specialet er dateret 4. september 2018. Efterfølgende er der udarbejdet en videnskabelig artikel, som kan læses her: European bison (*Bison bonasus*) increase plant species richness in forest habitats. Lasse Gottlieb, Bjarke A. Schäfer, Rita M. Buttenschøn. 1. juni 2024 <https://tinyurl.com/yc76rue8>. Kendskabet til denne artikel har jeg først fået i marts 2025

Bemærkning fra Forskerne den 18.3.2025:

"Jeg vil henvise dig til denne videnskabelige artikel. Her er tidligere fejl i datasættet blevet rettet. Desuden har hele denne videnskabelige artikel inkl. resultater og konklusioner gennemgået et kritisk peer review."

Den køber jeg ikke.

Mustang i Pryor Mountain

I forbindelse med oprettelsen af nationalparker har der været forslag om at bruge heste til at fremme en lysåben natur. Heste vil generelt gnave vegetationen langt tættere end kvæg. Med en årlig vækst på 15-25% i en hestepopulation er der en risiko for, at bæreevnen på et tidspunkt vil blive overskredet.

Erfaringerne fra både USA og Australien viser, at heste er skadelige for naturen både ved at nedbide vegetationen, ved at forårsage erosion og ved at skade fugle. Dette kan også ske i Danmark, hvis der er manglende regulering af bestandene eller tilførslen af foder er utilstrækkelig, som f.eks. dådyr bestanden på Æbelø eller 1826 episoden fra Jægersborg Dyrehave [17]. Den manglende regulering kan for eksempel ske i forbindelse med nedskæringer i Naturstyrelsen eller hvis man ikke organisatorisk kan håndtere kritiske situationer.

Pryor Mountain Wild Horse Range blev oprettet i 1968 efter ordre fra det amerikanske Indenrigsministerium. Det var med krav om, at vilde heste (*Equus caballus*) skulle forvaltes i "et afbalanceret program, der tager hensyn til alle offentlige værdier og uden forringelse af jordens produktivitet". Det er et ikon inden for den amerikanske hestekultur, og der er mange følelser involveret både i hestene og i området. Derfor skal man passe på, hvad man skriver om dette emne.

Det er ikke overraskende, at der er en konflikt mellem dyreaktivist og myndighederne, der administrerer udsættelsen af hestene (BLM). Det har givet sig voldsomme udslag i USA [3]:

"Many ranchers see the mustangs as an overpopulated invasive species that competes for the public land their livestock grazes. Animal rights activists see an icon of the American West that deserves better protection."

I Danmark er der også potentielle konflikter mellem NST og dyreaktivist, for eksempel ved Molslaboratoriet, hvor heste benyttes til naturpleje uden fodring eller tilsyn.

En af de markante bestande af vilde heste i USA er bestanden af mustang i Pryor Mountain [1]. Denne bestand nedstammer fra omkring år 1600 og lever i et område på 223 km². Bestanden før og efter fødsler er på henholdsvis 149 og 180 heste, svarende til 0.7 og 0.8 heste pr. km². The Bureau of Land Management (BLM) har vurderet, at områder højst kan bære ca. 180 heste ved helårsgræsning. Området, hvor hestene lever, er omgivet af både naturlige hegn og opsatte hegn.

I hele USA er der 86,000 mustang fordelt på ca. 113,316 km², svarende til 0.75 hest pr. km².

Til sammenligning er Gribskov NNP på 13 km², og Hellebæk Skov/Teglstrup Hegn NNP på ca. 10 km². Dette betyder, at der er plads til under 10 heste i hvert af disse områder. Klima og terræn er her vidt forskellige fra Pryor Mountain.

I betragtning af de involverede spørgsmåls omstridte karakter, har BLM fortsat behov for de bedste videnskabelige oplysninger, der er tilgængelige om vilde hestes økologi og demografi. Data om vilde heste er blevet indsamlet næsten kontinuerligt af trænede efterforskere og frivillige, der gør Pryor Mountain-hestene måske til den mest studerede besætning i Western United.

Man har foretaget omfattende observationer af heste i perioden 1993-2007. Hvert år er hestene observeret 100-150 timer pr. uge i perioden 1.maj til 31.august svarende for hele perioden til $4 \cdot 4.5 \cdot (100-150) = 1800 - 2500$ time pr år. Der er nævnt frivillige, men intet om antal frivillig, der har deltaget.

Alderen på en død hest bliver fastlagt ved obduktion. Hvis en hest ikke blev observeret i to på hinanden følgende år blev dyret anset for at være død i det år, den forsvandt. Dødelighedstavlerne er med korrektioner dannet både for male og female for alder under 18 år, men udvidet til 25 år i denne analyse.

Brombies

I Australien kaldes "a feral horse" for "a Brumby". Og der er pt. ca. 400,000 vildt levende heste [\[19\]](#). I ikke-tørkeperioder vokser bestanden med ca. 20% pa. Man vil bl.a. regulere bestandene med helikopterskytter.

"Where they are allowed to damage vegetation and cause erosion, the impact on the environment is significant, and for that reason can be considered a serious environmental threat. However, because they also have cultural and potential economic value, the management of brumbies presents a complex issue."

Der er ingen tvivl om, at heste er ødelæggende for naturen. Hvis der udsættes heste i store områder uden opsyn pga. manglende ressourcer, kan det ende galt.

Hvorfor Pryor Mountain?

Men hvorfor er vildhesten Pryor Mountain interessant i forhold til NNP og urørt skov? Dette skyldes muligheden for at beregne den naturlige vækstrate, antal heste, dødelighed og antal føl osv. på et sikkert grundlag. Dette kan så sammenlignes med de faktiske tal og derigennem give et indblik i sundhedstilstanden, ikke på individniveau, men på bestandsniveau. I lovgivningen om NNP forudsættes det, at man kun fører tilsyn på bestandsniveau uden vinterfodring. Hvis man ønsker at føre tilsyn på bestandsniveau, kræver det, at man har de nødvendige overlevelsestabeller og en omhyggelig optælling mindst én gang om året herunder ved dronetællinger.

Hvis man ønsker en tilsvarende standard i de danske NNP, vil det være ressourcekrævende.

Dødelighedstavle for Mustang (*Equus caballus*) female.

Den følgende tabel viser dødelighedstavlen for mustang female på Pryor Mountain, hentet fra [\[1\]](#).

Bag denne dødelighedstabel ligger observationer fra 2003-2007, hvor alle levende heste blev identificeret. En hest betragtes som død, hvis den ikke er blevet set i 2 år. Dyr, der blev fjernet fra besætningen, og hopper, der var en del af en præventionsundersøgelse, blev udelukket fra beregningerne af henholdsvis overlevelse og frugtbarheden.

Sædvanlig vis opbygges dødelighedstavlen primært for female under den forudsætning, at der er tilstrækkelig mange male til bedækningen. Der et 50:50 split mellem køn.

Den maksimale alder, som mustang kan nå, er omkring 30 år. Dette er dog en sjælden forekomst i Naturen. De fleste mustangs lever til omkring 20-25 år. Levetiden for en mustang kan påvirkes af forskellige faktorer, såsom genetik, kost, miljøforhold og lægehjælp. I naturen er den gennemsnitlige forventede levetid for en mustang omkring 10-15 år.

**Pryor Mountain Mustang female
Life Table
Vækst=16.28%**

x	lx	px	qx	ex	mx	lx.mx	x.lx.mx	npv	Lx	Tx
0	1.000	0.737	0.263	8.834	0.000	0.000	0.000	0.000	0.869	8.834
1	0.737	0.912	0.088	10.808	0.000	0.000	0.000	0.000	0.705	7.965
2	0.672	0.917	0.083	10.802	0.048	0.032	0.065	0.021	0.644	7.261
3	0.616	0.978	0.022	10.735	0.414	0.255	0.766	0.140	0.610	6.616
4	0.603	0.941	0.059	9.965	0.420	0.253	1.013	0.119	0.585	6.007
5	0.567	0.954	0.046	9.558	0.514	0.292	1.458	0.118	0.554	5.422
6	0.541	0.961	0.039	8.995	0.623	0.337	2.023	0.117	0.531	4.868
7	0.520	0.960	0.040	8.340	0.603	0.314	2.195	0.094	0.510	4.337
8	0.499	0.960	0.040	7.667	0.629	0.314	2.512	0.081	0.489	3.827
9	0.479	0.985	0.015	6.965	0.609	0.292	2.627	0.065	0.476	3.338
10	0.472	0.930	0.070	6.064	0.729	0.344	3.441	0.065	0.456	2.862
11	0.439	0.938	0.062	5.482	0.646	0.284	3.120	0.046	0.425	2.407
12	0.412	0.875	0.125	4.812	0.700	0.288	3.459	0.041	0.386	1.982

22	0.000	0.010	0.990	0.500	0.444	0.000	0.001	0.000	0.000	0.000
999	9.334	0.000	0.000	0.000	11.085	4.027	38.088	1.000	0.000	0.000

Der anvendes følgende størrelser

x=år

lx= andel overlevende til tid x

px=overlevelsesraten ved udgangen af tid x+1

qx=dødsfaldsraten for alderen x

mx= antal afkom pr female til tid x

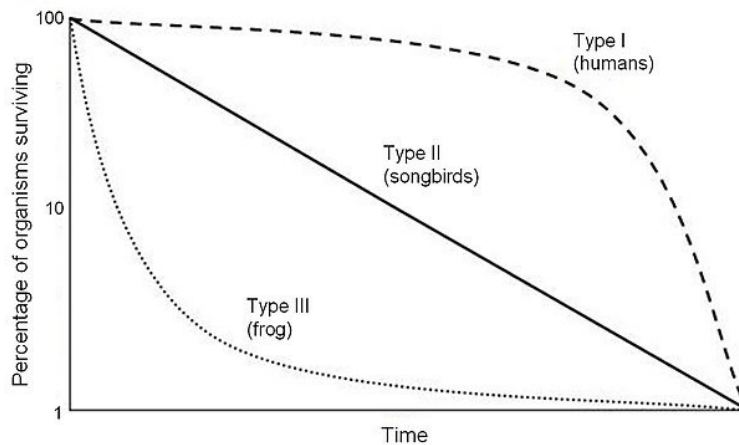
ex=restlevetid for alderen x

De øvrige kolonner er hjælpekolonner til brug i den demografisk analyse. Af pladshensyn det kun de ført 12 række og totaler vist.

En overlevelsestabel, dvs lx, kan opbygges ud fra en kohorte af heste født i samme år. For hvert år optæller man antal overlevende. Ud fra denne tabel kan man beregne lx, px og qx. Men i dette tilfælde har man taget udgangspunkt i en vurdering af overlevelsesraten dvs. px og derefter ombygget lx og qx. Se tabel 4 på side 11 i

Overlevelseskurven og dødsfaldsrate

Inden for demografien arbejder man med tre grundformer af overlevelseskurver, nemlig følgende Type I, Type II og Type III. Denne graf hentet fra [redacted]

Type I

En konveks kurve er kendetegnet ved høj aldersspecifik overlevelsessandsynlighed i det tidlige og midterste liv, efterfulgt af et hurtigt fald i overlevelse senere i livet. De er typiske for arter, der producerer få afkom, men plejer dem godt, herunder mennesker og mange andre store pattedyr, som elefanter og flodheste. Overlevelseskurven for Tyrannosaurus Rex er på nær en høj neonatal dødelighed af denne type.

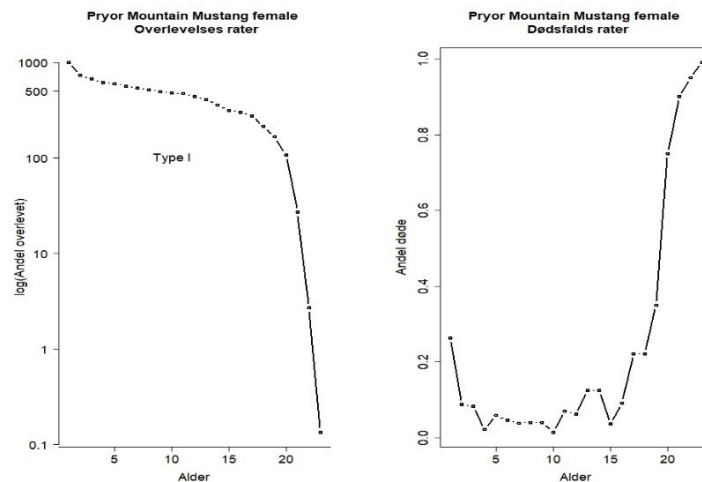
Type II

En diagonale kurve er et mellemprodukt mellem type I og III, hvor nogenlunde konstant dødelighed/overlevelsessandsynlighed opleves uanset alder. Nogle fugle og nogle firben følger dette mønster. Bøgetræer og egetræer følger også dette mønster.

Type III

En konkave kurve har den største dødelighed tidligt i livet og med relativt lave dødsfaldsrate for de, der overlever denne flaskehals. Denne type kurve er karakteristisk for arter, der producerer et stort antal afkom. Dette omfatter de fleste marine hvirvelløse dyr. For eksempel producerer østers millioner af æg, men de fleste larver dør af rovdyr eller andre årsager. De, der overlever længe nok til at producere en hård skal, lever relativt længe.

Overlevelseskurven for Pryor Mountain Mustang ligner type I overlevelseskurve svarende til, hvad der gælder for homo sapiens, elefanter og flodheste. Dette fremgår af følgende graf

Grafen til venstre viser overlevelseskurven og til højre dødsfaldsraterne. De to grafer viser det sammen, men med en lidt anden indfaldsvinkel.

Reproduktive parameter

Den følgende tabel viser de reproduktive parametre female mustang. Denne tabel beregnes i mange biologiske analyser. Via de reproduktive parametre kan man sammenligne vækst af forskellige bestande.

Række 1+2 er to forskellige metoder til at beregne generationstiden.
Række 3+4 er to forskellige metoder til at beregne den naturlige vækst.

R_1 =Gross reproduction rate udtrykker antal fødte individer
 R_0 =Net reproduction rate er R_1 fra regnet døde.

Hvis $R_0 > 0$ vokser populationen.

Den mest interessante størrelse er "Intrinsic rate for natural increase (λ)", som udtrykker vækstraten under optimale forhold og samtidig med en stabil dødelighedstabel. Den betegnes også som den naturlige vækstrate. Leslie-matricen opbygges ved at indlæse p_x og m_x , og den naturlige vækst beregnes som den første høje egenverdi af Leslie-matricen. Der ligger en diskonteringstankegang bag beregningen af λ .

Denne størrelse kan også beregnes ved at løse Euler-Lokta ligningen [\[12\]](#).

$$\sum \exp(-rm \cdot x) \cdot l_x \cdot m_x = 1,$$

$$\lambda = \exp(rm)$$

Dette er en implicit ligning og den løses iterativt. Den udtrykker, at nutidsværdien af en females forventede afkom skal være 1 med en diskonterings rente på r_m .

**Pryor Mountain Mustang female
Life Table
Vækst=16.28%**

	Beskrivelse	Værdi
1	1.Approximate generation time(T_c)	9.458011
2	2.Corrected generation time(T)	9.235833
3	3.Innate capacity for increase(r_c)	0.147286
4	4.Intrinsic rate for natural increase(r_m)	0.1508292
5	5.Finite rate of increase(λ)	1.162798
6	6.Doubling time(DT)	4.595578
7	7.Intrinsic birth rate(b)	0.2750307
8	8.Intrinsic death rate(d)	0.1242016
9	9.Gross reproduction rate(R_1)	11.085
10	10.Net reproduction rate(R_0)	4.027045

Af denne tabel kan man se, at $\lambda=1.162379$, hvilket svarer til en årlig vækst på 16.2379%.

Tidligere er vækstraterne blevet undersøgt for 12 forskellige populationer i det vestlige USA. Man har fundet vækstraterne til at være mellem 1.15 og 1.27, med en middelværdi på 1.21 [15].

Væksten af Pryor Mountains-bestanden ligger altså i underkanten af, hvad man skulle forvente.

Bæreevne overskredet

Uden en regulering af bestanden af heste ved jagt eller ved naturlige regulering af rovdyr, vil et områdes bæreevne blive overskredet. Først omgang går det ud over vegetationen og landskabets vegetation vil ændre karakter. Området bæreevnen vil blive reduceret. I anden omgang vil der ske ændringer i hestene, der over tid vil blive reduceret i størrelse og helbred.

En eksponentiel vækst vil på et tidspunkt overgå til en logistisk vækst med et efterfølgende dramatisk fald i antal heste.

Der er flere eksempler på dette fænomen St Mathew Island [22] eller Oostwarderplassen:

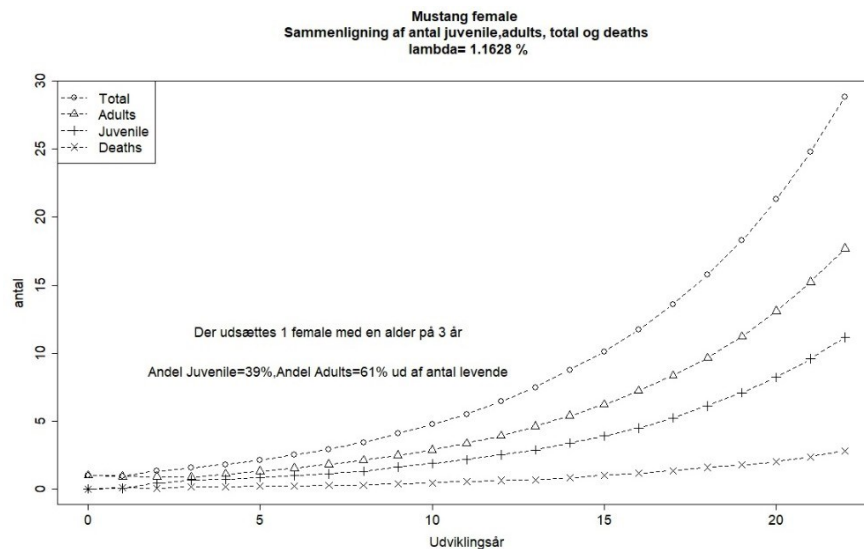

Over the winter of 2017 to 2018, mass mortality struck the Oostvaardersplassen. (Image courtesy of Karin Schulting)

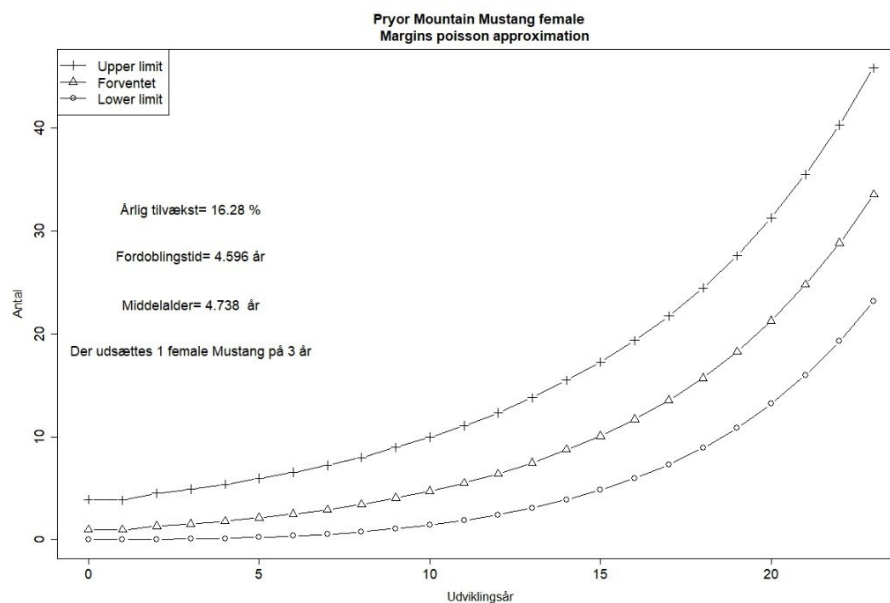
Fremskrivninger

Ud fra en overlevelsestabel, kan man forudsige både antal levende og antal døde årligt. Hvis der er markante afvigelse mellem de forventede antal og de faktisk antal er der grund til indgreb dvs. fodring eller regulering.

Her er en graf der viser udviklingen i antal Mustang fordelt på Total, Adults, Juvenile og Deaths

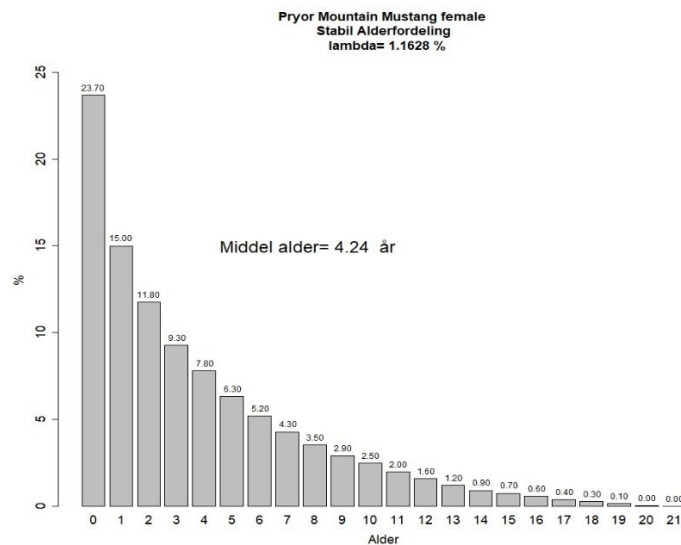
Her er en graf, der viser antal mustang med 2.5% sikkerhedsgrenser beregnet ud fra poisson-fordelingen.

Efter udsættelse af en female mustang, skal der efter 15 år være mellem 5 og 17 female mustang.

Den Stabil Aldersfordeling

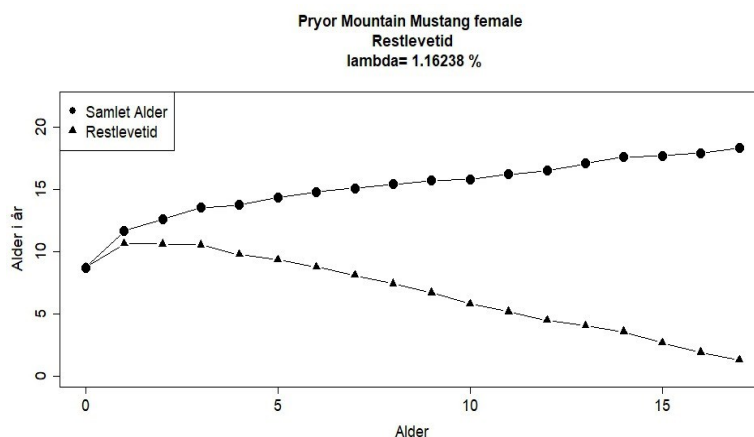
Det er et paradoks, at aldersfordeling efter flere generationer vil resultere i den stabile aldersfordeling. Dette ligger i, at man blander mange årgange sammen. Den beregnes, som højre egenvektoren til Leslie-matrixen.

Man kan med rette spørge, hvorfor denne fordeling opstår, idet ingen har fortalt hestene om, hvordan de skal dø og føl fødes. De gør det bare. Når heste føder i et fast mønster og heste dør også i et fast mønster, er det plausibel, at der vil være en stabilitet i bestanden af heste, men hvilken? Dette fregår af løsning på Euler-Lotka ligningen.

Under forudsætning af tilstrækkelig gode livsbetingelser vil bestanden vokse eksponentielt med en tilvækst på ca. 16% og der vil indstille sig en stabil aldersfordeling. Hvis livsbetingelserne ikke er til stede, kan der ske ændringer i både overlevelsesraterne(l_x) og frugtbarheden(m_x).

Restlevetid

Hvis en hest har alderen 10 år, er restlevetiden 5.77 år. Den forventede levetid er på 15.77 år. Restlevetiden er størst for en 1-årig hest med ca. 10.6 år.

Matrix Populationer modeller og demografi

Anvendelsen af matrix populations modeller kan føres tilbage til Lewis (1942) og Leslie (1945). Leslie var ikke uddannet matematiker, men han tilegnede sig matrix algebra under en sygdomsperiode.

Det tog sin tid før både for økologer og humandemografer tog disse matrixpopulations modeller og dødelighedstabeller til sig og i dag er det en fast del af biologstudiet. For humandemografer var det sidst i 1960'erne og for økologer var det sidst i 1970'erne. [[23](#)]

Se Hall Caswell: Matrix Populations Models

Foto fra Pryor Mountain:

Som det fremgår af ovenstående billeder, er landskab og klima helt forskellig fra, hvad man finder i Danmark. Dog vil landskabet i Nord Vestjylland efter fældning af nåletræer og udsættelse af kvæg kunne minde om dele af landskabet i Pryor Mountain.

Link:

[1] Demography of the Pryor Mountain Wild Horses, 1993–2007

[2] Pryor Mountain mustang - Wikipedia
<http://tinyurl.com/33cwpbd9>

[3] PRYOR MOUNTAIN WILD HORSE RANGE SURVEY AND ASSESSMENT, April 2004
<http://tinyurl.com/mavam7kb>

[4] The Wild Horse Wars
<http://tinyurl.com/4f6rxz>
[cw](#)

[5] 86,000 wild mustangs that roam the West are at the center of raging controversy <http://tinyurl.com/55tetbhk>

[6] Brumby
<https://en.wikipedia.org/wiki/Brumby>

[7] Beregning af middellevetiden
<http://tinyurl.com/56emrtnx>

[8] Leslie Matrix Models
<http://tinyurl.com/3t59j8sa>

[9] Age-specific growth, reproductive values, and intrinsic r <http://tinyurl.com/3t59j8sa>

[10] Reproduktive parametre forklaring

[11] John Graunt: Grundlæggeren af demografien 1662 <http://tinyurl.com/4ymnefxj>

[12] Euler–Lotka equation
<http://tinyurl.com/ybubje5e>

[13] Historical demography
<http://tinyurl.com/58awa4n5>

[14] Wikipedia: Survivorship curve
<http://tinyurl.com/4dut3ydu>

[15] Growth rates of feral horse populations. 13 marts 1991. <http://tinyurl.com/bdcprph2>

[16] The Pryor Mountain Wild Mustang Center <http://tinyurl.com/y3z2xt2y>

[17] 1826 episoden - massedød i Jægersborg Dyrehave, se side 124 søg efter faldvildt på 1121. <http://tinyurl.com/287tr5n4>

[18] NSW puts aerial shooting of brumbies to cull numbers back on the agenda. How did we get here?
<http://tinyurl.com/yu95kc7a>

[19] Thousands Of Wild Horses To Be Shot In Australia, Here's Why <http://tinyurl.com/stdpuaab>

[20] carrying capacity - Overshoot (population) <http://tinyurl.com/6tssvyka>

[21] Wild Horses, Wilder Controversy - part one <http://tinyurl.com/be3h2t2v>

[21] Wild Horses: The Consequences of Doing Nothing – part two <http://tinyurl.com/4shshnmb>

[22] St. Matthew Island masse starvation
<http://tinyurl.com/2nzfupju>

[23] Matematik for biologer Jesper M. Møller, Københavns Universitet <http://tinyurl.com/2732v9k4>

[24] En overbefolket dyrehave
<http://tinyurl.com/yc6n8f8>

2

[25] Carl Weisman: Vildtet i Jægersborg Dyrehave

Forstå bisonbestanden på Bornholm

Der har gennem længere tid været debat om helbredstilstanden blandt bisonerne i Bisonskoven på Bornholm. Naturstyrelsen fastholder, at bestanden er sund, mens kritikere gentagne gange har fremlagt dokumentation for det modsatte.

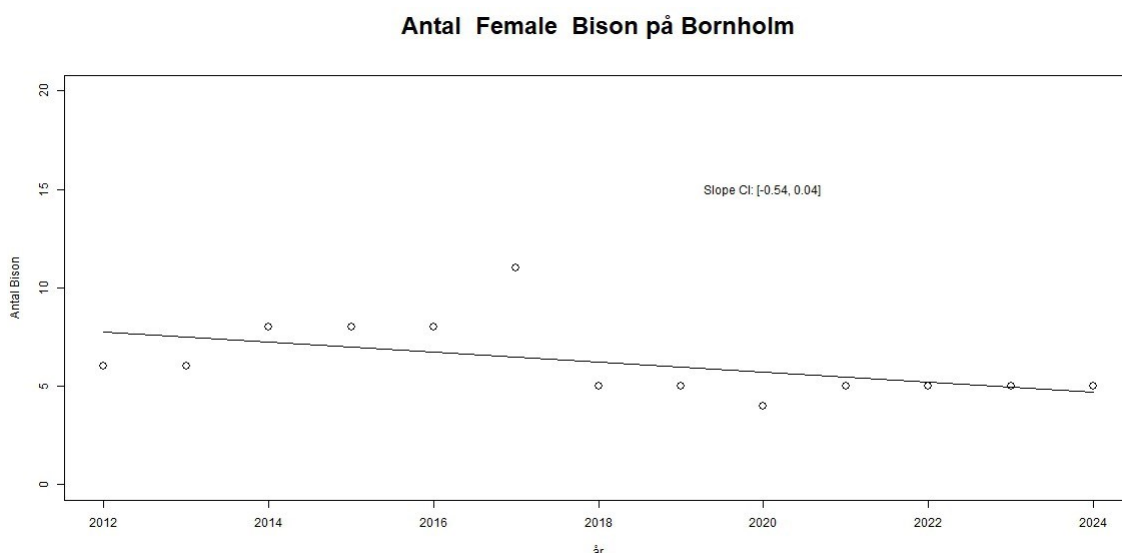
Chefredaktør for *Viden om Vild Natur*, Wilhelm Lorenzen Fabricius (WLF), har udgivet en omfattende artikel baseret på data fra CHR og en bred undersøgelse af bisonbestande i både Europa og USA. Artiklen fremstår velstruktureret og informativ og konkluderer, at bisonerne på Bornholm generelt er sunde og har en længere levetid end deres artsfæller i de øvrige undersøgte bestande.

Et centralt citat fra artiklen lyder:

“Medianlevetiden for de 17 døde visenter i Almindingen 2012–2022 er 5,92 år ($n=17$), hvilket svarer til 171 % af medianlevetiden i referencestudiet, som er 3,45 år ($n=1206$).” Konklusionen lyder: “Når de lever længere, må de også have det bedre.”

Denne konklusion bygger på en antagelse om, at længere levetid er lig med bedre helbred. Men der er en kendt sammenhæng mellem en populations årlige tilvækst og dens gennemsnitsalder: jo højere tilvækst, desto lavere gennemsnitsalder. Det kan forklare, hvorfor bisonerne på Bornholm fremstår ældre end i referencebestanden – ikke nødvendigvis fordi de er sundere, men fordi der ikke er tilvækst. Der er ingen vækst i den bornholmske bestand af bison.

Fra NST Almindingen har modtaget en bestandsopgørelse for Bison [REDACTED]. Den følgende graf viser antal female for perioden 2012-2025

Det er bestanden af female bison, der er styrende for bestandsudviklingen.

Der er en faldende ikke signifikant trend på antal female bison. Dette fremgår af følgende resume af en lineær regression analyse:

Der har ikke været nogen vækst i bestanden af bison i perioden 2012-2024. Dette antyder sygdom i bestanden.

Hvorvidt forfatteren har handlet i ondt tro eller ej ved jeg ikke, men det er en alvorlig fejl ikke at have forstået de bagved liggende data. Hoved konklusionen om Bison burde have være: ”de

Selvom WLF’s beregninger formodentlig er korrekte, er konklusionen

Summary Female Bison på Bornholm lm

```
Call:
lm(formula = Female ~ år)

Residuals:
    Min       1Q   Median       3Q      Max
-1.7473 -1.2308 -0.2198  0.7582  4.5165

Coefficients:
              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
(Intercept)  516.2747    265.6059   1.944   0.0779 .
år           -0.2527     0.1316  -1.920   0.0811 .
---
Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 1.776 on 11 degrees of freedom
Multiple R-squared:  0.2511, Adjusted R-squared:  0.183
F-statistic: 3.688 on 1 and 11 DF, p-value: 0.08111
```

Der har ikke været nogen vækst i bestanden af bison i perioden 2012-2024. Der vil i alle bison bestande være en indbygget årlig vækst. Når denne vækst ikke findes, er det fejl miljøet eller direkte sygdom. Dette antyder problemer i miljøet eller direkte sygdom i bestanden.

Hvorvidt de fremlagte argumenter vinder gehør i Naturstyrelsen, på universiteterne eller blandt Rewildere ved jeg ikke, men man kunne håbe.

Hvorvidt forfatteren har handlet i ondt tro eller ej ved jeg ikke, men det er en alvorlig fejl ikke at have forstået de bagved liggende data. Hovedkonklusionen om Bison burde have være: ”de er syge med dårligt helbred.”

Viden om Vild Natur[6] skriver om sig selv:

”Viden om Vild Natur beskæftiger sig med den videnskabelige dokumentation og debat om vild natur og hvordan man bevarer den.”

Viden om Vild Natur er knyttet til foreningen Vild Natur. Der er mange velformulerede artikler.

Prof Jens Christian Svenning bakker op om tidsskriftet med ved skrive en artikel om Rewilding. Dette skulle indikeret kvalitetsstempel.

Link:

[1] Sagen på Fem Minutter skrevet af Wilhelm Lorenzen
Fabricius, [REDACTED]

[2] Bison Bornholm CHR besætningsliste per 17-1-
2025 [REDACTED]

[3] NST Bornholm Email vedr.
besætningsliste [REDACTED]

[4] NST Bornholm
Bestandsopgørelse [REDACTED]

[6] Genus Bison....
[REDACTED]

[7] Viden om Vildnatur
[https://videnomvildnatur.
dk/](https://videnomvildnatur.dk/)

[8] Tabel med antal bison på
Bornholm [REDACTED]

[9] Graf over det totale antal bison på
Bornholm [REDACTED]

[10] Resume af lineær regression på det totale antal bison på
Bornholm [REDACTED]

[11] Stabil aldersfordeling for
Bison
[REDACTED]

De Danske Skove

Historien om de danske skove, som vi kender dem i dag, stammer tilbage fra 1700-tallet. Bønderne brugte skovene som græsarealer. I midten af 1740'erne udbrød der voldsomme epidemier – formentlig lungetuberkulose og mund- og klovsyge – blandt landbrugets henved 500.000 kreaturer. I den første voldsomme fase frem til nytår 1746 døde omkring 150.000 dyr.

Da kvægpesten omsider i 1752 begyndte at ebbe ud, blev det samlede tab opgjort til mellem 300.000 og 400.000 stykker kvæg.

I 1700- og 1800-tallet blev hjorte anset for væsentlige skadedyr i både skov og landbrug, og både rådyr og krondyr blev stærkt efterstræbt. En kongelig resolution fra 1799 dekretede, at alle fritlevende krondyr skulle bortskydes. I løbet af de næste 100 år blev de vilde bestande på Fyn og Sjælland totalt udryddet, og de jyske bestande begrænset til isolerede områder i Midt- og Østjylland.

Forbuddet mod oldensvin ved kongelig forordning blev indført i 1805. Denne forordning blev udstedt for at beskytte skovene, da svinene, der spiste olden, kunne skade skovens økosystem. Vildsvinene gavnede især genvæksten af bøgetræer, idet olden fra bøgetræer er mindre og vanskeligere end olden fra egetræer for svin at fortære.

Der har altså været i hvert fald tre forhold, der har dannet grundlaget for de danske skove, nemlig kvægpest (1752), der dræbte størstedelen af kvæget, udryddelse af hjorte, der også fortærer bøge- og egeknopper, på den frie vildtbane (1799) og forbud mod oldensvin (1805). Sammenlagt betød det, at der var gode betingelser for genvækst af træerne i de danske skove.

Rewildere ønsker at genindføre skovgræsning ved udsættelse af kvæg, hjorte og vildsvin. Det vil føre til en ødelæggelse af skoven. Det vil føre til en reduceret biologisk mangfoldighed og det vil ske over en periode på 50-100 år.

Historien om de danske skove i perioden frem til 1805 minder om Yellowstone i perioden 1926 til 1995. I begge tilfælde blev al vegetation nedbidt. I Yellowstone af krondyr (elk) og i de danske skove af kvæg, hjorte og svin. I begge tilfælde med en reduceret biologisk mangfoldighed til følge.

Jeg har benyttet Danmarks Nationalleksikon, lex.dk til at søge informationer om de danske skove. Se

også

Natur National Parker (Danmark) og Yellowstone National Park (USA)

Natur National Parker, dyremishandling og den sorthalede hjort.

I forbindelse med diskussionen om Natur National Parker, har der været diskussioner om dyremishandling. Den oprindelig idé består i, at man lukker et stort antal dyr ind i indhegninger og lader dem passe sig selv. Så ser man, hvad der sker i form af sult, sygdom og død for de udsatte dyr samt nedbrydning af træer og planter. Dette er blevet gennemført i [Oostvaardersplassen](#) (OVP). Der er siden de oprindelige planer kom frem sket en modificering, men man har ikke helt forladt den oprindelige ide.

Hvad der sker, når man forsøger at gribe ind i naturens orden både med fredning, jagt og kvægavl, fremgår af følgende eksempel. Dette eksempel har været et standardeksempel på rovdyrenes indflydelse på en bestand af byttedyr, men i dag er man også klar over den menneskelige indflydelse og det har været heftigt diskuteret.

Den sorthalede hjort på Kaibab Plateauet

Før 1905 blev hjortene på Kaibab Plateau anslået til at tælle omkring 4000 med et samlet areal på 2,980 km². Den gennemsnitlige bæreevne i området blev derefter anslået til at være omkring 30,000 hjorte. I november 1906 oprettede præsident Theodore Roosevelt Grand Canyon National Game Preserve for at beskytte den "fineste hjortebestand i Amerika".

Desværre var Kaibab skovområdet allerede blevet overgræsset af får, kvæg og heste på dette tidspunkt. De fleste af the Tall Grasses var blevet fjernet. Det første skridt til at beskytte hjortene var at forbyde al jagt. Derudover forsøgte Skovtjenesten i 1907 at udrydde hjortenes rovdyr. Mellem 1907 og 1939 blev 816 bjergløver, 20 ulve, 7388 prærieulve og mere end 500 losser dræbt. Dette illustrerer den store biodiversitet i området.

Tegn på, at hjortepopulationen var ude af kontrol, begyndte at dukke op allerede i 1920'erne og fremefter. Skovtjenesten reducerede antallet af græsningstilladelser til husdyr. I 1923 blev hjorten rapporteret at være på randen af sult, og bæreevnen blev beskrevet som "beklagelige."

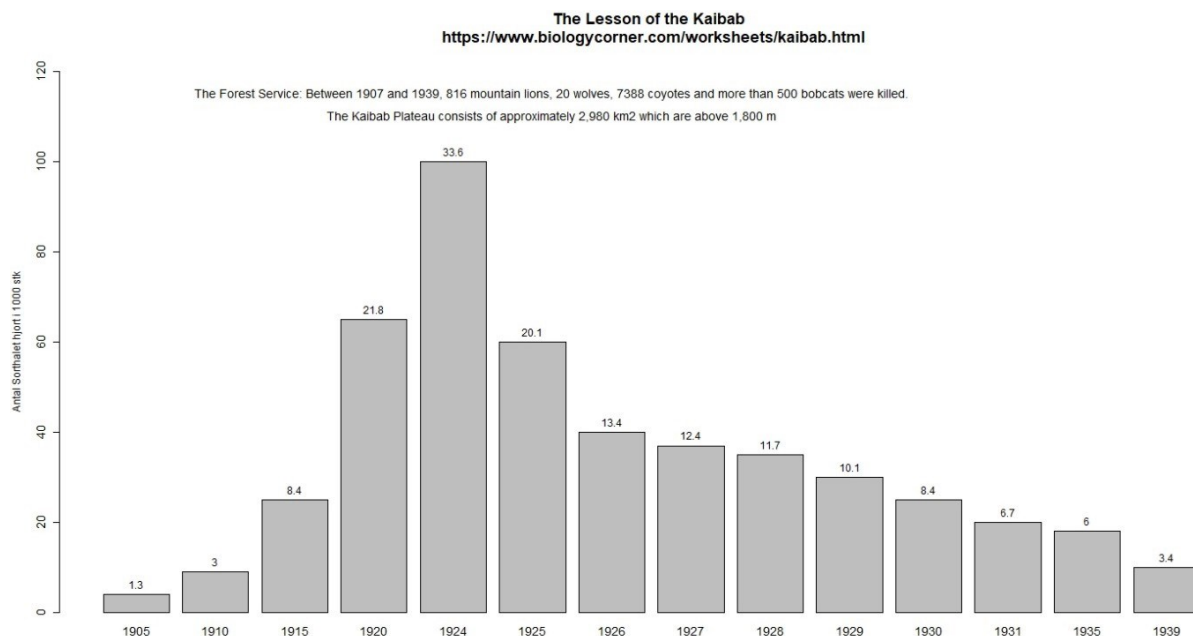
Kaibab Deer undersøgelsesudvalget anbefalede, at alle husdyr, der ikke ejes af lokale beboere, fjernes straks fra området, og at antallet af hjorte skæres ned til det halve så hurtigt som muligt. Jagten blev genåbnet, og i efteråret 1924 blev 675 hjorte dræbt af jægere. Men disse hjorte repræsenterede kun en tiendedel af antallet af hjorte, der blev født det forår, er ukendt. I løbet af de næste to vintre

anslås det, at 60.000 hjorte sultede ihjel.

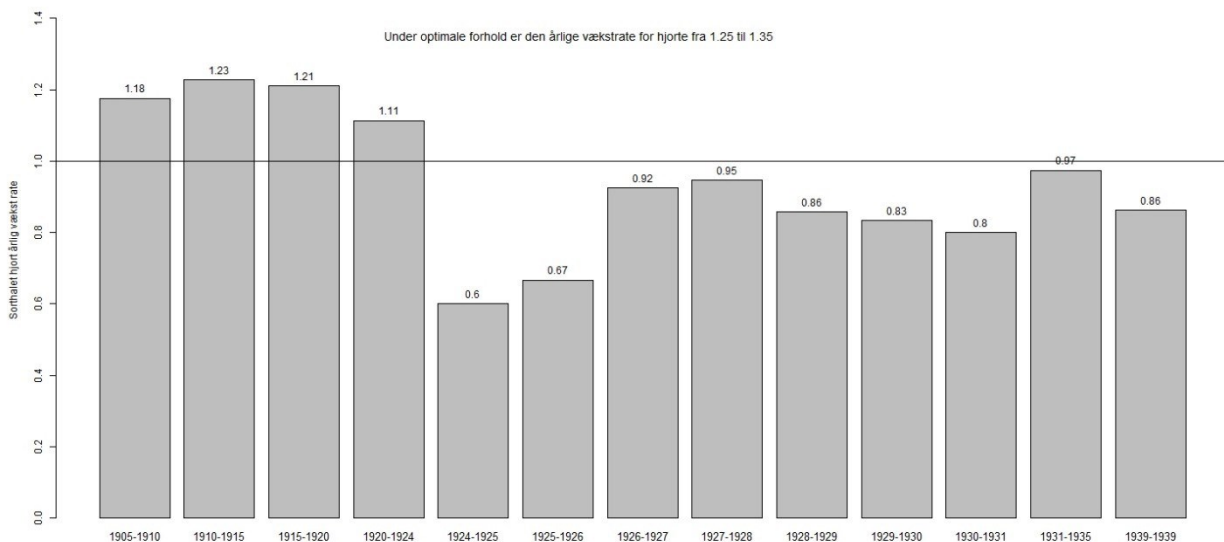
De mange hjorte forårsagende skader på vegetationen. Føden var knap i vinteren. En rosenlignede busk udgør den vigtigste vinterføde for hjortene på Kaibab plateauet. Der, hvor busken voksede i størst antal, blev over 90% af vegetationen dræbt. I vinteren 1924-1925 gik det galt, hvilket resulterede i store dødsfald.

I dag forvalter Arizona Game Commission omhyggeligt Kaibab-området med regler, der er tilpasset specifikke lokale behov. Jagttilladelser udstedes for at holde hjortebestanden i balance med områdets bæreevne. Prædatorer er beskyttet for at hjælpe med at holde besætninger i balance med fødegrundlaget. Tragiske vintertab kan kontrolleres ved at holde antallet af hjorte i nærheden af bæreevnen for området.

Her er en graf, der viser udviklingen i bestanden af Den Sorthalede Hjort. Den maksimale bestand er skønnet til 100,000 hjorte svarende til 33.6 hjorte pr. kvadratkilometer.

Den følgende graf viser de årlige vækstrater i perioden 1905-1939. Der er intet usædvanligt i de årlige vækstraterne på 1.11-1.23 i perioden 1905-1924 set i forhold de vækstrater, som man normalt ser i en bestand af hjorte under optimale forhold.

Der er rejst kritik af den gængse opfattelse af Kaibab både mht. datagrundlaget og fortolkningen [4]. Dog vil jeg formode, at den voldsomme populations vækst er årsagen i til massedøden og at fravær rovdyr har medvirket hertil.

I forbindelse med oprettelse af Natur National Parker har man helt glemt tidsperspektivet. Det tog ca. 200 år at opbygge de danske skove, som vi kender den i dag. Der skal nok gå 100 år før vi ser den fulde effekt af indhegningerne. Eksemplet med Kaibab Plateauet løber over en periode på ca. 35 år, hvorvidt naturen har reneret sig selv i dag, ved jeg ikke.

I Natur National Parkerne vil man kunne se en lignende udvikling en gang i fremtiden. Man har de bedste intentioner i dag og jeg har fuld tillid til, at NST gør hvad de får besked på, men på grund af politisk uro/manglende viden/fløjkrige/manglende ressourcer i form af penge og mandskab, kan man komme ud for massedød og ødelæggelse af plantesamfundene. Hvad der er ødelagt, kan tage mange år at genskabe.

Æbelø er et dansk klassisk eksempel på når man ikke holder dådyrbestanden nede[8].

Her er nogle arealer til sammenligning:

Danmark 43,000 km²,
Bornholm 588 km²,
Oostvaardersplassen 56 km²,
Gribskov Natur National Park 13 km².
Thy Natur National Park 24.4 km²
Æbleø 2.09 km²

Antal dyr pr km² for udvalgte NNP'er:

Der kan blive publiceret en opdateret version i forhold til de bemærkninger, der måtte komme.

Link:

[1] The Lesson of the Kaibab
<https://tinyurl.com/y23bfxrj>

[2] Kåre Fog: Grundbog i Økolog side 187-189(1982)
[REDACTED]

[3]C. John Burk: The Kaibab Deer Incident: A Long-persisting Myth
<https://tinyurl.com/yuf7cumj>

[4] An Alternative Explanation for Leopold's Kaibab Deer Herd Irruption of the 1920's
[REDACTED]

[5] Was Aldo Leopold Right about the Kaibab Deer Herd
<https://tinyurl.com/2p9wkeh8>

[6] OVP Oostvaardersplassen
<https://en.wikipedia.org/wiki/Oostvaardersplassen>

[7] Tom Fenchel: Almen Økologi(1973)

[8] Dronetælling afslører kraftigt fald i bestanden af dåvildt på Æbelø
<https://tinyurl.com/4n7esawn>

Kort bemærkning

Disse eksempler bør man have i tankerne, når man taler om Natur National Parker. Udfordringen ligger i at forudsige et sammenbrud. Dette vil kunne optræde i forbindelse med politisk ideologisk kaos, reducerede bevillinger, administrativt kaos, ekstremt vejr og manglende viden. Forslaget til Natur National Parker er et rent ideologisk projekt, der efter min mening ikke begrundet i naturvidenskaben. Dette alene betyder at National Parkerne på et tidspunkt kuldsejler.

Romsø[22]

Romsø er en ca. 1 km² stor ø i Storebælt ca. 10 km nordøst for Kerteminde. Den 109 hektar store ø har siden 1604 hørt under Hverringe Gods, ejet af familien Iuel Reventlow. Øen er en del af Kerteminde Kommune. De første dådyr blev udsat i 1200-tallet, men forsvandt senest under Englandskrigen 1807-14. Øen var besat af ca. 100 englændere, der blev fordrevet af et jægerkorps. Den nuværende bestand stammer fra udsætninger i 1800-tallet [34]. De omkring 180 dådyr er som "græsserne" nøglen til at åbne for et mangfoldigt dyreliv på Romsø. Nedbidning af græsset skaber den lysåbne natur, som er så sjælden andre steder, men til gengæld går det ud over visse fugle og uden indhegning vil storskov forsvinde.

Dådyrene har ingen naturlige fjender på øen og jagt er derfor en del af naturplejen og sikrer balancen i denne naturtype. Samtidig skaber jagten i sig selv store oplevelser og fødevarer af enestående smag og kvalitet som afspejler dyrenes levevilkår. Bestanden er under løbende opsyn og hvert år bortskydes 70-90 dyr efter nøje vurdering af såvel øens natur som dyrenes vilkår. Da et tilstrækkeligt græsningstryk kræver et større antal dyr, men kan det være nødvendigt at Hverringes natur- og vildtforvalter giver supplerende foder om vinteren. Der suppleres med ca. 50 tons havre svarende til 0.28 tons pr dyr.

	Dådyr
Vinterbestand	180
Reguleret	80
Sommer bestand	260
Reguleret%	31%

Med en bestand på 180 og en bortskydning på ca. 80 ser tallene således ud. Antal kalve årligt kan beregnes ved: $180 \cdot 0.5 \cdot 0.44 \cdot 2 = 79.2$ under forudsætning at ingen af kalve dør. Erfaringsmæssig ved at ca. 20% af kalve dør i løbet af 1.vinter. Dermed bliver antal levende kalve lige med $79.2 \cdot 0.80 = 63.4$ svarende til ca. 35% af vinterbestanden og 31% sommerbestanden. Med et areal på 1 km² er bestanden pr km² på 180.

I Jægersborg dyrehave er der en årlig tilvækst på ca. 26%.

Som det fremgår af følgende Google Earth foto, er der tale om, at øen er domineret af skov, men med store græsarealer. Som jeg husker det er skovarealet reduceret. Romsø må være det mest perfekte sted for Dådyr. Ingen ræve, ingen krybskytter, ingen trafikdrab og vinterfodring om nødvendigt.

Som det fremgår af dette foto, er der stadigvæk spor fra det landbrug, der var engang. Jeg kender øen fra midt i 1950'erne.

Hvidtjørn og Dådyr har skabt helt en usædvanlig bevoksning, nemlig Padde-Hatte-Tjørnebuske. De dannes af Hvidtjørn, der systematisk bides ned af Dådyr. Disse buske må danne et sikkert sted for ynglende småfugle. Dette fænomen findes også i Kohaven ved Helsingør dog i mindre skala, idet Padde-Hatte-Tjørnebuske her er dannet af Rådyr.

En af bivirkningerne ved den store bestand af dåvildt er nedbidning af underskoven. Dette medfører, at skoven på øen ødelægges på sigt, hvilket betyder, at der ikke dannes nye generationer af bøge og egetræer. Ifølge Wikipedia om Romsø foretages der indhegning for at sikre næste generation af bøg og eg.

Dådyr bestanden kom ud af kontrol i 2013 [\[27\]](#), hvor man optalte 282 Dådyr ved, at man dannede

en kæde af 15 personer på tværs af øen. De 282 Dådyr er for mange og de skal reguleres ned til 180 stk. Sædvanligvis fodre man med ca. 50 tons havre årligt.

Det er ikke økonomisk med landbrug eller skovbrug på Romsø. Der kan formodentlig tjenes penge på jagt og turisme. En trofæjæger betaler op til 27000 kr. for en fuldskuffel.

Æbelø/Nordfyns Kommune med et areal på 2 km²

Æbelø, der er ejet af Åge V. Jensens Fond, har en meget stor bestand af Dådyr. Denne bestands udvikling er/har været helt uoverskuelig [28]. Det har været meget svært at få sikre estimater.

Optælling og regulering vanskeliggøres ved, at Dådyrene trækker mellem fastlandet og Æbelø.

Der fandtes ikke pålidelig bestands estimater før man forsøgte optællinger med drone optællinger.

Der har været nævnt en bestand på 1000 individer og som følge heraf der har været en kraftig nedbidning af vegetationen. I 2019 og 2020 har man ved dronetælling optalt 875 og 525.

Der har været mange hårde ord om Åge V Jensens Fondes manglede indgreb overfor den voksende bestand af Dådyr [27]. Den store bestand af Dåvildt må have negative konsekvenser faunaen og for en række skovlevende fugle.[25].

I publikationen fra Århus Universitet:” Forvaltning af dådyr (Dama dama) på Nordfyn og Æbelø: En adaptiv tilgang” [36] står der i introduktionen på side 1:

”Et af problemerne med en for stor bestand er, at det kan medføre tæthedsafhængig død pga. manglende ressourcer. I 2017 fandt man 35 udsultede kalve på Æbelø Holm, som meget vel kan være forbundet med den store bestand (Interview, Jacob Palsgaard Andersen). Ligeledes vil en stor bestand lægge et kraftigt tryk på vegetationen, både gennem nedtrampning, fejning og græsning. Dette er væsentligt at tage i betragtning på Æbelø, da området er beskyttet under EU’s habitatdirektiv. Æbelø indgår i et udpeget Natura 2000-område (nr. 108) (Naturstyrelsen, 2016), da en stor del af øen består af naturtyper med en høj beskyttelsesværdi.”

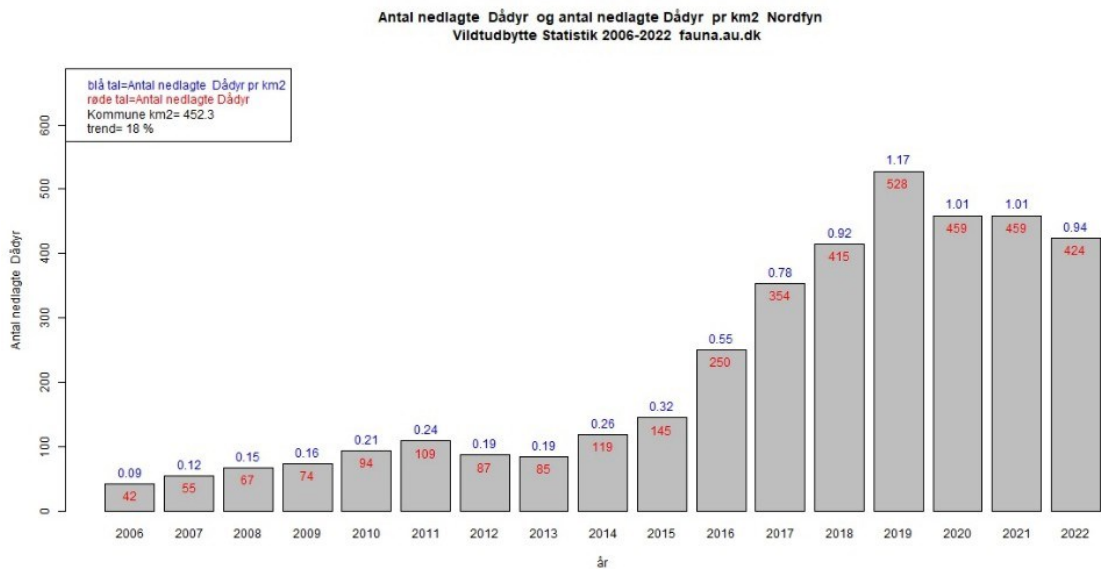
Her er et google foto af Æbelø og Æbeløholm.

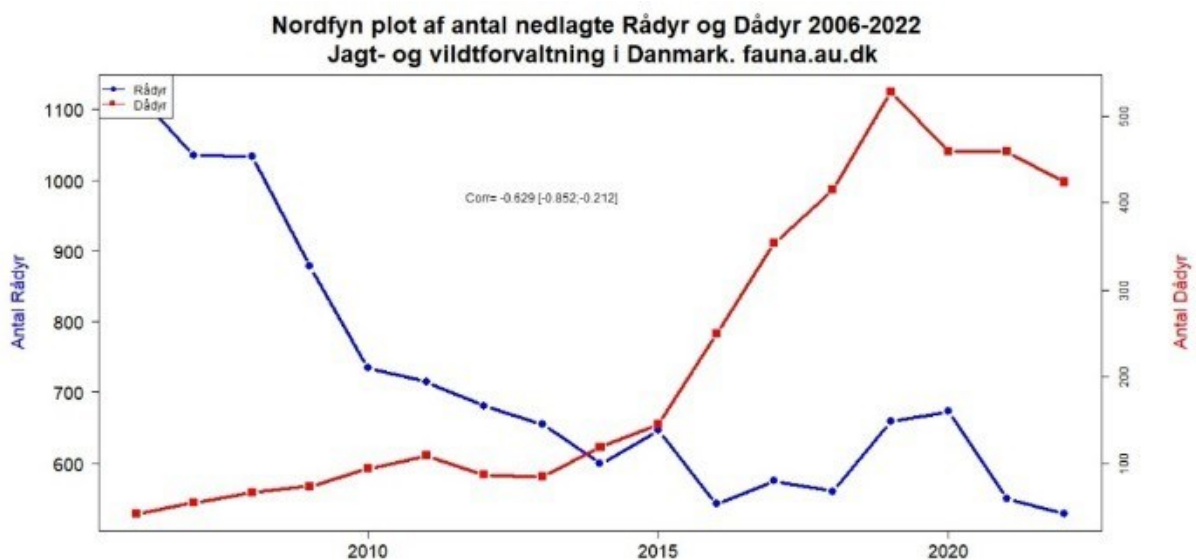
Æbelø 2.09 km², Æbeløholm 0,43 km², 0.28 km²

Her er udviklingen i antal nedlagt Dådyr i Nordfyn, hvorvidt reguleringer på Æbelø er inkluderet ved jeg ikke. I 2016 blev der nedlagt 526 Dådyr svarende til 1.17 pr km².

Dådyr er i konkurrence med rådyr, hvilket resulterer i, at rådyr må vige. Dette fremgår af følgende graf. Der er beregnet en negativ korrelation på -0.629 . Dette betyder, at de to bestande svinger modsat. Når antal Dådyr går op, reduceres antal Rådyr og omvendt. Dette fremgår af følgende figur

Forklaringen kan ligge i, at Rådyr bliver generet af både Dådyr, Kronvildt og Sika. Man ved det fra flere videnskabelige artikler og fra signifikante negative korrelationen mellem antal nedlagte Rådyr og henholdsvis Dådyr, Krondyr og Sika for nogle af de 98 danske kommuner. Mere om dette på et tidspunkt.

Dådyr trækker mellem Fyn og Æbelø

Danmarks Jægerforbund har optalt antal bestanden Dådyr på Æbelø/Nordfyn

år	2017	2018	2020
Bestand	650	1200	2950
30% tilvækst årligt		845	2028
Indvandring		355	922

Tilvækst i antal optalte Dådyr overgår den normale vækst på omkring 30%. Derfor må der være en stor indvandring. Det er nok mere tale om indvandring på 100 vis af Dådyr.

Det er fascinerende med denne vandring mellem Fyn og Æbelø, men det kan betyde, at der løbende skal afholde reguleringsjagter på Æbelø for at undgå en stor bestand af Dådyr og en total ødelæggelse af øens vegetation og fugleliv.

Den store bestand af Dåvildt må have negative konsekvenser faunaen og for en række skovlevende fugle.[25]. Dette har skovrider Jacob Palsgaard Jacobsen, Aage V Jensens også bemærket [\[37\]](#):

"Hvis udviklingen fortsætter, vil det blandt andet betyde, at hundredvis af insektarter bliver truet. Udviklingen har en negativ følge for øens andre dyr, og i værste fald ville en konstant stigning i bestanden også betyde, at der ikke er nok føde for dåvildtet, og de dermed vil sulte ihjel."

Derfor har Aage V. Jensen Naturfond valgt at træde i karakter. Dåvildtbestanden skal reduceres. Den skal reduceres meget.

Det er en bemærkelsesværdig udtalelse fra Aage V Jensen, der officielt ikke har taget afstand fra den oprindelige ide med NNP + Urørt Skov, nemlig indhegning uden vinterfodring.

Historisk Bemærkning

Der er historiske beretninger fra 1534 om borgere fra Odense har lavet plyndringstogt til Nordfyn og Æbelø. I 1654 blev alt kvæg røvet fra Æbelø af den tysk oberst Slabata, der sejlede en flåde på 70 skibe til Æbelø og stjal alt kvæg og plyndrede alt, hvad der kunne plyndres, uden at borgerne i Bogense kunne gøre noget. [\[31\]](#) [\[32\]](#).

”Æbeløgård er formentlig opret. o. 1680. Fast beboelse på øen synes der ikke at have været før 1600t. 1623 ansatte lodsejerne i Bogense et ægtepar til at passe deres kvæg på Æ. 1654 oplyste konen i et tingsvidne, at øen i »den kejserlige fejde« var blevet plyndret af en oberst Slabata.”

Forstå bisonbestanden på Bornholm

Der har gennem længere tid været debat om helbredstilstanden blandt bisonerne i Bisonskoven på Bornholm. Naturstyrelsen fastholder, at bestanden er sund, mens kritikere gentagne gange har fremlagt dokumentation for det modsatte.

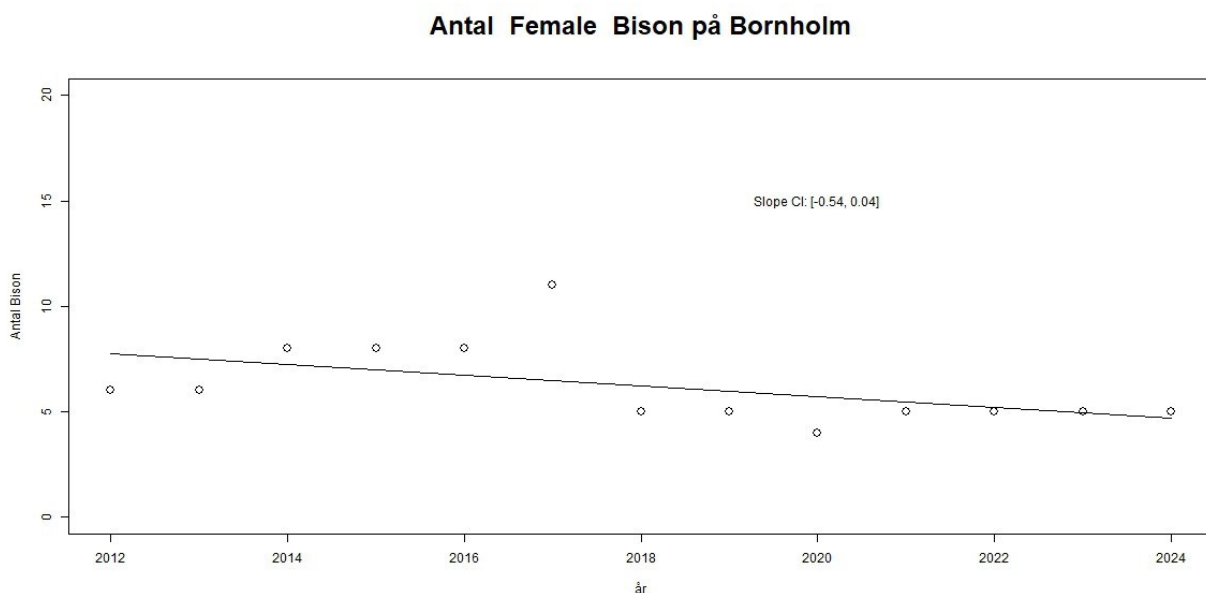
Chefredaktør for *Viden om Vild Natur*, Wilhelm Lorenzen Fabricius (WLF), har udgivet en omfattende artikel baseret på data fra CHR og en bred undersøgelse af bisonbestande i både Europa og USA. Artiklen fremstår velstruktureret og informativ og konkluderer, at bisonerne på Bornholm generelt er sunde og har en længere levetid end deres artsfæller i de øvrige undersøgte bestande.

Et centralt citat fra artiklen lyder:

“Medianlevetiden for de 17 døde visenter i Almindingen 2012–2022 er 5,92 år ($n=17$), hvilket svarer til 171 % af medianlevetiden i referencestudiet, som er 3,45 år ($n=1206$).” Konklusionen lyder: “Når de lever længere, må de også have det bedre.”

Denne konklusion bygger på en antagelse om, at længere levetid er lig med bedre helbred. Men der er en kendt sammenhæng mellem en populations årlige tilvækst og dens gennemsnitsalder: jo højere tilvækst, desto lavere gennemsnitsalder. Det kan forklare, hvorfor bisonerne på Bornholm fremstår ældre end i referencebestanden – ikke nødvendigvis fordi de er sundere, men fordi der ikke er tilvækst. Der er ingen vækst i den bornholmske bestand af bison.

Fra NST Almindingen har modtaget en bestandsopgørelse for Bison [REDACTED]. Den følgende graf viser antal female for perioden 2012-2025

Det er bestanden af female bison, der er styrende for

Der er en faldende ikke signifikant trend på antal female bison. Dette fremgår af følgende resume af en lineær regression analyse:

Der har ikke været nogen vækst i bestanden af bison i perioden 2012-2024. Dette antyder sygdom i

Hvorvidt forfatteren har handlet i ondt tro eller ej ved jeg ikke, men det er en alvorlig fejl ikke at have forstået de bagved liggende data. Hoved konklusionen om Bison burde have være: ”de er syge med dårligt helbred.”

Summary Female Bison på Bornholm lm

```
Call:
lm(formula = Female ~ år)

Residuals:
    Min       1Q   Median       3Q      Max
-1.7473 -1.2308 -0.2198  0.7582  4.5165

Coefficients:
            Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
(Intercept)  516.2747    265.6059   1.944  0.0779 .
år          -0.2527     0.1316  -1.920  0.0811 .
---
Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 1.776 on 11 degrees of freedom
Multiple R-squared:  0.2511, Adjusted R-squared:  0.183
F-statistic: 3.688 on 1 and 11 DF, p-value: 0.08111
```

Hvorvidt de fremlagte argumenter vinder gehør i Naturstyrelsen, på universiteterne eller blandt Rewildere ved jeg ikke, men man kunne håbe.

Hvorvidt forfatteren har handlet i ondt tro eller ej ved jeg ikke, men det er en alvorlig fejl ikke at have forstået de bagved liggende data. Hovedkonklusionen om Bison burde have være: ”de er syge med dårligt helbred.”

Viden om Vild Natur[\[6\]](#) skriver om sig selv:

”Viden om Vild Natur beskæftiger sig med den videnskabelige dokumentation og debat om vild natur og hvordan man bevarer den.”

Viden om Vild Natur er knyttet til foreningen Vild Natur. Der er mange velformulerede artikler.

Prof Jens Christian Svenning bakker op om tidsskriftet med ved skrive en artikel om Rewilding. Dette skulle indikeret kvalitetsstempel.

Link:

[1] Sagen på Fem Minutter skrevet af Wilhelm Lorenzen
Fabricius, [REDACTED]

[2] Bison Bornholm CHR besætningsliste per 17-1-
2025 [REDACTED]

[3] NST Bornholm Email vedr.
besætningsliste
[REDACTED]

[4] NST Bornholm
Bestandsopgørelse
[REDACTED]

[6] Genus Bison....
[REDACTED]

[7] Viden om Vildnatur
[https://videnomvildnatur.
dk/](https://videnomvildnatur.dk/)

[8] Tabel med antal bison på
Bornholm
[REDACTED]

[9] Graf over det totale antal bison på
Bornholm [REDACTED]

[10] Resume af lineær regression på det totale antal bison på
Bornholm [REDACTED]

[11] Stabil aldersfordeling for
Bison
[REDACTED]

Sable Island – heste og gråsæler

Jeg har gentagne gange offentliggjort beretninger om heste og hjorte på mindre områder eller øer, hvor jeg har beskrevet den ødelæggelse, der opstår som følge af overbefolkning. Først bliver vegetationen nedbidt, hvilket drastisk reducerer den biologiske mangfoldighed. De udsatte hjorte eller heste vil sulte og til sidst gå genetisk til grunde.

Hidtil er jeg ikke stødt på eksempler, hvor en bestand af heste eller hjorte lever i balance på et afgrænset område uden regulering eller tilførsel af føde. Imidlertid ser det ud til, at der findes en bestand af vilde heste på Sable Island. Sable Island – hvilket betyder "ø af sand" – er en halvmåneformet, aflang canadisk ø, der ligger i Atlanterhavet med Nova Scotia som nærmeste fastland. Øen bliver i dag varetaget og beskyttet af Parks Canada, der skal godkende ethvert besøg på øen.

Den ligger 290 km sydøst for Halifax, Nova Scotia, på kanten af kontinentalsoklen i Atlanterhavet.

Sable Island er omkring 42 km lang og ikke mere end 1,3 km på det bredeste. Den strækker sig fra vest til øst og dækker et samlet areal på 31 km², hvoraf ca. 50% sandørken. I 2023 var der en bestand af heste på ca.

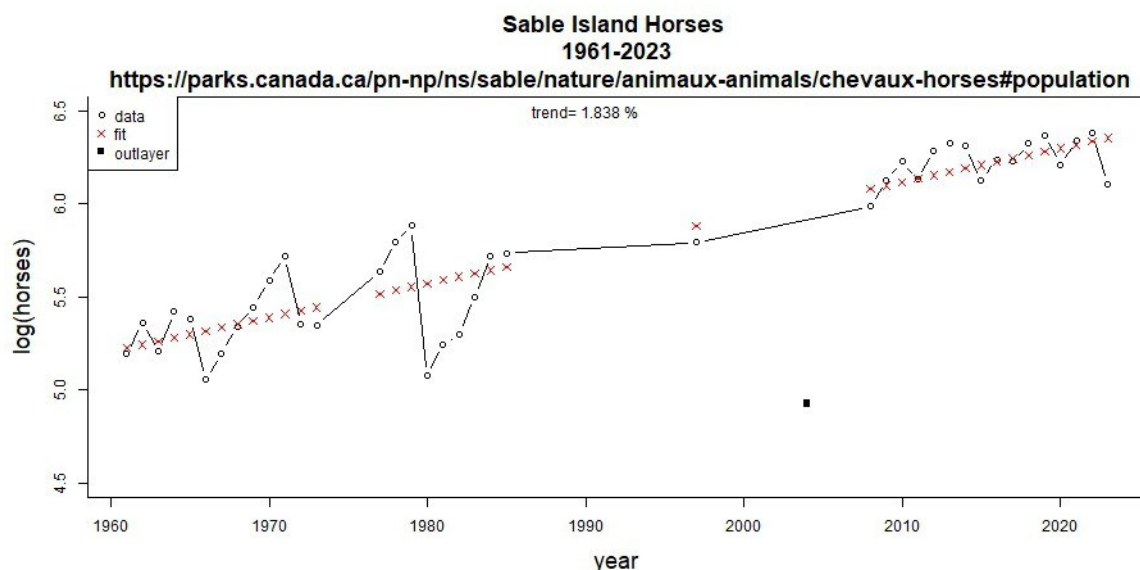
500 stk., svarende til 16 pr. km² og der fødes årligt ca. 80,000 gråsælinger på øen.

Sable Island vækker stor interesse af flere årsager. Dels den vilde, uberørte natur med et sjældent fugleliv og grå sæler, dels de mange skibbrud, der er knyttet til øens historie. Man mener, at omkring 350 skibe er blevet ofre for øens sandbanker og lumske vejr- og strømforhold. Sidst, men ikke mindst, er Sable Island hjemsted for den vilde hest, Sable Island-hesten.

Hestene på Sable Island blev introduceret i 1800-tallet. Der er forskellige teorier om, hvordan de kom dertil. Før 1961 blev der gjort forsøg på at "forbedre" eller styre bestanden for at udvikle ønskede træk eller egenskaber. Hingste og avlshopper af specifikke racer blev introduceret for at øge hestenes salgbarhed på fastlandet. Blandt de racer, der blev bragt til Sable Island, var Canadian, Morgan, Standardbred, Clydesdale og Thoroughbred.

Idag lever hestene uden menneskelig indblanding og har været beskyttet af lovgivning siden 1960'erne, da de var i fare for udryddelse.

Den følgende graf viser udviklingen i antal heste på Sable Island:

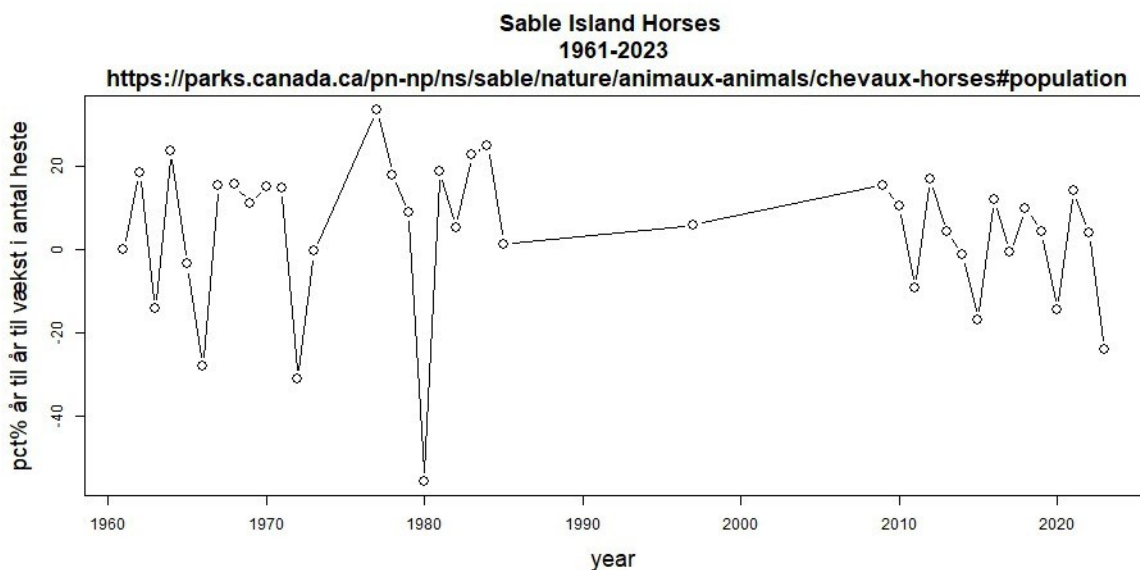

Der har i perioden 1961-2023 være en årlig vækst på 1.838 % med store årlige udsving. Der er ingen tegn på en afmatning af væksten.

Det er ud til, at der er en cyklisk udvikling i antal heste med en årlig vækst på omkring 15% efterfulgt af et dramatisk fald på indtil 50%. Der har ikke været noget egentlig sammenbrud af bestanden.

Forklaringen på disse udsving kan måske søges ved hjælp af Lotka-Volterra rovdyr byttedyr model, hvor byttedyr er græsvegetationen.

Den følgende graf viser de årlige %-vise ændringer i antal heste:

Lotka-Volterra-modellen beskriver interaktionen mellem rovdyr og byttedyr i et økosystem. I dette tilfælde kan vi tilpasse den til at modellere forholdet mellem heste og vegetation på Sable Island.

Gråsæler på Sable Island

Over de seneste årtier er gråsælernes population på Sable Island steget markant. Antallet af unger er vokset fra få hundrede i 1960'erne til omkring 80.000 i 2015, hvilket svarer til en årlig vækst på cirka 10-15%. Med tiden har sælerne spredt sig over hele øen, bortset fra områder med indlandshede.

Den stigende bestand af gråsæler har haft en indirekte indflydelse på øens hestepopulation. Sælerne bringer marine næringsstoffer på land gennem afføring og urin, hvilket forbedrer vegetationen, som hestene lever af. Sælernes tilstedeværelse har bidraget til den vedvarende vækst i antallet af heste på Sable Island, der ellers ikke burde kunne stige med 2 % årligt.

For nylig er gråsælernes befolkningstilvækst begyndt at aftage, muligvis som følge af øget konkurrence om føde og levesteder. Dette kan få konsekvenser for økosystemet på øen, hvor sælerne hidtil har haft en indirekte rolle i at understøtte hestenes livsgrundlag.

Rewildernes hede drømme

Det er rewildernes hede drømme og håb, at hvis man i de indhegnede Natur National Parker udsætter græsædere som heste, elge, hjorte og vildsvin uden reguleringer og vinterfodringer, vil der opstå en balance mellem vegetationen og antallet af græsædere. Genetisk vil der udvikle sig mere robuste arter. Sable Island er et sådant eksempel på harmoni mellem vegetation, sæler og heste. Harmonien består af en årlig dødelighed på op til 50%.

I Danmark har man set store dødsfald i Jægersborg Dyrehave i perioden 1826-1827 på 37%.

Links.

[1] Population fluctuations

<https://tinyurl.com/354r642c>

[2] Quantifying Competition Using the Lotka-Volterra Model

<https://tinyurl.com/39vy7wpn>

[3] Sable Island

https://en.wikipedia.org/wiki/Sable_Island

[4] Gråsæler

<https://tinyurl.com/3c3eacnm>

[5] Jægersborg Dyrehave katastrofen i 1826-1827 og Natur National Parker

Isla Redando

Det er et eksempel på hvorledes "Helvede på Jorden" er forvandlet til et "Paradis på Jorden". Dette er sket ved at dræbe alle rotter(6000 stk) og fjerne alle geder(60 stk).

I Danmark er det velkendt, at rotter kan udrydde fuglelivet på små øer og at man på enkelte øer bekæmper rotter.

Du kan læse en artikel fra Avisen fra den 30.oktober 2023, som er vedlagt i kopi eller slå op på en artikel fra BBC.

Tak til Avisen for artiklen Isla Redando Link:

Redonda: The Caribbean island transformed into an eco haven

<https://www.bbc.com/news/world-latin-america-56740670>

Environmental transformation spells brighter future for Redondas fantastic beasts <http://tinyurl.com/3uux237z>

CNN: A Caribbean island once ruled by rats is now a wildlife haven

<http://tinyurl.com/mt4yb5n5>

Natur National Parker, massedød og St. Matthew

I forbindelse med diskussionen om Natur National Parker (NNP), har der været diskussioner om dyremishandling. Der er 4 elementer af dyremishandling, nemlig genetik, demografi, fødemuligheder og sundhed for de udsatte dyr. Det er muligt at fejle blot på et punkt og det kan beskrives som dyremishandling.

Den oprindelige idé for NNP består i, at man lukker et stort antal dyr ind i en indhegning og lader dem passe sig selv. Så ser man, hvad der sker i form af sult, sygdom og død for de udsatte dyr samt nedbrydning af træer og planter og formodentlig en blomstrende biodiversitet.

Ud over Oostvaardersplassen (OVP) er der flere eksempler på massedød pga. af høj bestandstæthed, nemlig den sorthalede hjort i Kaibab Plateauet i USA og rensdyrs massedød på St. Matthew Islands. Ved at undersøge disse tilfælde med massedød, håber jeg at der dukker noget op af generel interesse.

St. Matthew^[1]

St. Matthew Island er en ø på 206 kvadratkilometer, der ligger i Bering Sea Wildlife Refuge i den nordlige centrale af Barentshavet. Der er en dårligt udviklet landfauna. Indfødte landpattedyr er begrænset til en art af studs mus og polarræven, selv om en bosiddende population af isbjørne har eksisteret i nyere tid.

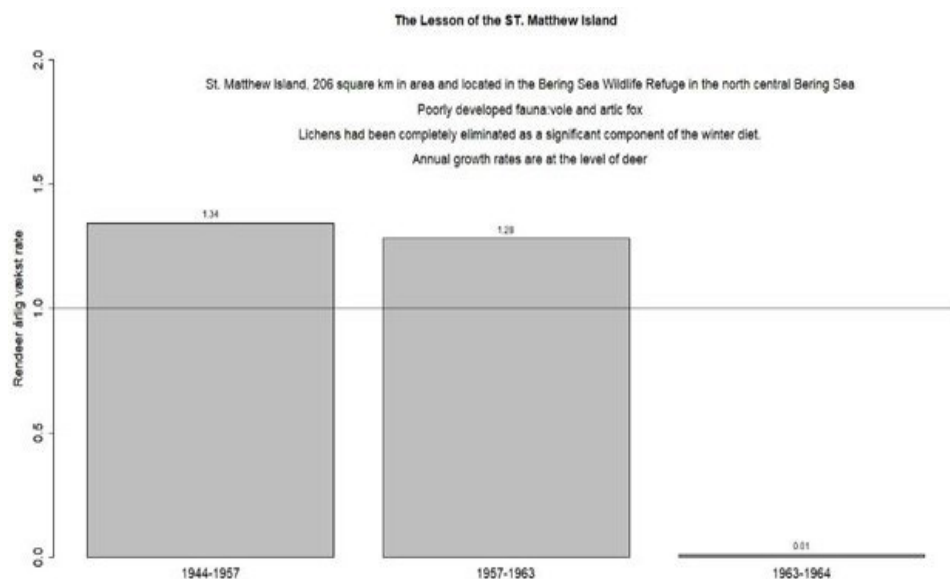
Rensdyr blev introduceret på St. Matthew Island i 1944 og steg fra 29 dyr på det tidspunkt til 6000 i sommeren 1963. Derefter oplevede man en massedød den følgende vinter til mindre end 50 dyr. Populationen reagerede på den høje kvalitet og kvantitet af foderet på øen ved at vokse hurtigt på grund af en høj fødselsrate og lav dødelighed. I 1963 var rensdyrets tæthed på øen nået op på 29.1 pr. kvadratkilometer. Rensdyr lavet var blevet helt elimineret, som en væsentlig del af vinteren kost. Halvgræsser og græsser ekspanderede på de steder, der tidligere var bevokset med lav. I slutningen af vinteren 1963-64, i forbindelse med ekstrem sneophobning, døde næsten hele populationen på 6,000 rensdyr af sult. Med en kendt undtagelse var alle de overlevende rensdyr (42 i 1966) hundyr. Mønstret med rensdyrpopulationens vækst og massedød på St. Matthew Island er blevet observeret på andre øer med indførte dyr og menes at være et resultat af økosystemernes begrænsede udvikling og den tilhørende mangel på potentielle faktorer, der kan regulere populationen på øer. Fødegrundlaget, gennem sin interaktion med klimatiske faktorer, var den dominerende mekanisme til regulering af rensdyrpopulationen på St. Matthew Island.

Rensdyrene på St. Matthew Island var resultatet af udsættelse af 24 hunner og 5 hanner den 20. august 1944 af den amerikanske kystvagt (Klein 1959). Kort efter blev kystvagten på øen forladt, og øen har været ubeboet siden da. Prøver taget til undersøgelsesformål og dem, der blev skudt af kystvagtens personale med en rekreativ formål, har været den eneste høst fra flokken. Med undtagelse af 10 i 1966 blev disse alle udtaget i løbet af 1957-63 og udgjorde 105 dyr.

Af følgende graf udvikling i antal rendsdyr i perioden 1944-1964.

Selv om der har været en voldsom årlig vækst, ligger den indenfor rammer af den vækst, der er i en hjortepopulationer. Dette fremgår af følgende figur:

Hvad skal St. Matthew Island bruges til i forbindelse med NNP ?

Øen har et areal på ca 35% af Bornholms areal med en lav biodiversitet. Da alt lav var nedgræsset kollapsede bestanden på én vinter. Hvis f.eks. bestanden af hjortevildt i Thy Natur National Park kommer ud af kontrol, som følge af dårlig økonomi, dårligt vejr, en kold vinter og dårlig ledelse, kan man få den tanke at noget lignende måske her. Forhåbentlig sker det ikke.

Link:

[1] THE INTRODUCTION, INCREASE, AND CRASH OF REINDEER ON ST. MATTHEW ISLAND

<https://tinyurl.com/yc3fydwh>

[2] St. Matthew Island.

[https://en.wikipedia.org/wiki/St.
Matthew Island](https://en.wikipedia.org/wiki/St._Matthew_Island)